

Актуализирана средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023–2025 г.

Мотиви към законопроекта за
държавния бюджет на
Република България за 2023 г.

Съдържание

Въведение.....	8
Част I. Икономически перспективи за периода 2023-2025 г.	12
1. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА СВЕТОВНАТА И ЕВРОПЕЙСКАТА ИКОНОМИКА	12
2. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА.....	13
3. ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ, НА КОИТО СЕ ОСНОВАВА МАКРОИКОНОМИЧЕСКАТА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	16
4. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	17
Част II. Фискална политика и основни параметри за периода 2023-2025 г.....	23
1. СРЕДНОСРОЧНИ ЦЕЛИ НА ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА.....	23
2. ОСНОВНИ ФИСКАЛНИ ПАРАМЕТРИ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	25
3. ПРОГНОЗА ЗА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	27
Част III. Политики и основни допускания за периода 2023-2025 г.....	49
1. ПОЛИТИКИ В ПРИХОДИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	49
2. РАЗХОДНИ ПОЛИТИКИ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	66
Част IV. Фискална децентрализация и бюджетни взаимоотношения с общините за периода 2023-2025 г.	169
Част V. Управление на средствата от европейските фондове и програми за периода 2023-2025 г.....	173
1. НАЦИОНАЛЕН ФОНД	173
2. ДЪРЖАВЕН ФОНД „ЗЕМЕДЕЛИЕ“	184
3. ДРУГИ СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС И СРЕДСТВА ПО МЕЖДУНАРОДНИ ПРОГРАМИ И ДОГОВОРИ, ЗА КОИТО СЕ ПРИЛАГА РЕЖИМ НА СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС	187
4. ВНОСКИ В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	188
Част VI. Политика по дълга и финансирането за периода 2023-2025 г.	193
1. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ. ОБСЛУЖВАНЕ И ФИНАНСИРАНЕ	193
2. ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАН ДЪЛГ	198
3. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ ЧРЕЗ ФИНАНСОВ ЛИЗИНГ И ДРУГИ ФОРМИ НА ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ.....	199
4. ДРУГИ ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО	199
Част VII. Перспективи за развитието на публичните финанси	203
1. УСТОЙЧИВОСТ НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ.....	203
2. ФИСКАЛНИ РИСКОВЕ.....	206
3. АНАЛИЗ НА ЧУВСТВИТЕЛНОСТТА.....	208
4. ПРОЦЕДУРИ И КАЧЕСТВО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ.....	210
Част VIII. Мотиви към предложенията за промяна на други закони в проекта на ЗДБРБ за 2023 г.	219

Част IX. Приложения..... 241

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г. И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 31.05.2023 Г.	241
1. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г.	241
2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 31.05.2023 Г.	246
ПРИЛОЖЕНИЕ № 2: ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ ПО АКТУАЛИЗИРАНАТА СРЕДНОСРОЧНА БЮДЖЕТНА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2022-2025 Г.	251
ПРИЛОЖЕНИЕ № 3: КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.	264
ПРИЛОЖЕНИЕ № 4: ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТНИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	268
ПРИЛОЖЕНИЕ № 5: ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТИТЕ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ И НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	270
ПРИЛОЖЕНИЕ № 6: РАЗМЕРИ НА БЮДЖЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИТЕ) НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ С БЮДЖЕТИТЕ НА БНТ, БНР, БТА, БАН, ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА И ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ ВОЕННИ УЧИЛИЩА ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	270
ПРИЛОЖЕНИЕ № 7: РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВАТА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	271
ПРИЛОЖЕНИЕ № 8: РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО ДРУГИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОБОСОБЕНИ ЛИЦА И СТРУКТУРНИ ЕДИНИЦИ, ВКЛЮЧЕНИ В КФП ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	272
ПРИЛОЖЕНИЕ № 9: РАЗМЕРИ НА ОСНОВНИТЕ БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ И БЮДЖЕТИТЕ НА ОБЩИНИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.	273
ПРИЛОЖЕНИЕ № 10: ДАНЪЧНИ РАЗХОДИ ЗА 2021 И 2023 Г.	274

Списък с включените в текста таблици

Табл. I-1:	Основни допускания за развитието на външната среда	16
Табл. I-2:	Основни макроикономически показатели	17
Табл. I-3:	Стойности на потенциалния растеж и на отклонението от потенциалния БВП	21
Табл. I-4:	Приноси към потенциалния растеж (пр.п.)	22
Табл. I-5:	Сравнение на макроикономическата прогноза на МФ с прогнозата на ЕК	22
Табл. II-1:	Основни показатели по КФП (2022-2025 г.)	25
Табл. II-2:	КФП – Национален бюджет (2022-2025 г.)	26
Табл. II-3:	КФП – Сметки за средства от ЕС (2022-2025 г.)	26
Табл. II-4:	Изменение на показателите на сектор „Държавно управление“ за периода 2023-2025 г. ..	29
Табл. II-5:	Бюджетна прогноза на сектор „Държавно управление“ при непроменени политики за периода 2023-2025 г.	30
Табл. II-6:	Дискреционни приходни мерки на начислена основа, млн. лв.	34
Табл. II-7:	Дискреционни разходни мерки на начислена основа, млн. лв.	37
Табл. II-8:	Сравнение на бюджетната прогноза на МФ с прогнозата на ЕК	39
Табл. III-1:	Разходи по функции по КФП за периода 2022-2025 г. с разпределен резерв по функции (без вноса в общия бюджет на ЕС).....	66
Табл. III-2:	Разходи за отбрана за периода 2023-2025 г.	88
Табл. IV-1:	Основни бюджетни взаимоотношения на общините с централния бюджет за периода 2023-2025 г. (в хил. лв.)	170
Табл. V-1:	Разходи и плащания за селскостопанската политика за периода 2023-2025 г.	186
Табл. V-2:	Разходи и плащания за рибарската политика за периода 2023-2025 г.	187
Табл. VI-1:	Държавен дълг – показатели за вътрешен и външен дълг	194
Табл. VI-2:	Структура на държавния дълг за периода 2021-2025 г.	196
Табл. VII-1:	Индикатори за устойчивост	203
Табл. VII-2:	Обобщение на допусканията, използвани в алтернативния сценарий (отклонение спрямо базовия) за периода 2023-2025 г.	208
Табл. VII-3:	Основни макроикономически показатели (отклонение спрямо базовия сценарий) за периода 2023-2025 г.	209

Списък на използваните съкращения

АД	Акционерно дружество
АМ	Агенция „Митници“
АМ	Автомагистрала
АСБП	Актуализирана средносрочна бюджетна прогноза
БАН	Българска академия на науките
ББР	Българска банка за развитие
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДЖ	Български държавни железници
БНБ	Българска народна банка
БНД	Брутен национален доход
БНР	Българско национално радио
БНТ	Българска национална телевизия
БРСЕ	Банка за развитие на Съвета на Европа
БТА	Българска телеграфна агенция
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВИ	Възобновяеми източници
ВС	Въоръжени сили
ВМС	Военноморски сили
ВСС	Висш съдебен съвет
ДВ	Държавен вестник
ДВУ	Държавни висши училища
ДВВУ	Държавни висши военни училища
ДДС	Данък върху добавената стойност
ДДФЛ	Данък върху доходите на физически лица
ДИЗ	Държавни инвестиционни заеми
ДОО	Държавно обществено осигуряване
ДОПК	Данъчно-осигурителен процесуален кодекс
ДП	Държавно предприятие
ДФ	Държавен фонд
ДУ	Държавно управление
ДЦК	Държавни ценни книжа
ЕАД	Еднолично акционерно дружество
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие
Евратом	Европейска общност за атомна енергия
Евростат	Статистическа служба към Европейската комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕИП	Европейско икономическо пространство
ЕК	Европейска комисия
ЕООД	Еднолично дружество с ограничена отговорност
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове

ЕСС	Европейска система от сметки
ЕСФ+	Европейски социален фонд плюс
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЕФСУ	Европейски фондове при споделено управление
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЗАДС	Закон за акцизите и данъчните складове
ЗБДОО	Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване
ЗБНЗОК	Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса
ЗДБРБ	Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДС	Закон за данък върху добавената стойност
ЗДДФЛ	Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗЕЗ	Закон за експортното застраховане
ЗЗД	Закон за закрила на детето
ЗКПО	Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗЛП	Закон за личната помощ
ЗМ	Закон за митниците
ЗМФ	Заповед на министъра на финансите
ЗПФ	Закон за публичните финанси
ЗСП	Закон за социално подпомагане
ЗСПД	Закон за семейни помощи за деца
ЗХУ	Закон за хората с увреждания
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИПП	Инструмент за предприсъединителна помощ
КСО	Кодекс за социално осигуряване
КФП	Консолидирана фискална програма
МБВР	Международна банка за възстановяване и развитие
МВнР	Министерство на външните работи
МВУ	Механизъм за възстановяване и устойчивост
МВФ	Международен валутен фонд
МЕУ	Министерство на електронното управление
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИР	Министерство на иновациите и растежа
МКП	Международни капиталови пазари
ММС	Министерство на младежта и спорта
МО	Министерство на отбраната
МОН	Министерство на образованието и науката
МРЗ	Минимална работна заплата
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МСК	Международен спортен календар
МСП	Малки и средни предприятия
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МФ	Министерство на финансите

МФР	Многогодишна финансова рамка
НАП	Национална агенция за приходите
НАТО	Организация на Северноатлантическия договор
НЗОК	Национална здравноосигурителна каса
НОИ	Национален осигурителен институт
НПР	Национална програма за развитие
НПВУ/ПВУ	Национален/ план за възстановяване и устойчивост
НРС	Наблюдение на работната сила
НС	Народно събрание
НСИ	Национален статистически институт
НФМ	Норвежки финансов механизъм
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ООН	Организация на обединените нации
ОП	Оперативна програма
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж“
ОСП	Обща селскостопанска политика
ОФП	Обща факторна производителност
РБ	Република България
РМС	Решение на Министерския съвет
ПЗР	Преходни и заключителни разпоредби
ПМС	Постановление на Министерския съвет
пр.п.	Процентен пункт
ПРБ	Първостепенен разпоредител с бюджет
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСР	Пакт за стабилност и растеж
ПТП	Програма за техническа помощ
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
САЩ	Съединени американски щати
СБ	Световна банка
СБП	Средносрочна бюджетна прогноза
СБРЗ	Средна брутна работна заплата
СВП	Спорт за високи постижения
СНС	Система на националните сметки
Съвета	Съвета на ЕС
ТГС	Трансгранично сътрудничество
ФСЕС	Фонд „Сигурност на електроенергийната система“
ХИПЦ	Хармонизиран индекс на потребителските цени
ха	Хектара
ШБПС	Швейцарско-Българска програма за сътрудничество
щ.д.	Щатски долар

Въведение

Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. (АСБП 2023-2025) е изготвена на основание чл. 79 от Закона за публичните финанси. Тя представлява мотиви към законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2023 г.

До разработването от правителството на настоящата АСБП за периода 2023-2025 г., респективно на Бюджет 2023, Народното събрание на 8 юни 2023 г. взе решение за определяне на допълнителен срок за събиране на приходи, за извършване на разходи и за предоставяне на трансфери до края на м. юли 2023 г. (обн., ДВ, бр. 50 от 9.06.2023 г.), а на 15.06.2023 г. прие Закона за изменение и допълнение на Закон за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., или т.нар. „удължителен закон“ (обн., ДВ, бр. 53 от 20.06.2023 г.), с което се осигури стабилност и възможност за финансиране на системите и осъществяване на техните държавни и обществени функции. Това се наложи, тъй като срокът на действие на приетия на 23 декември 2022 г. „удължителен закон“ (обн., ДВ, бр. 104 от 30.12.2022 г.) изтичаше на 10 юни 2023 г.

Следва да се отбележи, че параметрите на Бюджет 2023 са в рамките на Маастрихтските критерии, с което правителството изпълни един от основните си приоритети да осигури на държавата редовен бюджет за 2023 г. с дефицит до 3 на сто от БВП, при допускания да не се увеличават данъците, да не се ограничават социалните плащания и да се осигури предвиденото увеличение на пенсиите през тази година.

Разчетите показват, че при отразяване на фискалните ефекти, предопределящи приходите и разходите, бюджетното салдо за 2023 г. и 2024 г. на сектор „Държавно управление“ е дефицит от 3,0% от БВП. За 2025 г. дефицитът на сектор „Държавно управление“ е 3,6% от БВП, като това влошаване се дължи на инвестиционните разходи по плана за придобиване на нов тип бойни самолети, направени през 2019 г. и 2020 г., които на начислена основа се отчитат в годината на доставката им - през 2025 г. Това влияние е временно и не води до трайно влошаване на бюджетната позиция и до нарушаване на фискалната устойчивост в дългосрочен план. При елиминиране на ефекта от този разход, дефицитът на сектор „Държавно управление“ за 2025 г. е 2,8% от БВП.

Макроикономическата прогноза на МФ за прогнозния период предвижда през 2023 г. забавяне на растежа на БВП до 1,8%, като то ще бъде по линия на потреблението, износа и изменението на запасите. През 2024 г. растежът на БВП ще се ускори до 3,3%. Отслабването на инфлационния натиск ще доведе до по-високо нарастване на потреблението на домакинствата. Повишението на търсенето ще се отрази положително и на частната инвестиционната активност. Под влияние на подобряващата се външна среда нарастването на износа на стоки и услуги ще се ускори, а отрицателният принос на нетния износ към растежа на БВП ще се свие спрямо 2023 г. През 2025 г. растежът на БВП се очаква да бъде 3,2%.

През периода 2023-2025 г. **данъчната политика** ще е ориентирана към запазване на основните приоритети, свързани с подобряване на събираемостта на приходите,

предотвратяването на възможности за укриване и невнасяне на данъци и осигуровки и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите.

Запазва се действащото данъчно облекчение за предоставяне на социални разходи в размер до 200 лв. месечно на наетите лица под формата на ваучери за храна, като се предвижда общата годишна квота за предоставяне на ваучери за храна да бъде увеличена от 1 млрд. лв. на 1,4 млрд. лв.

Предлага се въвеждането на електронни ваучери за храна от 1 януари 2024 г., като по този начин ще се постигне намаляване на административната тежест чрез дигитализация и ще се осигури по-конкурентна среда за всички лица, участващи в схемата за данъчното облекчение – оператори на ваучери за храна, работодатели, наети лица и други. Предвижда се шестмесечен преходен период, през който да функционират както ваучерите за храна на хартиен носител, така и електронните ваучери за храна, като окончателното преминаване само към електронни ваучери ще бъде от 1 юли 2024 г.

В законопроекта за държавния бюджет за 2023 г. е определен 100% дивидент за държавата от държавните дружества и предприятия за 2023 г.

По отношение на **политиката по доходите** в бюджета за 2023 г. е отразено увеличението на размера на минималната работна заплата от 1 януари 2023 г. – от 710 лв. на 780 лв., като ефектите от размера на прогнозната минимална работна заплата за 2024 г. и 2025 г. са разчетени в индикативен размер, в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда. Предвидено е нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование.

За 2023 г. е разчетено увеличение на средствата за заплати и възнаграждения на персонала за изборните длъжности и за заетите в системата на съдебната власт, за които законодателно е регламентиран механизъм за формиране на възнагражденията. Осигурени са в целогодишен размер за 2023 г. и следващите години средства в резултат от направени увеличения на разходите за персонал през 2022 г. на отделни разпоредители с бюджет. Предвидено е увеличение на разходите за персонал с 10% за структурите, които не са получили такова увеличение през 2022 г., и увеличение на основните възнаграждения в структурите на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и Главна дирекция „Охрана“ към Министерството на правосъдието, като към вече осигурените 125 лв. през 2022 г., от 01.08.2023 г. са разчетени допълнителни 175 лв. в бюджета на министерството за 2023 г.

За **предучилищното и училищното образование** за 2023 г. са осигурени 558,6 млн. лв., в т.ч. 465,0 млн. лв. за предвиденото нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната през 2023 г.

Социална политика. По бюджета на Министерството на труда и социалната политика за 2023 г. за помощи и обезщетения са предвидени допълнителни разходи на база оценка на изпълнението за 2022 г. в размер на:

- 111,1 млн. лв. във връзка с определения нов размер от 504 лв. на линията на бедност за 2023 г. при определяне на финансовата подкрепа по Закона за хората с увреждания;

- 131,0 млн. лв. по Механизма лична помощ по Закона за личната помощ (ЗЛП), като е отчетен достигнатият обхват на ползвателите и личните асистенти, както и ефектът за възнагражденията на асистентите от промяната на МРЗ от 710 на 780 лв., считано от 1 януари 2023 г.;
- 50,1 млн. лв., като е отчетено поетапното нарастване на индивидуалните коефициенти на месечните помощи по Закона за социално подпомагане, като се отчита преминаването от сега действащия механизъм към обвързването на месечните социални помощи с линията на бедност, както и определеният нов размер от 504 лв. на линията на бедност за 2023 г.;
- 30,0 млн. лв. по Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД) за обезпечаване в целогодишен размер увеличението от 01.04.2022 г. на доходния критерий от 410 лв. на 510 лв. за месечните семейни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст (чл. 7 от ЗСПД), както и диференцираното увеличаване на размера на този вид помощи;
- 2,5 млн. лв. за възнаграждения за професионалните приемни семейства по Закона за закрила на детето (ЗЗД) от промяната в размера на МРЗ от 710 на 780 лв., считано от 1 януари 2023 г.;
- 31,2 млн. лв. във връзка с въведената нова еднократна помощ за учениците от втори, трети, четвърти и пети клас без доходен тест, независимо от вида на училището по Закона за семейни помощи за деца за първия срок на учебната 2023/2024 г.

Пенсионната политика се базира на допусканията за осъвременяване на всички размери на пенсиите съгласно действащото законодателство (12 на сто за 2023 г.), като в резултат на това за 2023 г. разходите за пенсии по бюджета на ДОО нарастват с 3 657,4 млн. лв. спрямо закона за 2022 г. През 2024 г. и 2025 г. тези ръстове спрямо предходната година са съответно 2 145,9 млн. лв. и 1 812,3 млн. лв.

Разходите за **отбрана** за 2023 г. възлизат на 1,88% от БВП (с 0,03% повече от референтния процент), като през 2024 г. достигат до 2% от БВП, с което се изпълнява Националният план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г., одобрен с РМС № 3/2018 г. и поетите ангажименти пред НАТО. Осигурени са средства за поддържане и развитие на националните отбранителни способности и способностите, свързани с колективната отбрана, в т.ч. средства за изпълнение на одобрените от Народното събрание инвестиционни проекти за модернизация на Българската армия. За изпълнението на Програмата за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032, приета от НС на 11.02.2021 г. (обн., ДВ, бр. 13 от 2021 г.) и на Плана за развитие на въоръжените сили на Република България до 2026 г., приет с ПМС № 183 от 2021 г. (обн., ДВ, бр. 38 от 2021 г.) са предвидени средства в размер на 63,0 млн. лв., в които са включени и разходите за дължимите обезщетения при освобождаване от военна служба.

По отношение на **средствата от ЕС** стойността на приходите по години е съобразена с профила на плащанията към одобрения НПВУ при допускане, че ще има забавяне в изпълнението на дейностите, съответно в постигането на заложените в Решението за изпълнение на Плана етапи и цели, поради което вторият транш (първи за годината съгласно профила на плащанията) в размер на 1,416 млрд. лв. ще бъде получен в края на 2023 г., а третият ще бъде отложен за 2024 г. Срещу него трябва да бъдат отчетени 66 етапи и цели най-късно до края на м. септември 2023 г., в т.ч. и законодателни промени.

Съществува риск, при по-продължителна процедура по изготвяне на ревизирията НРВУ, в т.ч. и във връзка с глава REPowerEU и неговото одобрение от Съвета на Европейския съюз, вторият транш също да бъде получен през 2024 г. При преговарянето могат да се променят стойностите на отделните траншове в зависимост от начина на преразпределяне на етапите и целите, включени в тях.

Минималният размер на фискалния резерв към 31.12.2023 г. е предвиден да остане непроменен спрямо заложения в Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. в размер на 4,5 млрд. лв.

Въз основа на допусканията за периода 2023-2025 г. се предвижда максималният размер на **държавния дълг** към края на 2023 г. да не надвишава 40,6 млрд. лв., а в края на 2024 г. и 2025 г. да достигне съответно до 49,6 млрд. лв. и 59,5 млрд. лв. Съотношението на държавния дълг към БВП от 22,5% към края на 2021 г. намалява до 21,8% в края на 2022 г. и се очаква да достигне до 22,0% в края на 2023 г. В резултат на предвиденото значително увеличение на капиталовите разходи през 2024 г. и 2025 г., които достигат съответно 13 413,6 и 12 655,5 млн. лв., се очаква държавният дълг да достигне 25,1% в края на 2024 г. и 28,3% от БВП в края на 2025 г.

Част I.

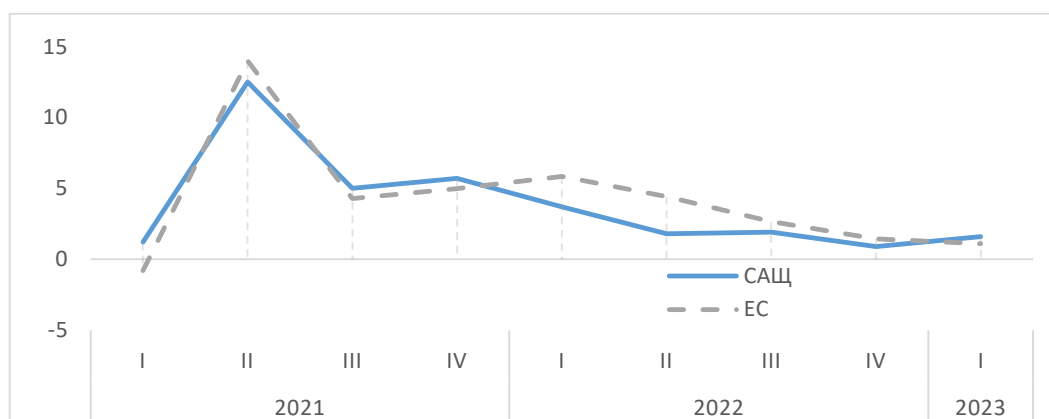
Икономически перспективи за периода 2023-2025 г.

1. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА СВЕТОВНАТА И ЕВРОПЕЙСКАТА ИКОНОМИКА

Динамиката на световната икономика през 2022 г. отразяваше продължаващото възстановяване след кризата, породена от пандемията от COVID-19, наред с новите шокове от войната на Руската федерация в Украйна и енергийните проблеми в Европа. Съответно, през първото полугодие бе отчетен силен икономически растеж както в ЕС, така и в световен план, движен от известно облекчаване на веригите за доставки, покачване на потреблението и производството. През втората половина на 2022 г. икономическият растеж се забави под въздействие на несигурността поради войната, рисковете пред енергийната стабилност в ЕС, недостига на основни суровини, които се отрази в нарастване на цените им и последвало значително ускорение на инфлацията. В опит да овладеят покачващия се инфлационен натиск, водещите централни банки започнаха да провеждат по-рестриктивна парична политика и предприеха поредица от повишения на референтните лихвени проценти.

В ЕС растежът на БВП продължи да се забавя и през първото тримесечие на 2023 г. достигна 1,1% при годишен растеж от 3,5% за 2022 г. Европейската централна банка продължи да затяга паричната си политика, което в комбинация със спада на международните цени на енергийните суровини доведе до понижаване на инфлацията в еврозоната до 6,1% през май. Същевременно, растежът на БВП на САЩ леко се ускори до 1,6% през първото тримесечие на 2023 г., а инфлацията през май се забави до 4,1%.

Граф. I-1: Реален БВП
(изменение спрямо същото тримесечие на предходната година, %)

Източник: Евростат, Американско бюро за икономически анализи

2. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА

2.1. БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ

През 2022 г. брутният вътрешен продукт на България нарасна с 3,4%, като с положителен принос за растежа бе вътрешното търсене. В номинално изражение БВП бе 165 384 млн. лв., което представлява растеж от 19%.

Частното потребление се повиши с 4,8%. Растежът му бе подкрепен от нарастването на реалния разполагаем доход на домакинствата, на заетостта и на потребителските кредити. Правителственото потребление отчете растеж от 6,5%. В същото време инвестициите в основен капитал намаляха с 4,3%, като за този спад допринесе слабата инвестиционна активност в частния сектор. Растежът на износа на стоки и услуги се забави до 8,3% и бе надминат от нарастването на вноса, което достигна 10,5%.

От страна на предлагането брутната добавена стойност се повиши с 3,4%. Растежът бе движен от сектор индустрия без строителство (14,4%), следван от услугите (1,1%). При строителството имаше спад на добавената стойност от 4,5%.

През първото тримесечие на 2023 г. растежът на БВП бе 2,1%, с положителен принос от нетния износ. Растежът на износа на стоки и услуги достигна 2,1%, докато вносът намаля с 0,5%. Растежът на потреблението на домакинствата се забави до 1,5%. Инвестициите в основен капитал нараснаха с 5,4%, като основен принос имаха машини и оборудване.

2.2. ПАЗАР НА ТРУДА И ДОХОДИ

През 2022 г. заедно с пълното премахване на ограничителните мерки срещу разпространението на COVID-19 се наблюдаваше бързо възстановяване на заетостта в българската икономика. Търсенето на труд се повиши в повечето икономически сектори, а българските предприемачи отново започнаха да идентифицират недостатъчното предлагане на труд с необходимата квалификация като един от основните проблеми за развитието на бизнеса у нас. Средногодишният брой на заетите в българската икономика достигна 3502 хиляди души и се повиши с 1,3% спрямо предходната година. Този ръст се дължеше преимуществено на ръста на заетите в сферата на услугите и в строителството. През първото тримесечие на 2023 г. годишният ръст на заетостта се ускори до 1,8%, което се дължеше както на увеличаването на ръста на заетостта в услугите и строителството, така и на увеличаването на броя на заетите в промишлеността.

Коефициентите на икономическа активност и на заетост на населението между 15 и 64 г. следват постоянна тенденция на повишение през 2022 г. и в началото на 2023 г. През първото тримесечие на 2023 г. те достигнаха стойности съответно от 73,7% (с 1,5 пр.п. по-високо спрямо първо тримесечие на 2022 г.) и 70,4% (увеличение с 1,7 пр.п.).

Коефициентът на безработица се запази относително нисък, като за 2022 г. неговата средногодишна стойност бе 4,3%. Броят на регистрираните безработни също имаше по-ниски стойности спрямо 2021 г. и в края на юни 2022 г. достигна исторически минимум за последните 30 години. От началото на 2023 г. се наблюдава постоянна тенденция на намаляване на броя на регистрираните безработни и те се запазват на по-ниски равнища от наблюдаваните през съответните месеци на 2022 г.

През 2022 г. в условията на ускорено нарастване на потребителските цени в страната и високо търсене на труд компенсацията на един нает се повиши номинално с 18,4%. Растежът на показателя в сектор индустрия без строителство възлезе на 31,8% и надхвърли повече от два пъти отчетения темп в услугите (14,8%) и повече от три пъти този в строителството (9,9%). Развитието през годината се обуславяше от частния сектор на икономиката, в който номиналното нарастване на показателя напълно компенсира инфлацията в страната. По-детайлните данни¹ показват, че средната работна заплата в частния сектор се е повишила с 13,9% спрямо 9,5% в публичния сектор. По този начин, разгледано общо за икономиката, средната работна заплата се увеличи с 12,8%. Реалната заплата, изчислена с ХИПЦ, остана без промяна (-0,2%) в сравнение с предходната година.

През 2022 г. реалният растеж на производителността на труда² се забави до 2,1%, но както и при динамиката на доходите сектор индустрия без строителство имаше водещ принос (15%). В услугите изменението на показателя премина на отрицателна територия, обусловена от високия растеж на заетостта в сектора. Наблюдаваната динамика на доходите и производителността на труда се отразиха в ускорено нарастване на номиналните разходи за труд на единица продукция от 16%, но в реално изражение този темп бе едва 0,8%.

През първото тримесечие на 2023 г. компенсацията на един нает се повиши номинално с 14% на годишна база и този темп остана по-нисък спрямо 20,8% през четвъртото тримесечие на 2022 г. Съществено забавяне бе отчетено в индустрията (12,8%), два пъти по-ниско в сравнение с наблюдавания темп през 2022 г. Реалният растеж на производителността на труда се забави до 0,3% на годишна база, с водещ положителен принос от страна на преработващата промишленост (4,1%) и услугите (2,2%). Номиналните разходи за труд на единица продукция се повишиха с 13,6%, а в реално изражение отчетоха спад от 2,1%.

2.3. ИНФЛАЦИЯ

Годишният темп на инфлация в страната следваше тенденция на ускорение до септември 2022 г., когато беше отчетена най-високата стойност на инфлация от 15,6% на годишна база според ХИПЦ. Като водещ фактор за това може да се посочи същественото поскъпване на суровините на международните пазари, и най-вече на енергоносителите, и техните преки и косвени ефекти. В допълнение към факторите от страна на предлагането, с проинфлационно влияние бе и силното вътрешно търсене. От последното тримесечие на 2022 г. бе наблюдавано забавяне на инфлационните процеси в страната, като инфлацията в края на годината се понижи до 14,3%, а средногодишната ѝ стойност бе 13,0%.

Темпът на поскъпване на потребителските цени продължи да се забавя и през първите пет месеца на 2023 г. до 8,6% през май. То се дължи в най-голяма степен на понижението на международните цени на енергийните стоки и другите суровини, както и на ефект от по-високата база през предходната година. Базисната инфлация³ също се сви до 9,7% на годишна база през май по линия на намаление на поскъпването най-вече при транспортните услуги и дълготрайните потребителски стоки.

¹ Годишна статистика на заетостта и разходите за труд.

² Производителността на труда е измерена чрез БВП по постоянни цени на един зает.

³ Базисната инфлация включва услуги и неенергийни промишлени стоки.

2.4. ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС

През 2022 г. дефицитът по текущата сметка се сви до 0,7% от БВП, спрямо 1,9% през 2021 г. Подобрението бе движено от повишение на излишъка при статия услуги (с 0,6 пр.п.) и свиване на общия дефицит на доходните статии (с 2,3 пр.п.). Силното възстановяване на услугите след пандемията от COVID-19 продължи и през 2022 г. Растежът на износа на услуги достигна 29,4%, като бе повлиян основно от приходите от пътувания на чужденци в страната, които нараснаха с 54,6%. Намалението на изплатения инвестиционен доход към нерезиденти доведе и до свиване на дефицита по първичния доход. При вторичния доход бе отчетено увеличение на излишъка поради големия поток от входящи средства от фондовете на ЕС. Същевременно, търговският дефицит се увеличи с 1,7 пр.п. до 5,8% от БВП. Вносът на стоки нарасна номинално с 36,3%, изпреварвайки растежа на износа (33,5%), като водеща бе разликата в реалните растежи, докато условията на търговия бяха положителни. В периода януари-април 2023 г. текущата сметка бе почти балансирана, с положително салдо от 0,1% от прогнозния БВП. Салдата при услуги и доходните статии бяха почти без изменение спрямо съответния период на 2022 г., докато при търговията със стоки бе отчетено свиване на дефицита, поради изпреварващ растеж на износа спрямо вноса.

Привлечените преки чуждестранни инвестиции се увеличиха до 3,6% от БВП през 2022 г., като нарастване бе отчетено и в началото на 2023 г.

2.5. ПАРИЧЕН СЕКТОР

Брутните международни валутни резерви на страната продължиха да осигуряват стабилното функциониране на паричния съвет. Пазарната им стойност към края на декември 2022 г. възлезе на 38,4 млрд. евро. Темпът им на растеж се забави до 11,1% на годишна база при 12,2% в края на предходната година. Увеличението беше повлияно в най-голяма степен от серия успешно пласирани държавни ценни книжа през септември със съвкупна номинална стойност 4,75 млрд. лв. и получения през декември първи транш по националния План за възстановяване и устойчивост в размер на 2,6 млрд. лв. Към края на май 2023 г. нивото на валутните резерви достигна 34,8 млрд. евро, като понижението спрямо края на предходната година се дължеше на свиването на резервите на търговските банки в БНБ.

Банковата система в България остана стабилна и продължи да поддържа високи равнища на капиталова адекватност и ликвидност. Коефициентът на обща капиталова адекватност към края на декември 2022 г. беше 20,88%, а отношението на ликвидно покритие – 235%. Към края на март 2023 г. тези съотношения се повишиха съответно до 21,27% и 238,2%.

Годишният растеж на кредита за частния сектор следваше тенденция на ускорение от началото на 2022 г. до края на август, когато темпът му се повиши до 13,9% спрямо 8,7% в края на 2021 г. През останалите месеци от годината частният кредит забавяше нарастването си и в края на декември ръстът му на годишна база достигна 12,7%. Забавянето продължи и през 2023 г., като в края на април годишният темп на растеж се понижи до 11,9%.

Силно търсене на заемни ресурси през 2022 г. беше налице както от страна на нефинансовите предприятия, така и от страна на домакинствата. Кредитите за нефинансови предприятия (10,1% на годишна база) бяха движени главно от овърдрафтите. Тази динамика отразяваше повишеното търсене на оборотен капитал от страна на предприятията на фона на значително повишени производствени разходи поради по-високите цени на суровините и затрудненията по веригите на доставки. През

2023 г. нарастването на овърдрафтите се забави, което доведе и до понижение на растежа на корпоративните кредити до 7,9%. Средата на ниски номинални лихвени проценти с нарастваща инфлация допринесе за продължаващото високо търсене на кредити от домакинствата. Потребителските кредити се увеличиха в края на 2022 г. с 12,4%. Жилищните кредити нараснаха със 17,8%, за което допълнителен фактор беше продължаващото двуцифрено нарастване на цените на недвижимите имоти. Към края на април 2023 г. потребителските кредити леко се забавиха до 11,7% на годишна база, а жилищните кредити запазиха относително висок ръст от 17,6%.

3. ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ, НА КОИТО СЕ ОСНОВАВА МАКРОИКОНОМИЧЕСКАТА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023- 2025 Г.

Представената макроикономическа прогноза е основана на допускането, че международната среда ще остане нестабилна през прогнозния период. Икономиката на ЕС ще се запази относително устойчива на предизвикателствата в енергийния сектор. Потенциални нарушения в международната търговия и/или недостиг на основни суровини няма да доведат до съществено блокиране на дейността на икономически сектори. През 2023 г. се очаква все още високата инфлация и покачването на лихвените проценти значително да ограничи растежа в ЕС и други развити икономики, като темповете ще се забавят до 0,7% в ЕС и 2,8% в света. През 2024 г. икономическата активност леко ще се ускори, отразявайки очакванията за стабилизиране на средата. Забавянето на инфлацията ще даде възможност на централните банки постепенно да отпуснат паричната си политика, ще подкрепи растежа на потреблението и съответно допълнително ускорение на БВП през 2025 г.

Табл. I-1: Основни допускания за развитието на външната среда

Международна среда	Отчетни данни		Прогноза		
	2021	2022	2023	2024	2025
Световна икономика (реален растеж, %)	6,1	3,4	2,8	3,1	3,2
Европейска икономика – ЕС (реален растеж, %)	5,4	3,5	0,7	1,8	2,1
Средногодишен валутен курс щ.д./евро	1,18	1,05	1,06	1,06	1,06
Цена на петрол „Брент“ (щ.д./барел)	70,4	99,8	82,2	77,4	73,3
Цена на неенергийни суровини (в щ.д., %)	32,7	8,7	-10,6	-2,1	-1,4

Източник: СБ, Евростат, Bloomberg, собствени изчисления

Техническото допускане за *валутния курс USD/EUR*⁴, с дневни данни към 13.03.2023 г., е 1,06 долара за едно евро през 2023 г., което показва номинално поскъпване на единната европейска валута, респективно лева, с 1,0% спрямо 2022 г. През 2024 г. средногодишният валутен курс ще се понижи минимално с 0,1%, като ще остане на ниво от 1,06 долара за едно евро до края на прогнозния хоризонт.

⁴ Изчислява се среден курс USD/EUR с дневни данни за последните десет работни дни към датата на изготвяне на допусканията и се фиксира за дните до края на прогнозния хоризонт, което означава неутрално влияние върху макроикономическата прогноза в периода 2024-2025 г.

Допусканията за динамиката на международните цени на суровините се основават на информацията за съответните фючърси към 13.03.23 г. Средната цена на суровия петрол сорт „Брент“ през 2023 г. се очаква да се понижи с почти 18% до 82,2 щ.д. за барел. През следващите години поевтиняването на суровината ще продължи до 73,3 долара през 2025 г. Цените на природния газ за Европа се очаква да спаднат средно с 61% в доларово изражение през 2023 г. и да се стабилизират на това ниво през 2024 г., след което отново да отчетат понижение през следващите две години. През 2023 г. цените на неенергийните суровини се предвижда да се понижат средно с 10,6% в доларово изражение, като спадът им ще се запази до края на прогнозния хоризонт, но със забавящ се темп.

4. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

Табл. I-2: Основни макроикономически показатели

Основни макроикономически показатели	Отчетни данни		Прогноза		
	2021	2022	2023	2024	2025
Брутен вътрешен продукт					
БВП (млн. лв.)	139 012	165 384	184 486	197 566	210 190
БВП (реален растеж, %)	7,6	3,4	1,8	3,3	3,2
Потребление	6,7	5,2	3,0	3,3	3,3
Брутообразуване на основен капитал	-8,3	-4,3	6,3	12,6	6,5
Износ на стоки и услуги	11,0	8,3	1,7	4,3	4,7
Внос на стоки и услуги	10,9	10,5	3,9	6,4	5,4
Пазар на труда и цени					
Заетост (СНС, %)	0,2	1,3	0,4	0,7	0,5
Коефициент на безработица (НРС,%)	5,3	4,3	4,1	3,9	3,8
Компенсации на един нает (%)	11,3	18,4	11,5	10,6	7,7
Дефлатор на БВП (%)	7,1	15,1	9,5	3,7	3,1
Средногодишна инфлация (ХИПЦ, %)	2,8	13,0	8,7	3,8	2,8
Платежен баланс					
Текуща сметка (% от БВП)	-1,9	-0,7	-0,7	-1,7	-1,9
Търговски баланс (% от БВП)	-4,1	-5,8	-5,6	-6,9	-7,0
Преки чуждестранни инвестиции (% от БВП)	2,9	3,6	3,7	3,8	3,7
Паричен сектор					
МЗ (%)	10,7	13,2	12,4	11,9	12,1
Вземания от фирми (%)	6,1	11,1	7,2	7,9	8,0
Вземания от домакинства (%)	13,4	14,6	11,7	11,2	9,5

Източник: МФ, НСИ, БНБ

4.1 БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ

През 2023 г. се очаква забавяне на растежа на БВП до 1,8%, като то ще бъде по линия на потреблението, износа и изменението на запасите. Нарастването на частното потребление ще бъде подкрепено от растежа на реалния располагаем доход, но ще се забави спрямо 2022 г. в синхрон с по-слабото нарастване на заетостта и на кредитите за домакинствата. Растежът на потреблението на правителството също се прогнозира да е

по-слаб спрямо 2022 г. В същото време инвестициите в основен капитал ще нараснат. Изменението на запасите имаше положителен принос за растежа на БВП през последните две години, но в прогнозния период се очаква приносът да е неутрален. Растежът на износа ще се забави съществено поради по-слабото външно търсене. Това ще се отрази и в по-силен отрицателен принос на нетния износ към изменението на БВП.

През 2024 г. растежът на БВП ще се ускори до 3,3%. Отслабването на инфлационния натиск ще доведе до по-високо нарастване на потреблението на домакинствата. Повишението на търсенето ще се отрази положително и на частната инвестиционната активност. Под влияние на подобряващата се външна среда нарастването на износа на стоки и услуги ще се ускори, а отрицателният принос на нетния износ към растежа на БВП ще се свие спрямо 2023 г.

През 2025 г. се очаква БВП да се повиши в реално изражение съответно от 3,2%. Очаква се забавяне в растежа на инвестициите. Частното потребление ще нараства с темп близък до дългосрочната средна. В съответствие с динамиката на външната среда се прогнозира ускорено нарастване на износа на стоки и услуги през 2025 г. Темпът на нарастване на вноса ще остане по-висок, но отрицателният приносът към изменението на БВП ще се свие.

4.2 ПАЗАР НА ТРУДА И ДОХОДИ

През 2023 г. се очаква броят на заетите лица да се повиши с 0,4% спрямо 2022 г., а средногодишният коефициент на безработица да намалее до 4,1%. Безработицата ще продължи да следва своя тренд на намаление през целия прогнозен период, но през последните години на този период намалението на стойността на показателя ще бъде относително ограничено, поради ограничените възможности за преход от безработица към заетост без допълнителни мерки и програми за повишаване на вероятността на реализацията на твърдото ядро безработни. Основният източник за по-нататъшно увеличение на заетостта през следващите години ще е привличането на лица извън работната сила обратно на пазара на труда. През 2024 г. се очаква известно ускоряване на ръста на заетите в страната, най-вече поради ускоряването на икономическия ръст. През 2025 ръстът на заетостта се очаква да се забави най-вече поради изчерпване на възможностите за нейния екстензивен растеж. Все повече ръстът на икономиката ще бъде осъществяван посредством увеличаване на производителността на труда и общата факторна производителност, отколкото чрез екстензивното увеличение на заетите.

През 2023 г. динамиката на компенсацията на един нает се очаква да се забави до 11,5%, следвайки ограничаването на инфлацията, икономическата активност, заетостта, както и от по-ниския принос на публичния сектор. През 2024 г. номиналното нарастване на компенсацията на един нает е оценено на 10,6%. С очакваното продължаващо ограничаване на инфлацията динамиката на доходите от труд ще се обуславя преди всичко от ускоряването на растежа на реалната производителност, наетите лица, както и повишението на минималната работна заплата в страната в съответствие с приетите нормативни промени за актуализация на показателя. През 2025 г. номиналният растеж на компенсацията на темп ще се забави по-съществено, съответно до 7,7%. В рамките на прогнозния период средногодишният растеж на производителността на труда е оценен на 2,3% в реално изражение.

4.3 ИНФЛАЦИЯ

Инфлацията в края на 2023 г. се очаква да се понижи до 5,6%, а средногодишната да бъде 8,7%. В най-голяма степен очакваното забавяне ще се дължи на значително намаление

на приносите на групите храни и енергийни стоки, като последните се очаква да имат лек спад в края на годината. Очакваното намаление в международните цени на суровините през целия прогнозен период ще забави нарастването на цените при компонентите на базисната инфлация, а именно неенергийните промишлени стоки и услугите. Поради прогнозираното нарастване на вътрешното търсене обаче, както и на разходите за труд, двете потребителски групи ще формират съществен принос към общата инфлация в страната.

През 2024 г. прогнозата е инфлацията да продължи да се забавя, като в края на годината ще достигне 3,2%, а средногодишната – 3,8%. Цените на енергийните стоки ще имат спад до края на прогнозния хоризонт. През 2025 г. средногодишната инфлация ще продължи да се забавя, съответно до 2,8%.

4.4 ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС

През прогнозния период 2023-2025 г. се очаква поддържане на устойчивата външна позиция на страната.

През 2023 г. дефицитът по текущата сметка ще се запази около 0,7% от БВП. Номиналните темпове на растеж на износа и на вноса на стоки и услуги ще бъдат почти изравнени, като ще се забавят съществено спрямо 2022 г. поради очаквания спад на международните цени и ограничен растеж на търговията в количествено изражение.

През 2024 г. се очаква увеличение на дефицита по текущата сметка до 1,7% от БВП. Вносът на стоки и услуги се очаква да нарасне по-бързо от износа, като динамиката ще се предопределя от търговията със стоки. Подобриенето на външната среда ще се отрази в по-висок растеж на износа на стоки, което наред с ускореното вътрешно търсене, ще се доведе до изпреварващо нарастване на вноса и разрастване на търговския дефицит. Същевременно, подобриенето в средата ще подкрепи възходящата динамика при услугите и ще се отрази в нарастване на излишъка по статията. Балансът по доходните статии ще е почти без изменение, като основните изходящи потоци ще са свързани с изплащането на инвестиционен доход на нерезиденти, а входящите – със средства по оперативни програми на ЕС и ПВУ.

В края на прогнозния период дефицитът по текущата сметка постепенно ще се повиши и ще достигне 1,9% от БВП през 2025 г. Номиналните растежи на износа и вноса ще са близки, като изпреварващ при стоките ще е вносът, а при услугите - износът. Изплащането на инвестиционен доход ще влошава баланса по *първичен доход* и отношението на салдото към БВП ще се влоши. Средствата от ПВУ и входящите трансфери в рамките на новия програмен период 2021-2027 г. ще поддържат излишъка по *вторичен доход*, но не се очаква значително изменение на салдото като процент от БВП.

4.5 ПАРИЧЕН СЕКТОР

До края на годината темпът на растеж на кредита за частния сектор ще се забави, като това ще се случи едновременно при вземанията от предприятия и от домакинства. Влияние за това ще окажат забавянето на икономическия растеж, очакваното повишаване на лихвените проценти по кредитите, в резултат на преноса на паричната политика на ЕЦБ, както и в по-малка степен на влизането в сила на по-високите нива на антицикличния капиталов буфер, определени от БНБ. Общо вземанията от неправителствения сектор ще нараснат с 9%. Вземанията от предприятия ще се увеличат със 7,2%, като по-ниският им темп на нарастване ще бъде за сметка на значително

понижение на ръста на овърдрафта и по-бавно увеличение на краткосрочните кредити. Вземанията от домакинства ще нараснат с 11,7%.

През 2024 г. вземанията от неправителствения сектор ще ускорят нарастването си до 9,3%, водени от по-висок растеж на вземанията от предприятия. Очаква се те да бъдат положително повлияни от изпълнението на НПВУ, както и от положителен ръст на частните инвестиции. В края на 2024 г. вземанията от предприятия ще нараснат със 7,9%. Вземанията от домакинства леко ще се забавят до 11,2%, като ще бъдат подкрепени от по-високия ръст на частното потребление.

През 2025 г. вземанията от домакинства ще продължат да се забавят до 9,5%. Вземанията от нефинансови предприятия ще запазят относително стабилен темп на растеж до края на прогнозния период, който тогава ще достигне 8%.

В края на 2023 г. годишният растеж на паричното предлагане ще се понижи до 12,4% спрямо 13,2% в края на 2022 г. В периода 2024-2025 г. очакваме растежът на паричното предлагане да се забавя с повишаване на инвестиционната активност в страната. В края на прогнозния период годишният му растеж ще бъде около 12,1%.

4.6 РИСКОВЕ ПРЕД ПРОГНОЗАТА

Геополитическата ситуация в глобален план продължава да се характеризира с висока степен на несигурност, което създава съществени рискове пред реализирането на макроикономическата прогноза.

Отвореността на българската икономика я прави зависима от икономическата динамика в основните ни търговски партньори, най-вече тези от ЕС. Реализиране на по-високи от очакваните темпове на инфлация, ускорено повишение на лихвените проценти и, респективно, понижение на разполагаемия доход на домакинствата и/или ограничаване на производствената и инвестиционната активност в търговските ни партньори, са фактори, които биха ограничили външното търсене. Това ще има отрицателен ефект върху износа и производството в страната.

Влязлата в сила забрана за внос на суров петрол от Русия в ЕС може да се отрази отрицателно върху износа на нефтопродукти от България за трети страни, макар страната ни към момента да се ползва с дерогация.

Рисковете по отношение на прогнозата за инфлацията се свързват главно с очакваната динамика на цените на международно търгуваните суровини и най-вече на енергийните стоки, както и повишението на разходите за труд в икономиката. Това би било предпоставка за по-висока инфлация от прогнозираната в средносрочен план.

Влошаването на условията на финансиране може да окаже по-силен негативен ефект върху инвестициите от очаквания. Прогнозата е изготвена с допускане за нулев принос на изменението на запасите през 2023 г., но е възможно да се наблюдава значително отрицателно изменение, което, ако не бъде компенсирано от друг компонент, би свило допълнително растежа на БВП.

В същото време, има и редица фактори в положителна посока. През първото тримесечие на 2023 г. показателите за нагласите на икономическите агенти показаха съществено подобрене на оценките и очакванията за развитието в еврозоната и в други големи икономики. В тази връзка е възможно през текущата годината при търговските ни партньори да се реализира по-висок растеж от очаквания, което би се отразило положително на износа и икономическата динамика в страната.

През втората половина на 2022 г. бе отчетен значителен спад на износа на зърнени и маслодайни култури от България. През 2023 г. по-благоприятни условия за външна търговия и по-добра реколта биха подкрепили значително растежа на износа на стоки от тази група.

През 2022 г., в среда на повишаваща се инфлация, потреблението на домакинствата бе устойчиво в България. Регистрираният растеж бе по-висок от очаквания и, ако тази тенденция продължи и през 2023 г., може да се наблюдава по-голямо нарастване на БВП. Освен това покупателната способност на домакинствата може да бъде по-висока при намаляване на инфлацията и вследствие на по-бавно пренасяне на по-високите лихвени проценти в еврозоната върху кредитите на домакинствата. Инвестиционната активност също може да се подобри при намаляване на несигурността и преориентиране на разходите на фирмите от такива за преодоляване на шокове към планирани разходи по дългосрочни инвестиционни програми.

4.7 ПОТЕНЦИАЛЕН РАСТЕЖ

Растежът на потенциалния БВП⁵ през 2022 г. достигна 2,6%. Това представлява ускорение спрямо 2021 г. и се дължи на повишението на заетостта. През 2023 г. се очаква запазване на растежа от 2,6%. За периода 2024-2025 г. повишението на инвестициите ще доведе до увеличение на приноса на капиталовите запаси и ускоряване на растежа на потенциалния БВП до 3%. През целия прогнозен период общата факторна производителност (ОФП) ще бъде с основен принос за растежа.

Табл. I-3: Стойности на потенциалния растеж и на отклонението от потенциалния БВП

Година	Потенциален растеж, %	Отклонение от потенциалния БВП, %
2022	2,6	0,9
2023	2,6	0,2
2024	2,9	0,5
2025	3,0	0,8

Източник: МФ

Отклонението от потенциала⁶ през 2022 г. бе положително в размер на 0,9%. За 2023 г., със забавянето в растежа на фактическия БВП, се очаква отклонението да се свие и да е 0,2%. През следващите години до края на прогнозния период положителното отклонение ще се увеличава и ще достигне 0,8%.

⁵ Потенциалният БВП за българската икономика е изчислен с помощта на производствена функция по методология, разработена от ЕК: Havik, K., & Kieran Mc Morrow, K., & Fabrice Orlandi, F., Christophe Planas, C., Rafal Raciborski, R., Werner Roeger, W., Alessandro Rossi, A., Anna Thum-Thysen, A. & Valerie Vandermeulen, V., "The Production Function Methodology for Calculating Potential Growth Rates & Output Gaps," European Economy – Economic Papers 535, 2014.

⁶ Цикличното развитие на икономиката се измерва с индикатора отклонение от потенциала. Той се изчислява като разлика между фактическия и потенциалния БВП в съотношение към потенциалния.

Табл. I-4: Приноси към потенциалния растеж (пр.п.)

Година	Труд	Капитал	ОФП
2022	0,2	0,5	1,9
2023	0,2	0,6	1,8
2024	0,3	0,8	1,8
2025	0,3	1,0	1,7

Източник: МФ

4.8 СЪПОСТАВКА НА МАКРОИКОНОМИЧЕСКАТА ПРОГНОЗА С ТАЗИ НА ЕК

Направено е сравнение на макроикономическата прогноза на Министерство на финансите с последната официална прогноза на Европейската комисия, публикувана на 15 май 2023 г. Различният период на изготвяне на двете прогнози предопределя използването на различни отчетни статистически данни и различни допускания.

Табл. I-5: Сравнение на макроикономическата прогноза на МФ с прогнозата на ЕК⁷

Показатели	2022	2023		2024	
	Отчетни данни	МФ	ЕК	МФ	ЕК
БВП, реален растеж, %	3,4	1,8	1,5	3,3	2,4
Средногодишна инфлация, %	13,0	8,7	9,4	3,8	4,2

Източник: ЕК, МФ

За 2023 г. прогнозите за растежа на БВП са близки между двете институции, като МФ очаква по-висок растеж на инвестициите. За 2024 г. МФ прогнозира по-висок растеж на икономиката, тъй като очаква ускорение на растежа на реалния разполагаем доход на домакинствата и съответно на потреблението на домакинствата.

Профилът на инфлация на двете институции по тримесечия и по компоненти на ХИПЦ е сходен, като МФ очаква по-голямо забавяне на средногодишната инфлация както през 2023 г., така и през 2024 г.

⁷ Зимната прогноза на ЕК, публикувана на 10 февруари 2022 г., представя прогноза за динамиката на ограничен набор от показатели, поради което сравнението в таблицата е направено само за БВП и инфлация.

Част II.

Фискална политика и основни параметри за периода 2023-2025 г.

1. СРЕДНОСРОЧНИ ЦЕЛИ НА ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА

Подготовката на Бюджет 2023 и актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. беше повлияна от късното приемане на Бюджет 2022 и последващата му актуализация, а също така и от политическия цикъл, свързан с провеждането на предсрочни парламентарни избори.

В края на 2022 г. в Народното събрание беше внесено законодателно предложение за уреждане временно на някои бюджетни отношения, в резултат на което на 23 декември 2022 г. беше приет Закон за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., или т.нар. „удължителен закон“ (обн., ДВ, бр. 104 от 30.12.2022 г.).

Тъй като срокът на действие на „удължителния закон“ изтичаше на 10 юни 2023 г., до разработването от правителството на настоящата АСБП за периода 2023-2025 г., респективно на Бюджет 2023, Народното събрание на 8 юни 2023 г. взе решение за определяне на допълнителен срок за събиране на приходи, за извършване на разходи и за предоставяне на трансфери до края на м. юли 2023 г. (обн., ДВ, бр. 50 от 9.06.2023 г.), а на 15.06.2023 г. прие Закон за изменение и допълнение на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. (обн., ДВ, бр. 53 от 20.06.2023 г.), с което се осигури стабилност и възможност за финансиране на системите и осъществяване на техните държавни и обществени функции.

Разчетите по АСБП за периода 2023-2025 г. са разработени въз основа на пролетната макроикономическа прогноза на МФ и при допускания да не се увеличават данъците, да не се ограничават социалните плащания и да се осигури предвиденото увеличение на пенсиите през тази година, а по отношение на фискалната политика дефицитът да е в рамките на Маастрихтските критерии.

Бюджет 2022 беше одобрен при целеви нива на дефицита от 4,1% от БВП, в който са включени и COVID-19 мерките, чието действие следва да отпадне след 2023 г., като при действаща дерогация този дефицит не предполага процедура за прекомерен бюджетен дефицит.

Актуализацията на бюджета за 2022 г. беше разработена при запазване на нивото на дефицита, като в нея бяха включени допълнителни мерки за подкрепа на бизнеса и домакинствата, свързани с енергийната криза и войната в Украйна, а в същото време в разходната част на бюджета бяха приети промени в политики с постоянен характер от

средата на годината, чието фискално въздействие пренесено в средносрочен хоризонт ограничава възможностите за балансиране на бюджета без осигуряване на допълнителни постоянни приходи.

За 2022 г. предварителните отчетни данни показват дефицит по КФП в размер на 0,8% от БВП, като спрямо заложената цел в актуализираната програма за 2022 г. (дефицит по КФП в размер на 4,1% от БВП) се отчита подобрене с 3,3 пр. п. Основен фактор за това е по-ниско от планираното усвояване на разходите по сметките за средства от ЕС и държавния бюджет. В номинално изражение салдото по консолидираната фискална програма за 2022 г. е дефицит в размер на 1,3 млрд. лв., и се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 5,1 млрд. лв. и излишък по европейските средства в размер на 3,8 млрд. лв. Бюджетното салдо по КФП за годината на касова основа съответства на предвидения ограничител във фискалното правило по чл. 27, ал. 4 от ЗПФ.

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма (КФП) към декември 2022 г. са в размер на 64,8 млрд. лв., вкл. 3,2 млрд. лв. приходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. Параметрите по изпълнението на приходите за 2022 г. при елиминиране въздействието на постъпления с еднократен характер, които не са заложи в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г., са близки до планираните за годината, като данъчните и осигурителните приходи надвишават плана за годината с 1,4 на сто. От страна на разходите се отчита по-слабо от планираното усвояване на разходите по сметките за средства от ЕС и държавния бюджет, като през първото тримесечие на годината се наблюдаваше известно задържане на разходите, последвано от плавно нарастване през следващите три тримесечия. Въпреки това голяма част от проектите, заложи за реализиране чрез европейските програми и фондове и чрез капиталовата програма в държавния бюджет не бяха реализирани в рамките на годината, което съответно се отрази в по-слабо от планираното усвояване на капиталовите разходи. Забавянето при изпълнението на проектите и програмите измества голяма част от планираните за 2022 г. разходи в 2023 г. и следващите години, което от една страна подобрява касовото салдо за 2022 г., но от друга води до натиск върху бюджета за 2023 г.

Следва също така да се отчете, че значителният излишък по сметките за средства от ЕС се дължи до голяма степен на еднократни фактори, вкл. и получен през декември 2022 г. първи транш от ЕК по Плана за възстановяване и устойчивост. Това е и причината дефицитът по националния бюджет (3,1% от БВП) на консолидирана база да се подобрява до дефицит в размер на 0,8% от БВП по консолидираната фискална програма. Повече информация за изпълнението на КФП за 2022 г. се съдържа в прегледа по [приложение № 1](#).

Разчетите показват, че при отразяване на фискалните ефекти от политиките, предопределящи приходите и разходите, бюджетното салдо по консолидираната фискална програма (КФП) за 2023 г. е дефицит от 2,5% от БВП, а на сектор „Държавно управление“ е дефицит от 3,0% от БВП. За 2024 и 2025 г. дефицитът по КФП е съответно 3,7% от БВП и 3,9% от БВП, а за сектор „Държавно управление“ е съответно 3,0% от БВП и 3,6% от БВП.

Разходите за периода 2023-2025 г. като дял от БВП са съответно 40,1% през 2023 г., 41,9% през 2024 г. и 40,9% през 2025 г.

В средносрочен план разходите по КФП (без разходите, извършвани от сметки за средства от ЕС и по други международни програми и договори, приравнени към тях, вкл.

свързаното с тях национално съфинансиране) са в рамките на 40%-то правило по ЗПФ, като бележат спад от 37,1% от БВП през 2023 г. до 35,9% от БВП през 2025 г.

При приходите в настоящата прогноза се наблюдава ръст в номинално изражение за целия тригодишен период. Като относителен дял от БВП за 2023 г. те са 37,7%, за 2024 г. – 38,2% и за 2025 г. – 37,0%.

2. ОСНОВНИ ФИСКАЛНИ ПАРАМЕТРИ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

Разчетите в АСБП за периода 2023-2025 г. отразяват тенденциите в актуалната макроикономическа прогноза за развитието на националната икономика и оценките за ефекта върху основните показатели на КФП.

Табл. П-1: Основни показатели по КФП (2022-2025 г.)⁸

КФП млн. лв.	2022 Актуал. програма	2022 Предв. отчет	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	59 658,7	64 788,9	69 471,8	75 443,3	77 798,9
<i>% от БВП</i>	<i>39,6%</i>	<i>39,2%</i>	<i>37,7%</i>	<i>38,2%</i>	<i>37,0%</i>
Данъчно-осигурителни приходи	46 122,6	46 783,0	53 166,0	57 788,7	61 867,5
Неданъчни приходи	7 343,3	12 000,5	11 152,2	9 908,4	10 213,4
Помощи и дарения	6 192,8	6 005,4	5 153,6	7 746,2	5 718,1
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	65 887,1	66 112,4	74 051,8	82 783,9	85 955,9
<i>% от БВП</i>	<i>43,8%</i>	<i>40,0%</i>	<i>40,1%</i>	<i>41,9%</i>	<i>40,9%</i>
Разходи	64 047,2	64 407,3	72 009,4	80 627,6	83 711,8
Нелихвени разходи	63 382,9	63 755,5	71 185,7	79 485,7	81 944,4
Лихви	664,3	651,8	823,8	1 141,8	1 767,4
Вноска в общия бюджет на ЕС	1 839,9	1 705,0	2 042,4	2 156,3	2 244,1
БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-)	-6 228,4	-1 323,5	-4 580,0	-7 340,6	-8 157,0
<i>% от БВП</i>	<i>-4,1%</i>	<i>-0,8%</i>	<i>-2,5%</i>	<i>-3,7%</i>	<i>-3,9%</i>
ФИНАНСИРАНЕ (+/-)	6 228,4	1 323,5	4 580,0	7 340,6	8 157,0
<i>% от БВП</i>	<i>4,1%</i>	<i>0,8%</i>	<i>2,5%</i>	<i>3,7%</i>	<i>3,9%</i>

Източник: МФ

Приходите, помощите и даренията по националния бюджет са в диапазона от 34,9% до 34,3% от БВП като се наблюдава ръст в номинално изражение за целия тригодишен период,

Разходите и вноската в бюджета на ЕС по националния бюджет в средносрочен план показват тенденция на намаление от 37,1% от БВП през 2023 г. до 35,9% от БВП през 2025 г. Нетният размер на трансфера за сметките за средства от ЕС е в диапазона 1,0-2,1 млрд. лв. или 0,6-1,1% от БВП.

⁸ Поради закръгление (в млн. лв. и като процент от БВП) някои сумарни позиции в таблиците и графиките в актуализираната бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. и приложенията към нея не се изчерпват от съставните им числа.

Табл. II-2: КФП – Национален бюджет (2022-2025 г.)

КФП НАЦИОНАЛЕН БЮДЖЕТ млн. лв.	2022 Актуал. програма	2022 Предв. отчет	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	53 497,0	58 827,1	64 348,5	67 728,2	72 112,1
<i>% от БВП</i>	35,5%	35,6%	34,9%	34,3%	34,3%
Данъчно-осигурителни приходи	46 122,6	46 783,0	53 166,0	57 788,7	61 867,5
Неданъчни приходи	7 343,4	12 008,6	11 152,2	9 908,4	10 213,4
Помощи и дарения	31,1	35,5	30,3	31,1	31,3
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	60 007,1	62 894,9	68 531,8	71 182,1	75 517,7
<i>% от БВП</i>	39,9%	38,0%	37,1%	36,0%	35,9%
Разходи	58 167,2	61 189,8	66 489,4	69 025,7	73 273,7
Нелихвени разходи	57 502,9	60 538,0	65 665,6	67 883,9	71 506,2
Лихви	664,3	651,8	823,8	1 141,8	1 767,4
Вноски в общия бюджет на ЕС	1 839,9	1 705,0	2 042,4	2 156,3	2 244,1
ТРАНСФЕР ЗА СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС (НЕТО)	-1 149,6	-1 117,1	-1 044,6	-2 135,1	-2 077,5
<i>% от БВП</i>	-0,8%	-0,7%	-0,6%	-1,1%	-1,0%
БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-)	-7 659,7	-5 184,9	-5 227,9	-5 589,0	-5 483,1
<i>% от БВП</i>	-5,1%	-3,1%	-2,8%	-2,8%	-2,6%
ФИНАНСИРАНЕ (+/-)	7 659,7	5 184,9	5 227,9	5 589,0	5 483,1
<i>% от БВП</i>	5,1%	3,1%	2,8%	2,8%	2,6%

Източник: МФ

И през следващия тригодишен период приоритет за страната ни остава успешното усвояване на средствата от европейските фондове и програми на ЕС, вкл. Плана за възстановяване и устойчивост.

Въздействието върху бюджета за периода 2022-2025 г. от финансовите взаимоотношения с ЕС е представено в Табл. II-3.

Табл. II-3: КФП – Сметки за средства от ЕС (2022-2025 г.)⁹

КФП СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС млн. лв.	2022 Актуал. програма	2022 Предв. отчет	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	6 161,7	5 961,8	5 123,3	7 715,1	5 686,8
<i>% от БВП</i>	4,1%	3,6%	2,8%	3,9%	2,7%
ОБЩО РАЗХОДИ	5 880,0	3 217,5	5 520,1	11 601,8	10 438,2
<i>% от БВП</i>	3,9%	1,9%	3,0%	5,9%	5,0%
ТРАНСФЕР ОТ/ЗА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ (НЕТО)	1 149,6	1 117,1	1 044,6	2 135,1	2 077,5

⁹ В таблицата са включени сметки за средства от ЕС на: ДФ „Земеделие“; Национален фонд и другите сметки за средства от ЕС и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от ЕС.

КФП СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС млн. лв.	2022 Актуал. програма	2022 Предв. отчет	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	
	% от БВП	0,8%	0,7%	0,6%	1,1%	1,0%
БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-)	1 431,3	3 861,4	647,8	-1 751,6	-2 673,9	
	% от БВП	1,0%	2,3%	0,4%	-0,9%	-1,3%
ФИНАНСИРАНЕ (+/-)	-1 431,3	-3 861,4	-647,8	1 751,6	2 673,9	
	% от БВП	-1,0%	-2,3%	-0,4%	0,9%	1,3%

Източник: МФ

3. ПРОГНОЗА ЗА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

За целите на международните сравнения бюджетната рамка се представя както по национална методология (по показатели на КФП на касова основа), така и на базата на европейската методология ЕСС 2010 чрез показателите за сектор „Държавно управление“, като следва да се отбележи, че фискалните параметри отразяват по еднакъв начин фискалната политика. Представената прогноза е разработена на базата на последната макроикономическа прогноза на МФ и на предприятиите през предходните години мерки и политики, които продължават да оказват фискално въздействие през прогнозния период.

По предварителни оценки бюджетното салдо за 2022 г. е отрицателно в размер на 2,8% от БВП. В средносрочен план се очаква дефицит в размер съответно на 3,0% от БВП за 2023 г., 3,0% за 2024 г. и 3,6% от БВП за 2025 г.

Част от дефицита на сектор „Държавно управление“, който се отчита на начислена основа, се дължи на времето изместване при отчитането на разходите за доставки на военна техника, които са платени през предходни години на касова основа. Съгласно методологията ЕСС 2010, държавните разходи за военно оборудване се отчитат през годината на доставката им. Поради това, инвестиционните разходи по първия етап на плана за придобиване на нов тип боен самолет, направени през 2019 г. и 2020 г. в размер на 2 197,7 млн. лв., имат влияние върху разходите в периода 2023-2025 г., като заедно с изместеното отчитане и на други разходи за военна техника влошават дефицита съответно с 0,13% през 2024 г. и 0,73% през 2025 г., тъй като най-голяма доставка на военна техника се очаква в края на периода. Това влияние е временно и не води до трайно влошаване на бюджетната позиция и до нарушаването на фискалната устойчивост в дългосрочен план. Ако се изключи това еднократно влошаване, дефицитът за 2025 г. е 2,8% от БВП

Планираният размер на бюджетното салдо за периода 2023-2025 г. ще се реализира при намаляване на приходите до 36,7% от БВП в края на периода. В приходната част съотношението на общите приходи от БВП достига 36,9% през 2023 г., след което се наблюдава ръст през 2024 г. до 37,5% от БВП. Разходите като дял от БВП достигат 39,9% през 2023 г., след това се увеличават до 40,6% и 40,3% от БВП съответно за 2024 г. и 2025 г.

Номиналният ръст на приходите през 2023 година се дължи на увеличение на постъпленията от косвени данъци с 5,3%, преки данъци, платени от физическите лица - със 17,2% и преки данъци, платени от фирмите – с 11,0%. Растеж се очаква и при

приходите от социално-осигурителни вноски, които нарастват с 12,6% през 2023 г. За 2023 г. общите текущи приходи на годишна база нарастват с 6,7%, като към края на периода растежът им е 5,2%.

При разходите на сектор „Държавно управление“ висок номинален ръст в средносрочен план се наблюдава при капиталовите разходи за брутообразуване на основен капитал. Те нарастват значително с 25,7% през 2023 г., 43,5% през 2024 г. и 9,4% през 2025 г. Изменението в показателя е свързано основно с нарастване на разходите по Националния план за възстановяване и устойчивост, националните разходи за изграждане на инфраструктура, доставките на бойни самолети F-16 Block 70 и основна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирана бригада, както и с напредването на проектите, финансирани по програми на ЕС в рамките на новия програмен период.

Значителен растеж през 2023 г. от 17,7% имат разходите за социални трансфери, без тези в натура, най-вече поради нарастване на разходите за пенсии и увеличаването на обезщетенията и помощите за домакинствата.

При пенсиите нарастването се дължи основно на ежегодната индексация от 1 юли на съответната година по швейцарското правило, както и на предприетите промени през 2022 г. - увеличение на пенсиите с 10% от първи юли, преизчисляване на пенсиите за трудова дейност от 1 октомври и нарастване на максималния размер на получаваните една или повече пенсии от първи юли и от първи октомври, които оказват влияние на разходите през 2023 г. и следващите години. При обезщетенията и помощите за домакинствата влияние оказва основно нарастването на социалните помощи по ЗСП и по ЗХУ поради нарастването на линията на бедност както и предвиденото нарастване на МРЗ, което съответно води до увеличение на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по Закона за личната помощ и на възнагражденията на приемните семейства по Закона за закрила на детето. През 2024 г. и 2025 г. нарастването на тези разходи се забавя съответно до 10,3% и 7,6%. Положително въздействие за ограничаване нарастването на тези разходи като дял от БВП оказва продължаващото действие на пенсионната реформа, свързана с повишаване на възрастта и осигурителния стаж за пенсиониране за всички категории осигурени лица.

При социалните трансфери в натура, които обхващат основно разходите за здравеопазване, се наблюдава растеж на годишна база съответно от 12,6% през 2023 г., 17,2% през 2024 г. и 11,8% през 2025 г. поради нарастване на разходите за здравноосигурителни плащания.

При компенсацията на наетите се наблюдава нарастване от 10,5% за 2023 г. спрямо 2022 г., основно поради увеличението на възнагражденията на педагогическия персонал и на предприетите изменения в политиката по доходите, като увеличението на минималната работна заплата и нарастването на възнагражденията в някои бюджетни организации.

Общият ефект от предприятията, включени в сектор „Държавно управление“, върху баланса на сектора е отрицателен за 2023 г. и 2024 г. и положителен за 2025 г. – съответно -203,6 млн. лв. за 2023 г., -326,0 млн. лв. за 2024 г. и 34,5 млн. лв. за 2025 г. Най-голямо е влиянието на Фонда за гарантиране на влоговете в банките, Държавната консолидационна компания, Националната компания „Железопътна инфраструктура“ и държавните болници.

Табл. II-4: Изменение на показателите на сектор „Държавно управление“ за периода 2023-2025 г.¹⁰

Показатели (млн. лв.)	2023		2024		2025	
	Проект	Изменение %	Прогноза	Изменение %	Прогноза	Изменение %
1. Данъци върху производството и вноса	27 539,8	5,3%	29 083,3	5,6%	30 224,2	3,9%
2. Текущи данъци върху доходите, богатството и др.	12 122,0	14,2%	13 411,8	10,6%	14 363,7	7,1%
2a. - в т.ч. платени от домакинствата	6 437,6	17,2%	7 183,5	11,6%	7 745,9	7,8%
2b. - в т.ч. платени от фирмите	5 684,3	11,0%	6 228,3	9,6%	6 617,8	6,3%
3. Социално-осигурителни вноски	15 634,8	12,6%	17 650,5	12,9%	19 008,5	7,7%
3a. - в т.ч. действително платени вноски	15 634,8	12,6%	17 650,5	12,9%	19 008,5	7,7%
4. Други приходи, вкл. приходи от продажби	10 941,8	-4,3%	9 778,4	-10,6%	9 979,2	2,1%
5. Общо текущи приходи	66 238,3	6,7%	69 924,0	5,6%	73 575,6	5,2%
6. Компенсация на наетите лица	18 287,2	10,5%	19 310,8	5,6%	20 148,6	4,3%
7. Междинно потребление	9 540,6	8,4%	9 068,1	-5,0%	8 725,4	-3,8%
8. Социални трансфери в натура	5 257,5	12,6%	6 164,1	17,2%	6 889,6	11,8%
9. Социални трансфери без тези в натура	23 559,0	17,7%	25 991,3	10,3%	27 966,2	7,6%
10. Лихвени разходи	1 028,5	33,5%	1 664,5	61,8%	2 223,8	33,6%
11. Субсидии	5 857,4	-30,0%	3 955,1	-32,5%	3 948,1	-0,2%
12. Други текущи плащания	3 295,2	-0,4%	3 357,5	1,9%	3 560,9	6,1%
13. Общо текущи разходи	66 825,4	7,0%	69 511,4	4,0%	73 462,5	5,7%
14. Брутни спестявания (5-13)	-587,1	58,2%	412,6	-170,3%	113,1	-72,6%
15. Капиталови трансфери, получени	1 779,7	11,0%	4 251,1	138,9%	3 574,2	-15,9%
16. Брутообразуване на основен капитал	6 328,7	25,7%	9 080,5	43,5%	9 930,8	9,4%
17. Други капиталови разходи	437,3	-48,2%	1 581,8	261,7%	1 241,2	-21,5%
		<i>% от БВП</i>		<i>% от БВП</i>		<i>% от БВП</i>
18. Общи правителствени приходи	68 018,1	36,9%	74 175,1	37,5%	77 149,7	36,7%
19. Общи правителствени разходи	73 591,4	39,9%	80 173,7	40,6%	84 634,5	40,3%

¹⁰ Поради закръгление (в млн. лв. и като процент от БВП) някои сумарни позиции в таблиците и графиките в актуализираната бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. и приложенията към нея не се изчерпват от съставните им числа.

Показатели (млн. лв.)	2023		2024		2025	
	Проект	Изменение %	Прогноза	Изменение %	Прогноза	Изменение %
20. Баланс	-5 573,4	-3,0%	-5 998,6	-3,0%	-7 484,8	-3,6%
<i>20а. - първичен баланс</i>	<i>-4 544,9</i>	<i>-2,5%</i>	<i>-4 334,1</i>	<i>-2,2%</i>	<i>-5 261,1</i>	<i>-2,5%</i>
21. Консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“	42 863,1	23,2%	51 746,9	26,2%	61 243,7	29,1%

Източник: МФ

3.1. ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЛИ НА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ И ПРОГНОЗА ПРИ НЕПРОМЕНЕНИ ПОЛИТИКИ

Фискалната прогноза при непроменени политики е изготвена на база цикличните движения в икономическите показатели. Тя е обвързана с набор от предположения за политиките и основните икономически и финансови условия, включително валутните курсове, цените на суровините и развитието на международната икономика. В нея не се отчита въздействието на дискреционните изменения в приходите и в разходите.

Промените, които се наблюдават в бюджетния сценарий при непроменени политики (т.нар. базисен сценарий) между прогнозните години, са основно в резултат на промени в икономически и/или демографски показатели, които имат ефект върху фискалните параметри. Предприетите политики в приходната и разходната част на бюджета водят до промяна в бюджетната прогноза спрямо базисния сценарий.

Таблицата по-долу представя прогнозата на сектор „Държавно управление“ при непроменени политики съпоставена спрямо основния сценарий, посочен в средносрочната бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г.

Табл. II-5: Бюджетна прогноза на сектор „Държавно управление“ при непроменени политики за периода 2023-2025 г.

Показатели млн. лв.	2023		2024		2025	
	Базисен сценарий	Изменени спрямо основния сценарий %	Базисен сценарий	Изменени спрямо основния сценарий %	Базисен сценарий	Изменени спрямо основния сценарий %
1. Данъци върху производството и вноса	31 301,5	19,6%	28 933,6	5,1%	30 033,6	3,3%
2. Текущи данъци върху доходите, богатството и др.	11 502,6	8,4%	12 825,8	5,8%	14 295,7	6,6%
<i>2а. - в т.ч. платени от домакинствата</i>	<i>6 007,2</i>	<i>9,4%</i>	<i>7 097,5</i>	<i>10,3%</i>	<i>7 677,9</i>	<i>6,9%</i>
<i>2б. - в т.ч. платени от фирмите</i>	<i>5 495,3</i>	<i>7,3%</i>	<i>5 728,3</i>	<i>0,8%</i>	<i>6 617,8</i>	<i>6,3%</i>
3. Социално-осигурителни вноски	15 295,3	10,1%	17 123,0	9,5%	18 570,0	5,2%
<i>3а. - в т.ч. действително платени вноски</i>	<i>15 295,3</i>	<i>10,1%</i>	<i>17 123,0</i>	<i>9,5%</i>	<i>18 570,0</i>	<i>5,2%</i>

Показатели млн. лв.	2023		2024		2025	
	Базисен сценари й	Изменени е спрямо основния сценарий %	Базисен сценари й	Изменени е спрямо основния сценарий %	Базисен сценари й	Изменени е спрямо основния сценарий %
4. Други приходи, вкл. приходи от продажби	10 067,8	-12,0%	9 738,4	-11,0%	9 979,2	2,1%
5. Общо текущи приходи	68 167,2	9,8%	68 620,8	3,6%	72 878,4	4,2%
6. Компенсация на наетите лица	18 200,7	10,0%	18 626,4	1,9%	19 341,7	0,2%
7. Междинно потребление	9 261,4	5,2%	9 162,1	-4,0%	8 708,7	-4,0%
8. Социални трансфери в натура	5 112,3	9,4%	5 828,6	10,9%	6 659,1	8,0%
9. Социални трансфери без тези в натура	21 947,1	9,6%	25 641,4	8,8%	27 744,1	6,7%
10. Лихвени разходи	1 028,5	33,5%	1 664,5	61,8%	2 223,8	33,6%
11. Субсидии	9 991,5	19,5%	4 647,6	-20,7%	3 948,1	-0,2%
12. Други текущи плащания	3 295,2	-0,4%	3 357,5	1,9%	3 560,9	6,1%
13. Общо текущи разходи	68 836,7	10,2%	68 928,1	3,1%	72 186,3	3,8%
14. Брутни спестявания (5-13)	-669,5	80,4%	-307,3	-47,7%	692,1	67,7%
15. Капиталови трансфери, получени	1 779,7	11,0%	4 251,1	138,9%	3 574,2	-15,9%
16. Бруто образуване на основен капитал	6 092,0	21,0%	8 670,4	37,0%	8 178,3	-9,9%
17. Други капиталови разходи	453,6	-46,3%	1 581,8	261,7%	1 241,2	-21,5%
		<i>% от БВП</i>		<i>% от БВП</i>		<i>% от БВП</i>
18. Общи правителствени приходи	69 946,9	37,9%	72 871,9	36,9%	76 452,6	36,4%
19. Общи правителствени разходи	75 382,3	40,9%	79 180,3	40,1%	81 605,8	38,8%

Източник: МФ

В приходите разлики между базисния сценарий и бюджетната прогноза се наблюдават при данъците върху производството и вноса, данъците върху доходите, социално-осигурителните вноски, както и при неданъчните приходи.

Приходите от данъци върху производството и вноса се различават в двата сценария основно заради отпадането от 2024 г. на приходите, финансиращи програмите за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ, стартирали през 2021 г., повишаването на прага за регистрация от 50 на 100 хил. лв. оборот по ЗДДС и отрицателния ефект върху приходите от ДДС при внос от приемането на Закона за контрол по прилагане на ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна. При сценария без промяна в политиките приходите от тези данъци нарастват с 19,6% за 2023 г., 5,1% за 2024 г. и 3,3% за 2025 г. Прогнозата за приходите от социални и здравни осигуровки в сценария с непроменени политики предвижда нарастване на

компонента в размер на 10,1%, 9,5% и 5,2% на годишна база съответно за 2023 г., 2024 г. и 2025 г. Това е вследствие на предприетите мерки за увеличаване на минималната работна заплата, на минималните осигурителни прагове и на минималните осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводителите, увеличение на заплатите на педагогическия персонал и в някои бюджетни организации, както и в резултат на прехвърлянето на средства от лица, осигурени в частни пенсионни фондове, към фонд „Пенсии“ на ДОО.

Неданъчните приходи при непроменени политики показват следната динамика: спад от 12,0% за 2023 г., спад от 11,0% за 2024 г. и ръст от 2,1% в края на периода. Разликите спрямо основния сценарий през 2023 г. се дължат на очакваните приходи от въведената ТОЛ такса, промяната на политиката по дивидентите, както и на ефекта от отпадане на таксите за ползване на детски градини и ясли. За 2025 г. увеличението на приходите в основния сценарий не се различава от тези при непроменени политики.

При разходите разлики между базисния сценарий и бюджетната прогноза се наблюдават основно при компенсацията на наетите лица, междинното потребление, социалните трансфери и при субсидиите.

Разходите за заплати в сектор „Държавно управление“ в базисния сценарий нарастват с 10,0% за 2023 г., с 1,9% за 2024 и с 0,2% за 2025 г. Повишението в разходите за заплати в основния сценарий спрямо базисния е свързано с предприетите политики по доходите в образованието и увеличаването на минималната работна заплата.

В резултат на приетото поетапно увеличение на трансферите за здравно осигуряване за лицата, осигурявани от държавния бюджет, с по 5 пр.п./годишно, както и на нарастването на минималните осигурителни доходи, в бюджетната прогноза за 2023-2025 г. са предвидени по-високи разходи за социални трансфери в натура средногодишно с 0,1 пр.п. от БВП спрямо тези в базисния сценарий.

Разходите за пенсии и обезщетения в базисния сценарий нарастват с 9,6% през 2023 г., с 8,8% през 2024 г. и с 6,7% през 2025 г. Изменението на този елемент спрямо основния сценарий е свързано с увеличение на изискуемите възраст и осигурителен стаж за пенсия, както и увеличението на социалните помощи по ЗСП и ЗХУ поради изменение на линията на бедност и ефект от ръста на МРЗ при определяне на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по ЗЛП и възнагражденията на приемните семейства по ЗЗД.

Изменението на разходите за бруто образуване на основен капитал в базисния сценарий е ръст от съответно 21,0% и 37,0% за 2023 г. и 2024 г. и спад от 9,9% за 2025 г., докато в бюджетната прогноза този показател нараства съответно с 25,7%, 43,5% и 9,4% за 2023 г., 2024 г. и 2025 г. Основно влияние за това имат допълнителните мерки, предприети от правителството в сектор „Отбрана и сигурност“, както и средствата отделени за пътни инфраструктурни проекти и обезпечаване функционирането на ТОЛ системата.

3.2. ДИСКРЕЦИОННИ МЕРКИ И ФИСКАЛНИ ЕФЕКТИ НА НАЧИСЛЕНА ОСНОВА

Дискреционни мерки са всички нови мерки и политики на правителството – приети или планирани, които имат пряко въздействие върху бюджетните параметри и основните

фискални показатели. Те представляват мерки, предприети по преценка и решение на правителството, с цел постигането на определени приоритети (напр. насърчаване на заетостта и стимулиране растежа на икономиката). Отнасят се до промяна в политиката на приходите (данъчната база и/или ставка) или промяна в разходните политики и трансферите от страна на правителството с цел предоставяне на ефективни стимули за икономиката.

В бюджетната прогноза са оценени всички приходни и разходни дискреционни мерки, които са приети през предходните години и имат бюджетен ефект през прогнозния период 2023-2025 г., като е отразено допълнителното им въздействие за съответната година спрямо предходната.

Приходни дискреционни мерки

Приходните дискреционни мерки за периода 2023-2025 г. се очаква да доведат до общо нетно намаление на приходите в размер на 591,5 млн. лв. През първата година се очаква нетно намаление на приходите с 2 591,9 млн. лв., а през следващите две години – нетно увеличение на приходите съответно с 1 303,2 млн. лв. и 697,2 млн. лв.

С най-голям положителен бюджетен ефект са мерките, свързани с промяна на политиката по доходите. Допълнителните приходи от осигурителни вноски от промяната в политиката по доходите (вкл. увеличение на МРЗ, минималните осигурителни прагове и на минималните осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводителите, увеличение на максималния осигурителен доход през 2022 г., увеличение на заплатите на педагогическия персонал) са в размер на 332,0 млн. лв. за 2023 г. и общо 1 281,9 млн. лв. за тригодишния прогнозен период. Допълнителните приходи от ДДФЛ в резултат на увеличението на минималната работна заплата, минималните осигурителни прагове и минималния осигурителен доход са в размер на 188,4 млн. лв. за тригодишния прогнозен период. Отрицателните ефекти от действащата мярка, свързана с увеличен размер на нормативно признатите разходи за дейността на адвокатите (-6,0 млн. лв. за 2023 г.).

Очакваният положителен ефект за бюджета от предвидения пакет от мерки за повишаване на събираемостта на приходите, в т.ч. в областта на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, които имат за цел по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци, е в размер на общо 1 270,0 млн. лв. за периода 2023-2024 г.

Политика по дивидентите, която предвижда 100% отчисления от печалбата през 2023 г. (с изключение на лечебни заведения, ВиК сектор и НКИЗ¹¹) и запазване на ставката на дивидент на 100% през периода 2024-2025 г., се очаква да има годишен ефект от 669,8 млн. лв. допълнителни приходи.

Ефектът върху приходите от ДДС и акцизи в резултат на повишаването на акцизната ставка на пури и пурети, на тютюн за пушене, на нагреваемо тютюнево изделие и облагане с акциз на течността за електронна цигара, съдържаща никотин, въведено от 1.03.2023 г., е оценен на общо 494,5 млн. лв. повече приходи от акцизи и ДДС за периода 2023-2025 г. Предложените промени в акцизното законодателство за включване на течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин, и заместителите на тютюна,

¹¹ „Национална компания индустриални зони“ ЕАД.

съдържащи никотин в обхвата на акцизните стоки, е оценен на общо 6,7 млн. лв. повече приходи от акцизи и ДДС за периода 2023-2025 г.

Отпадането от 01.08.2023 г. на мярката за освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ се очаква да доведе до допълнителни постъпления от ДДС и акцизи с 92,6 млн. лв. за тригодишния прогнозен период.

Намалената ставка на ДДС на 9% за природния газ и централното отопление представлява действие с временен характер и приключва до края на юни 2023 г., затова нейният ефект е включен в следващата година с положителен знак – съответно 46,0 млн. лв. за природен газ и 15,0 млн. лв. за централно отопление за 2024 г.

Прилагането на нулева ставка на ДДС за хляба и брашното до края на 2023 г. се очаква да доведе до намаление на приходите в размер на 82,7 млн. лв., като след изтичане на срока на действието ѝ се очаква положителен бюджетен ефект за 2024 г. в размер на 165,4 млн. лв.

Допълнителните приходи, свързани с оперирането на ТОЛ системата, са в размер на 215,7 млн. лв. за 2023 и 40,0 млн. лв. за 2024 г.

Въвеждането на национален допълнителен данък в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия и големите местни групи в Съюза, в сила от 01.01.2024 г., се очаква да доведе до допълнителни приходи от 220,0 млн. лв. през 2024 г.

За периода 2023-2025 г. приходите от избор на осигуряване само в първия стълб на пенсионната система са с общ допълнителен положителен бюджетен ефект от 22,1 млн. лв.

Размерът на загубата за бюджета от повишаване на прага за регистрация по ЗДДС от 50 на 100 хил. лв. оборот, е оценен на 110,0 млн. лева за 2023 г., а в резултат на приемането на Закона за контрол по прилагане на ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна, се очаква отрицателен ефект при ДДС от внос за 2023 г., оценен на 520,0 млн. лв.

Временната солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията се предвижда да доведе до допълнителни приходи от 375,9 млн. лв. през 2023 г. или с 288,0 млн. лв. повече спрямо предходната година. През 2024 г. тази мярка ще прекрати действието си, поради което нейният ефект е отразен със същата, но отрицателна стойност.

Приходите от мерките и програмите в областта на енергетиката, стартирали през 2021 г. и достигнали най-високата си стойност през 2022 г. (в размер на 4460,3 млн. лв.), намаляват с 3767,8 млн. лв. до 692,5 млн. лв. през 2023 г. Поради прекратяване на тези мерки и програми през 2024 г., техният ефект е въведен със същата, но отрицателна стойност.

Табл. II-6: Дискреционни приходни мерки на начислена основа, млн. лв.

Приходни мерки - изменение спрямо предходна година, млн. лв.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
Приходи от осигурителни вноски от промяната в политиката по доходите (вкл. увеличение на МРЗ, минималните осигурителни прагове и на минималните осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводителите, увеличение на максималния осигурителен доход през 2022 г., увеличение на заплати на педагогическия персонал)	332,0	519,3	430,6
Приходи от ДДФЛ от увеличение на МРЗ, минималните осигурителни прагове и минималния осигурителен доход	34,4	86,0	68,0
Пакет от мерки за повишаване на събираемостта на приходите, в т.ч. в областта на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, които имат за цел по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци	530,0	740,0	
Политика по дивидентите - 100% отчисления от печалбата, като от обхвата са изключени лечебни заведения, ВиК сектор, НКИЗ	669,8	0,0	0,0
Ефект върху приходите от ДДС и акцизи в резултат на повишаване на акцизната ставка на пури и пурети, на тютюн за пушене, на нагреваемо тютюнево изделие и облагане с акциз на течността за електронна цигара, съдържаща никотин (от 1.03.2023 г.)	97,1	209,6	187,8
Положителен ефект от акциз от включване на течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин, и заместителите на тютюна, съдържащи никотин в обхвата на акцизните стоки, заедно с предложението график за увеличаване на акцизните ставки за тези продукти (от 01.08.2023 г.)	1,3	2,5	2,9
Ефект от акцизи от освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ (LPG), в т.ч. от промяна на срока на прилагане - до 31.07.2023	-12,9	90,1	
Ефект от ДДС от освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ (LPG), в т.ч. от промяна на срока на прилагане - до 31.07.2023	-2,6	18,0	
Намалена ставка на 9% на ДДС за природен газ (до 30.06.2023 г.)	0,0	46,0	
Намалена ставка на 9% на ДДС за централно отопление (до 30.06.2023 г.)	0,0	15,0	
Намалена ставка на 0% на ДДС за хляба и брашно (до 31.12.2023 г.)	-82,7	165,4	
Намалена ставка на 9% на ДДС за ресторантьорски, кетъринг и туристически услуги, спортни съоръжения (до 30.12.2023 г.), както и книги, бебешка храна, пелени и хигиенни продукти (и след 31.12.2023 г. като постоянна мярка)	-243,2	211,5	
Приходи от оперирането на ТОЛ системата	215,7	40,0	
Въвеждане на национален допълнителен данък (domestic top-up tax) в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия (MNE) и големите местни групи в Съюза (в сила от 01.01.2024 г.)		220,0	
Приходи от избор на осигуряване	7,0	7,7	7,4
Приходи от осигурителни вноски от увеличение на осигурителния стаж при пенсиониране	0,5	0,5	0,5
Увеличен размер от 40 на сто на нормативно признатите разходи за доходите на адвокатите	-6,0		
Държавна помощ за регионално развитие - данъчно облекчение за корпоративния данък	-11,0		
Отпадане на таксите за ползване на детски градини и на детски ясли	-11,5		
Временна солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година за спешна намеса за справяне с високите цени на енергията от дружества в дейности добив на нефт, природен газ и въглища и нефтопреработване	288,0	-375,9	

Приходни мерки - изменение спрямо предходна година, млн. лв.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
Повишаване на прага за регистрация от 50 на 100 хил. лв. оборот по ЗДС	-110,0		
Отрицателен ефект върху приходите от ДДС при внос от приемането на Закон за контрол по прилагане на ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна	-520,0		
Програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ	-3	-692,5	
Общо:	-2 591,9	1 303,2	697,2

Източник: МФ

Разходни дискреционни мерки

Разходните дискреционни мерки за периода 2023-2025 г. се очаква да доведат до общо увеличение на разходите с 1 928,8 млн. лв., като през първата година се очаква намаление на разходите с 48,1 млн. лв., а през следващите две години – увеличение на разходите съответно със 717,3 млн. лв. и 1 259,5 млн. лв. Дискреционните разходни мерки за прогнозния период са свързани основно с промяна в параметрите на политиката по доходите, пенсионната политика и предприетите социални мерки.

С най-голям бюджетен ефект са разходите, свързани с промяна на политиката по доходите. Допълнителните разходи от увеличението на минималната работна заплата (МРЗ) и разходите за персонал в бюджетната сфера са в размер на 269,8 млн. лв. за 2023 г. и общо 1112 млн. лв. за тригодишния прогнозен период. Кумулативният ефект от увеличението на заплатите на педагогическия персонал е в размер на 1 114,2 млн. лв. допълнителни разходи за периода 2023-2025 г. Ефектът върху размера на трансферите за здравно осигуряване от увеличаване на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет, е в размер на 145,4 млн. лв. за 2023 г. и общо 721,4 млн. лв. за прогнозния период. Ефектът от ръста на МРЗ при определяне на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по Закона за личната помощ (ЗЛП) и възнагражденията на приемните семейства по Закона за закрила на детето (ЗЗД) е допълнителни разходи в размер на 438,7 млн. лв. за целия прогнозен период.

Ефектът от нарастването на линията на бедност при определяне на финансовата подкрепа по ЗХУ и ЗСП се очаква да доведе до увеличение на разходите за социални помощи в размер на 161,2 млн. лв. през 2023 г. и общо 333,1 млн. лв. за тригодишния прогнозен период.

Със значителна стойност в дискреционните мерки през прогнозния период са разходите, свързани с пенсионната политика, като нетният им ефект е допълнително увеличение на разходите в размер на общо 2 165,8 млн. лв. за периода 2023-2025 г.

Допълнителните разходи, свързани с оперирането на ТОЛ системата, са в размер на 215,7 млн. лв. за 2023 г. и 40,0 млн. лв. за 2024 г.

Ефектът от промени в Закона за семейни помощи за деца във връзка с въведена нова еднократна помощ за учениците от 2-ри, 3-ти, 4-ти и 5-ти клас без доходен тест е допълнителни разходи в размер на 62,4 млн. лв. за периода 2023-2024 г.

Ефектът от отпадането на таксите за детски градини и ясли и поемането на издръжката на детските градини и детските ясли като държавна отговорност, считано от 1 април 2022 г., е увеличение на разходите от 41,5 млн. лв. за 2023 г.

Финансирането на достъпа и обхващането в задължителното предучилищно образование на децата, навършили 4-годишна възраст, е с ефект от 17,3 млн. лв. допълнителни разходи за 2023 г.

Ефектът от увеличаване на доходния критерий на член от семейството за достъп до месечни помощи по чл. 4 и 4а от Закона за семейни помощи за деца и от промяната в размерите на месечните помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование е в размер на 30,0 млн. лв. за 2023 г.

Въвеждането от 1 август 2022 г. на парично обезщетение за отглеждане на дете до 8-годишна възраст от бащата (осиновителя) в размер на 710 лв. и увеличаване на размера на обезщетението от 710 лв. на 780 лв. от 1 януари 2023 г. се планира да повиши разходите с 8,4 млн. лв. през 2023 г.

Нарастването на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете през втората година от майчинството (от 650 лв. на 710 лв. от 1 април 2022 г. и от 710 на 780 лв. от 1 януари 2023 г.) се прогнозира да покачи разходите с 42,2 млн. лв. през 2023 г. и 0,1 млн. лв. през 2024 г.

Увеличението на минималния и на максималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица от 1 април 2022 г. се очаква да има ефект в посока повишение на разходите в размер на общо 15,9 млн. лв. през 2023 г.

Подкрепата на филмовата индустрия с цел създаване и разпространение на български филми и кино продукции с българско участие и нови схеми за държавна помощ за възстановяване на разходи за производство на филми и за производство на телевизионни сериали, във връзка с промени в чл. 17 и чл. 26 от Закона за филмовата индустрия, ще струва на държавния бюджет допълнително 18,0 млн. лв. през 2023 г.

Разходите по програмите за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ, стартирали през 2021 г. и достигнали най-високата си стойност през 2022 г. (в размер на 4460,3 млн. лв.), намаляват с 3767,8 млн. лв. до 692,5 млн. лв. през 2023 г. Поради прекратяване на тези програми през 2024 г. техният ефект е въведен със същата, но отрицателна стойност.

Табл. II-7: Дискреционни разходни мерки на начислена основа, млн. лв.

Разходни мерки - изменение спрямо предходна година, млн. лв.	2023 г.	2024г.	2025 г.
Политика по доходите - увеличение на МРЗ и на разходите за персонал в бюджетната сфера	269,8	467,8	374,4
Увеличение на заплатите на педагогическия персонал	465,1	216,6	432,5
Увеличаване на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет	145,4	345,5	230,5
Ефект от увеличението на МРЗ при определяне на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по ЗЛП и възнагражденията на приемните семейства по ЗЗД	10,0	230,3	198,4
Увеличение на социалните помощи по ЗСП и ЗХУ поради изменение на линията на бедност	161,2	119,2	52,7

Разходни мерки - изменение спрямо предходна година, млн. лв.	2023 г.	2024г.	2025 г.
Ефект от увеличението на МРЗ при определяне на месечните премии на олимпийските медалисти, прекратили активна състезателна дейност и треньори	0,6	1,7	1,0
Ефект от изменението през 2022 г. на размерите на пенсиите, вкл. минимална и социална пенсия, с 10% над първоначално предвиденото в ЗБДОО за 2022 г., осъвременяване с 6,1% и включване на 60 лв. в размера на пенсията от 1 юли 2022 г	1 140,2		
Преизчисляване на пенсиите за трудова дейност от 1 октомври 2022 г.	896,0		
Изменение през 2022 г. на максималния размер на получаваните една или повече пенсии	215,0		
Увеличение на размера на социалната пенсия за старост и инвалидност	4,6		
Увеличение на изискуемите възраст и осигурителен стаж за пенсия	-30,0	-30,0	-30,0
Разходи за опериране на ТОЛ системата	215,7	40,0	
Ефект от промени по ЗСПД във връзка с въведена нова еднократна помощ за учениците от 2,3, 4 и 5 клас без доходен тест	31,2	31,2	
Ефект от отпадане на таксите за детски градини и ясли и поемане на издръжката на детските градини и детските ясли като държавна отговорност	41,5		
Ефект от промяната на средномесечния доходен критерий на член от семейството и размерите на месечните помощи за отглеждане на дете	30,0		
Подкрепа на филмовата индустрия	18,0		
Разширяване на достъпа и обхващането в задължителното предучилищно образование	17,3		
Увеличение на разходите за възнаграждения и осигурителни вноски поради покачането на максималния осигурителен доход от 3 000 на 3 400 лв. (от 1.04.2022 г.)	12,5		
Увеличение на минималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица (от 1.04.2022 г.)	9,5	-1,3	
Увеличение на максималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица (от 1.04.2022 г.)	6,4	-1,3	
Въвеждане, считано от 1 август 2022 г., на парично обезщетение за отглеждане на дете до 8-годишна възраст от бащата (осиновителя) в размер на 710 лв. и увеличаване на размера на обезщетението от 710 лв. на 780 лв. от 1 януари 2023 г.	8,4		
Увеличаване на размера на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете до 2-годишна възраст от 650 лв. на 710 лв., считано от 1 април 2022 г. и от 710 на 780 лв. от 1 януари 2023 г.	42,2	0,1	
Целева помощ за безвъзмездна преводаческа услуга за глухи и сляпо-глухи	6,0		
Здравно осигуряване за сметка на държавния бюджет на разселени лица от Украйна от 24.02.2022 г.	3,2	-10,0	
Програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ	-3767,8	-692,5	
Общо:	-48,1	717,3	1 259,5

Източник: МФ

3.3. СЪПОСТАВКА НА ПРОГНОЗАТА ЗА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ С ТАЗИ НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

В тази част е направена съпоставка на средносрочната прогноза за сектор „Държавно управление“ на Министерството на финансите спрямо последната фискална прогноза на Европейската комисия от пролетта на 2023 г.¹² Следва да се имат предвид различните бази и изменения в макроикономическите сценарии на двете институции, които обуславят различията по отношение на очакваните фискални резултати.

Прогнозата на МФ за общия баланс на сектор „Държавно управление“ е по-оптимистична в сравнение с прогнозата на ЕК: -3,0% от БВП на МФ спрямо -4,8% от БВП на ЕК за 2023 г. и същите стойности за 2024 г. Бюджетното салдо за 2023 г. в прогнозата на ЕК се постига при по-високи общи приходи с 0,5 пр.п. и по-високи общи разходи с 2,3 пр.п. в сравнение с прогнозата на МФ. Бюджетното салдо за 2024 г. в прогнозата на ЕК се постига при по-ниски приходи с 0,1 пр.п. и по-високи разходи с 1,6 пр.п. в сравнение с прогнозата на МФ.

ЕК прогнозира с 0,1 пр.п. по-ниски лихвени разходи за 2023 г. и с 0,2 пр.п. по-ниски лихвени разходи за 2024 г. в сравнение с МФ.

Прогнозите за бруто образуването на основен капитал на ЕК и МФ са в размер на съответно 3,8% и 3,4% от БВП за 2023 г. и 3,0% и 4,6% от БВП за 2024 г.

МФ прогнозира значително по-висок ръст на правителственото потребление на годишна база за 2023 г. – съответно 10,6% за МФ спрямо 3,9% за ЕК. За 2024 г. стойностите са по-близки – съответно 3,1% за МФ спрямо 4,0% за ЕК.

Табл. II-8: Сравнение на бюджетната прогноза на МФ с прогнозата на ЕК

Показатели, % от БВП	2022	2023		2024	
	Отчетни данни	МФ	ЕК	МФ	ЕК
Лихвени разходи	0,5%	0,6%	0,5%	0,8%	0,6%
Бруто образуване на основен капитал/публични инвестиции/	3,0%	3,4%	3,8%	4,6%	3,0%
Общо приходи	38,5%	36,9%	37,4%	37,5%	37,4%
Общо разходи	41,3%	39,9%	42,2%	40,6%	42,2%
Общ баланс	-2,8%	-3,0%	-4,8%	-3,0%	-4,8%
Правителствено потребление (изменение на годишна база)	16,9%	10,6%	3,9%	3,1%	4,0%

Източник: ЕК, МФ, НСИ

¹² European Economic Forecast – Spring 2023, https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/european-economic-forecast-spring-2023_en

3.4. КОНСОЛИДИРАН ДЪЛГ НА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“

Съгласно последните официално публикувани от Евростат годишни данни от априлските Нотификационни таблици за дефицита/излишъка и дълга на България, в края на 2022 г. дългът на сектор „Държавно управление“ отбелязва ръст в номинално изражение спрямо нивото от предходната година, но като дял от БВП показателят се подобрява. Стойността на дълга на сектора достига до 37,8 млрд. лв. в края на 2022 г. (при 33,3 млрд. лв. в края на 2021 г.), а като дял от БВП възлиза на ниво от 22,9% (при 23,9% към 31.12.2021 г.). При отделните компоненти, формиращи дълга на сектора, най-значителен ръст отчита дългът на подсектор „Централно управление“, като основен принос за това има държавният дълг.

На база на тези данни Република България се нарежда на второ място сред държавите-членки на ЕС по ниво на съотношението „дълг/БВП“ за 2022 г., като средните нива за страните в Евронзоната и на ниво ЕС представляват съответно 91,6% и 84,0%.

В доклада на ЕК за устойчивостта на държавния дълг на страните членки за 2022 г.¹³, публикуван през месец април 2023 г., се посочва, че краткосрочните рискове пред фискалната стабилност за държавите от ЕС, включително и за България, се считат за ниски, благодарение на подобрените публични финанси и непроменените макроикономически баланси. По отношение на рисковете пред средносрочната фискална устойчивост България също е класифицирана като една от осемте държави с нисък риск, като класификацията на страната ни се подобрява от среден до нисък риск спрямо тази от предходния доклад за 2021 г. на ЕК.

При класификация на дългосрочния риск България е в група от 12 страни, за които ЕК оценява наличието на средно ниво на риск пред фискалната устойчивост в дългосрочен план. С най-голяма тежест при оценката за България е компонента на първоначалната неблагоприятна бюджетна позиция, което води до влошаване на общата класификация на риска от нисък до среден риск в дългосрочен план.

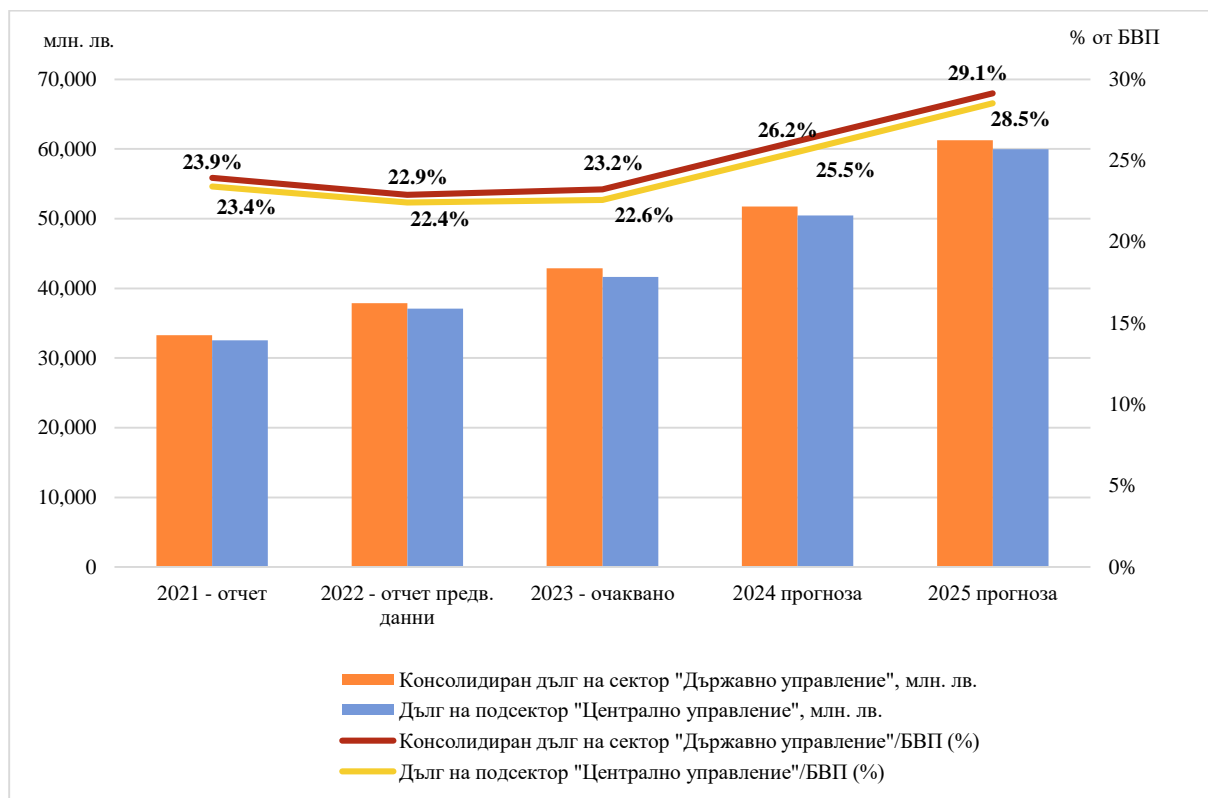
В условията на геополитическа несигурност, перспективите за забавяне или спад на икономическата активност в ЕС и допълнително затягане на паричната политика от страна на ЕЦБ, за текущата 2023 г. се запазват очакванията за възходяща тенденция на дълга на сектор „Държавно управление“ както в абсолютна, така и в относителна стойност спрямо БВП. В номинално изражение стойността му се предвижда да достигне до 42,9 млрд. лв., а съотношението на дълга към БВП - на ниво от 23,2%.

Въз основа на допусканията за ново дългово финансиране през следващите две години се прогнозира нивото на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“ да продължи да нараства до 51,7 млрд. лв. в края на 2024 г. и 61,2 млрд. лв. в края на 2025 г. Като съотношение спрямо БВП, индикаторът също се очаква да нараства до 26,2% през 2024 г. и 29,1% през 2025 г.

Върху прогнозите за нарастване на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“ през целия период водещо влияние оказва дългът на подсектор „Централно управление“ и в частност държавният дълг, като негов основен компонент. Въздействието на дълга на другите два подсектора „Местно управление“ и „Социалноосигурителни фондове“ е минимално. Тази тенденция се запазва и в средносрочна перспектива.

¹³ European Commission (2022) – “Debt Sustainability Monitor” https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/efcd41eb-16dd-4fac-bb9e-d01456b1ef6a_en?filename=ip199_en_UPD.pdf

Граф. П-1: Консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“

Източник: Евростат, МФ

3.5. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ С ПОТЕНЦИАЛНО ЗНАЧИТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“

Съгласно изискванията на чл. 73, т. 8 от Закона за публичните финанси, средносрочната бюджетна прогноза и нейната актуализация следва да съдържа информация за условните задължения с потенциално значително въздействие върху сектор „Държавно управление“, включително на равнище подсектори на сектора. Това се прави и в контекста на засиленото икономическо управление на ЕС, в съответствие с чл. 14, параграф 3 от Директива 2011/85/ЕС относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки¹⁴.

Високите стойности на условните задължения биха могли да бъдат индикатор за нежелано равнище на риск. Поради това наблюдението и оценката на условните

¹⁴ Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 г. относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=CELEX:32011L0085>). Съгласно член 14, параграф 3 от тази директива: „За всички подсектори на сектор „Държавно управление“ държавите членки публикуват съответна информация за условните задължения с потенциално значително въздействие върху публичните бюджети, включително държавни гаранции, необслужвани кредити и задължения, произтичащи от дейността на публични дружества, както и техния размер. Държавите членки публикуват и информация за дялове на сектор „Държавно управление“ в капитала на частни и публични дружества, които възлизат на икономически значими суми“.

задължения с потенциално значително въздействие върху сектор „Държавно управление“ е важно за поддържането на фискалната устойчивост и управлението на фискалните рискове.

Задълженията се наричат условни, тъй като по своята същност те са само потенциални, а не действителни. Това са задължения, които зависят от настъпването на определено събитие в бъдеще, или настоящи задължения, при които няма вероятност за извършване на плащането към държавата или сумата на възможното плащане не може да бъде изчислена по надежден начин.

Условните задължения включват:

- задължения, произтичащи от дейността на публичните дружества;
- гарантиран дълг на сектор „Държавно управление“;
- необслужвани кредити;
- задължения, свързани с публично-частни партньорства.

Граф. II-2: Разпределение на условните задължения на сектор „Държавно управление“, % от БВП

Източник: НСИ

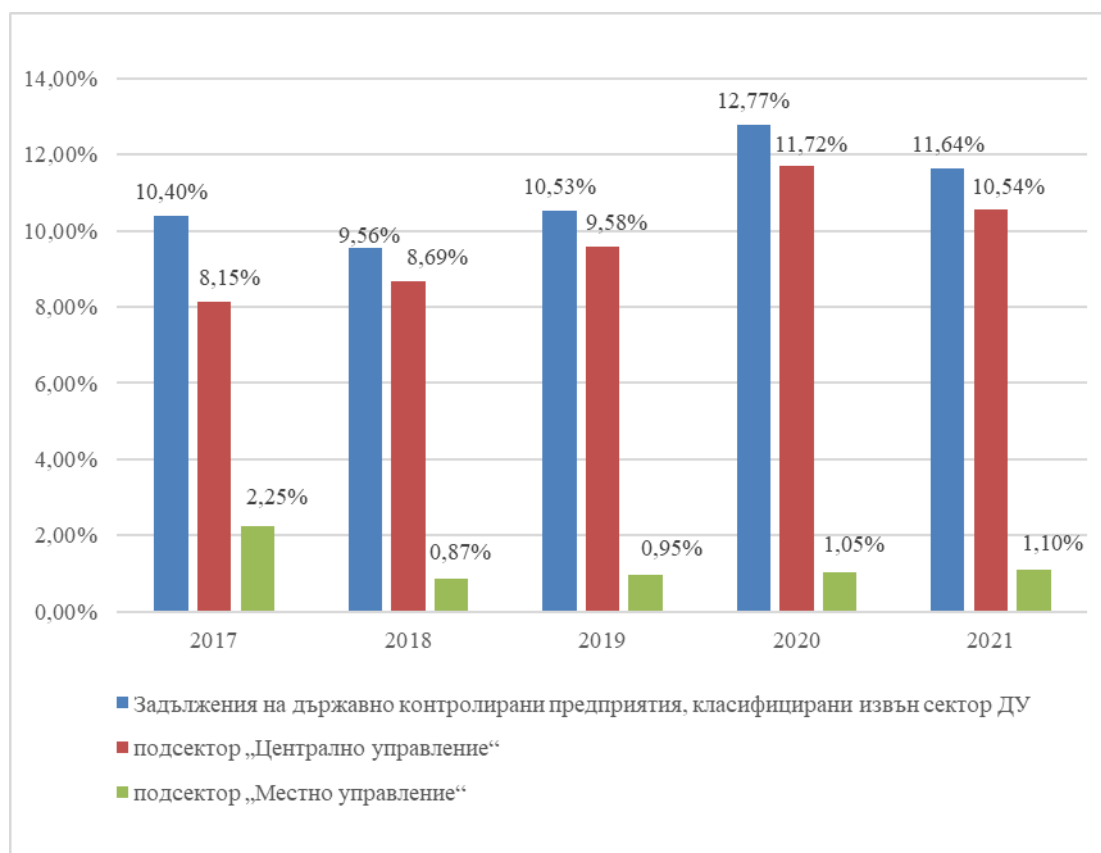
Общите условни задължения на сектор „Държавно управление“ за 2021 г. възлизат на 12,06% от БВП, като най-високо е нивото на задълженията, произтичащи от дейността на публичните дружества. Техният размер е 11,64% от БВП (16,18 млрд. лв.), като задълженията на финансовите предприятия са само 1,55%, а на нефинансовите - 10,09% от БВП.

От тях под наблюдение, във връзка с потенциално значително влияние върху условните задължения на сектор „Държавно управление“, са всички държавни и общински предприятия с общ размер на задълженията към 31.12.2021 г. над 0,1% от БВП, които не са част от консолидираната фискална програма и не попадат в обхвата на сектор „Държавно управление“. Тези предприятия представят отчет и прогнози за приходите и разходите, както и за активите и пасивите си до 2025 г. На база на получената информация за тригодишния период 2023-2025 г. се прогнозира намаление с 13,72 % на задълженията на публичните предприятия от нефинансовия сектор, обект на наблюдение. Отчетеният към 31.12.2022 г. размер на дългосрочните и краткосрочните неконсолидирани задължения на тези дружества е общо 11,4 млрд. лв., като към 31.12.2026 г. прогнозите са същите да са в размер на 8,9 млрд. лв.

Сумарният коефициент на задлъжнялост се понижава от 0,75 към 31.12.2022 г. до 0,50 в края на периода през 2025 г. Сумарното съотношение на дълга на тези дружества спрямо активите им намалява с 0,06 през прогнозния период до 0,33. Коефициентът на ликвидност нараства от 1,73 през 2021 г. до 3,06 през 2025 г.

Нивото на задълженията на държавните предприятия с потенциално значително въздействие върху сектор „Държавно управление“ е по-ниско в сравнение със средното ниво на задлъжнялост в ЕС, което е 36,6% за 2021 г.¹⁵

Граф. П-3: Задължения на държавно контролирани предприятия, класифицирани извън сектор „Държавно управление“, % от БВП

Източник: НСИ

¹⁵ Съгласно данни от Евростат, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database>.

Гарантираният дълг на сектор „Държавно управление“ към края на 2022 г. възлиза на 590,2 млн. лв. или 0,4% от БВП, като отбелязва ръст в номинално изражение спрямо нивото отчетено в края на 2021 г. (556,1 млн. лв. или 0,4% от БВП). Увеличението е следствие от извършваните регулярни операции по гарантираните заеми.

Гарантираният дълг на сектор „Държавно управление“ се формира основно от издадените гаранции от подсектор „Централно управление“ с дял от 99,9%. Подсектор „Местно управление“ заема около 0,1%, а единиците от подсектор „Социалноосигурителни фондове“ не може да издават гаранции.

При допускане за издаване на предвидените в закона нови държавни гаранции за подкрепа на стратегически проекти в енергийния сектор, за енергийна ефективност и зеления преход на МСП, както и усвояване на средствата от заемите в пълен размер през 2023 г., се очаква номиналният размер на гарантирания дълг на сектор „Държавно управление“ да се увеличи значително, достигайки в номинално изражение до 2,4 млрд. лв., а като съотношение спрямо прогнозния БВП да възлезе на около 1,3%. През следващите години от прогнозния период се допуска плавното им намаляване до 1,1% от БВП към края на 2025 г. вследствие на редовното обслужване на гарантираните заеми.

В края на 2023 г. доминиращ дял с 53% в отрасловата структура на гарантираният дълг се очаква да заемат гаранциите на сектор „Енергетика“, следвани от гаранциите по нови заемни споразумения на Българската банка за развитие ЕАД в размер до 700,0 млн. лв. с дял от 30%. Издадените гаранции по инструментите на ЕС, създадени вследствие на избухването на пандемията от COVID-19 - SURE и Паневропейския гаранционен фонд, както и във връзка с предложението на Европейската комисия относно предоставянето на макрофинансова помощ на ЕС за Украйна под формата на помощи и заеми, заемат дял от 14%. Останалите 3% заемат предоставените гаранции по реда на Закона за кредитиране на студенти и докторанти, по изпълнявани други международни споразумения и издадените общински гаранции.

Необслужваните заеми към сектор „Държавно управление“ са само в сектор „Централно управление“ и се запазват на ниво под 0,1% от БВП през последните пет години. Размерът им за 2021 г. е 0,02% от БВП, което е под средното за ЕС ниво от 1,05% от БВП.

Коригирана капиталова стойност на извънбалансовите **публично-частни партньорства** (ПЧП) не се докладва, тъй като към момента в България няма ПЧП, които да отговарят на дефиницията на ЕСС 2010 за ПЧП. Методологията ЕСС 2010 препоръчва да се използва терминът ПЧП само за тези договори, където правителството е основният купувач на услугата.

3.6. ОЦЕНКА НА МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ И РЕЙТИНГОВИ АГЕНЦИИ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ И ФИНАНСОВИ ПЕРСПЕКТИВИ НА БЪЛГАРИЯ

През м. май 2023 г. международната рейтингова агенция **Fitch Ratings** препотвърди дългосрочния кредитен рейтинг на България в чуждестранна и местна валута „BBB“ с положителна перспектива, който се запазва без промяна от м. юли 2021 г. насам, когато перспективата беше повишена от стабилна на положителна.

Рейтингът на България е подкрепен от нейната силна външна и фискална позиция в сравнение с държавите със същия рейтинг, членството в ЕС и дългогодишното

функциониране на режима на паричен съвет. От друга страна, ниският дял на инвестициите спрямо БВП и неблагоприятните демографски фактори тежат на потенциалния икономически растеж и на публичните финанси в дългосрочен период.

Положителната перспектива отразява плановете за членство на страната в еврозоната, което може да доведе до по-нататъшни подобрения в показателите за външната позиция на страната. Въпреки поредицата от предсрочни парламентарни избори през последните две години, от рейтинговата агенция смятат, че ключовите политически партии остават ангажирани с приемането на еврото. Според Fitch Ratings, необходимите законодателни изменения трябва да бъдат приети след като политическата среда се стабилизира, като рисковете около датата за влизане в еврозоната са свързани главно с изпълнението на критерия за ценова стабилност.

Fitch Ratings оценяват растежа на БВП за тази година да се забави до 1,3% през 2023 г. от 3,4% през 2022 г., основно поради очакванията за рязко намаляване на запасите, които фирмите поддържат и забавяне на растежа на частното и публичното потребление. Независимо от това частното потребление ще продължи да бъде подпомагано от стабилния пазар на труда, като увеличението на минималната заплата и социалните плащания ще подкрепя домакинствата с по-ниски доходи. Ръстът на инвестициите ще започне да се засилва с нарастването на потоците от средства от фондовете на ЕС. През 2024 г. растежът на БВП ще се ускори до 2,6%. Забавянето на изпълнението на реформите по ПВУ е основен отрицателен риск пред прогнозата.

От Fitch Ratings прогнозираят средногодишна инфлация (ХИПЦ) от 9,6% за 2023 г. (текуща медианна стойност от 6,4% за държавите с рейтинг „ВВВ“), при 13% през 2022 г. Докато по-ниските международни цени на суровините и силните базови ефекти трябва да намалят общата инфлация през тази година, стабилното вътрешно търсене ще поддържа висок натиска върху цените, което ще доведе до средногодишна инфлация от 4% през 2024 г. Дефицитът на сектор „Държавно управление“ се очаква да се увеличи до 3,4% от БВП за 2023 г. от 2,8% през 2022 г., което е в съответствие с текущата медиана на страните с рейтинг „ВВВ“. Силният номинален растеж на БВП ще подкрепи данъчните приходи, докато нарастването на пенсиите и заплатите в публичния сектор и увеличаването на капиталовите разходи ще повишат общите бюджетни разходи. Fitch Ratings очакват бюджетният дефицит през 2024 г. да се ограничи до 2,5% от БВП.

Основните фактори, които биха могли да доведат до *положителни действия* по отношение на рейтинга са: напредък към присъединяването към еврозоната, включително по-голямо доверие, че България отговаря на критериите за членство и вероятния срок за приемане на еврото; подобряване на потенциала за растеж на икономиката, например чрез въвеждане на структурни и други реформи за подобряване на бизнес средата и/или ефективно използване на средствата от ЕС.

Факторите, които биха могли да доведат до *негативни действия* по отношение на рейтинга са: липса на напредък в присъединяването към еврозоната поради постоянна политическа нестабилност или неизпълнение на критериите за конвергенция; по-ниски перспективи за растеж в средносрочен период, предизвикани например от значителен неблагоприятен макроикономически шок или инфлация, която се е задържала на високи нива.

В края на м. ноември 2022 г. международната рейтингова агенция **S&P Global Ratings** препотвърди дългосрочния и краткосрочния кредитен рейтинг на България в чуждестранна и местна валута „ВВВ/А-2“ със стабилна перспектива. Тя отразява от една страна по-слабите очаквания за икономическия растеж на България в краткосрочен план

и повишената вътрешна политическа несигурност, а от друга – ниският нетен държавен дълг на страната и ниските разходи за лихви. Според S&P Global Ratings това помага на България, като играе ролята на буфер, който прави нейните публични финанси по-малко чувствителни към бързо повишаващите се лихвени проценти в световен план. България в момента има висока инфлация, което според S&P Global Ratings може да представлява предизвикателство пред членството ѝ в еврозоната от 2024 г.

От S&P Global Ratings очакват растежът на БВП на България да отслабне значително през следващите месеци. Въпреки че икономиката остана устойчива през 2022 г. на последствията от конфликта Русия-Украйна, отколкото са били първоначалните очаквания на рейтинговата агенция, остават някои предизвикателства. Очакванията са да отслабне външното търсене от основните търговски партньори на България в ЕС и потреблението да намалее, тъй като продължителната висока инфлация, която оценяват на близо 10% средно през 2023 г., ще се отрази на реалните заплати. Положително влияние върху икономиката ще имат проектите, финансирани със средства от ЕС. От S&P Global Ratings прогнозираят реален растеж през 2023 г. по-нисък от 1%, което е значително забавяне спрямо очакванията им от 3% през 2022 г.

Според S&P Global Ratings България постепенно напредва в усилията си за влизане в еврозоната, но остава неясно дали ще получи членство от 01.01.2024 г. поради някои пречки. Успешното присъединяване на България към еврозоната ще елиминира остатъчния валутен риск спрямо еврото в икономиката, ще подобри достъпа на страната до европейските капиталови пазари и ще осигури на местните търговски банки пряк достъп до ресурсите на ЕЦБ. В момента обаче България е с висока инфлация (близо 15%), което според рейтинговата агенция може да усложни задачата за покриване на критериите за конвергенция през следващата година. Вътрешнополитическата несигурност също продължи с наличието на служебно правителство след последните предсрочни избори през октомври 2022 г., което усложни процеса на подготовка за присъединяване към еврозоната.

Рейтинговата агенция би повишила кредитния рейтинг при присъединяването на страната към еврозоната, както и при съществено подобрение във външната позиция на България. От S&P отбелязват, че биха понижили рейтинга, ако икономическите перспективи на България се влошат значително спрямо сегашните им очаквания, което може да стане например поради по-силни косвени ефекти от забавяне на глобалния растеж, значително влошаване на ситуацията с регионалната сигурност или прекъсване на вноса на енергийни суровини от Русия, застрашаващо наличието на достатъчно предлагане на енергийни доставки за икономиката на България.

Последната официално оповестена оценка на **Moody's** за България е от началото на м. февруари 2023 г., когато агенцията потвърди дългосрочния рейтинг на България в чуждестранна и местна валута на „Baa1“ със стабилна перспектива. Потвърждаването на рейтинга „Baa1“ на България се дължи на следните ключови фактори: очакванията, че енергийна криза в Европа няма да отслаби съществено икономическата и фискалната позиция на страната; подкрепата за кредитния профил на България, произтичаща от перспективата за приемане на еврото, въпреки риска от забавяне на приемането след 2024 г. и рисковете за ефективността и напредъка на правителството по ключови приоритети, произтичащи от продължителния вътрешнополитически застои в страната.

Стабилната перспектива отразява очакванията на Moody's за относително слаба флукуация на основните икономически и фискални показатели на страната през следващите 12 до 18 месеца. Тя също така отразява баланса на рисковете между потенциалните отрицателни ефекти върху кредитния профил, произтичащи от

политическата ситуация в страната, и потенциалните положителни ефекти от евентуалното приемане на еврото.

Рейтинговата агенция *би повишила кредитния рейтинг* при наличието на подобрение в перспективите за растежа в дългосрочен план, произтичащи от подобрения в инфраструктурата и институционалната среда, както и присъединяването на страната към еврозоната. Moody's отбелязват, че *биха понижали рейтинга* при трайно влошаване на силната бюджетна позиция на страната; перспективите пред дългосрочния икономически растеж, както и при неуспех в завършването на процеса по присъединяването към еврозоната.

В пролетната си икономическа прогноза от 2023 г. **Европейската комисия** прогнозира, че дефицитът на сектор „Държавно управление“ за 2023 г. се очаква да е в размер на 4,8% от БВП. Данъчните приходи ще бъдат подпомогнати от повишението на доходите, както и от по-високото потребление и нарастващите цени на стоките и услугите. Във връзка с приключване на проектите, финансирани от европейските структурни и инвестиционни фондове (2014-2020 г.) се прогнозира публичните инвестиции да достигнат най-високата си стойност през годината. В прогнозата се предвижда текущите разходи да растат по-бързо от приходите, но въздействието им върху дефицита ще бъде компенсирано от по-ниските национални публични инвестиции. Въпреки, че към датата на изготвяне на прогнозата на ЕК¹⁶, нямаше одобрени от правителството и парламента мерки за консолидация на сектор „Държавно управление“ на увеличенията на заплатите и пенсиите, които имат бюджетни ефекти от около 3,5% от БВП през 2023 г., се отчита, че има няколко фактора, които могат да помогнат за ограничаване на дефицита. По отношение на разходите се очаква, че нетните разходи за програмите за справяне с ефектите от високите енергийни цени ще имат значително по-нисък ефект през тази година в сравнение с 2022 г.

За 2024 г. дефицитът се прогнозира да се запази на ниво от 4,8% от БВП.

В публикувания през м. април 2023 г. икономически преглед на световната икономика **МВФ** понижи оценката си за икономическия ръст на България през 2023 г. до 1,4% спрямо предишната от 3,0% от м. октомври 2022 г. За 2024 г. прогнозата за ръст от 4% от м. октомври 2022 г. е намалена до 3,5% от БВП.

Изготвеният от **Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)** Икономически преглед на България беше представен на 4 април 2023 г. в София. Икономическият преглед на страната ни е задължителна стъпка по пътя на присъединяването на Република България към Организацията. Икономическият преглед имат важно значение в процеса на присъединяване към ОИСР предвид цялостната картина на икономическото и социално развитие на страната, която съдържат. Прегледът съдържа препоръки, които да помогнат страната да подобри перспективите за икономическо развитие, като част от тях ще бъдат обект на по-задълбочена оценка от страна на съответните тематичните комитети на ОИСР в рамките на процеса на присъединяване.

Оценките на ОИСР показват, че след силен икономически растеж в момента страната е изправена пред предизвикателства, голяма част от които са сходни с тези на други държави, но някои са свързани и с определени национални специфики. Процесът на присъединяване би следвало да има положителен трансформиращ ефект и реформите,

¹⁶ Прогнозата е публикувана на сайта на ЕК на 15.05.2023 г.

които страната ни ще трябва да предприеме, ще допринесат за повишаване на икономическото и социално благополучие.

В областта на публичните финанси препоръките са за затягане на фискалната политика, ако инфлацията остане висока, а основната фискална позиция е по-слаба. По отношение на мерките за подпомагане на домакинствата и фирмите се препоръчва да са целенасочени към най-уязвимите и да се гарантира, че те стимулират спестяването на енергия. Акцентира се върху повишаване на ефективността на прилагането и събирането на корпоративните данъци, данъците върху добавената стойност и данъците върху собствеността, както и върху създаване на по-интегрирана средносрочна и дългосрочна фискална стратегия, която да обвързва разходите и ресурсите. Също така е от значение оценката на средносрочните и дългосрочните нужди от инфраструктура и други капиталови разходи и изготвяне на стратегия за публични инвестиции въз основа на анализ на разходите и ползите.

Част III.

Политики и основни допускания за периода 2023-2025 г.

1. ПОЛИТИКИ В ПРИХОДИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

През периода 2023-2025 г. данъчната политика ще е ориентирана към постигане на макроикономическа и бюджетна стабилност в средносрочен и дългосрочен план и осигуряване на необходимия финансов ресурс за изпълнение на разходните политики на правителството. Политиката в областта на данъците се характеризира с предвидимост, като същевременно се насърчава развитието на бизнеса и инвестиционната активност, стимулират се иновациите, енергийната ефективност и заетостта. Основните цели на данъчната политика за периода отново са насочени към поддържане на икономическия растеж, подобряване на бизнес средата, борбата с данъчните злоупотреби и повишаване на фискалната устойчивост в дългосрочен план. Запазват се основните приоритети, свързани с подобряване на събираемостта на приходите, предотвратяването на възможности за укриване и невнасяне на данъци и осигуровки и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите. В международен аспект данъчната политика на страната е насочена в подкрепа на функционирането на единния пазар на Европейския съюз, успешното осъществяване на цифровата трансформация на обществото и икономиката в Европа и на дейностите по справяне с климата и околната среда. Ситуацията, свързана със скока на цените както на нефта, природния газ, електрическата енергия и горивата, така и на цените на основни хранителни продукти, породени от нарасналото търсене в европейски и световен мащаб, поставя сериозни предизвикателства пред бизнеса и гражданите. Променлива величина остава ефектът от протичащите процеси във външноикономически план, включително от военния конфликт в Украйна.

Във връзка с присъединяването на Република България към Приобщаващата рамка на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за въвеждане на мерките по проекта за свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби (Решение на Министерския съвет по т. 37 от протокол № 13 от заседанието на Министерския съвет, проведено на 30 март 2016 г.), ще продължи работата, свързана с участие в дейностите за въвеждането на вече договорените от ОИСР четири минимални стандарта и други елементи на пакета от мерки по Проекта „Свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби” (Base Erosion and Profit Shifting - BEPS). Въвеждането на минималните стандарти е свързано и с изпълнението на задълженията на България като държава членка на ЕС.

През прогнозния период Министерството на финансите ще продължи да участва в дейностите, свързани с обсъждането, анализа и оценката на въздействие от планираните от ОИСР мерки за справяне с данъчните предизвикателства, породени от дигитализацията на икономиката и нерешени проблеми, свързани с прехвърлянето на

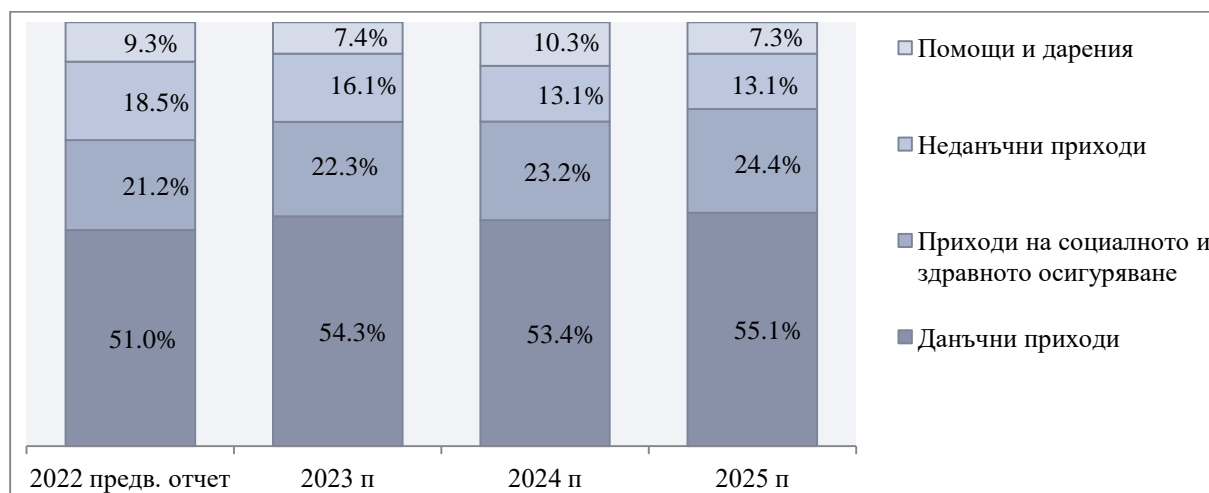
печалби: Стълб 1 (преразпределение на данъчни права) и Стълб 2 (минимално данъчно облагане на печалбата на многонационалните предприятия). Очаква се реформата да осигури в световен мащаб повишаване на приходите от корпоративни данъци, значително намаляване на прехвърлянето на печалби и повишаване на данъчната сигурност.

Водещият приоритет на Европейска комисия за действия за справяне с предизвикателствата, свързани с климата и околната среда, предполага ангажирането на България през прогнозния период с предприемането на мерки в данъчното законодателство за постигане на поставените от Европейския съюз цели в области като облагането на енергийните продукти и насърчаване използването на екологосъобразни превозни средства.

За изпълнение на приоритетните цели на данъчната политика се извършват нормативни промени и действия на приходните администрации в областта на събирането и контрола. Постигането на по-добра ефективност при изпълнение на мерките е в пряка връзка със засилването на междуинституционалното сътрудничество, координация и ефективен обмен на информация както на национално ниво, така и на ниво ЕС и трети страни.

Прогнозните данъчни приходи за периода 2023-2025 г. са базирани на основните показатели от пролетната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите, приетите в края на 2022 г. и планираните законодателни изменения на данъчните закони, разпоредбите и срока на действие на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. и на резултатите от прилаганите мерки от страна на приходните агенции за подобряване на събираемостта.

Граф. III-1: Структура на приходите по КФП в % за периода 2022-2025 г. ¹⁷

Източник: МФ

¹⁷ Използваните в някои от графиките и таблиците в доклада съкращения към годините за периода 2022-2025 г. са със следното значение:

- 2022 Актуал. програма – актуализирана програма за 2022 г.;
- 2022 Предв. отчет – предварителен отчет за 2022 г.;
- 2023 п – проект за 2023 г.;
- 2024 п – прогноза за 2024 г.;
- 2025 п – прогноза за 2025 г.

1.1. ДАНЪЧНА ПОЛИТИКА

Прогнозите за данъчните приходи за периода 2023-2025 г. са съобразени с основните приоритети в данъчната политика в средносрочен план, свързани с реализиране на мерки за подобряване на събираемостта, стимулиране на икономическото развитие, намаляване на административната тежест и въвеждане в националното законодателство на разпоредби от европейското право в областта на данъците.

Повишаване на бюджетните приходи и борба с данъчните измами

Продължава изпълнението на доказалите ефективността си за повишаване на приходите от данъци **постоянни мерки в областта на данъчната политика**:

- Механизъм за обратно начисляване на ДДС при доставки на стоки и услуги, посочени в приложение № 2 към глава деветнадесета „а“ от ЗДДС. Срокът за прилагане на механизма при доставки на зърнени и технически култури и при доставки по прехвърляне на квоти за емисии на парникови газове е удължен от 30.06.2022 г. до 31.12.2026 г.;
- Фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск (СВФР) на територията на Република България;
- Подобряване на ефективността на контрола върху акцизните стоки;
- Насърчаване на доброволното спазване на законодателството;
- Повишен контрол и събираемост на текущи и просрочени задължения, включително чрез прилагане на механизма, при който плащанията по договори от разпоредители с бюджет над определен размер да бъдат извършвани само след потвърждение от приходните администрации, че получателите нямат публични задължения.

В съответствие с целите и действията на Република България по присъединяването към ОИСР, в областта на фискалните въпроси България се присъедини **към Глобалната статистическа база данни за приходите (Global Revenue Statistics Database)** на организацията и от 2020 г. предоставя годишна информация за данъчните приходи, като в онлайн базата на ОИСР вече са налични данни за периода 1995-2021 г.

За повишаване на бюджетните приходи и борба с данъчните измами в **ЗАДС** са приети и **изменения, чрез които се хармонизира националното законодателство с изискванията на европейското**. Промените са с цел засилване на борбата с данъчните измами и премахването на определени данъчни пречки при свободното движение на акцизни стоки между държавите членки като се намери баланс между необходимостта да се улесни законната презгранична търговия и необходимостта да се осигури осъществяването на ефективен контрол и мониторинг с цел събиране на акцизните задължения. Предвидено е разширяване на функционалността на компютърната система, която се използва за движението на акцизни стоки под режим „отложено плащане на акциз“, чрез възможност за обхващане и движението на акцизни стоки, които са освободени за потребление на територията на една държава членка и се движат към територията на друга държава членка, с цел да бъдат доставени там за търговски цели. По този начин се опростява мониторингът на тези движения и се осигурява правилното функциониране на вътрешния пазар.

С цел да се разреши проблемът с измамите с ДДС при електронната търговия чрез засилване на сътрудничеството между данъчните органи и доставчиците на платежни услуги, както и във връзка с въведените с разпоредбите на Директива (ЕС) 2020/284 на Съвета от 18 февруари 2020 година за изменение на Директива 2006/112/ЕО по отношение на въвеждането на определени изисквания за доставчиците на платежни услуги (Директива (ЕС) 2020/284 изисквания за доставчиците на платежни услуги), са направени съответните изменения и в ЗДДС (ЗИД на ЗДДС, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.). Директива 2020/284 има за цел да допълни законодателния ДДС пакет за облагане на електронната търговия, който влезе в сила на 1 юли 2021 година. Директива 2020/284 съдържа задължения за доставчиците на платежни услуги да предават определена информация за трансграничните плащания, произхождащи от държави членки и за бенефициента („получателя“) на тези презгранични плащания, с цел правилното отчитане и облагане с ДДС на електронната търговия в ЕС.

По отношение на **облагането с акциз на тютюна и тютюневите изделия** е въведен акцизен календар за поетапно увеличаване на ставките за период от четири години в Закона за акцизите и данъчните складове - в сила от 1 март 2023 г. - т.2 на § 31 от ПЗР на ЗИД на ДОПК за изменение на ЗАДС (изм., бр. 100 от 2022 г., в сила от 1.03.2023 г.). Дадена е дефиниция за „течност за електронна цигара, съдържаща никотин“ като същата става част от тютюневите изделия (нов чл. 126 от ЗАДС).

Въведена е временна солидарна вноска. С промените в ПЗР на ЗКПО се уреждат реда и начина за прилагане на Глава III от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията. С приетата разпоредба се регламентират правилата за временната солидарна вноска, която следва да се внася за генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването. Ставката на тази вноска е 33 на сто върху основата за определяне на временната солидарна вноска. Основата за вноската се определя съгласно изискванията на член 15 от Регламент (ЕС) 2022/1854 (средната стойност на облагаемите печалби) е от 2018 г. до 2021 г. Временната солидарна вноска се внася за данъчните печалби за 2022 г. и за 2023 г., като данъчната печалба се определя по правилата, регламентирани в Закона за корпоративното подоходно облагане (§ 9 от ПРЗ на ЗКПО, в сила от 8.10.2022 г. – ДВ, бр. 99 от 2022 г.). Задължените лица могат да правят авансови вноски за временната солидарна вноска.

Разширен е обхватът на доходите, за които се предоставя информация със справката по чл. 73, ал. 1 от ЗДДФЛ с някои необлагаеми доходи (ЗИД на ЗДДФЛ, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.). Добавени са, независимо от размера им, и доходите от допълнително пенсионно осигуряване, командировъчните пари и други доходи, които въпреки че са освободени от облагане се получават регулярно от физическите лица и са от значение за коректното определяне на разполагаемия доход. Променен е прагът, над който възниква задължението за предоставяне (от 5000 на 500 лв.), по отношение на доходите от хазарт, както и на доходите от лихви по влогове и облигации. Добавени са различните помощи от социално подпомагане, държавни и национални награди, стипендии (с изключение на стипендиите, които се предоставят от училищата в полза на ученици и студенти), ренти и потребителски дивиденди.

Предоставена е възможност на **местните физически лица да декларират в годишната данъчна декларация придобитите през годината доходи, които са освободени от облагане** по силата на закона, придобитите доходи облагаеми с окончателен данък, полученото имущество по наследство, завет и дарение, както и полученото имущество с

възстановено право на собственост по реда на нормативен акт. До промяната, доходите, облагаеми с окончателен данък, не се включваха в годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ, независимо от желанието на лицата.

Приети са промени в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 100 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.), с които се **подобрява цялостната уредба на обмена на информация и административното сътрудничество и се разширява обхватът на автоматичния обмен на информация**, като се включва и информацията, предоставяна от операторите на цифрови платформи за продавачи, извършващи дейност чрез тези платформи. Развитието на цифровизацията на икономиката и възможностите за укриване на доходи, особено в случаите, когато дейността се извършва чрез цифрови платформи, установени в други юрисдикции, мотивира разширяването на обхвата на автоматичния обмен на информация за данъчни цели по отношение на доходите, реализирани чрез такива платформи, и техните получатели. Промените са в съответствие с изискванията на Директива (ЕС) 2021/514 и в отговор на направени изменения в Директива 2011/16/ЕС на Съвета от 15 февруари 2011 г. относно административното сътрудничество в областта на данъчното облагане и прецизиране в тази връзка на националните законодателства на държавите членки по еднозначен начин, които от своя страна гарантират правна сигурност и яснота на правилата в областта на административното сътрудничество и обмена на информация.

Други промени в областта на административното сътрудничество включват създаването на **възможност за присъствие на длъжностни лица на държава членка по време на административно производство в друга държава членка**, както и прецизиране на действащата разпоредба относно паралелните проверки, като се предвижда 60-дневен срок за отговор на запитания орган при отправено предложение за извършване на паралелна проверка. Създадени са правила относно извършването на съвместни ревизии и проверки между две или повече държави членки. Разпоредбите на чл. 143г и създадения нов чл. 143л „Съвместни ревизии и проверки“ на ДОПК влизат в сила от 1 януари 2024 г.

Подобряване на бизнес средата и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите

В Закона за данък върху добавената стойност са приети промени за въвеждане на европейски директиви, отстраняване на констатирани несъответствия с правото на Европейския съюз и привеждане на ДДС законодателството в съответствие с решения на Съда на Европейския съюз. Направени са изменения, които обхващат корекции при грешно данъчно третиране на доставка, установено с влязъл в сила ревизионен акт.

Увеличен е размерът на прага за задължително регистриране по ЗДДС от 50 000 лв. на 100 000 лв. с направеното изменение на чл. 96, ал. 1 от ЗДДС (ЗИД на ЗДДС, обн., ДВ, бр. 58 от 2022 г.). Промяната е в сила от 1.01.2023 година. Решението на ЕС за разрешаване на Република България да въведе дерогация от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност е прието от Съвета на ЕС на 14.11.2022 г. и е публикувано в Официален вестник на ЕС на 17.11.2022 г. (L 297/69).

Предвидени са разпоредби, които дават **възможност за корекции при грешно данъчно третиране на доставка**, установено с влязъл в сила ревизионен акт във връзка с необходимостта от усъвършенстване на правната уредба в съответствие с достиженията на правото на ЕС, като се гарантират принципите на правна сигурност и на неутралност

на ДДС. Въведена е и възможността да се коригира фактуриран данък, който не е следвало да бъде начислен, при наличие на влязъл в сила ревизионен акт.

В съответствие с решенията на Съда на Европейския съюз (СЕС) са направени промени в ЗДДС за **намаляване на данъчната основа на доставката при пълно или частично неплащане**, което може да стане несъбираемо, с оглед на предвидената възможност в разпоредбата на чл. 90, параграф 1 от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 г. относно общата система на данъка върху добавената стойност (Директивата за ДДС). Преди промените, българската правна уредба предвиждаше корекция на данъчната основа само при прекратяване или разваляне на договор. Съгласно последователната практика на СЕС относно тълкуването на чл. 90, параграф 1 и 2 от Директивата за ДДС държавите членки не могат да изключат намаляване на данъчната основа при неплащане, а в случай че се възползват от възможността, предвидена в параграф 2 на чл. 90, да дерогират от параграф 1, то тази дерогация трябва задължително да се основава на несигурността „относно окончателния характер на неплащането”. В решение по дело С-242/18 съдът подчертава, че съгласно принципа на данъчен неутралитет несигурността относно събирането на дължимите суми може да бъде взета предвид, като данъчно задълженото лице бъде лишено до момента, в който вземането не стане несъбираемо, от правото си да намалява данъчната основа. Промяната в ЗДДС е въведена със ЗИД на закона, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.

Разширен е кръгът на освободените по ЗДДС **доставки с добавяне на дейността по управление на алтернативни инвестиционни фондове**. Въведената нова разпоредба в чл. 46, ал. 1 от ЗДДС третира управлението на алтернативни инвестиционни фондове, определени като специални инвестиционни фондове, в съответствие с критериите, установени от правото на Европейския съюз, като освободена доставка.

Като антиинфлационни мерки, на основание ЗДДС, се прилагат **нулева ставка на ДДС за доставки на хляб и брашно** с място на изпълнение на територията на страната, при внос и при облагаеми вътреобщностни придобивания (от 9.07.2022 г. до 31.12.2023 г.) и **намалена ставка на ДДС от 9 % за доставки на природен газ и централно отопление** с място на изпълнение на територията на страната, при внос и при облагаеми вътреобщностни придобивания (от 9.07.2022 г. до 01.07.2023 г.).

Съгласно приетия § 5 на ЗИД на ЗДДС за **изменение на чл. 66а от ЗДДС** (ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 1 януари 2023 г.), като постоянна мярка са установени намалените данъчни ставки (от 20% на 9%) за доставка на книги (включително учебници, познавателни книжки и учебни комплекти, детски книги с илюстрации, за рисуване или оцветяване, печатни или ръкописни нотни издания), различни от публикации, които са изцяло или основно предназначени за реклама, и различни от публикации, които са изцяло или основно съставени от видеосъдържание или аудио-музикално съдържание), на храна, подходяща за бебета или за малки деца и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули по приложение № 4 на закона. Удължен е до 31.12.2023 г. срокът на действие на намалената данъчна ставка за ресторантьорски и кетъринг услуги, за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения и обща туристическа услуга (§ 38 на ЗИД на ЗДДС за изменение на § 15д от ПЗР на ЗДДС).

С цел **намаляване на административната тежест по отношение на данъчно задължените лица, които са обявени в ликвидация**, е предложено, ако тези лица са избрали да останат регистрирани по ЗДДС до датата на заличаването им от търговския регистър, да не подават заявление за дерегистрация към датата на заличаването им. Прекратяването на регистрацията по ЗДДС на тези лица вече се извършва служебно от органите по приходите.

Направена е промяна на срока за предоставянето на обезпечение при търговия с течни горива. С изменението се дава възможност на лицата да отчитат своевременно промяната на цената на горивата на вътрешният пазар, повлияна от: борсовите котировки на световните борси; пазарните промени в ценовите условия на производители и вносители, водещи до преразпределение на обемите крайни клиенти, последици от аварии и природни бедствия, водещи до временно преразпределяне на клиентите на даден производител/вносител и др.

Прилагане (до 31 юли 2023 г.) като антиинфлационни мерки на: режим за възстановяване на платения акциз за електрическа енергия по реда на чл. 24ж от ЗАДС; нулеви акцизни ставки върху моторните горива – за втечен нефтен газ и природен газ; нулева акцизна ставка за произведената топлинна енергия за енергийните продукти, използвани за осъществяване на комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия; нулева акцизна ставка за електрическата енергия, при условие че произведената електроенергия е от слънчева, вятърна енергия, от енергията на вълните, приливите или с геотермален произход; от хидравличен произход, произведена в хидроелектрически инсталации; генерирана от биомаса или от продукти, произведени от биомаса; генерирана от метан, изпускан в изоставени въглищни мини и генерирана от горивните клетки.

Част от направените промени в ЗАДС (ЗИД на ЗАДС, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.) са с цел намаляване на административната тежест и създаване на облекчени условия за икономическите оператори, включително за премахване на потенциални пречки пред данъчно задължените лица при прилагането на новите режими в ЗАДС, които са в сила от 13 февруари 2023 г. Въведена е нова разпоредба за отстраняване на пропуск в ЗАДС, тъй като лицата, които получават на територията на страната акцизни стоки, които не се облагат с акциз в държавата членка на изпращане, не бяха сред изрично дефинираните като данъчно задължени лица. Прието е при внасяне или въвеждане на територията на страната на продукти от вида масла от растителни мазнини, метанол и т.н., лицата, които внасят или въвеждат тези стоки, да декларират пред митническите органи предназначението на стоката (дали ще се използва и/или предлага за продажба като моторно гориво и гориво за отопление). Създадена е правна рамка, при която сертифицираните получатели ще подават месечна акцизна декларация за данъчния период, а не както досега, лицата да декларират и заплащат акциза за всяко получаване на акцизни стоки, освободени за потребление на територията на друга държава членка.

Отпадна задължението по ЗАДС за регистрация на лицата, които потребяват собствена електрическа енергия, произведена от енергия от възобновяеми източници за свои собствени нужди от централа с обща инсталирана общност до 1 MW. Промяната е в изпълнение на поет ангажимент в Плана за възстановяване и устойчивост на Република България в реформа С4.Р6 „Стимулиране на производството на електроенергия от възобновяеми източници“. Хипотезите на задължителна регистрация (в чл. 57а от ЗАДС) са допълнени с лицата, които внасят или въвеждат на територията на страната компресиран природен газ, транспортиран със специализирани съдове. Тази промяна цели повишаване на контрола по акцизното законодателство и избягване на отклонение или избягване на заплащане на съответния дължим акциз в зависимост от потреблението. Изрично е уредено, че не се смятат за производство на енергийни продукти дейности, при които потребителят на даден енергиен продукт прави възможна повторната му употреба в неговото предприятие, при условие че вече платеният акциз за този продукт не е по-малък от размера на акциза, който би бил дължим, когато върху повторно използвания продукт трябва да се наложи повторен акциз.

На 06.06.2023 г. е постановено положително решение на Европейската комисия относно съответствие с Насоките за регионална държавна помощ (2021/С 153/01) за **прилагане на нова схема на данъчното облекчение, представляващо държавна помощ за регионално развитие**, с което ще започне преотстъпването на корпоративен данък съгласно чл. 184 във връзка с чл. 189 от ЗКПО, което да се прилага в срок до 31 декември 2027 г. Данъчната преференция се предоставя с цел да насърчи икономическата активност за МСП, като ги стимулира да инвестират в материални и нематериални активи в предприятия, намиращи се в общини с безработица, по-висока от средната за страната, като се очаква така да се запазят или увеличат нивата на заетост в тези общини.

Променени са условията, касаещи общите изисквания за преотстъпване на корпоративен данък по чл. 167 от ЗКПО. Уточнено е изрично, че не са налице подлежащи на принудително изпълнение публични задължения и задължения по санкции по влезли в сила наказателни постановления, свързани с нарушаване на нормативните актове относно публичните задължения, както и съответните лихви, свързани с тяхното невнасяне, когато към 31 декември на съответната година същите не са отразени в данъчно-осигурителната сметка или не са отразени като предявени за принудително изпълнение в Националната агенция за приходите.

В ЗКПО е направена промяна, свързана с изрично уреждане на данъчното третиране по ЗКПО на резултата от **договори за продажба с обратен лизинг**, класифициран като оперативен в случаите, в които се прилагат Международните счетоводни стандарти.

С направени законодателни изменения (§ 7 от ПЗР на ЗПР на ЗДБРБ за 2022 г., ЗБДОО за 2022 г. и ЗБНЗОК за 2022 г.– ДВ, бр. 104 от 2022 г.) е **удължен срокът на ползване в увеличен размер на данъчните облекчения по чл. 22в и 22г от ЗДДФЛ** (за деца и за деца с увреждания) през 2023 г., както следва: 6 000 лв. годишно за едно ненавършило пълнолетие дете, 12 000 лв. - за две ненавършили пълнолетие деца, 18 000 лв. - за три и повече ненавършили пълнолетие деца и съответно, за деца с увреждания в размер на 12 000 лв. годишно. Възможността за авансово ползване през текущата година се запазва. Изрично е регламентирано, че възстановените въз основа на тези данъчни облекчения суми не подлежат на принудително изпълнение. Дадена е и възможност данъчните облекчения да се ползват чрез подаване на годишна данъчна декларация за починало лице от страна на наследниците по закон или по завещание, както и заветниците или техните законни представители, когато не са налице други възможности облекчението да бъде приложено.

С промяната в чл. 29, ал. 1, т. 2, буква „г“ (нова – ДВ, бр. 52 от 2022 г.) на ЗДДФЛ се повишават нормативно признатите разходи за дейността от упражняване на свободна професия като адвокат (от 25% на 40%), които от своя страна намаляват облагаемия доход от упражняване на конкретната дейност. Промяната се прилага от 1 януари 2023 г.

Предложените мерки в данъчното законодателство, ефектите от които са взети предвид при прогнозиране на приходите от данъци, включват:

- **надграждане и усъвършенстване на фискалния контрол чрез въвеждане на задължително предварително деклариране на данни за превозите на стоки на територията на Република България.** Предвижда се на задължително предварително деклариране да подлежат конкретни данни за превоза на стоки, който започва от територията на друга държава-членка на Европейския съюз или трета страна и завършва на територията на страната или започва от територията на страната и завършва на територията на друга държава членка, както и превози

на територията на страната. Задължени лица за предварително деклариране на превозите се предвижда да бъдат получателят/купувачът/придобиващият стоката в тристранна операция или крайният получател във верига последователни доставки, доставчикът, продавачът/прехвърлител в тристранна операция или първият доставчик във верига последователни доставки, съответно вносителят – след приключване на митническия режим при внос. Към настоящия момент в тези хипотези, с изключение на вноса и превозите на територията на страната, Данъчно-осигурителният процесуален кодекс дава възможност за предварително доброволно деклариране на стоки с висок фискален риск. Съществуващата в закона възможност за доброволно предварително деклариране на данни показва много добра ефективност и оптимизиране както на контролната дейност, осъществявана от органите по приходите на Националната агенция за приходите, така и облекчаване на лицата, избрали прилагането на този режим, във връзка със задълженията им, произтичащи от фискалния контрол на стоки с висок фискален риск.

По подобие на доброволното предварително деклариране на данни, лицата ще декларират данните чрез електронна услуга на Националната агенция за приходите, която ще предоставя уникален номер за всеки отделен превоз на стока. Валидността на уникалния номер за превоза е 14 дни от предоставянето му от НАП. Когато при осъществяване на фискален контрол се установи, че определен превоз на стока с висок фискален риск не е предварително деклариран, уникалният номер за превоза ще се издава служебно от органите на НАП. Получаването на стоката или изпращането ѝ извън територията на страната също ще се потвърждава чрез електронна услуга на НАП;

- **намаляване на срока за прилагане на освобождаване от акциз на втечен нефтен газ и природен газ, предназначени за потребление като моторно гориво, както и на електрическа енергия**, от 31.06.2025 г. на 31.07.2023 година;
- **въвеждане на национален допълнителен данък (*domestic top-up tax*) в областта на корпоративното облагане** в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за от 14 декември 2022 година за гарантиране на глобално минимално равнище на данъчно облагане на многонационалните групи от предприятия и големите национални групи в Съюза. С разпоредбите на Директива (ЕС) 2022/2523 се въвежда рамка за глобалното минимално равнище от 15 на сто на данъчно облагане на ниво ЕС на многонационална група предприятия. С директивата се въвежда система от две взаимосвързани правила, насочени към определяне и събиране на допълнителен данък в една държава членка, винаги когато ефективната корпоративна данъчна ставка на дружествата от дадена многонационална група предприятия в тази държава членка е по-ниска от 15 на сто. Всички дружества, които са част от многонационални или национални групи предприятия с годишни приходи в консолидираните финансови отчети на крайното образуване майка на групата през поне две от четирите данъчни години, непосредствено предшестващи текущата данъчна година, от най-малко 750 млн. евро, които се намират в държава-членка на ЕС, в която се облагат с ниска данъчна ставка, т.е. по-ниска от 15 на сто, каквато е и България, ще подлежат на облагане с този допълнителен данък. Допълнителният данък за тези дружества ще се дължи от крайното предприятие майка или някое от междинните предприятия майки на групата и ще се събира от държавата членка, в която е разположено;
- предложено е **включване на течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин, и заместителите на тютюна, съдържащи никотин, в обхвата на**

акцизните стоки, заедно с предложен график за увеличаване на акцизните ставки за тези продукти;

- предложено е **увеличение на общата годишна квота за предоставяне на ваучери за храна** по чл. 209, ал. 7 от Закона за корпоративното подоходно облагане от 1 млрд. лв. на 1,4 млрд. лв. за 2023 година. Предвижда се от 1 юли 2024 г. да се премине изцяло към ваучери за храна на електронен носител.

1.2. ДАНЪЧНИ ПРИХОДИ

1.2.1 Приходи от корпоративни данъци (вкл. данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица) и други данъци по ЗКПО

Прогнозните приходи от корпоративни данъци и други данъци по ЗКПО за 2023 г. са **5 677,0** млн. лв.

В прогнозата са включени следните данъци по ЗКПО:

- Корпоративен данък (от финансови институции и нефинансови предприятия) – **5 404,3** млн. лв.;
- Данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица – **105,7** млн. лв.;
- Други данъци по ЗКПО – **167,0** млн. лв.

Приходите от *корпоративни данъци* (вкл. корпоративен данък и данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица) са прогнозиран на база показателя „*брuto опериращ излишък/смесен доход*“ от макрорамката на МФ, предварителните данни за изпълнението на приходите от тези данъци през 2022 г. и при отчитане на наличната информация относно:

- ✓ размер на декларираната облагаема печалба или загуба за 2021 г.;
- ✓ размер на авансовите вноски, които правят данъчно задължените лица, формирали данъчна печалба за предходната година;
- ✓ размер на изравнителната вноска по годишната данъчна декларация;
- ✓ сумата на данъка за възстановяване за надвнесен корпоративен данък по годишни данъчни декларации;
- ✓ дела на дружествата, ползващи преференцията за пренасяне на данъчни загуби;
- ✓ размер на плащанията по ревизионни актове и вноски за минали години;
- ✓ прилагане на възможността за допълнителна еднократна корекция на годишната данъчна декларация при откриване на счетоводни или други грешки и при отразяване на коригиращи събития по смисъла на приложимите счетоводни стандарти в срок до 30 септември на текущата година;

- ✓ предприетите активни действия от страна на Националната агенция за приходите за справяне със сивата икономика и подобряване на събираемостта на данъците;
- ✓ действието на въведената нова схема за държавна помощ за регионално развитие.

По отношение на постъпленията от *данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на юридически лица* прогнозите отчитат изпълнението на този данък през 2022 г. и предходните години, състоянието на икономиката, предприетите мерки от правителството, както и провежданите тематични кампании за контрол от страна на органите по приходите.

Планираните приходи от корпоративни данъци и други данъци по ЗКПО са съответно **6 283,7** млн. лв. за 2024 г. и **6 690,0** млн. лв. за 2025 г.

1.2.2 Приходи от ДДФЛ

Прогнозните приходи от данъци върху доходите на физически лица за 2023 г. са в размер на **6 100,0** млн. лв. (без постъпленията от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници, постъпващи в местните бюджети).

Прогнозата за постъпленията от ДДФЛ е изготвена, като са взети предвид следните фактори:

- ✓ номинален ръст на показателя компенсации на наетите лица, съгласно макроикономическата прогноза на МФ;
- ✓ прогнозен брой заети лица;
- ✓ ниво на безработицата;
- ✓ ефектите от увеличението на минималната работна заплата, на размера на минималните осигурителни доходи на наетите лица и самоосигуряващите се;
- ✓ влиянието на увеличението на разходите за персонал в държавния сектор и увеличението на заплатите на педагогическия персонал;
- ✓ отразено е влиянието върху ръста на приходите през прогнозния период на увеличения размер на данъчните облекчения за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДФЛ;
- ✓ ефектът от увеличаване на размера на нормативно признатите разходи от 25 на сто на 40 на сто за дейността на адвокатите;
- ✓ отчетена е наличната информация относно ефектите от постоянните мерки на Националната агенция за приходите за спазване на данъчното законодателство и подобряване събираемостта на приходите, включително провежданите от агенцията тематични кампании за контрол.

За 2024 г. прогнозните постъпления от ДДФЛ, без постъпленията от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници, са в размер на **6 860,0** млн. лв., а за 2025 г. достигат **7 420,0** млн. лв.

1.2.3 Приходи от ДДС

Прогнозните приходи от данъка върху добавената стойност за 2023 г. са **17 005,0** млн. лв. При прогнозиране на приходите от ДДС са взети предвид следните фактори:

- ✓ валутен курс (щ.д./лв.) - 1,84 лв. за целия период;
- ✓ значителен спад на ръста на показателите за внос и износ за периода 2023-2025 спрямо 2022 г. За вноса - при 35,1% за 2022 г. ръстът спада до от 1,2% за 2023 г., 8,7% за 2024 г. до 6,5% за 2025 г. За износа - при 33% за 2022 г. ръстът е 0,9% за 2023 г., 6,7% за 2024 г. и 6,4% за 2025 г.;
- ✓ повишаване на ефективно внесения данък за всяка година с ръста на потреблението за същия период в макрорамката на МФ;
- ✓ информация от Агенция „Митници“ за физическите обеми на стоките, пораждащи ДДС;
- ✓ прогнозна цена на суровия петрол;
- ✓ действието на временните антикризисни мерки за намаление на ставката по ДДС за ресторантьорски и кетъринг услуги, обща туристическа услуга и спортни съоръжения;
- ✓ продължаване на действието на намалена ставката по ДДС от 9% за доставки на природен газ и централно отопление до 1.07.2023 г. и прилагането на нулева ставка на ДДС за доставки на хляб и брашно до 31.12.2023 г.;
- ✓ ефект в ДДС от прилагането на освобождаване от акциз върху електроенергията, природния газ и втечен нефтен газ в срок до 31.07.2023 г.;
- ✓ ефект в ДДС от увеличаване на акцизните ставки за всички тютюневи изделия с въвеждане на акцизен календар за период от четири години напред, считано от 1 март 2023 г., както и от включването на течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин, и заместителите на тютюна, съдържащи никотин в обхвата на акцизните стоки, заедно с график за увеличаване на акцизните ставки за тези продукти;
- ✓ положителен ефект от оптимизиране на контролната дейност върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на Република България, която има за цел подобряване на събираемостта на данъците.

Приходите от ДДС за отчетния период ще бъдат повлияни от промените в икономическата активност в страната, изменението на потреблението, вноса, износа, приетите законодателни изменения и въздействието на фактори, обусловени от промени във външната среда.

За 2024 г. прогнозните постъпления от ДДС са в размер на **18 880,0** млн. лв., а за 2025 г. достигат **20 210,0** млн. лв.

1.2.4 Приходи от акцизи

Прогнозните приходи от акцизи за 2023 г. са **5 939,0** млн. лв.

Приходите от акцизи се формират основно от две групи стоки - тютюневи изделия с относителен дял от 51,4% и горива с относителен дял от 42,3% в общата сума на касовите

постъпления за 2022 г. Останалите акцизни стоки (вкл. алкохолни напитки, бира, електрическа енергия и други стоки) са с относителен дял в размер на 6,3%.

При прогнозиране на приходите от акцизи освен допусканията за макроикономическите показатели е отчетено и влиянието на следните фактори:

- ✓ относителна устойчивост на структурата на потреблението на акцизните продукти в рамките на различните групи акцизни стоки;
- ✓ увеличаване на акцизните ставки за всички тютюневи изделия с въвеждане на акцизен календар за период от четири години напред, считано от 1 март 2023 г., с цел балансирано увеличение на минималното облагане с акциз на цигарите и другите категории тютюневи изделия, вкл. и течности за електронни цигари, съдържащи никотин;
- ✓ включване на течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин, и заместителите на тютюна, съдържащи никотин в обхвата на акцизните стоки, заедно с график за увеличаване на акцизните ставки за тези продукти;
- ✓ запазване на акцизните ставки на алкохолни напитки, бира и горива;
- ✓ освобождаване от акциз върху електроенергията, природния газ и втечен нефтен газ в срок до 31.07.2023 г.;
- ✓ ръст на приходите от алкохолни напитки, бира и други акцизни стоки;
- ✓ положителен ефект от оптимизиране на контролната дейност върху търговията с акцизни стоки и подобряване на събираемостта на акцизите.

За 2024 г. прогнозираните постъпления от акцизи са 6 200,0 млн. лв. и 6 430,0 млн. лв. за 2025 г.

1.2.5 Приходи от мита

Прогнозираните приходи от мита за 2023 г. са в размер на 405,0 млн. лв.

На основание постигнатите договорености в рамките на Световната търговска организация за улесняване на търговията в последните повече от 10 години търговската политика на ЕС е все по-либерална, вследствие на което има все повече сключени споразумения за свободна търговия и споразумения за икономическо партньорство. На базата на тези споразумения стоките се оформят за внос в ЕС и в страната/групата страни партньор/партньори с намалени или нулеви ставки на митата.

Към настоящия момент ЕС има сключени множество преференциални търговски договорености, в това число и Споразумението за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство. Следва да се има предвид и Схемата от общи тарифни преференции (СОТП), която позволява на износителите от развиващите се страни да плащат по-малки мита върху стоките си при внос в ЕС. Облекченият достъп до пазара на ЕС допринася за икономическия им растеж. Целта на СОТП е да окаже помощ на уязвими и слабо развити страни да постигнат устойчиво развитие чрез стимулиране на местното им производство и включването им в световната търговия.

На фона на все по-либералната политика на ЕС, насочена към разширяване обхвата на споразуменията за свободна търговия и споразуменията за икономическо партньорство,

данните за вноса на стоки в Република България през периода 2017-2022¹⁸ г. показват устойчив ръст по отношение на стойностния обем на внесените стоки от трети страни, като ръста през 2022 г. спрямо същия период на предходната година е най-висок за последните пет години (58,8%) .

Значително влияние върху динамиката на приходите от мита при внос на стоки от трети страни в периода 2023-2025 г. ще оказват и ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна, както и временните мерки за либерализиране на търговията и солидарност с Украйна. Въздействие ще имат и приетите законодателни антикризисни мерки за смекчаване на икономическите последици за бизнеса от настъпилата нестабилност на цените на нефта, природния газ, електрическата енергия, горивата, хранителни продукти и други, както и мерките за овладяване на инфлацията, породена от външни и вътрешни политически и икономически фактори.

Кумулативното действие на посочените политики и макроикономически фактори определят устойчиво нарастване на приходите от мита по години за периода 2024-2025 г., както следва: 440,0 млн. лв. за 2024 г. и 465,0 млн. лв. за 2025 г.

1.2.6 Приходи от данък върху застрахователните премии

Прогнозните приходи от данък върху застрахователните премии за 2023 г. са 57,5 млн. лв. Допусканията за размера на приходите от данъка върху застрахователните премии са базирани на следните допускания:

- ✓ запазване на ставката от 2% за периода 2023-2025 г.;
- ✓ запазване на динамиката на нарастване на brutните премийни приходи в общото застраховане;
- ✓ запазване на тенденцията за разширяване и обогатяване на застрахователните продукти.

Очакваните приходи от застрахователни премии са 61,2 млн. лв. за 2024 г. и 64,9 млн. лв. за 2025 г.

1.2.7 Временна солидарна вноска

Прогнозираните приходи от временната солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията са в размер на 375,9 млн. лв. през 2023 г. (през 2022 г. са внесени авансово 72,0 млн. лв. от солидарната вноска) и 15,9 млн. лв. през 2024 г.

1.3. ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИТИКА

За периода 2023-2025 г. по отношение на социално и здравноосигурителните вноски се предвижда:

¹⁸ По предварителна данни на НСИ, https://nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/FTS_Extrastat_2022-12_ZI4IC53.pdf.

- Запазване размерите и съотношенията на осигурителните вноски за фондовете на държавното обществено осигуряване на нивото на 2022 г.;
- Минималният осигурителен доход за самоосигуряващите се лица за прогнозирания период се изменя както следва: от 1 януари 2023 г. се запазва на 710 лв.; от 1 август 2023 г. нараства на 780 лв. и от 1 януари на съответната година за 2024 и 2025 г. е до нивото на минималната работна заплата, определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда;
- Минималният осигурителен доход за земеделските стопани и тютюнопроизводителите за прогнозирания период се изменя както следва: от 1 януари 2023 г. се запазва на 710 лв.; от 1 август 2023 г. нараства на 780 лв. и от 1 януари на съответната година за 2024 и 2025 г. е до нивото на минималната работна заплата, определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда;
- Запазва се максималният осигурителен доход за всички осигурени лица – 3 400 лв.;
- Запазва се размерът на осигурителната вноска за Учителския пенсионен фонд – 4,3 на сто;
- Не се правят вноски за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”, като се запазва разпоредбата на чл. 22, ал. 2 от Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя, относно максималния месечен размер на гарантираното вземане, който не може да бъде по-малък от 2,5 минимални работни заплати;
- Запазва се размерът на здравноосигурителната вноска – 8 на сто.

1.4. НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ

1.4.1 Приходи от такси

От 1 януари 2019 г. започна поетапното въвеждане на ТОЛ системата с въвеждането на т.нар. „електронна винетка“ за леките автомобили, а от месец март 2020 г. стартира поетапното въвеждане на ТОЛ сегменти в обхвата на платената пътна мрежа на база изминато разстояние, с което започна тарифирането и на товарните автомобили над 3,5 т.

С актове на Министерския съвет през 2022 г. се актуализира тарифата за изминато разстояние¹⁹ и Списъка на републиканските пътища, за които се събира такса за изминато разстояние – ТОЛ такса²⁰. В тази връзка за периода 2023-2025 г. се очаква промяна на приходите от държавни такси както следва: за 2023 г. се предвижда увеличение с 215,7 млн. лв., за 2024 г. увеличение с 40,0 млн. лв., а за 2025 г. се планира запазване на приходите до размерите от 2024 г, в която се достига размер на приходите от ТОЛ такси на годишна база от 520,0 млн. лв. Средствата ще бъдат насочени към ефективното поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура,

¹⁹ Постановление на Министерския съвет № 142 от 24 юни 2022 г. за изменение на Тарифата за таксите, които се събират за преминаване и ползване на републиканската пътна мрежа, приета с Постановление № 370 на Министерския съвет от 2019 г. (обн., ДВ, бр. 101 от 2019 г.; изм., бр. 16 от 2020 г.).

²⁰ Решение на Министерския съвет № 680 от 21 септември 2022 г. за приемане на Списък на републиканските пътища, за които се събира такса за изминато разстояние – ТОЛ такса.

изграждане на магистралните пътища и интеграция на националната пътна инфраструктура в Европейската транспортна мрежа.

1.4.2 Други приходи

За прогнозния период 2023-2025 г. приходите на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС) са определени, както следва: за 2023 г. - 4 142,6 млн. лв., за 2024 г. - 2 670,7 млн. лв. и за 2025 г. - 2 594,1 млн. лв., като същите спрямо приетите за 2022 г. нарастват с 1 498,1 млн. лв. за 2023 г. и с 26,3 млн. лв. за 2024 г. и намаляват с 50,4 млн. лв. за 2025 г.

Увеличението на приходите се дължи на прогнозирано нарастване на приходите от 5%-ни вноски от приходите на производителите и търговците на ел. енергия, на операторите на електропреносната и газопреносните мрежи и на операторите на съоръжения за съхранение на природен газ, като при определянето на размера им са взети предвид тенденцията за относително постоянно количество ел. енергия (38-39 мил. MWh), произведена и реализирана на територията на страната и за износ, цената на ел. енергията за свободния пазар за регулаторния период 2022/2023 г. (отчетени нива от над 800 лв./MWh и средна борсова цена за базов товар на пазарен сегмент „Ден напред“ на БНЕБ²¹ за януари 2023 г. от 266,37 лв./MWh) и др. и на приходите по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата, като при определянето им са взети предвид тренда за изменение на цените на квотите, прогнозните нетни количества квоти за емисии на парникови газове, които Република България ще реализира на Европейската енергийна борса (13 159 984 бр. за 2023 г., 12 159 984 бр. за 2024 г. и 11 159 984 бр. за 2025 г.), както и прогнозни цени 85-90-95 евро/квота за годините 2023, 2024 и 2025.

С § 8 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. е регламентирано внасянето на задължителни целеви вноски във ФСЕС за покриване на разходи по чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката по приети от Министерския съвет програми, разработени при спазване на разпоредбите на чл. 10 на Регламент (ЕС) 2022/1854, които за 2023 г. са планирани по бюджета на ФСЕС като приходи от други данъци в размер на 692,5 млн. лв. Предвид ограничения срок на действие на цитирания параграф - от 01.12.2022 г. до 30.06.2023 г. в прогнозата на ФСЕС за периода 2024-2025 г. не са прогнозирани приходи от целеви вноски за финансиране на програми за компенсиране високите цени на енергията.

1.4.3 Приходи от дивидент за държавата

Приходите от дивидент за държавата за периода 2023-2025 г. са изготвени на база представена от министерствата информация за очакваните финансови резултати на ресорните им предприятия и търговски дружества.

Размерът на прогнозираните приходи от дивидент по държавния бюджет е както следва:

- за 2023 г. – 1 704,7 млн. лв.;
- за 2024 г. – 1 133,0 млн. лв.;
- за 2025 г. – 1 134,0 млн. лв.

²¹ Българска независима енергийна борса.

Основните допускания, на база на които е изготвена прогнозата за приходи от дивидент, са следните:

За 2023 г.:

- ставка за отчисленията от 100 на сто, като от „Български енергиен холдинг“ ЕАД – 1 588,4 млн. лв.;
- изключване на лечебните заведения за болнична помощ и центровете за психично здраве, както и на „Национална компания индустриални зони“ ЕАД;
- изключване на дружествата от отрасъл „Водоснабдяване и канализация“ във връзка с изпълнение на предварителни условия във водния сектор за усвояване на средствата от европейските фондове за програмния период 2014-2020 г.

За 2024-2025 г. допусканията са следните:

- ставка за отчисленията от 100 на сто се запазва;
- изключване на лечебните заведения за болнична помощ и центровете за психично здраве, „Национална компания индустриални зони“ ЕАД и дружествата от отрасъл „Водоснабдяване и канализация“.

1.4.4 Приходи от наеми за държавата

Приходите от наеми за държавата за периода 2023-2025 г. са разчетени при 50% отчисления от наемите, получени от държавните предприятия и едноличните търговски дружества, отдали под наем предоставените им застроени или незастроени недвижими имоти.

Размерът на прогнозираните приходи е по 8,0 млн. лв. годишно за периода 2023-2025 г.

1.4.5 Приходи от концесионна дейност

Прогнозните приходи от концесии за 2023 г. възлизат на 143,3 млн. лв., като от тях 81,4 млн. лв. се очаква да постъпят по бюджетите на министерствата и Министерския съвет и 61,9 млн. лв. по бюджетите на общините.

За 2024 г. се предвиждат приходи от концесии в размер на 160,8 млн. лв., като от тях 97,1 млн. лв. се очаква да постъпят по бюджетите на министерствата и Министерския съвет и 63,8 млн. лв. по бюджетите на общините.

За 2025 г. се предвиждат приходи от концесии в размер на 173,5 млн. лв., като от тях 109,7 млн. лв. се очаква да постъпят по бюджетите на министерствата и Министерския съвет и 63,8 млн. лв. по бюджетите на общините.

Във връзка с предоставяне на държавна помощ на дружеството концесионер на летища Бургас и Варна, съгласно Решение на Министерския съвет № 180 от 13 март 2023 г., прогнозните приходи за 2023 г. са намалени с 11,3 млн. лв., представляващи отсрочената част от концесионното възнаграждение, дължимо през 2023 г. по концесионния договор. Приходите за 2025 г. са увеличени със сумата от отсрочената част от концесионното възнаграждение и дължимата лихва - общо в размер на 11,7 млн. лв.

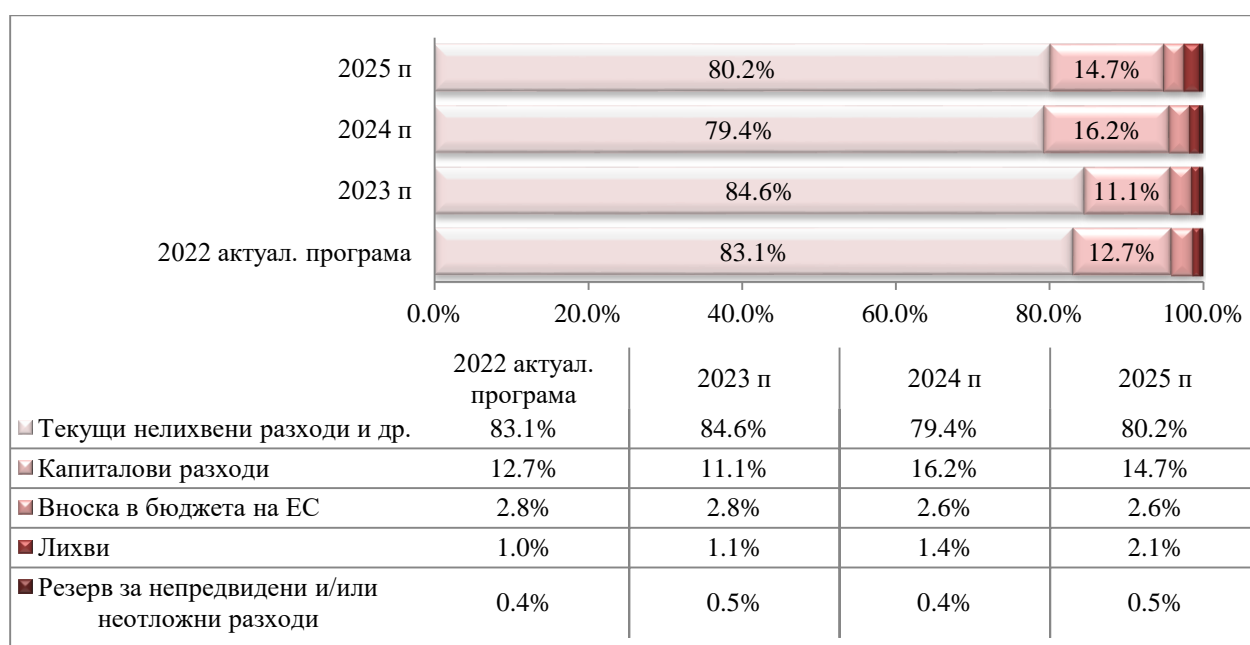
В прогнозните постъпления за периода 2023-2025 г. не са включени приходите от концесионно възнаграждение в размер на 57,0 млн. лв. на година във връзка с

нотифицирано пред ЕК изменение на концесионния договор за летище София, съгласно което концесионерът няма да дължи заплащане на концесионно възнаграждение за първите 10 години, като плащането ще се отложи за последните 10 години от срока на концесията.

Основна мярка за повишаване събираемостта на приходите от концесии е подобряване контрола върху концесионните договори – чрез своевременно начисляване и предявяване на предвидените неустойки по договорите, завеждане на съдебни дела и прекратяване на концесионни договори със стари задължения и сключване на нови.

2. РАЗХОДНИ ПОЛИТИКИ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

Граф. III-1: Структура на разходите по КФП в % за периода 2022-2025 г., вкл. резерв и вноса в бюджета на ЕС ²²

Източник: МФ

Табл. III-1: Разходи по функции по КФП за периода 2022-2025 г. с разпределен резерв по функции (без вноса в общия бюджет на ЕС)

ПОКАЗАТЕЛИ	млн. лв.				% от БВП			
	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
	Актуал. програма	Проект	Прогноза	Прогноза	Актуал. програма	Проект	Прогноза	Прогноза
Общи държавни служби	3 861,8	4 254,7	3 918,3	3 790,6	2,6%	2,3%	2,0%	1,8%
- изпълнителни и законодателни органи	3 055,3	3 257,5	3 050,9	2 915,8	2,0%	1,8%	1,5%	1,4%
- общи служби	179,8	250,4	163,9	160,8	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%

²² В текущите нелихвени разходи са включени и предоставените трансфери за чужбина и прирастът на държавния резерв.

ПОКАЗАТЕЛИ	млн. лв.				% от БВП			
	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
	Актуал. програма	Проект	Прогноза	Прогноза	Актуал. програма	Проект	Прогноза	Прогноза
- наука	626,7	746,7	703,5	714,0	0,4%	0,4%	0,4%	0,3%
Отбрана и сигурност	6 515,2	8 071,9	8 623,1	8 531,7	4,3%	4,4%	4,4%	4,1%
- отбрана	2 233,9	3 010,9	3 429,1	3 631,7	1,5%	1,6%	1,7%	1,7%
- полиция, вътрешен ред и сигурност	2 759,7	3 249,1	3 229,7	2 972,0	1,8%	1,8%	1,6%	1,4%
- съдебна власт	1 090,7	1 271,9	1 439,4	1 407,7	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%
- администрация на затворите	245,4	276,0	261,0	252,4	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
- защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии	185,5	263,9	263,8	268,0	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Образование	6 606,4	7 509,7	8 489,8	8 643,0	4,4%	4,1%	4,3%	4,1%
Здравеопазване	8 418,2	8 853,8	10 064,0	10 779,5	5,6%	4,8%	5,1%	5,1%
Социално осигуряване, подпомагане и грижи	22 243,0	25 920,4	28 924,3	30 980,3	14,8%	14,1%	14,6%	14,7%
- пенсии	15 692,7	19 258,7	21 419,9	23 252,2	10,4%	10,4%	10,8%	11,1%
- социални помощи и обезщетения	4 335,6	4 630,2	4 925,4	5 176,1	2,9%	2,5%	2,5%	2,5%
- програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта	2 214,8	2 031,6	2 578,9	2 552,0	1,5%	1,1%	1,3%	1,2%
Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда	3 378,8	3 115,2	4 043,3	3 484,4	2,2%	1,7%	2,0%	1,7%
- жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство	1 642,5	1 478,7	2 455,1	2 319,5	1,1%	0,8%	1,2%	1,1%
- опазване на околната среда	1 736,3	1 636,5	1 588,3	1 164,9	1,2%	0,9%	0,8%	0,6%
Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело	1 136,7	1 133,1	1 220,5	1 222,4	0,8%	0,6%	0,6%	0,6%
- почивни дейности	17,5	20,2	20,6	20,7	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- физическа култура и спорт	188,0	196,4	206,0	213,6	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
- култура	876,5	871,3	948,8	943,0	0,6%	0,5%	0,5%	0,4%
- религиозно дело	54,7	45,1	45,1	45,1	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Икономически дейности и услуги	11 222,8	12 326,8	14 202,4	14 512,7	7,5%	6,7%	7,2%	6,9%
- минно дело, горива и енергия	2 757,4	4 296,7	3 840,9	3 816,9	1,8%	2,3%	1,9%	1,8%
- селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов	2 326,6	2 077,0	2 574,4	3 097,9	1,5%	1,1%	1,3%	1,5%
- транспорт и съобщения	4 927,5	5 152,2	6 622,2	6 423,2	3,3%	2,8%	3,4%	3,1%
- промишленост и строителство	2,4	3,2	3,2	3,2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- туризъм	57,8	133,6	63,4	33,3	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
- други дейности по икономиката	1 151,0	664,1	1 098,3	1 138,1	0,8%	0,4%	0,6%	0,5%
Р-ди неklasифицирани в другите функции	664,3	823,8	1 141,8	1 767,4	0,4%	0,4%	0,6%	0,8%
БВП	150 493,6	184 485,9	197 565,7	210 189,9				

Източник: МФ

2.1. ПОЛИТИКА ПО ДОХОДИТЕ

В АСБП за периода 2023-2025 г. е отразено увеличението на размера на минималната работна заплата от 1 януари 2023 г. – от 710 лв. на 780 лв., като ефектите от размера на прогнозната минимална работна заплата за 2024 г. и 2025 г. са разчетени в индикативен размер, в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда. Предвидено е нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование.

За 2023 г. е разчетено увеличение на средствата за заплати и възнаграждения на персонала за изборните длъжности и за заетите в системата на съдебната власт, за които законодателно е регламентиран механизъм за формиране на възнагражденията.

Осигурени са в целогодишен размер за 2023 г. и следващите години средства в резултат от направени увеличения на разходите за персонал през 2022 г. на отделни разпоредители с бюджет.

Предвидено е увеличение на разходите за персонал с 10% за структурите, които не са получили такова увеличение през 2022 г., и увеличение на основните възнаграждения в структурите на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и Главна дирекция „Охрана“ към Министерството на правосъдието, като към вече осигурените 125 лв. през 2022 г., от 01.08.2023 г. са разчетени допълнителни 175 лв. в бюджета на министерството за 2023 г.

2.2. ПЕНСИОННА ПОЛИТИКА

При разработването на прогнозата за разходите за пенсии за периода 2023-2025 г. са взети предвид параметрите на действащото законодателство, Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване (ЗБДОО) за 2022 г. (обн., ДВ, бр. 18 от 2022 г.; изм., бр. 51 от 2022 г.), в т.ч.:

- **чл. 68, ал. 1-2 на КСО** – от 1 януари на всяка календарна година продължава увеличаването на възрастта за придобиване право на пенсия с по 2 месеца за жените и с по 1 месец за мъжете, както и на необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия с по 2 месеца и за двата пола;
- **чл. 68, ал. 3 на КСО** – продължава нарастването на възрастта за пенсиониране при непълнен стаж с по 2 месеца до достигане на 67 години в 2023 г. През 2024 и 2025 г. пенсионната възраст се запазва на достигнатото през 2023 г. ниво;
- **чл. 69, ал. 1, 2, 3, 5, 5а и 6 на КСО** – минималната възраст за пенсиониране на работещите в сектор „Отбрана и сигурност“ продължава да се увеличава с по 2 месеца до достигане на 54 години и 4 месеца в 2025 г.;
- **чл. 69б** – минималната възраст за пенсиониране на лицата, работили при условията на първа и втора категория труд, които не отговарят на условията за пенсиониране от професионален пенсионен фонд по чл. 168 на КСО или са променили осигуряването си по чл. 4в на КСО, продължава да се увеличава с по 4 месеца за жените и с по 2 месеца за мъжете до достигане в 2025 г. на 51 години

за жените и 54 години и 4 месеца за мъжете от първа категория и на 56 години за жените и 59 години и 4 месеца за мъжете от втора категория труд;

- В периода 2023-2025 г. пенсиите за трудова дейност, отпуснати до 31 декември на предходната година, се осъвременяват от 1 юли всяка година с процент, определен като сбора от 50 на сто от нарастването на осигурителния доход и 50 на сто от индекса на потребителските цени през предходната календарна година. При заложените в прогнозата ръст на средния осигурителен доход и ниво на средногодишния хармонизиран индекс на потребителските цени, процентите по чл. 100 от КСО са както следва:
 - 2023 г. – 12,0 на сто;
 - 2024 г. – 9,6 на сто;
 - 2025 г. – 7,6 на сто.
- В периода 2023-2025 г. е предвидено размерите на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст и на социалната пенсия за старост, както и на свързаните с тях пенсии и добавки, да се увеличават с процентите по чл. 100 на КСО, считано от 1 юли;
- В периода 2023-2025 г. максималният размер на получаваните една или повече пенсии се запазва на достигнато през октомври 2022 г. ниво от 3 400 лв.

В резултат на посочените по-горе допускания през 2023 г. разходите за пенсии по бюджета на ДОО нарастват с **3 657,4** млн. лв. спрямо закона за 2022 г.

През 2024 г. и 2025 г. ръстовете в разходите за пенсии по бюджета на ДОО спрямо предходната година са съответно **2 145,9** млн. лв. и **1 812,3** млн. лв.

2.3. СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА

По отношение на политиката, свързана със социалните помощи и обезщетения, изплащани от бюджета на ДОО, актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г., в съответствие с действащото законодателство в КСО, предвижда:

- Запазват се минималният дневен размер на обезщетението за безработица – 18,00 лв. и максималният дневен размер – 85,71 лв. за целия период до 2025 г. включително;
- Запазва се периодът на изплащане на паричното обезщетение за бременност и раждане – 410 дни;
- Размерът на обезщетението за отглеждане на дете до двегодишна възраст и обезщетението за отглеждане на дете до осемгодишна възраст от бащата (осиновителя) – нараства на 780 лв. считано от 1 януари 2023 г. за целия период до 2025 г. включително;
- Запазва се режимът на изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност съгласно чл. 40, ал. 5 на КСО – първите три работни дни се изплащат от осигурителя, а от 4-тия ден на настъпване на неработоспособността – от ДОО, за целия период до 2025 г. включително;

- Запазва се периодът, от който се изчисляват краткосрочните обезщетения при временна неработоспособност – 18 календарни месеца, бременност и раждане и безработица – 24 месеца за целия период до 2025 г. включително;
- Запазва се размерът на еднократната помощ при смърт на осигурено лице – 540 лв. за целия прогнозен период;
- За периода 2023-2025 г. се запазва разпоредбата на чл. 22, ал. 2 от Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя, относно максималния месечен размер на гарантираното вземане, който не може да бъде по-малък от 2,5 минимални работни заплати.

Прогнозата за разходите за обезщетения и помощи за периода 2023-2025 г. по бюджета на държавното обществено осигуряване е съобразена с отчетените разходи за 2021 г. и 2022 г., динамиката в прогнозирания брой на осигурените лица, нарастването на осигурителния им доход, в т.ч. и за предходни години, доколкото размерът на паричните обезщетения се определя от референтен доход за предишните 18 или 24 месеца преди настъпване на риска.

Съгласно действащата разпоредба на чл. 40, ал. 5 от КСО, осигурителят изплаща на осигуреното лице за първите три работни дни от временната неработоспособност 70 на сто от среднодневното брутно възнаграждение за месеца, в който е настъпила временната неработоспособност, но не по-малко от 70 на сто от среднодневното уговорено възнаграждение. Предвид напредналия етап от подготовката на проекта на бюджет за 2023 г., за отпадането, считано от 01.01.2024 г., на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия работен ден от временната неработоспособност, в хода на бюджетната процедура по актуализираната средносрочна прогноза 2024-2026 г. и проекта на бюджет за 2024 г. ще се предвидят съответните нормативни промени и ще се отразят, произтичащите финансови ефекти по бюджета на държавното обществено осигуряване.

В резултат на тези допускания разходите за обезщетения и помощи по бюджета на ДОО през 2023 г. нарастват със 180,6 млн. лв. спрямо закона за 2022 г.

За *делегираните от държавата дейности в сферата на социалните услуги* са предвидени текущи разходи в размер на 644,8 млн. лв., които имат увеличение със 111,1 млн. лв. спрямо ЗДБРБ за 2022 г.

Разчетени са средства за увеличението на минималната работна заплата от 1 януари 2023 г. от 710 на 780 лв., при съобразяване с разпоредбите на Наредбата за стандартите за заплащане на труда на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, приета с ПМС № 343 от 2020 г. – 58,7 млн. лв.

Увеличението във връзка с промяна в натуралните показатели във връзка с увеличаване капацитета на съществуващи социални услуги и от разкриване на нови такива – 33,9 млн. лв.

За осигуряване в годишен размер на ефектите от провежданите през 2022 г. политики са разчетени допълнително 18,5 млн. лв.

По бюджета на Министерството на труда и социалната политика за 2023 г. за помощи и обезщетения са предвидени допълнителни разходи на база оценка на изпълнението за 2022 г. в размер на:

- 111,1 млн. лв. във връзка с определения нов размер от 504 лв. на линията на бедност за 2023 г. при определяне на финансовата подкрепа по Закона за хората с увреждания;
- 131,0 млн. лв. по Механизма лична помощ по Закона за личната помощ (ЗЛП), като е отчетен достигнатия обхват на ползвателите и личните асистенти, както и ефектът за възнагражденията на асистентите от промяната на МРЗ от 710 на 780 лв., считано от 1 януари 2023 г.;
- 50,1 млн. лв., като е отчетено поетапното нарастване на индивидуалните коефициенти на месечните помощи по Закона за социално подпомагане, като се отчита преминаването от сега действащия механизъм към обвързването на месечните социални помощи с линията на бедност, както и определения нов размер от 504 лв. на линията на бедност за 2023 г.;
- 30,0 млн. лв. по Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД) за обезпечаване в целогодишен размер увеличението от 01.04.2022 г. на доходния критерий от 410 лв. на 510 лв. за месечните семейни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст (чл. 7 от ЗСПД), както и диференцираното увеличаване на размера на този вид помощи;
- 2,5 млн. лв. за възнаграждения за професионалните приемни семейства по Закона за закрила на детето (ЗЗД) от промяната в размера на МРЗ от 710 на 780 лв., считано от 1 януари 2023 г.;
- 31,2 млн. лв. във връзка с въведената нова еднократна помощ за учениците от втори, трети, четвърти и пети клас без доходен тест, независимо от вида на училището по Закона за семейни помощи за деца за първия срок на учебната 2023/2024 г.

2.3.1 Политика в областта на пазара на труда, свободното движение на работници и трудовата миграция

Активната политика на пазара на труда е насочена към осигуряване на повече и по-квалифицирана работна сила и интегриране на пазара на труда на безработните и неактивните лица в трудоспособна възраст.

Основен принос към нейната реализация има Агенцията по заетостта чрез своите териториални поделения.

Прилагането на интегриран подход между отделните политики – икономическа, социална и политика по заетостта и свободното движение на работници е в основата на постигането на заложените цели. Разкриването на работни места е в пряка зависимост от провежданата икономическа, финансова и данъчна политика. Осигуряването на качествена работна сила е свързано с провежданата политика от Министерството на образованието и науката. Намалването на регионалните различия в страната по отношение на заетостта и безработицата е в тясна връзка с изпълняваните политики от Министерството на регионалното развитие и благоустройството, както и с политиката за развитие на селските региони.

Осигуряването на чуждестранна работна сила за българската икономика и реализирането на правото на свободно движение на работници в ЕС политиката в областта на свободното движение на работници и трудовата миграция цели ограничаване на недостига на кадри за пазара на труда в България, чрез регулиране на трудовата

миграция, както и чрез гарантиране правата на българските работници, упражняващи правото си на свободно движение и заетост в ЕС/ЕИП.

Програмата в областта на свободното движение на работници и трудовата миграция, като част от посочената политика, се реализира на основание на Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност и на Правилника за неговото прилагане, като с изпълнението са ангажирани МТСП и изпълнителните агенции към министъра на труда и социалната политика – Агенцията по заетостта, Изпълнителната агенция „Главна инспекция по труда“, Държавната агенция за закрила на детето, Агенцията за социално подпомагане, както и други министерства и ведомства с компетенции в специфични аспекти в областта на миграцията (МВР, МВнР, Държавната агенция за бежанците, Държавната агенция за българите в чужбина (ДАБЧ), НАП, НСИ, НОИ, НЗОК и др.).

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
1. Равнище на регистрираната безработица	%	5,47	5,47	5,47
2. Регистрирани безработни лица	Ср. мес. бр.	155 000	155 000	155 000
3. Регистрирани продължително безработни лица	Ср. мес. бр.	33 500	33 000	33 000
4. Регистрирани безработни младежи (15-29 години.)	Ср. мес. бр.	18 000	18 000	18 000
5. Брой наети на работа лица по програми и мерки	Брой	7 300	7 300	7 300

2.3.2 Политика в областта на трудовите отношения

Политиката в областта на трудовите отношения допринася за успешно функциониращ пазар на труда, основан на адекватна регулация на трудовите отношения, балансирана система за социална сигурност и ефективен социален диалог. Основните предизвикателства, които определят насоките за действие в областта на трудовите отношения са: новите тенденции в заетостта, включително надомна работа, работа от разстояние и работа чрез предприятия, които осигуряват временна заетост, както и повишаващата се заетост в микро-, малките и средни предприятия; промените на работното място и възникването на нови професионални рискове; тенденцията към увеличаване и/или неравномерното разпределение на работното време и интензивността на труда; демографските промени и застаряването на работещото население. Не на последно място стоят въпросите, свързани с изпълнението на законовите задължения на работодателите в областта на трудовите и осигурителните отношения и безопасните и здравословни условия на труд.

Стратегическата цел на политиката в областта на трудовите отношения на МТСП е повишаване на качеството и сигурността на труда и защита на правата на българите зад граница в областта на социалната сигурност.

Разработването и провеждането на политиката в областта на трудовите отношения се осъществява в сътрудничество с признатите за представителни на национално равнище организации на работодателите и на работниците и служителите. Принос в политиката има ИА²³ „Главна инспекция по труда“ чрез осъществяване на цялостен контрол по спазване на трудовото законодателство във всички отрасли и дейности в Република България. За постигане целите на политиката допринасят всички участници на пазара на труда.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
1.Намаляване на дела на работещите при неспазени норми за условия на труд в проверените предприятия	% спрямо общия брой работещи в проверените предприятия	под 12%	под 12%	под 12%
2.Задържане/намаляване честотата на трудовите злополуки (ТЗ)	Коефициент на честота	под 1,00	под 1,00	под 1,00
3. Намаляване броя на трудовите злополуки довели до трайна неработоспособност или смърт	Брой	не повече от 125	не повече от 120	не повече от 120

2.3.3 Политика в областта на социалното подпомагане и равнопоставеността на жените и мъжете

Политиката по социално подпомагане е насочена към гарантиране задоволяването на основните жизненоважни потребности на хората, изпаднали в критична ситуация, като се прилага ясен, точен и обективно обоснован механизъм. За периода 2023-2025 г. приоритет остават оптимизиране на социалното подпомагане на уязвимите групи от населението, гарантиране на тяхната социална защита чрез по-добра целенасоченост на социалните помощи, повишаване ефективността на програмите и усъвършенстване на нормативната уредба в сферата на социалните помощи в съответствие с динамично променящите се условия на средата.

Политиката се реализира от Агенцията за социално подпомагане чрез нейните териториални структури – дирекциите „Социално подпомагане” и Регионалните дирекции за социално подпомагане, и от Фонд „Социална закрила“.

През 2023 г. стартира законодателна промяна в системата за социалното подпомагане, която пряко засяга месечните помощи, за което от 48-то НС на 15.12.2022 г. бяха приети съответните изменения в ЗСП. Ключовата законова промяна се изразява в преминаване на обвързването на социалните помощи от гарантирания минимален доход (ГМД) към линията на бедност (ЛБ), определяна по методологията на Евростат. С това

²³ Изпълнителна агенция.

гарантираният минимален доход отпада при определянето и отпускането на помощите, като същевременно се въвежда механизъм за регулярно актуализиране на достъпа до подпомагане и актуализиране на техния размер. Това обвързване на социалните помощи с линията на бедност предвижда до 2024 година размерът им да достигне не по-малко от 30% от ЛБ.

В изпълнение на Закона към настоящия момент е в ход разработване на подзаконовата нормативна уредба, с която ще се гарантира предвидената в ПВУ и по настояване на ЕК либерализация на месечното социално подпомагане.

Равнопоставеността на жените и мъжете е основополагащ принцип в обществото, като гарантира равноправно участие в създаването, управлението и потреблението на обществените блага и услуги. Политиката в областта на равнопоставеността на жените и мъжете има хоризонтален, междусекторен характер. Провеждането ѝ се основава на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете чрез интегриране на въпросите за равнопоставеността на жените и мъжете в отделните секторни политики.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
1. Месечни помощи	Ср. мес. бр. лица и семейства	45 810	54 971	54 971
2. Целеви помощи за отопление	Бр. лица и семейства	300 000	300 000	300 000
3. Лица, бенефициенти на целеви социални програми и проекти в областта на социалното включване и социалната подкрепа	Бр. лица	14 535	14 535	14 535

Ключовите индикатори отчитат непосредствените резултати (ефекти) от интервенцията за съответните преки адресати на социална подкрепа и на тази база позволяват да се оценява ефективността от провеждане на политиката по социално подпомагане, гарантиране на социалната защита на уязвимите групи от населението и осигуряване на достъп до ресурсите на обществото и участие в тяхното потребление за всички групи в неравностойно положение при съобразяване с конкретните индивидуални потребности на нуждаещите се с оглед осигуряването на качествена подкрепа. Заложените индикатори осигуряват прозрачност на изпълнение на политиката, финансов контрол и отчетност.

2.3.4 Политика в областта на хората с увреждания

Политиката за правата на хората с увреждания е свързана с универсалността, неделимостта и взаимната зависимост на всички права на човека и основни свободи и осигуряване на правни гаранции за недопускане на дискриминация по признак

„увреждане“. Основният фокус е поставен върху създаване на условия и възможности за социално приобщаване и предоставяне на целенасочени подкрепящи и насърчителни мерки на уязвимите групи от хора с увреждания, имащи благоприятно въздействие върху качеството на живот и превенция от социалното изключване. Тази политика е тясно свързана с прилагането на интегриран подход с хоризонтално въздействие, обединяващ ресурсите в различни секторни политики. Развива се в съответствие с изпълнението на националните ангажименти, съгласно изискванията на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и при спазване на приоритетите на релевантните стратегически документи.

За изпълнение на политиката допринасят второстепенните разпоредители с бюджет към министъра на труда и социалната политика – Агенцията за хората с увреждания и Агенцията за социално подпомагане.

Адаптирането на българското законодателство в неговата пълнота с изискванията на *Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН* е продължителен процес и неговото успешно протичане предполага активното включване и сътрудничество с неправителствени организации и хора с увреждания на всеки един етап на планиране на мерки, тяхното обсъждане, приемане, прилагане и мониторинг.

Съгласно чл. 68, ал. 1 от Закона за хората с увреждания (ЗХУ) хората с увреждания имат право на финансова подкрепа в зависимост от потребностите им, определени в индивидуалната оценка по чл. 20 от ЗХУ. Финансовата подкрепа за хората с увреждания се състои от два компонента, като първият е месечна финансова подкрепа, съобразно степента на увреждане, на която имат право хората с трайни увреждания над 18-годишна възраст, за компенсиране на разходите, свързани с преодоляване на затрудненията, предизвикани от степента им на увреждане.

В изпълнение на Закона за личната помощ с оглед обезпечаване на дейностите по предоставяне на Механизма лична помощ, на общините/районите се превеждат финансови средства с оглед осигуряването на този специфичен вид асистентска грижа, съобразно индивидуалните нужди на ползвателите.

С реализацията на програмата за финансиране на проекти на неправителствени организации в подкрепа на хората с трайни увреждания, включени в мероприятия за рехабилитация и социална интеграция (съгласно чл. 10. ал. 3, т. 8 от ЗХУ) се постига партньорство на държавата с неправителствения сектор за реализиране на мероприятията като – обучения, различни видове арт терапии, придобиване на умения за самостоятелен живот, посещения на културни и други мероприятия, провеждане на фестивали, концерти и др. с активното участие на целевата група, както и разработване на помагала, наръчници и др., насочени към промяна на обществените възприятия за хората с увреждания.

Съгласно разпоредбите на чл. 95 от Закон за хората с увреждания, държавата осигурява финансова подкрепа на организациите на и за хората с увреждания с призната национална представителност за дейности в областта на правата на хората с увреждания с цел тяхното социално приобщаване, под формата на субсидия от държавния бюджет. Национално представителните организации на и за хората с увреждания разходват субсидиите съобразно ежегодно утвърждавано разпределение на тяхното предназначение с Решение на Министерския съвет и съгласно бюджетни насоки и срокове, както и с оглед тяхната целесъобразност.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
1. Месечна финансова подкрепа за хора с трайни увреждания	Ср. мес. бр.	670 000	670 000	670 000
2. Механизъм лична помощ	Ср. мес. бр.	49 000	54 100	59 500
3. Хора с увреждания, включени в мероприятия за рехабилитация и социална интеграция	Брой	3 600	3 600	3 600
4. Организации на и за хора с увреждания с призната национална представителност с осигурена финансова подкрепа под формата на субсидия	Брой	21	21	21

Заложените индикатори и целеви стойности отчитат непосредствените резултати (ефекти) от интервенцията в подкрепа на хората с увреждания и на тази база позволяват да се оценява ефективността от провеждане на политиката за гарантиране на социалното им приобщаване.

Стратегически приоритет на МТСП в областта на политиката за правата на хората с увреждания е гарантирането на правата на хората с увреждания. Политиката се развива в съответствие с изпълнението на националните ангажименти по прилагане на изискванията на ратифицираната Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН, както и при спазване на приоритетите на релевантните стратегически документи.

2.3.5 Политика в областта на социалното включване

Политиката в областта на социалното включване е многосекторна политика, свързана с подобряване на целенасочеността на мерките и прилагане на интегриран подход за насърчаване на социалното включване. За постигане на целите на политиката за социално включване се прилагат редица законодателни мерки и се изпълняват стратегически документи и планове, приети на национално ниво, сред които Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2030, приета с Решение № 976 от 2020 г. на Министерския съвет изм. и доп. с РМС № 368/02.06.2022 г.). В изпълнение на Плана за действие за прилагане на Европейския стълб на социалните права и европейската цел за намаляване на бедността до 2030 г. е приета Национална цел за намаляване на броя на лицата в риск от бедност или социално изключване до 2030 г. със 787 000 души и специфична подцел за намаляване на броя на децата под 18 години в риск от бедност или социално изключване със 196 750 лица (25% от общата национална цел).

Съществена част от политиката за социално включване е предоставянето на материална подкрепа за семействата с деца и семействата, които полагат грижи за деца в риск.

С промените в Закона за семейни помощи за деца от 23.12.2022 г. е разширен обхватът на еднократната помощ по чл. 10а за ученици записани в първи клас, която ще се изплаща и за втори, трети и четвърти клас. С настоящите промени в Закона за семейните помощи за деца се предлага да се включат и учениците, записани в пети клас, тъй като това е нов етап от основното образование. Учениците, записани в пети клас, осъществяват преход

от начален към прогимназиален етап на основното образование. Този преход се характеризира с появата на различни учители и различни изисквания по отделните предмети. По този начин ще бъдат обхванати както децата от началния етап на основното образование, така и част от децата от прогимназиалния етап. Помощта се отпуска независимо от дохода на семейството и вида на училището, и е предназначена да покрие част от разходите за учебната година. Еднократната помощ се предоставя и на настойника/попечителя, който отглежда детето, както и за деца, настанени в семейства на роднини или близки и приемни семейства по реда на чл. 26 от ЗЗД. Размерът на еднократната помощ се определя ежегодно в закона за държавния бюджет на Република България за съответната година, но не по-малък от предходната година. Помощта се изплаща на два пъти, като 50 на сто от нейния размер се изплаща след влизане в сила на заповедта за отпускането ѝ, а остатъкът се изплаща в началото на втория учебен срок, ако детето продължава да посещава училище. Размерът на еднократната помощ за всички ученици ще бъде 300 лв.

Предвижда се през 2024 г. и 2025 г. увеличение на доходните критерии при определяне правото на достъп до семейните помощи за деца по ЗСПД, както следва:

- Увеличение на доходния критерий при определяне правото на достъп до месечни семейни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст съгласно чл. 7 от ЗСПД:
 - за получаване на пълния размер на помощта съответно от 01.01.2024 г. от 510 лв. на 710 лв. и от 01.01.2025 г. от 710 лв. на 760 лв.;
 - за получаване на 80 на сто от пълния размер на помощта съответно от 01.01.2024 г. от 510,01 лв. до 610 лв. на 710,01 лв. до 810 лв., включително и от 01.01.2025 г. от 710,01 лв. до 810 лв. на 760,01 лв. до 860 лв. включително;
- Увеличение на доходния критерий при определяне правото на достъп до останалите две семейни помощи за деца, които се предоставят с доходен тест – еднократната помощ при бременност и месечните помощи за отглеждане на дете до навършване на една година съответно от 01.01.2024 г. от 610 лв. на 810 лв. и 01.01.2025 г. от 810 лв. на 860 лв.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на социалното включване	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
Наименование на индикатора				
1. Подкрепа на деца в риск	Ср. мес. бр. случаи	4 800	4 800	4 800
2. Еднократна помощ при раждане на дете	Бр. деца	60 000	60 000	60 000
3. Еднократна помощ за ученици, записани в първи, втори, трети, четвърти и пети клас	Бр. деца	260 000	260 000	260 000

<i>Политика в областта на социалното включване</i> Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект</i> 2023 г.	<i>Прогноза</i> 2024 г.	<i>Прогноза</i> 2025 г.
4.Еднократна помощ за ученици, записани в осми клас	Бр. деца	50 000	50 000	50 000
5.Месечни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст	Ср. мес. бр. деца	462 000	462 000	462 000
6.Месечни помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане	Ср. мес. бр. случаи	27 000	27 000	27 000

Децата са специфична уязвима група, в много по-голяма степен застрашени от риск от бедност и социално изключване, отколкото възрастните. Те са силно зависими от възрастните, с които живеят и не могат сами да осигурят своето съществуване. Отчитайки факторите, пораждащи бедност – безработица, ниско образование, ниски доходи и т.н., е от особена важност *да се предотврати предаването на бедността между поколенията*, да се намали възможността ограниченият достъп до пазара на труда и ниският образователен статус на родителите да се предаде на техните деца.

2.3.6 Политика в областта на жизненото равнище, демографското развитие и социалните инвестиции

Политиката в областта на жизненото равнище, демографското развитие и социалните инвестиции се разработва в съответствие с приоритетите, заложи в Националната програма за развитие България 2030, Актуализираната Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012-2030 г.) и е насочена към създаване на съвременни мерки, които да са хармонизирани с прилаганите политики на Европейския съюз за намаляване на бедността сред работещите, постигането на социална кохезия и създаването на равни възможности за пълноценен социален и продуктивен живот за всички социални групи от населението, което е в пълно съответствие с утвърдените практики в страните членки на ЕС за защита на доходите и жизнения стандарт на нископлатените работници и на „работещите бедни“, както и за прилагането на минимални стандарти за гарантиране на приемливо жизнено равнище. Посрещането на демографските предизвикателства има пряко значение за изпълнение на заложените приоритети. Повишаването на качествените параметри на възпроизводството на населението се превръща в основно предизвикателство пред демографската политика на страната в контекста на концепцията за устойчиво развитие в процеса на пълноправно европейско членство на България и изграждане на икономика, основана на знанията.

Социалната икономика и социалното предприемачество са израз на социалната ангажираност на държавата за стимулиране на предприемаческата активност на лица от уязвими групи. Политиката в тази област се осъществява в подкрепа на цифровия, социалния и зеления преход. Допринася за икономическата устойчивост на страната и социалната приобщеност на гражданите. Реализирането на дейности в областта на

корпоративната социална отговорност, съвместно със заинтересованите страни от бизнеса, публичния и гражданския сектор осигурява важни ползи за предприятията по отношение на управлението на риска, спестяване на разходи, достъп до капитал, връзки с клиентите, управление на човешките ресурси, способност за иновации и се основава на ценности, върху които се гради по-плотено и социално ангажирано общество. Дейностите в тази област допринасят за смекчаване на последиците от горепосочените преходи.

Приоритетите в областта на социалната икономика и корпоративната социална отговорност се реализират в изпълнение на Националната концепция за социална икономика, Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика и Стратегията за корпоративна социална отговорност 2019-2023 г.

Основен приоритет в областта на корпоративната социална отговорност е разработването на Стратегия за корпоративна социална отговорност за периода 2024-2026 г., надграждането ѝ в контекста на новото Европейското законодателство в областта на социално отговорното корпоративно управление и дружествената дължима грижа.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
1. Коефициент на Джини	Варира от 0 до 100	39,4	39,3	39,2
2. Разработен набор от практически мерки на базата на утвърдената Национална концепция за социална икономика	Брой	1	1	1

Изборът на ключовите индикатори е предопределен от необходимостта за адекватна информационна осигуреност на политиката с оглед поддържането на обществената дискусия по тези важни за обществото ни теми, както и постигането на консенсус за политиките, които са необходими за постигане на качествен обрат.

2.4. ЗДРАВНА ПОЛИТИКА

Политиката в областта на здравеопазването е насочена към продължаване на усилията за подобряване на ефективността и удовлетвореността на гражданите от функционирането на сектора. За периода 2023-2025 г. продължава финансирането на основни направления както следва:

- Опазване на здравето на гражданите като състояние на физическо, психическо и социално благополучие;
- Осигуряване на финансова стабилност и обезпеченост на здравната система чрез дългосрочен, устойчив и предвидим механизъм на финансиране, основан на здравни резултати;

- Повишаване качеството и достъпността на здравите услуги с акцент върху превенцията и лечението на социално-значими заболявания;
- Осигуряване на здравна закрила на деца, бременни и лица с физически увреждания и психически разстройства;
- Развитие на капацитета за спешна помощ и реагиране при извънредни ситуации;
- По-добро планиране и мотивиране на работната сила в сектора на здравеопазването;
- Развитие на електронното здравеопазване и дигитализация на здравната система.

В областта на здравеопазването за периода 2023-2025 г. са разчетени допълнителни средства в размер на 142,6 млн. лв. с цел укрепване на кадровия капацитет и финансова устойчивост на достигнатото ниво на заплащане на персонала, пряко ангажиран с дейности по предотвратяване разпространението на COVID-19 в Регионалните здравни инспекции и Центровете за спешна медицинска помощ – второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на здравеопазването, както и за финансово обезпечаване на договорените в *Колективен трудов договор в отрасъл Здравеопазване 2022 г.* нива на минимални основни работни заплати за медицинския персонал, зает в здравните и лечебните заведения, чиито ръководители са второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на здравеопазването, и в здравните кабинети в държавните и общинските детски градини и училища, в детските ясли и яслените групи към детски градини.

Приоритет в областта на здравеопазването е осигуряване на спешна медицинска помощ по въздух, както и подобряване достъпа до спешна помощ на гражданите по време на туристическите сезони. В проектобюджета на Министерството на здравеопазването за 2023 г. са предвидени допълнително 5,1 млн. лв. за създаване на нов Център за спешна медицинска помощ по въздух, включващ в структурата си 5 оперативни бази в гр. София, гр. Долна Митрополия, гр. Варна, гр. Пловдив и Безмер, както и разкриването на Филиали за спешна медицинска помощ в Приморско и Сърница.

В проектобюджета за 2023 г. за делегираните от държавата дейности по здравеопазване са предвидени средства за текущи разходи в размер на 326,4 млн. лв. или имат увеличение със 79,6 млн. лв. спрямо ЗДБРБ за 2022 г.

Във връзка с допълнителното увеличение на възнагражденията на медицинския персонал в здравните кабинети в държавните и общинските детски градини и училища, в детските ясли и яслените групи към детски градини със ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. са разчетени 51,7 млн. лв.

Разчетени са средства в размер 7,0 млн. лв. за увеличението на минималната работна заплата от 1 януари 2023 г. от 710 на 780 лв.

Осигурени са също средства за увеличение на възнагражденията на педагогическия персонал в детските ясли във връзка с продължаване на политиката за увеличение на доходите на педагогическите специалисти в системата на предучилищното и училищното образование за достигане до ниво от 125 на сто от средната работна заплата за страната за преходната година и свързания с това ръст на осигурителните вноски за сметка на работодателя – 3,6 млн. лв. и 5,2 млн. лв. за увеличение числеността на децата в яслена група към детска градина, в детски ясли и кухни и на броя на здравните медиатори.

Разчетени са средства за осигуряване в годишен размер на ефектите от провежданите през 2022 г. политики – 12,1 млн. лв., в т.ч. 4,4 млн. лв. във връзка въвеждането на безплатни детски ясли и поемането на издръжката им като държавна отговорност.

Средствата за компенсирането на разходите за отглеждане, възпитание и обучение на деца, които не са приети поради липса на места в общински детски ясли и яслени групи в държавни и общински детски градини, са разчетени в размер на 10,0 млн. лв., като спрямо 2022 г. са с 9,4 млн. лв. повече.

2.4.1 Политика в областта на промоцията, превенцията и контрола на общественото здраве

В Република България разработването и провеждането на националната политика в областта на опазване на общественото здраве е отговорност на Министерството на здравеопазването. Основният обхват на политиката е гарантиране на качествено и ефективно посрещане на здравните потребности на гражданите, чрез реализиране на първична профилактика, промоция на здраве и интегрирана профилактика на заразните болести, в това число имунопрофилактика, надзор на заразните болести и ефективен държавен здравен контрол върху факторите на жизнената среда.

В обхвата на основните дейности на политиката в областта на промоцията, превенцията и контрола на общественото здраве се включват редица превантивни дейности, свързани с поддържането на готовност за реагиране при възникнала необходимост, в т.ч. поддържане на висок имунизационен обхват и организиране на бърз отговор при възникване на епидемични ситуации от ваксинопредотвратими заразни заболявания; повишаване готовността на страната за посрещане на грипна пандемия, взривове и епидемии от други заразни болести; опазване на страната от внос и разпространение на инфекции с висок епидемичен потенциал чрез създаване и поддържане на механизми за своевременна и адекватна реакция при здравни заплахи от биологично естество, в т.ч. биотероризъм.

Националните планове, програми и стратегии за периода 2023-2025 г. очертават основните сфери, приоритетите и предизвикателства в областта на опазването на общественото здраве. Те основно са ориентирани към крайните резултати, както и към действията и мерките, които трябва да бъдат предприети за изпълнение на заложените цели.

Основен принос към реализацията на тази политика има Министерството на здравеопазването, регионалните здравни инспекции и националните центрове по проблемите на общественото здраве.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Възникнали значими събития с риск за общественото здраве, налагащи провеждането на засилен епидемиологичен надзор, профилактика и здравен контрол	Брой	0	0	0
2. Регистрирана годишна заболяемост и смъртност от ваксинопредотвратими заболявания	Честота на 100 000 население	4,5%000/ 0,10%000	4,5%000/ 0,10%000	4,5%000/ 0,10%000

3. Относителен дял на обхванатите спрямо общият брой на подлежащите на планови имунизации деца от населението - имунизационен обхват, съгласно Националния имунизационен календар	%	94,00	94,00	94,00
4. Регистрирана годишна заболеваемост от туберкулоза (нови болни и рецидиви, всички форми)	Честота на 100 000 население	14,75	14,02	13,33
5. Ниво на разпространението на ХИВ сред общото население - брой на ново регистрираните заболели от ХИВ/СПИН от общото население	честота на 100 000 население	Непревишаване на средната стойност за ЕС за 2023	Непревишаване на средната стойност за ЕС за 2024	Непревишаване на средната стойност за ЕС за 2025
6. Относителен дял на преминали успешно лица, обхванати в програми за лечение с опиев агонисти и агонисти-антагонисти, получаващи Метадон по Наредба № 34 от 2005 г.	%	7	7	7

2.4.2 Политика в областта на диагностиката и лечението

Политиката е насочена към подобряване на здравното благополучие и качеството на живот на българските граждани и намаляване на здравните неравенства чрез подкрепа за специфични дейности в областта на диагностиката и лечението на заболявания и организацията на медицинската помощ извън обхвата на задължителното здравно осигуряване. Дейностите, финансирани чрез програмите на настоящата политика, допълват и надграждат дейностите, финансирани от Националната здравноосигурителна каса в областта на диагностиката и лечението на заболяванията.

Финансирането на политиката е основно със средства от държавния бюджет и от бюджета на Националната здравноосигурителна каса. Основен принос към реализацията на тази политика има Министерството на здравеопазването, Националната здравноосигурителна каса, центровете за спешна медицинска помощ, държавните психиатрични болници, центровете по трансфузионна хематология, домовете за медико-социални грижи за деца, центровете за комплексно обслужване на деца с хронични заболявания и увреждания, Центърът за асистирана репродукция и лечебните заведения.

Бюджетната прогноза за периода 2023-2025 г. е в съответствие с целите и приоритетите на Националната програма за развитие: България 2030 за сектор „Здравеопазване“. През 2023 г. предстои окончателното приемане на водещия стратегически документ в сектор „Здравеопазване“ – Национална здравна стратегия 2030. Чрез стратегията ще се осигури устойчивост на успешните политики, провеждани в периода на действие на Националната здравна стратегия 2020 и ще бъдат надградени постигнатите резултати. Документът ще осигури стратегическата рамка за изпълнението на здравни дейности извън обхвата на здравното осигуряване, свързани с подобряване на здравните детерминанти, повишаване на качеството на предоставяните здравни услуги и намаляване на здравните неравенства.

Целите на политиката са дефинирани на базата на анализ на здравно-демографското състояние и състоянието на системата на здравеопазване, които показват че през последните десетилетия българската здравна система изостава спрямо здравните системи на страните от ЕС по отношение на ключовите фактори за устойчиво развитие. Основните предизвикателства са свързани с влошаващите се показатели за здравно-демографското състояние на населението, наличието на здравни неравенства и

невъзможността на здравната система да отговори по адекватен начин на потребностите от достъпни и качествени здравни услуги.

Динамиката на тези показатели през периода на действие на стратегията показва, че националните здравни цели за снижаване на смъртността в детските възрастови групи са постигнати, някои от тях преди 2020 г. По отношение на целите, касаещи възрастовите групи 20-65 и над 65 години, се отбелязва по-бавен темп на развитие, но въпреки това през периода 2015-2019 г. се наблюдават положителни тенденции. Силно негативно влияние за постигането на тези цели оказва пандемията от COVID-19, която доведе до драстично увеличение на общата смъртност за страната. В тази връзка е необходимо приемането на стратегическа рамка с хоризонт до 2030 г., чрез която да се осигури устойчивост и надграждане на прилаганите политики в областта на майчиното и детско здраве и да се гарантира провеждането на активни и ефективни политики по отношение на здравето и благополучието на лицата в икономически активните възрастови групи и на възрастните хора.

Прилагането на интегриран подход между отделните политики – здравна, социална и икономическа политика е в основата на постигането на заложените цели в политиката в областта на диагностиката и лечението. Реализацията на политиката е в пряка зависимост от провежданата икономическа, финансова и данъчна политика. Осигуряването на специфични медицински услуги за деца и семейства и подобряването на психиатричната помощ е свързано с провежданите политики за деинституционализация и развитие на дългосрочни грижи от Министерството на труда и социалната политика. Осигуряването на устойчивост на системата за спешна помощ е пряко свързано с постигнатите резултати от реализацията на инфраструктурен проект за модернизация на системата за спешна помощ по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 и проекти по ОП „Човешки ресурси“ 2014-2020. Изпълнението на дейностите по осигуряване на диагностика и лечение се осъществява от голям брой лечебни заведения в страната по силата на функционални задължения или договори за финансиране на определени дейности, извън обхвата на задължителното здравно осигуряване.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на диагностиката и лечението</i>	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
Наименование на индикатора				
1. Смъртност при децата от 0-1 годишна възраст	Бр./1000 (%)	4,3	4,2	4,1
2. Смъртност при децата от 1-9 годишна възраст	Бр./1000 (%)	0,13	0,12	0,11
3. Средна продължителност на предстоящия живот на хората след навършване на 65 годишна възраст	Бр. години	17,2	17,3	17,4
4. Смъртност от болести на органите на кръвообращението (I00 – I99)	Бр./100 000 (‰)	1 007	1 005	1 003
5. Смъртност от злокачествени новообразувания (C00 – C97)	Бр./100 000 (‰)	243,75	243,5	243,0
6. Дял на разходите за извънболнична медицинска помощ спрямо общите здравноосигурителни плащания	%	17	17,5	18,0

2.4.3 Политика в областта на лекарствените продукти и медицинските изделия

Основният обхват на политиката е осигуряване на лекарствени продукти, които отговарят на стандартите за качество, безопасност и ефикасност за задоволяване на потребностите на населението. Основен принос към реализацията на тази политика имат Министерството на здравеопазването, Националната здравноосигурителна каса, Изпълнителната агенция по лекарствата и Националният съвет по цени и реимбурсиране на лекарствените продукти.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на лекарствените продукти и медицинските изделия	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Наименование на индикатора				
1. Дял на разходите за лекарствени продукти от общите разходи за здравеопазване	%	достигане до средната стойност за ЕС	достигане до средната стойност за ЕС	достигане до средната стойност за ЕС
2. Генерични и биоподобни лекарствени продукти, включени в Позитивния лекарствен списък (ПЛС)	%	70,00	70,00	70,00
3. Относителен дял на стойността заплатена за лекарствени продукти за домашно лечение от общите плащания за извън болнична помощ	%	44,94	44,98	44,98

2.5. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

През периода 2023-2025 г. ще продължи реализирането на интегрирани политики с фокус към образование и личностно развитие на децата и учениците, насърчаване на иновациите, квалификация на педагогическите специалисти, модернизирани на образователните институции, повишаване качеството на висшето образование и развитие на научния потенциал.

За **предучилищното и училищното образование** за 2023 г. са осигурени средства, както следва:

- 465,0 млн. лв. - за предвиденото нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование;
- 7,0 млн. лв. - за продължаване поэтапното разширяване на достъпа и обхващане в задължително предучилищно образование на 4-годишни деца;
- 45,0 млн. лв. - за повишаване на интереса и увеличаване на извънкласните дейности, гарантирани за всеки ученик чрез допълнителна подкрепа за спорт, отход и култура за осигуряване на широк достъп до тях и при изявени високи постижения;

- 4,8 млн. лв. - за развитие на българистиката зад граница, чрез осигуряване на по-добри условия за командированите преподаватели в средни и висши училища в чужбина и за допълнително финансиране на неделните училища зад граница;
- 10,0 млн. лв. - за компенсиране на разходите за отглеждане и обучение на деца, които не са приети поради липса на места в държавни и общински детски градини и училища.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ*

<i>Политика в областта на всеобхватното, достъпно и качествено предучилищно и училищно образование. Учене през целия живот</i>		Мерна единица	Целева стойност		
			<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
Наименование на индикатора					
1.	Дял на преждевременно напусналите образование и обучение	%	под 10,2	под 10	под 10
2.	Дял на обхванатите в предучилищното възпитание и подготовка деца на възраст от 4 г. до постъпване в първи клас	%	над 90,6	над 90,8	над 90,8
3.	Дял на 15-годишните със слаби постижения по:				
	3.1. четене	%	под 27,6	27,0	27,0
	3.2. математика	%	под 34,4	34,0	34,0
	3.3. природни науки	%	под 27,6	27,0	27,0
4.	Население (25-64 г.), участващо в образование и обучение	%	над 5,4	над 5,4	над 5,4

*Целевите стойности са съобразени с РМС № 268/2022 г. и с НПП България 2030.

Предоставянето на средства за безплатен транспорт на деца и ученици е свързано с изпълнението на държавната политика за осигуряване на равен достъп до предучилищна подготовка и училищно образование и се извършва на основание чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Във връзка с очакваното нарастване на броя на безплатните превози на децата в задължителна предучилищна възраст и за учениците от населени места, в които няма детска градина или училище, до най-близката детска градина или училище и обратно, вследствие на оптимизиране на училищната мрежа и свързаното с това закриване на училища и детски градини в слабонаселени райони, се предвижда увеличение на размера на средствата за транспорт на деца и ученици спрямо 2022 г. на 63,0 млн. лв. за 2023 г., 65,6 млн. лв. за 2024 г. и 66,8 млн. лв. за 2025 г.

В областта на предучилищното и училищното образование за 2023 г. по *общинските бюджети за делегираните от държавата дейности* са разчетени допълнителни средства в размер на 830,6 млн. лв.

За увеличение на възнагражденията на педагогическите специалисти в общинските институции за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната и свързания с това ръст на осигурителните вноски за сметка

на работодателя са разчетени 392,4 млн. лв. Предвидени са средства за осигуряване в годишен размер на увеличаване на възнагражденията на заетите в системата на предучилищното и училищното образование във връзка с приетите промени със ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. – 141,5 млн. лв. и за компенсиране на повишените разходи за издръжка и храна на образователните институции във връзка с приетите промени със ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. - 110,2 млн. лв. За осигуряване ръст на минималната работна заплата от 710 на 780 лв. са разчетени 54,1 млн. лв.

За осигуряване в годишен размер на ефектите от провежданите през 2022 г. политики са разчетени 132,4 млн. лв., в т.ч. и за въвеждането на безплатни детски градини и поемането на издръжката им като държавна отговорност 37,1 млн. лв.

За осигуряване на политиките за устойчиво развитие и разширяване на достъпа до **висше образование** за държавните висши училища за 2023 г. са осигурени допълнителни средства, разпределени както следва:

- 56,0 млн. лв. - за възнаграждения на лицата от академичния състав в държавните висши училища, в т.ч. 40,0 млн. лв. за осигуряване увеличението на възнагражденията на академичния състав от 2022 г. в целогодишен размер и 16,0 млн. лв. за допълнително увеличение на възнагражденията на лицата от академичния състав в държавните висши училища, считано от 01.08.2023 г.;
- 30,0 млн. лв. - за издръжка на обучението на държавните висши училища по реда на чл. 91, ал. 2 от Закона за висшето образование чрез повишаване на тежестта на разпределението въз основа на комплексна оценка за качество на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда;
- 24,4 млн. лв. - за социално-битови разходи на студентите и докторантите, в т.ч. 10,3 млн. лв. за осигуряване увеличения размер на средствата за храноден и леглоден в целогодишен размер за студентските столове и общежития и 14,1 млн. лв. за осигуряване на двукратно актуализирания размер за стипендии на докторантите от държавните висши училища от 1 април 2022 г. на 750 лв. и от 1 юли 2022 г. на 1000 лв. в целогодишен размер;
- 3,0 млн. лв. - за увеличението на размера на минималната работна заплата от 1 януари 2023 г.;
- 20,5 млн. лв. – за увеличение на средствата за възнаграждения на персонала до 10% за тези, които не са получили увеличение през 2022 г.;
- 6,0 млн. лв. - за увеличение на стипендиите на студентите от 1 юли 2023 г.

За осигуряване на политиките за развитие на научния потенциал за Българската академия на науките за 2023 г. са осигурени допълнителни средства, разпределени както следва:

- 32,5 млн. лв. - за възнаграждения на учените от Българската академия на науките, в т.ч. 26,7 млн. лв. за осигуряване на увеличението на трудовите възнаграждения на учените от Българската академия на науките от 2022 г. в целогодишен размер и 5,8 млн. лв. за допълнително увеличение на възнагражденията на учените от Българската академия на науките, считано от 01.08.2023 г.;

- 4,2 млн. лв. - за привеждане на размера на пожизнените пенсии на академици и член-кореспонденти в БАН по реда на ПМС № 203/1996 г. за определяне на допълнително месечно пожизнено възнаграждение на академици и член-кореспонденти;
- 1,2 млн. лв. - за осигуряване двукратно актуализирания размер за стипендиите на докторантите от 1 април 2022 г. на 750 лв. и от 1 юли 2022 г. на 1000 лв. в целогодишен размер.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
		1. Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование	%	над 36,6
2. Инвестиции в научноизследователската и развойна дейност (НИРД) в размер от БВП	%	над 1,7	над 1,8	над 1,8

*Целевите стойности са съобразени с РМС № 268/2022 г. и с НПП България 2030.

Ключовите индикатори за изпълнение на политиката са приведени в съответствие с индикаторите, съдържащи се в Приоритет 1 „Образование и умения“ и в Приоритет 2 „Наука и научна инфраструктура“ на Националната програма за развитие (НПП) България 2030.

2.6. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОТБРАНАТА

Политиката в областта на отбраната е свързана с поддържането на оперативно съвместими модерни въоръжени сили (ВС). През прогнозния период ще се провежда активна отбранителна политика на Република България в НАТО, Европейския съюз и други международни и регионални формати и ефективно участие в системата на колективната отбрана на НАТО, Общата политика за сигурност и отбрана на Европейския съюз (ОПСО на ЕС) и в рамките на други международни и регионални инициативи в подкрепа на мира и стабилността в света. Република България ще продължи участието си в процеса на вземане на решения, както и в процеса на изграждане на отбранителни способности на НАТО и ЕС. Освен това, Република България ще продължи съвместната работа и сътрудничество със страните от ЕС в рамките на Постоянното структурирано сътрудничество в областта на отбраната на ЕС (PESCO) и Европейската агенция за отбрана (EDA), както и Европейския фонд за отбрана (EDF) и Европейската програма за индустриално развитие в областта на отбраната (EDIDP).

Разходите за отбрана за 2023 г. са съобразени с референтните разходи по Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г., одобрен с РМС № 3/2018 г. Осигурени са средства за поддържане и развитие на националните отбранителни способности и способностите, свързани с колективната отбрана, в т.ч. средства за изпълнение на одобрените от Народното събрание инвестиционни проекти за модернизация на Българската армия, а именно: придобиването на многофункционален модулен патрулен кораб за ВМС, нов тип боен

самолет - II-ри етап, включително и за съпътстващи разходи по двата етапа (MIDS терминали, транспорт, ДДС и мита) и основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирана бригада. Допълнително са предвидени средства за придобиване на боеприпаси и горива за бойна подготовка, както и за придобиване, модернизация, поддръжка и ремонт на въоръжение, ракети, торпеда и техника, и за ремонт и изграждане на инфраструктура.

За изпълнението на Програмата за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032, приета от НС на 11.02.2021 г. (обн., ДВ, бр. 13 от 2021 г.) и на Плана за развитие на въоръжените сили на Република България до 2026 г., приет с ПМС № 183 от 2021 г. (обн., ДВ, бр. 38 от 2021 г.) са предвидени средства в размер на 63,0 млн. лв., в т.ч. 33,0 млн. лв. за поетапно попълване на вакантните длъжности (1 000 военнослужещи), с цел намаляване на некомплекта на въоръжените сили и 30,0 млн. лв. за обезщетения на военнослужещи при освобождаване от военна служба.

В разходите за отбрана, съгласно класификацията на НАТО, са включени и разходите за пенсии за пенсионираните военнослужещи, намалени с отчисленията за военнослужещите към пенсионните фондове, разходите на военните съдилища и военни прокуратури, разходите за издръжка на Постоянната делегация на Република България в НАТО, вноската на Република България към гражданския бюджет на НАТО и към Европейския механизъм за подкрепа на мира, изплащани от бюджета на Министерството на външните работи (МВНР) и вноската на Република България към фонда на НАТО за иновации, изплащана от бюджета на Министерството на иновациите и растежа (МИР). По този начин планирани, **разходите за отбрана в общ размер възлизат на 1,88 на сто от БВП за 2023 г., като изискването за достигане на разходите за отбрана до определения процент от БВП, в съответствие с Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г., одобрен с РМС № 3/2018 г., за 2023 г. надвишава определения процент (1,85 на сто).**

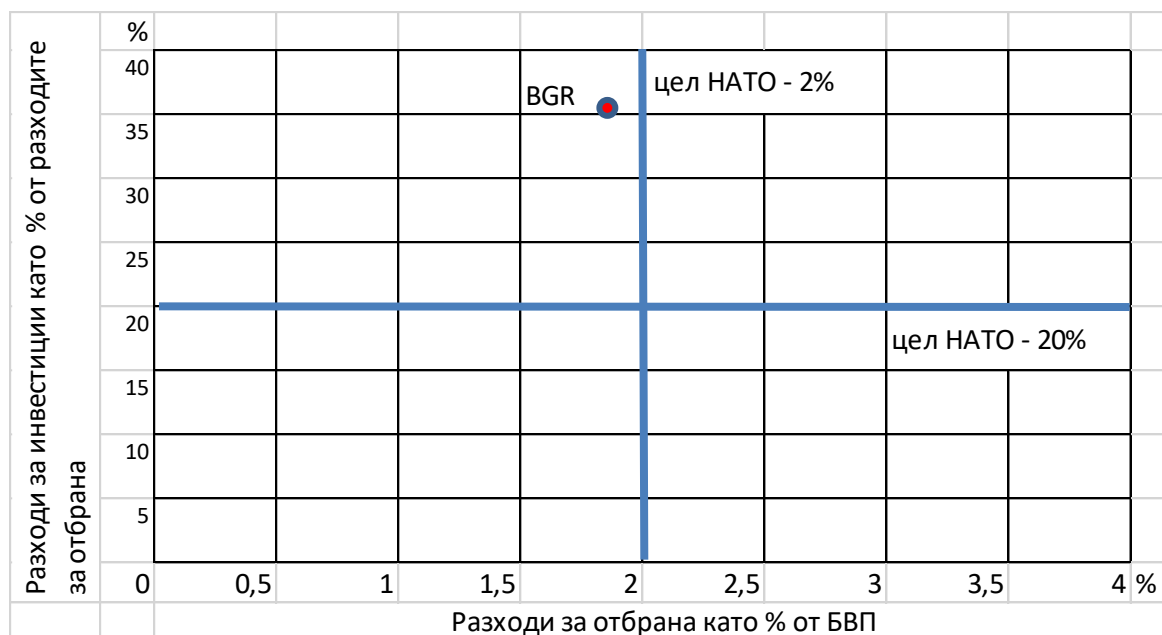
Табл. III-2: Разходи за отбрана за периода 2023-2025 г.

Показатели/години	/млн. лв./		
	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Разходи за отбрана, съгласно класификацията на НАТО	3 473,0	3 951,3	4 203,8
в т.ч.:			
Общо разходи по бюджета на МО	2 382,2	2 013,1	2 022,1
Общо трансфери по бюджетите на ДВВУ	50,8	53,2	55,5
Общо разходи по централния бюджет	776,4	1 563,7	1 757,2
Разходи за отбрана по бюджетите на други ПРБ, от тях:	263,6	321,4	369,0
- Разходи за пенсии на военнослужещите (по данни на НОИ), намалени с отчисленията за военнослужещи към пенсионните фондове (по данни на МО)	233,6	288,7	333,9
- Разходи за военни съдилища и военни прокуратури (по данни на ВСС)	16,2	17,4	18,0
- Разходите за издръжка на Постоянната делегация на Република България в НАТО и вноската на Република България към гражданския бюджет на НАТО и към Европейския механизъм за подкрепа на мира, изплащани от бюджета на МВНР	9,9	11,4	13,3

Показатели/години	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
- Вноска на Република България към фонда на НАТО за иновации, изплащана от бюджета на МИР	3,8	3,8	3,8
Разходи за отбрана, съгласно класификацията на НАТО като % от БВП	1,88%	2,00%	2,00%
<i>Разходи за отбрана по Националния план, приет с РМС № 3/04.01.2018 г., като % от БВП</i>	<i>1,85%</i>	<i>2,00%</i>	<i>2,00%</i>

Източник: МФ

Граф. III-2: Разходи за отбрана за 2023 г. като процент от БВП и разходи за инвестиции като процент от общите разходи за отбрана

Източник: МФ

Относителният дял на капиталовите разходи към общите разходи за отбрана е над 20-процентния критерий на НАТО.

2.7. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ВЪТРЕШНИЯ РЕД И СИГУРНОСТТА

Политиката в областта на вътрешния ред и сигурността се изпълнява от Министерството на вътрешните работи, Държавната агенция „Разузнаване“, Националната служба за охрана, Държавната агенция „Национална сигурност“, Държавната агенция „Технически операции“ и Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства. Дейността в тази област се реализира в следните основни направления:

- Опазване на обществения ред и защита на националната сигурност, противодействие на тежките престъпления срещу личността и собствеността на гражданите;
- Противодействие на местни и транснационални престъпни структури и на физически и юридически лица, чиито действия са насочени срещу митническия режим, паричната, данъчната, осигурителната и други системи;

- Недопускане извършването на терористични действия на територията на страната;
- Граничен контрол и охрана на държавната граница, противодействие на незаконната миграция на територията на Република България и засилване контрола върху установяване на незаконно пребиваващи граждани на територията на страната;
- Превантивна дейност и контрол на движението по пътищата и внедряване на технически системи за наблюдение и контрол с цел намаляване броя на убитите и ранените при пътно-транспортни произшествия;
- Осигуряване на пожарна безопасност и защита на населението при пожари, бедствия и други извънредни ситуации;
- Осигуряване, разработване и прилагане на специални разузнавателни средства (СРС) и на специфични методи за охрана на живота, здравето и имуществото на гражданите, защита на правата и свободите на гражданите срещу незаконосъобразното използване на СРС и намирането на баланс между нуждата от използване на СРС, гражданските права и финансовите възможности на държавата;
- Извършване на оперативно-техническа дейност за разкриване и документиране извършването на престъпления, включително и за изготвяне на веществени доказателствени средства;
- Осигуряване на лична постова и техническа охрана, специализиран транспорт и пропускателен режим по месторабота, местоживеене, пребиваване в страната и в чужбина на категориите охранявани и обслужвани лица съгласно Закона за Националната служба за охрана;
- Обезпечаване на оперативната и разузнавателна дейност зад граница и физическа охрана на задграничните дипломатически представителства на Република България;
- Разработване и актуализиране на правила за съхраняването на искания, разрешения и разпореждания по използването и прилагането на СРС, издаване на указания във връзка с подобряване режима на използване и прилагане на СРС, както и за съхраняване и унищожаване на придобитата чрез тях информация; сезиране на органите и уведомяване служебно на гражданите при наличие на данни за неправомерно използване и прилагане на СРС.

2.7.1 Политика в областта на противодействието на престъпността и опазването на обществения ред

Тази област на политика е насочена към: противодействие на организираните и конвенционалните форми на престъпност против икономиката и финансовата система и на престъпленията против личността и собствеността на гражданите; ефективно противодействие на тероризма и киберпрестъпността; опазване на обществения ред; намаляване на пътнотранспортния травматизъм и подобряване на пътната безопасност.

Дейностите по тази политика се изпълняват от структури на Министерството на вътрешните работи.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Намаляване на регистрираните престъпления	%	1	1	1
2. Дял на върнатите досъдебни производства за периода	%	4	4	4
3. Увеличаване на контролната дейност с автоматизирани технически средства (АТС)	%	10	10	10
4. Повишаване на ефективността по противодействие на организираната престъпност с цел реализиране на национални политики за гарантиране на сигурността чрез провеждане на качествени действия по разследването на база брой привлечени към наказателна отговорност лица за участието им в организирана престъпна дейност, в т. ч. и повдигнатите обвинения на отделни лица, уличени в изпиране на пари, корупция в органите на държавната власт и компютърните престъпления*	%	-	200	220
5. Обменени съобщения по каналите на ЕВРОПОЛ, ИНТЕРПОЛ, СИРЕНЕ* и по двустранно и регионално сътрудничество	Брой	201 000	205 000	205 000

* ЕВРОПОЛ - Европейска полицейска служба; ИНТЕРПОЛ - Международна организация на криминалната полиция; СИРЕНЕ (SIRENE - Supplementary Information Request at the National Entries) – Искане за допълнителна информация във връзка с националните сигнали – система за обмен на допълнителна информация за определени лица между държавите членки.

Забележка: Индикатор 4 През втората половина на 2022 г., след закриването на Специализирания съд и Специализираната прокуратура, ГДБОП на основание чл. 35, ал.2 и чл. 36 от НПК, докладва материалите по делата на оперативен отчет (ДОО) на Софийска градска прокуратура (СГП) или на окръжните прокуратури в страната по компетентност. Новият принцип на действие се отразява неблагоприятно върху ключовия индикатор, а именно намаляване на новообразуваните ДП за извършени престъпления от организирани престъпни групи, а от там и на броя на лицата с повдигнати обвинения по чл. 321 от НК. Това налага да бъде променен ключовия индикатор и неговата целева стойност.

2.7.2 Политика в областта на защитата на границите и контрол на миграционните процеси

Тази област на политика е насочена към: усъвършенстване на системите за сигурност на границите чрез прилагане на модерни технически средства и по-ефективен контрол на миграционните процеси. Дейностите по тази политика се изпълняват от структури на Министерството на вътрешните работи.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Поддържане на висока ефективност в граничното наблюдение за противодействие на незаконната миграция и обезпечаване сигурността на външните европейски граници	Брой	5 000	5 900	6 250
2. Поддържане на висока ефективност в граничните проверки за противодействие на незаконната миграция и незаконното превеждане на лица през държавната граница	Брой	1 600	1 700	1 900

<i>Политика в областта на защита на границите и контрол на миграционните процеси</i>		Целева стойност		
Наименование на индикатора	Мерна единица	Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
3. Увеличаване на броя на издадените разрешения, удостоверения и други документи за пребиваване на граждани на трети страни и граждани на ЕС, спрямо предходния отчетен период	%	1	1	1
4. Повишаване на ефективността на процедурите по връщане на незаконно пребиваващите чужденци като елемент от политиката по противодействие на незаконната миграция чрез увеличаване на процента на върнатите чужденци спрямо броя на лицата, настанени в специални домове за временно настаняване на чужденци през отчетния период и подлежащи на връщане	%	6	6	6

Забележка: Индикатор № 1 и № 2 - Целевите стойности на показателите за изпълнение са завишени предвид отчетените през 2022 г. резултати и продължаващата тенденция за увеличаване на миграционните потоци в резултат на множеството кризи в страните източник на миграция. Съществуващите социално-икономически и хуманитарни проблеми, в комбинация с проблемите на сигурността в конфликтните зони на Близкия изток, Азия и Африка водят до разместване на големи слоеве от населението на регионално и интернационално ниво в посока към България по пътя им към Централна и Западна Европа. От една страна обстановката в Сирия и Афганистан става все по-нестабилна и усложнена, а от друга Турция като страна приемаща голям брой разселени лица и бежанци също среща големи предизвикателства и е възможно да промени сериозно политиката си по отношение на търсещите убежище чужди граждани. Всичко това упражнява силен натиск върху бежанците да се насочат към Европа търсейки спасение.

2.7.3 Политика в областта на пожарната безопасност и защитата на населението при извънредни ситуации

Тази област на политика е насочена към: подобряване организацията на работа в областта на пожарната безопасност и защита на населението чрез постигане на съответствие с изискванията на ЕС в областта. Дейностите по тази политика се изпълняват от Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към МВР.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на пожарната безопасност и защитата на населението при извънредни ситуации</i>		Целева стойност		
Наименование на индикатора	Мерна единица	Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
1. Проверки по спазване на изискванията за пожарна безопасност	Брой	80 000	80 000	80 000
2. Предоставени административни услуги на гражданите в областта на пожарната безопасност	Брой	11 000	11 000	11 000
3. Проведени мероприятия за повишаване културата на населението в областта на пожарната безопасност и защита на населението (ПБЗН)	Брой	7 400	6 800	6 400
4. Извършени проверки на обекти съгласно Закона за защита при бедствия (чл. 35, ал. 1 и чл. 36, ал. 1)	Брой	2 000	2 000	2 000

5. Повишаване на готовността на силите и средствата от териториалните звена на ГДПБЗН и основните съставни части на Единната спасителна система за реагиране при пожари, бедствия и извънредни ситуации чрез провеждане на пожаротактически учения от СДПБЗН и РДПБЗН с участието на сили и средства от създадените специализирани сектори оперативни дейности (СОД), СДВР, ОДМВР, Центровете за спешна медицинска помощ, БЧК и доброволни формирования	Брой	35	35	28
6. Пулрикувани материали в областта на ПБЗН в медиите и Интернет		-	15 000	14 500

ГДПБЗН – Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“; СДПБЗН – Столична дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“; РДПБЗН – Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“; СДВР – Столична дирекция на вътрешните работи; ОДМВР – Областни дирекции на МВР.

В проектобюджета за 2023 г. в областта на сигурността и защитата на населението при извънредни ситуации по бюджетите на общините са предвидени средства за текущи разходи в размер на 64,3 млн. лв., или увеличение с 6,4 млн. лв. спрямо ЗДБРБ за 2022 г. Във връзка с за увеличението на минималната работна заплата от 710 на 780 лв. и съответните осигурителни вноски от работодател са разчетени 5,0 млн. лв., за увеличение на натуралните показатели – 0,3 млн. лв. и за осигуряване на провежданите през 2022 г. политики – 1,1 млн. лв.

2.7.4 Политика в областта на управлението и развитието на системата на МВР

Тази област на политика е насочена към: повишаване на институционалния капацитет чрез гъвкаво управление на ресурсите, обучение и квалификация и подобряване координацията между структурите; развитие на информационно-аналитичната, експертната, научната и административната дейност и дейността по здравеопазване.

Дейностите по тази политика се изпълняват от административни звена в МВР, НС²⁴ 112, Академията на МВР и Медицинския институт на МВР.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Поддръжка и оптимизация на комуникационните системи на МВР	Брой	6	6	6
2. Поддръжка и оптимизация на информационните системи на МВР	Брой	80	80	80
3. Процент на обажданията, отговорени до 10-тата секунда	%	86,5	87	87,5
4. Обучени лица по професионалното направление	Брой	6 000	6 000	6 000
5. Брой лица, с които е проведено психологично изследване	Брой	5 500	5 500	5 500

²⁴ Национална система.

Политика в областта на управлението и развитието на системата на МВР	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Наименование на индикатора				
6. Лекувани в МИ-МВР (ЦКБ и БПРЛ в Хисаря, Баня и Варна) пациенти, съгласно ЗМВР и ЗЗО*	Брой	26 876	28 000	28 100

**Забележка: Дефиницията на индикатора е изменена, с оглед прецизиране на обхвата на лицата, имащи право на лечение в МИ-МВР; МИ – Медицински институт; ЗМВР – Закон за Министерството на вътрешните работи; ЗЗО – Закон за здравното осигуряване; ЦКБ – Централна клинична база; БПРЛ – Болница за продължително лечение и рехабилитация.*

Финансирането на политиката в областта на вътрешния ред и сигурността се допълва със средства от Европейския съюз и средства по други международни програми и договори, като в прогнозата за периода 2023-2025 г. на МВР са включени средства по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ), Фонд „Вътрешна сигурност“ (ФВС), Инструмент за финансово подпомагане за управлението на границите и визите за 2021-2027, проекти, програми и грантови споразумения. Прогнозираното национално съфинансиране по тях за периода 2023-2025 г. възлиза съответно на по 35,0 млн. лв. за 2023 и 2024 г. и на 27,2 млн. лв. за 2025 г.

2.8. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Приоритет е изграждането на добре функционираща и прозрачна съдебна система, която да гарантира ефективно прилагане на законите, да дава сигурност на гражданите и да защитава спазването на техните права и свободи. Усилията в тази сфера са насочени към постигането на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ и алтернативното решаване на спорове, в условията на пълноправно членство в Европейския съюз.

Политиките в областта на съдебната власт се координират от **Висшия съдебен съвет**, като постоянно действащ орган, представляващ съдебната власт, който осигурява и отстоява нейната независимост, определя състава и организацията на работа на съдилищата, прокуратурите и следствените органи и обезпечава финансово и технически тяхната дейност без да се намесва в нейното осъществяване.

Изпълнението на заложените политики цели повишаване на общественото доверие в съдебната власт, постигане на ефективно, бързо, прозрачно, справедливо и достъпно правосъдие, както и създаване на съвременни условия на гражданите, вкл. за обвиняемите, за провеждане на съдебния процес. За постигането на тези цели е важно да се наблегне на качествено изпълнение на предвидените в Закона за съдебната власт задължения и повишаване на общественото доверие в съдебната власт, както и да се засили контролът на органите на съдебната власт, основаващ се на принципите на законосъобразност, обективност и публичност.

Важен момент при изпълнението на политиките в областта на съдебната система е засилването на ефективността в борбата на Прокуратурата срещу организираната престъпност и корупцията.

Предвижда се подобряване на административното обслужване чрез разширяване на техническите възможности за връзка между отделните органи на съдебната власт, включително и осигуряването на автоматизиран достъп до публичните съдебни регистри, както и поэтапна подмяна на амортизираната компютърна техника, като част от електронното правосъдие. Това ще бъде възможно чрез въвеждане на стандарти за

обмен на информация между отделните подсистеми в съдебната власт, създаване и внедряване на стандартен софтуер за публичните регистри и информация за работата на съдебните институции, цялостна компютризация на съдилищата, както и разширяване на автоматизирания обмен на специализираната информация между съдебните институции и държавната администрация.

Конституционен съд

Конституционният съд на Република България е независим държавен орган, създаден с Конституцията и натоварен да осигурява нейното върховенство. Независим е от законодателната, изпълнителната и съдебната власт. Основната му дейност е да дава задължителни тълкувания на Конституцията, както и да се произнася по съответствието ѝ със законите, актовете на Народното събрание и президента и международните договори, по които България е страна.

Конституционният съд членува в три международни организации, като членството в тях е от изключително важно значение за развитието и работата на съда и за добрата позиция в международен аспект на българския Конституционен съд.

Бюджетната прогноза на Конституционния съд отразява оптималния размер на средствата, необходими за нормално функциониране на съда и повишаване ефективността на работата му.

Дейността на Конституционния съд попада в обхвата на функционална област „Върховенство на конституцията“.

2.8.1 Политика в областта на правосъдието

Програмният бюджет на Министерството на правосъдието за периода 2023-2025 г. включва две политики – Политика в областта на правосъдието и Политика в областта на изпълнение на наказанията и бюджетна програма „Администрация“.

Приоритет на Министерството на правосъдието е да се реформира работата на съдебната система за постигане на достъпно, предвидимо, бързо и справедливо правосъдие, за възстановяване на справедливостта в обществото, което да гарантира правовия ред в страната, постигане на конкретни резултати в борбата с престъпността и ефективно справяне с корупцията.

За периода 2023-2025 г. ще се предприемат законодателни мерки, свързани с приоритета на Министерството на правосъдието - да се реформира и подобри работата на съдебната система за постигане на достъпно, предвидимо, бързо и справедливо правосъдие, за възстановяване на справедливостта в обществото, което да гарантира правовия ред в страната, постигане на конкретни резултати в борбата с престъпността и ефективно справяне с корупцията.

Успешното изпълнение на мерките, заложили в приетата Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система ще доведе до постигане на по-съществени резултати в разследването, съдебното преследване и произнасянето на присъди по дела за корупция по високите етажи и дела, свързани с организираната престъпност, за постигане на трайна промяна в Република България и до задълбочена реформа на съдебната власт, както и до повишаване на доверието на гражданите и бизнеса.

В ход е реформа на рамката на несъстоятелността и стабилизацията в България. Инициативата е препоръка от Европейския семестър за България, а въз основа на това и част от ангажиментите на България по отношение на валутния механизъм и бъдещото присъединяване към еврозоната. За осъществяването на реформата с решение по Протокол № 25 от заседанието на Министерския съвет, проведено на 19 юни 2019 г., беше приета Пътната карта с конкретни мерки и срокове за тяхното изпълнение. ЕК следи интензивно за спазването на заложените срокове с оглед на намеренията на България за присъединяване към еврозоната. По изрични указания на ЕК реформата е включена и в проекта на Национален план за възстановяване и устойчивост. Министерството на правосъдието е основният орган, който отговаря за координирането на цялостното изпълнение на реформата.

Охраната на съдебната власт ще се осъществява чрез осигуряване на висока степен на сигурност и опазване на обществения ред в съдебните сгради; опазване здравето и живота на магистрати; конвоиране на задържани лица до органите на съдебната власт; оказване на своевременно съдействие на съдебната власт при призоваване, принудително довеждане на лица и привеждане в изпълнение на влезли в сила присъди; осигуряване на специална защита на лица, чиито показания, обяснения или информация са от съществено значение за наказателното производство.

Равен достъп до правосъдие ще се постига с облекчаване на достъпа до първична правна помощ, популяризиране на системата за правна помощ сред гражданите, усъвършенстване на системите за наблюдение и контрол на предоставената правна помощ.

Идентифицираната необходимост от подобряване на достъпа до основна правна помощ за жертви на домашно насилие и насилие, основано на полов признак и уязвимите групи ще бъде разрешена чрез разширена линия услуги за Националното бюро за правна помощ (включително онлайн инструменти), изграждане на координационен механизъм на местно ниво и повишена съгласуваност между основните заинтересовани страни за защита на правата на най-уязвимите – жени, деца и ромски общности. Освен това, повишаването на осведомеността относно съществуването и наличието на възможностите за правна помощ ще допринесе за подобряване на достъпа до правосъдие на най-уязвимите групи в обществото.

Не на последно място, мерките за повишаване на компетенциите в съдебната власт и подобряване на сътрудничеството и координацията между институциите, отговарящи за прилагането на принципите на Европейския съд по правата на човека ще допринесат за бързото, ефикасно и ефективно изпълнение и прилагане на основните права на национално равнище.

Основна цел на Агенцията по вписванията е осигуряване на правна сигурност в икономическия, обществен и стопански живот в страната чрез създаване, поддържане и развитие на електронните публични регистри и изграждане на Единен електронен регистрационен център при стриктно спазване на действащото законодателство.

За развитието на Агенцията по вписванията е необходимо въвеждането на модерна централизирана електронна регистърна система, която да обхване освен съществуващите, водени от Агенцията по вписванията регистри, и регистрите, водени понастоящем в рамките на съдебната система и структурните звена на Министерството на правосъдието. Ще бъдат положени усилия за усъвършенстване и надграждане на съществуващите електронни регистри към Агенцията по вписванията, създаване на нови регистри и свързването им с регистри, поддържани от други държавни и общински

институции и институции от държави-членки на Европейския съюз, както и за оптимизация на дейността по водене, съхраняване и достъп до регистрите чрез извършване на законодателни промени.

Във връзка с надграждането на усилията за модернизация на съдебната власт и с оглед завършването на реформата ѝ, се предвижда да се:

- Постигнат действени гаранции за независимост на съда и съдебната власт;
- Осигури добро управление на органите на съдебната власт и висока ефективност на тяхното функциониране;
- Разгърне потенциала на човешкия ресурс на съдебната власт и гарантира високата мотивация, компетентност и социална отговорност на съдиите, прокурорите и следователите;
- Реализира модерна и ефективна наказателна политика чрез необходимите институционални и нормативни реформи;
- Осигури пълноценно право на справедлив процес на всеки гражданин и ефективна защита на правата на човека.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на правосъдието</i>		Целева стойност		
Наименование на индикатора	Мерна единица	Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
1. Брой изготвени законопроекти и подзаконови нормативни актове, които осигуряват нормативната основа за функциониране на съдебната власт, включително, свързани с въвеждането, изпълнението и прилагането на актове на ЕС в областите от компетентност на МП	Брой	8	8	8
2. Брой свързани регистри за изграждане на интегрирана свързаност на регистрите	Брой	2	1	1
3. Брой нови електронни услуги в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел	Брой	1	1	0
4. Цифровизация на архиви на служби по вписванията към Агенция по вписванията	Брой служби по вписванията	2	2	2
5. Реализиране на ЦАИС ²⁵ „Единна входна точка“ за подаване на годишни финансови отчети и статистика в машинно-четим формат и интеграция с НАП, НСИ, АВ (ТР)	Брой	0	1	0
6. Изграждане на електронен централен регистър на особените залози към Агенцията по вписванията	Брой	1	0	0

С цел комплексно използване на данните от НСИ, НАП и АВ²⁶ е предвидено да се реализира Единната входна точка (ЕВТ) за подаване на годишни отчети за дейността, включващи годишни финансови отчети и статистически справки. Индикаторът е идентифициран като ключов в съответствие с Приоритет 10 „Институционална рамка“

²⁵ Централизирана автоматизирана информационна система.

²⁶ Агенция по вписванията.

от Националната програма за развитие на България 2030. Чрез реализацията му ще се подпомогне осъществяване на част от необходимата интеграция между институциите, в резултат на което ще се усъвършенстват работните им процеси за предоставяне на по-качествени и леснодостъпни електронни услуги и ще се постигне намаляване на административната тежест и повишаване на качеството на предоставяните услуги.

Съгласно разпоредбите на Закона за особените залози (ЗОЗ) Агенцията по вписванията е правоприменик на дейността, активите, пасивите, архива, както и на другите права и задължения на Централния регистър на особените залози (ЦРОЗ) към министъра на правосъдието. От друга страна в ЗОЗ са предвидени нови правила за дейностите във връзка с воденето на ЦРОЗ. Тези нови правила водят до създаване на нова информационна система, с която да бъде воден ЦРОЗ от АВ, както и създаване на нови правила, обективирани в нови подзаконовни норми за дейността и функционирането на ЦРОЗ.

Очаквани резултати от проекта са: Изградена нова Информационна система на ЦРОЗ, администриран от Агенция по вписванията и прехвърляне на съществуващите данни, от информационната система РОЗА, водена от Министерството на правосъдието. С Постановление № 40 от 15 март 2023 г. за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет се приеха изменения в Устройствения правилник на Агенцията по вписванията, с които от 1 април 2023 г. Централният регистър на особените залози е част от нейната структура.

С проекта на бюджет на Министерството на правосъдието за 2023 г. са планирани разходи в размер на 19,2 млн. лв. за държавна субсидия за политическите партии, които на последните парламентарни избори са получили не по-малко от едно на сто от действителните гласове и коалициите, които на последните парламентарни избори са получили не по-малко от четири на сто от действителните гласове.

С проекта на бюджет на Министерството на правосъдието за 2023 г. са предвидени допълнителни средства за разработване на регистър във връзка с прилагане на разпоредбите на Закона за мерките срещу изпирането на пари.

2.8.2 Политика в областта на изпълнение на наказанията

Политиката по изпълнение на наказанията е насочена към по-нататъшното развитие, усъвършенстване и демократизиране на институциите на наказателно-изпълнителната система, като необходима предпоставка за хуманно третиране на закононарушителите и гаранция за спазването на правата на човека.

Политиката в наказателно-изпълнителната дейност цели утвърждаването на съвременен модел на управление и развитие на пенитенциарната система, в съответствие с международните минимални стандарти, приети за местата за задържане и Европейските правила за затворите.

Дейността по изпълнение на наказанията е изцяло ориентирана към реформиране на пенитенциарните заведения и към създаването на условия в тях за поправянето и ресоциализацията на осъдените лица. Основната ѝ цел е да осигури защита на обществото от правонарушителите, да гарантира правата и свободите на лишените от свобода и възможностите за тяхната социална рехабилитация. Реформирането на пенитенциарната система е неразделна част от процеса на ускорена съдебна реформа и успешното противодействие на престъпността.

Концепцията за наказателна политика 2020-2025 г. е разработена въз основа на анализ на цялостната актуална картина на криминогенната среда и на преценка на ефективността и идентифициране на проблемните области на прилаганите към момента наказателно-правни инструменти. Взет е предвид извършеният за целите на изготвянето на настоящата Концепция анализ на предходната Концепция и на Наказателния кодекс. Въз основа на тези анализи Концепцията си поставя за цел повишаване на ефективността на наказателната репресия, включително чрез по-широко прилагане на алтернативни на лишаването от свобода наказания, усъвършенстване на системата на наказанията и повишаване на общественото доверие в наказателния закон и наказателното правосъдие.

Тези цели ще бъдат постигнати посредством актуализиране на размерите на наказанията и гарантиране на тяхната съразмерност, избягване на дублиране на състави на престъпления и административни нарушения, преглед на състави на престъпления, за които се предвижда наказване по административен ред, преосмисляне на стандарта на защита на обществените отношения, засегнати от престъпления, дефинирани като „маловажен случай“, повишаване на ефективността на освобождаването от наказателна отговорност с налагане на административно наказание и декриминализация на състави на престъпления, които са загубили приложимостта си поради развитието на обществените отношения.

Конкретните предизвикателства и нужди, очертани след консултации със заинтересованите страни, ще бъдат разрешени чрез подобряване на материалните условия за лишените от свобода и задържаните лица, включително за уязвимите групи (предимно ромското население) и младежите съгласно приложимите международни стандарти. Същевременно необходимостта от подобряване на условията в местата за лишаване от свобода ще бъде насочена към повишаване на капацитета на персонала им по отношение на разпознаването на нуждите на лишените от свобода и задоволяването им по адекватен начин. Освен това ще бъде постигнато прилагането на алтернативни мерки на лишаването от свобода, особено подобряване на качеството на пробацията, за да се търсят нови общностно базирани алтернативи на местата за лишаване от свобода, като това ще допринесе за намаляване на броя на лишените от свобода в затворите.

Дейностите по проектите ще доведат до постигане на следните резултати:

- Подобряване на инфраструктурата на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН), чрез ремонтване на арести и подобряване условията на затворническите сгради и общежития;
- Изграждане на пилотен затвор с център за обучение на персонала на ГДИН, разработване на учебни програми за инициращо и последващо обучение, подобряване на здравните грижи за лишените от свобода с фокус върху уязвими групи и зависими;
- Засилване прилагането на алтернативни мерки на лишаването от свобода, по-специално повишаване качеството на пробацията и повишаване компетентностите на пробационните служители;
- Рехабилитация на затворници. Подобряване условията на живот и рехабилитация на уязвимите групи в затворите, включително изграждане/рехабилитация на преходни отделения в затворническите общежития от открит тип (half way house) предлагащи програми, съобразени с техните нужди.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на изпълнение на наказанията</i>	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
Наименование на индикатора				
1.Процент на настанените в места за лишаване от свобода, които не са в съответствие с европейските стандарти за затворите (включително 4 кв.м. на задържан)	%	5	5	5
2.Процент на лицата в пробация, включени в програми за обществено въздействие	%	28	28	28
3.Процент на лишени от свобода, завърнали се обратно в пенитенциарната система в рамките на 1 година след освобождаването	%	5	5	5
4. Процент на бившите затворници, завърнали се обратно в пенитенциарната система в рамките на 2 години след освобождаването	%	10	10	10
5. Брой внедрени програми за рехабилитация и реинтеграция на лишените от свобода	Брой	1	1	1
6. Брой лишени от свобода преминали през съвременни програми за рехабилитация и реинтеграция	Брой	20	20	60

2.9. ВЪНШНА ПОЛИТИКА

Външната политика на България се ръководи от принципа на прагматично следване на националния интерес и недопускане на намеса във вътрешните работи на страната ни. Министерството на външните работи ръководи, координира и контролира осъществяването на държавната политика на Република България в отношенията ѝ с други държави, като осигурява поддържането и развитието на външнополитическия диалог, политиката на сигурност и двустранното, регионалното и многостранното сътрудничеството. Осъществява общата координация в областта на външната политика и международната дейност на Република България.

2.9.1 Политика в областта на активната двустранна и многостранна дипломация

Политиката в областта на активната двустранна и многостранна дипломация е главното направление на дейността на Министерството на външните работи като орган, провеждащ външната политика на държавата. В съвременния многополюсен свят дипломатията и преговорите са жизнено необходим основен инструмент в разрешаването на съществуващите и нововъзникнали кризи и конфликти, както и за намиране на устойчиви и справедливи решения на глобалните проблеми.

Важен акцент при осъществяването на тази политика е активното участие на страната ни в евроатлантическите структури и задълбочаване на сътрудничеството между НАТО и ЕС. Реформите в ЕС трябва да се основават на принципите и ценностите на европейската солидарност и равнопоставеност при взаимно зачитане на интересите и доверието между държавите-членки на ЕС. Специално внимание се отдава на по-нататъшно задълбочаване на двустранните политически, икономически и културни отношения със страните от Югоизточна Европа.

Българската външна политика работи за присъединяване на България към Шенген, еврозоната и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Присъединяването на България към ОИСР ще представлява не само допълнително

признание за стабилността, потенциала и привлекателността на нашата икономика за инвеститорите, но и ще бъде гарант за постоянния ангажимент на България към изработването и прилагането на политики за социално и икономическо благополучие. Присъединяването на страната ни към ОИСР ще е логическото продължение и следваща ключова стъпка в изграждането на модерно демократично общество и просперираща пазарна икономика, след членството в НАТО и ЕС. За обезпечаване на разходите по процеса на присъединяване на България към ОИСР, дължими към Секретариата на ОИСР, за периода 2023-2025 г. по бюджета на МВНР за всяка от годините са осигурени допълнителни средства в размер на 8,8 млн. лв.

Основен приоритет на българската държава е ефективна защита на правата и отстояване на законните интереси на българите зад граница. Усилията ще са насочени към провеждане на целенасочена политика за поддържане на българската идентичност, език и култура в традиционните и новите български общности в чужбина.

В рамките на тази политика се осъществява и политиката на сътрудничество за развитие, чрез която се цели постигане на устойчиво развитие, укрепване на международния мир, сигурност и стабилност на основата на ценностите на демокрацията, плурализма, върховенството на закона и зачитането на правата на човека.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на активната двустранна и многостранна дипломация</i> Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
1. Защита на български физически и юридически лица и български общности зад граница	Степен на ефективност/ удовлетвореност	100%	100%	100%
2. Управление на българската помощ за развитие	Степен на усвояемост при спазване стандартите на OECD/DAC и приоритетите на българската външна политика	100%	100%	100%

2.9.2 Политика в областта на публичната дипломация и публичните дейности в подкрепа на целите на външната политика

Стратегическа цел на политиката е създаване на благоприятна вътрешна и външна среда и обществена подкрепа, осигуряваща успешно изпълнение на външнополитическата програма и заложените в нея водещи цели и приоритети, част от които са повишаване на специализираните знания и умения на представителите на дипломатическата служба и държавната администрация, чиято дейност е свързана с планиране и провеждане на външната политика на Република България; насърчаване на публичната дискусия по актуални външнополитически теми и приобщаване на българското общество и гражданските институции към външнополитическите позиции и действия на България; развитие на положителен публичен образ в страната и в чужбина.

Непосредствен ефект за обществото е получаването на навременна и надеждна информация, повишаване на степента на доверие към дипломатическата служба и изграждане на отношения на диалог между нея и гражданското общество, формиращо в значителна степен публичните нагласи към провежданата външна политика.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на публичната дипломация и дейности в подкрепа на целите на външната политика</i>	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
Наименование на индикатора				
1. Служители от МВНР, обучавани в програми на Дипломатическия институт	Брой	320	320	320
2. Служители от държавната администрация, обучавани в програми на Дипломатическия институт	Брой	865	490	510
3. Брой реализирани инициативи на Държавния културен институт съвместно с дипломатическите мисии и други партньори	Брой	50	56	63

2.9.3 Политика в областта на подкрепата за българските общности и лицата с българско самосъзнание зад граница

Основен приоритет в дейността на българската външна политика е съхраняването на българското етнокултурно пространство зад граница, приобщаване и включване на българските граждани зад граница към държавния и обществено политическия живот в България и изграждането на положителния образ на България по света.

Чрез осъществяването на Политиката за подкрепата за българските общности и лицата с българско самосъзнание зад граница се постигат външнополитическите приоритети от на страната с оглед опазване и възраждане на българското национално самосъзнание, етнокултурна и религиозна идентичност на българите и българските общности по света; защита на правата и свободите на лицата, принадлежащи към българските национални общности и малцинства, в съответствие с международно-правните норми в тази област и с интересите на страната; подкрепа на и разширяване на системата от работещи структури на българите и българските общности в чужбина; приобщаване на висококвалифицираната млада българска емиграция към България.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на подкрепата за българските общности и лицата с българско самосъзнание зад граница</i>	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
Наименование на индикатора				
1. Ефективност при оказване на подкрепа за българските общности и лицата с българско самосъзнание в чужбина	Степен на ефективност	100%	100%	100%

2.10. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА

Политиката в областта на енергетиката е насочена към устойчиво енергийно развитие на страната, ефективно използване на енергията и енергийните ресурси, задоволяване потребностите на обществото от електрическа и топлинна енергия, природен газ и горива, установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез рационално използване на конвенционалните и възобновяеми източници на енергия (ВИ), минимизиране влиянието на производството, преноса и използването на енергия върху

околната среда, подобряване управлението на природните ресурси. Тенденцията е да се гарантира сигурно, безопасно и устойчиво снабдяване с енергия.

Националните цели в областта на енергетиката, механизмите и сроковете за тяхното изпълнение в горепосочените направления са определени в Енергийната стратегия на Република България до 2020 г., като са предприети действия за разработване и приемане на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г. за развитие на енергетиката на страната при условия на пълна либерализация на пазарите на електрическа енергия и природен газ и интеграцията им към Общия енергиен пазар на ЕС, в съответствие с установените европейски цели в областта на енергетиката и изменението на климата. Целта на енергийната политика на България е гарантиране на енергийната сигурност на страната чрез проучване на нови райони, от които да се извършва снабдяване с горива, проучване на нови технологии, по-нататъшно разработване на местните ресурси и подобряване на инфраструктурата за достъп до нови източници на снабдяване:

- Изграждане на междусистемните газови връзки между България и съседните страни;
- Пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар. Защита на уязвимите потребители;
- Установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез по-рационално използване на изкопаемите ресурси, минимизиране влиянието на производството, преноса, разпределението и потреблението на енергия върху околната среда, подобряване управлението на естествените ресурси;
- Запазване и развитие капацитета на ядрената енергетика;
- Развитие на нови икономически ефективни проекти, създаващи възможност за екологично нисковъглеродно производство на енергия, без предоставяне на държавни или корпоративни гаранции.

Енергетиката продължава да е изправена пред зависимостта от внос на ресурси и енергия, нарастващите цени на вносните енергийни ресурси и промените в климата. Това определя и приоритетните области, по които следва да се работи:

- Ограничаване на външната зависимост от внос чрез диверсификация на енергийните доставки, енергоспестяване и насърчаване на използването на местни ресурси и енергията от ВИ;
- Пълна либерализация на пазара на дребно на електрическа енергия и развитие на пазара на природен газ;
- Изпълнението на политиката по енергийна ефективност (ЕЕ) е ключов елемент за устойчивото развитие. Енергийната ефективност е основна цел и е особено важна за постигане на дългосрочната ни енергийна стратегия и цели за климата. Тя е най-рентабилният начин за:
 - намаляване на емисиите;
 - подобряване на енергийната сигурност и конкурентоспособност;
 - поддържане на ниски енергийни разходи.

Предстои развитие на електрическата мобилност и на системите за съхранение на енергия. Засиленото използване на електрическа енергия от ВИ е средство за преодоляване на много от предизвикателствата в транспортния сектор, както и в други икономически сектори. Усилията ще бъдат насочени и към изграждане на необходимата за това инфраструктура и най-новите системи за управление – т.нар. „умни“ енергийни мрежи.

Усилията ще се насочат и към развитие на иновативни технологии в енергетиката, като съхранението на енергия, което се явява възможна алтернатива на инвестициите в мрежата. С помощта на системите за съхранение на енергия на място ще се спестят значителни инвестиции, необходими за изграждането ѝ.

Диверсификацията на газовите доставки и трасета и избягването на последствията от газови кризи обуславят ускоряване изграждането на междусистемните газови връзки със съседните държави. Тези проекти се изпълняват или ще бъдат изпълнени със собствени средства на енергийните компании, със средства от европейския план за икономическо възстановяване, от Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020“, както и с използване на възможностите за привличане на средства от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и стандартни търговски кредити.

Формулирани са дългосрочните национални цели за развитието на енергийния сектор до 2030 г. с хоризонт 2050 г. в съответствие с европейските цели за:

- най-малко 32,0% дял на енергията от ВИ в брутно крайно потребление на енергия в страната;
- най-малко 32,5% подобряване на енергийната ефективност;
- постигане на 15% междусистемна електроенергийна свързаност.

Конкретните национални цели са определени в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на България 2021-2030 г., в т.ч. достигането на:

- 27,09% дял на енергия от ВИ в брутно крайно потребление на енергия;
- енергийна ефективност, определена в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата е, както следва: намаляване на първичното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES²⁷ 2007 в размер на 17 466 ktоe или 27,89%, намаляване на крайното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 в размер на 10 318 ktоe или 31,67%.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на устойчивото и конкурентноспособно енергийно развитие	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Наименование на индикатора				
1. Дял на енергията от ВИ в брутно крайно енергийно потребление	%	22,22	22,89	23,56

²⁷ Моделът PRIMES е модел на енергийна система на ЕС, който симулира потреблението на енергия и снабдяването с енергия.

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
2. Дял на енергията от ВИ в крайно потребление на енергия в транспорта	%	9,94	9,95	9,97
3. Национална цел за енергийни спестявания в първичното потребление	ktoe			
3а. Първично енергийно потребление	ktoe	18 480	18 467	18 455
4. Национална цел за енергийни спестявания в крайното потребление	ktoe			
4а. Крайно потребление на енергия	ktoe	10 163	10 223	10 282
5. Степен на осигуряване на минерално-суровинния баланс на държавата	%	5	5	5

Забележка: Ktoe (Kilotonne of oil equivalent) - килотон нефтен еквивалент; килотон (kt) = 1000 тона (t).

Показателите „Първично енергийно потребление“ и „Крайно енергийно потребление“ са определени и са включени в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г.

Окончателният вариант на Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г. е разработен в изпълнение на Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2019/994/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета, и по-специално чл. 9, параграф 2 него (Регламент /ЕС/ 2018/1999).

Основните цели, заложи в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., са свързани с изпълнението на Европейските цели до 2030 г., като в същото време са взети предвид и националните специфики на българската енергийна система. В съответствие с приоритетите на ЕС енергийната ефективност е първият приоритет в енергийната политика и е от основно значение за изпълнението на целите за периода 2021-2030 г.

Министерството на енергетиката изпълнява политиката в областта на енергетиката.

В бюджетната прогноза за периода 2023-2025 г. на Министерството на енергетиката са включени разходи за финансиране на дейностите по извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения и на дейностите, свързани с управление на радиоактивни отпадъци (дейността на Държавно предприятие „Радиоактивни отпадъци“), в т.ч. за 2023 г. 54,2 млн. лв., за 2024 г. 55,7 млн. лв. и за 2025 г. 57,2 млн. лв.

Предвидените в бюджетната прогноза за 2023-2025 г. разходи на ФСЕС са, както следва: 4 142,6 млн. лв. за 2023 г., 2 670,7 млн. лв. за 2024 г. и 2 594,1 млн. лв. за 2025 г., в т.ч. 4 134,6 млн. лв. за 2023 г., 2 666,6 млн. лв. за 2024 г. и 2 589,9 млн. лв. за 2025 г. за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката и за предоставяне на премия на производител по чл. 162а от Закона за енергетиката и производител с обща мощност 500 kW и над 500 kW по Закона за енергията от възобновяеми източници, определени с решение на КЕВР, включително за минали регулаторни периоди, за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за

финансиране на проекти за енергийна ефективност и за финансиране (през 2023 г.) изпълнението на приети от Министерския съвет програми за предоставяне на компенсации, свързани с цените на електрическата енергия и/или природния газ.

Вследствие на правилното администриране на дейностите по набиране и разходване на средства във ФСЕС, като част от заложения компенсаторен механизъм, допринасящ за по-пълна либерализация в сектора, се отчита доверие между участниците в него. Образуващите се във ФСЕС финансови буфери дават предпоставки за допълнителни възможности, в т.ч. от страна на регулаторния орган да се компенсират възникнали през изминали регулаторни периоди финансови дефицити в електроенергийната системата и за компенсации, свързани с цените на електрическата енергия и/или природен газ.

Комисия за енергийно и водно регулиране

Комисията за енергийно и водно регулиране е независим специализиран държавен орган за регулиране на дейностите в енергетиката и във водоснабдяването и канализацията. При осъществяване на своите правомощия комисията е независима от изпълнителната власт и дейността ѝ се осъществява въз основа на независимост, безпристрастност, професионализъм, почтеност, последователност, публичност и прозрачност.

Визията за развитието на политиката в енергетиката и ВиК сектора е подобряване на регулаторната рамка чрез усъвършенстване на съществуващите регулаторни подходи и принципи въз основа на международния опит и добрите европейски практики; насърчаване на доверието в енергийния пазар чрез спазване на основните принципи за равнопоставеност, прозрачност и справедливост за постигане на последователна и предвидима регулаторна политика; минимизиране на регулаторната тежест; съкращаване на времето при вземането на решения; подобряване на ефективността на административните процеси; ефективен контрол по изпълнение на условията на издадените лицензии на дружествата в подсектори „Електроенергетика“, „топлоенергетика“ и „природен газ“; ефективен контрол по изпълнение на одобрените бизнес планове на ВиК операторите и по прилагането на утвърдените цени на предоставяните ВиК услуги на потребителите; предприемане на мерки за съществено подобряване на работата на регулираните дружества с потребителите и разрешаване на спорове; активно сътрудничество с други регулатори и участие в процеса на формиране на добри регулаторни практики.

Ползата/ефектът за обществото от провежданата политика и/или очакваните резултати от изпълняваните задачи е въвеждане на ясни и прозрачни правила за функциониране на енергийните дружествата и ВиК операторите; гаранции за получаване на качествени доставки и предоставяни услуги; ефективно работещ енергиен пазар чрез усъвършенстване на пазарния модел за свободен избор на доставчик; равнопоставен достъп до мрежите и създаване условия за конкуренция; чрез ефективна защита правата на потребителите да намаляват жалбите в двата сектора.

Агенция за ядрено регулиране

Агенцията за ядрено регулиране е независим специализиран орган на изпълнителната власт и председателят на агенцията осъществява държавното регулиране на безопасното използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и на безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво.

Мисията на Агенцията за ядрено регулиране (АЯР) е „Защита на човека, обществото, бъдещите поколения и околната среда от вредното въздействие на йонизиращите лъчения”.

Основната цел на дейността на АЯР е да осигури използването на ядрената енергия и източниците на йонизиращи лъчения (ИЙЛ) само за мирни цели и в съответствие със Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ЗБИЯЕ) и актовете по неговото прилагане.

Функционалната област е „Регулация на ядрената безопасност и радиационната защита на Република България“.

Основните дейности извършвани от АЯР са, както следва:

- Издаване на лицензии и разрешения за дейности в ядрени съоръжения с ИЙЛ, както и издаване на лицензии за специализирано обучение;
- Издаване на удостоверения за регистрация на дейности по чл. 56, ал. 3 от ЗБИЯЕ и удостоверения за правоспособност за работа в ядрени съоръжения или с източници на йонизиращи лъчения;
- Регулаторен контрол за безопасно използване на ядрени съоръжения и източници на йонизиращи лъчения;
- Поддържане на аварийна готовност;
- Развитие на нормативната уредба по безопасно използване на ядрената енергия;
- Осигуряване на международното сътрудничество на Република България в тази област и изпълнение на международните конвенции и договори;
- Информирание на обществеността за състоянието на ядрената безопасност и радиационната защита в страната;

За всяка от дейностите си АЯР е определила стратегическа цел и очаквани резултати, като е направен опит за създаване на система от измерими показатели за постигането на целта.

Ползата/ефектът за обществото от дейността на АЯР е компетентното и ефективно провеждане на политиките и постигането на резултати, което да доведе до осигуряване на безопасно използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво.

Дейността на Агенцията за ядрено регулиране попада в обхвата на функционална област „Регулация на ядрената безопасност и радиационната защита на Република България“.

2.11. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

С провежданата политика в областта на опазването на околната среда и водите се цели съхраняване на уникалната българска природа и подобряване на екологичната устойчивост, като се следи за баланса между развитието на бизнеса и опазването на биоразнообразието и ресурсите за постигане на максималните възможни ползи за икономиката и обществото. Акцент ще бъде поставен върху цели, които укрепват

връзките между ресурсната ефективност, издръжливостта на екосистемите и човешкото благополучие, като усилията ще бъдат насочени към подобряване на взаимодействието с бизнеса, национални и регионални органи, местни власти, неправителствени и научни организации.

За провеждането на политиката в областта на опазването на околната среда отговорна институция е Министерството на околната среда и водите, както и Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) за реализацията на проекти и дейности в изпълнение на национални и общински програми в областта на околната среда. С преминаването на Националния институт по метеорология и хидрология (НИМХ) към Министерство на околната среда и водите се цели по-добра взаимовръзка с оглед изпълнението на дейностите по Закона за водите.

2.11.1 Политика в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда

Политиката в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда е насочена към опазване, съхранение и увеличаване на природния капитал, подобряване на управлението на отпадъците, преход към ефективна кръгова и конкурентоспособна нисковъглеродна икономика от гледна точка на използването на ресурсите и провеждане на устойчива политика за постигане на здравословна околна среда и защита на населението от свързани с околната среда въздействия. Тя обхваща прилагането и развиването на комплекс от инструменти, които допринасят във висока степен за опазване чистотата на водите, почвите и въздуха, предотвратяване образуването на отпадъците и увеличаване на оползотворяването на отпадъците, адаптиране към измененията на климата и ефективно използване на ресурсите в икономическия цикъл на страната.

В рамките на тази политика чрез бюджета на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда ще бъдат безвъзмездно финансирани екологични проекти на общините, неинвестиционни проекти и дейности, способстващи за осъществяване на политиката, насочени в секторите: управление на водите, управление на отпадъците и ограничаване загубата на биологичното разнообразие и запазване на естествените екосистеми. Проектите са насочени към изграждането на малки водоснабдителни мрежи и съорезения; пречиствателни станции за отпадъчни и канализационни мрежи и довеждащи колектори, както и проекти за изграждане на нови или реконструкция на съществуващи обекти.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Население, обхванато от изпълнени мерки за подобряване състоянието на водите и за защита от наводнения*: подобро водоснабдяване; подобро пречистване на отпадъчни води; защита от наводнения - подобро водоснабдяване;	Бр. жители	219 712	202 070	202 070

Полистика в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Наименование на индикатора				
- подобро пречистване на отпадъчни води;		121 690	121 000	121 000
- защита от наводнения		323 470	255 660	255 660
2. Допълнителен капацитет за оползотворяване/рециклиране на отпадъци**	Тона	150 000	55 000	55 000
3. Население с подобро качество на атмосферния въздух (за замърсител ФПЧ10)	Бр. жители	728 205	788 713	3 074 127****
4. Спестени емисии на парникови газове от подкрепени проекти, подпомагащи смекчаването на неблагоприятните климатични промени	tCO ₂ eq***	660 000	670 000	680 000

*Актуализацията на целите е извършена във връзка със сключени договори за финансиране от ОПООС по процедури BG16M1OP002-1.017-001, BG16M1OP002-1.013, BG16M1OP002-4.002 и BG16M1OP002-4.005.

**Показателят измерва постигнат ефект от осъществени проекти, свързани с предотвратяване, намаляване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда и използването им като ресурс за икономиката.

*** tCO₂eq - тон еквивалент въглероден диоксид.

**** Целевата стойност е актуализирана въз основа на данни за населението от НСИ към 31.12.2021 г.

2.11.2 Политика в областта на Националната система за мониторинг на околната среда и информационна безопасност

Политиката в областта на Националната система за мониторинг на околната среда и информационна безопасност е насочена към осигуряване на мониторинг на околната среда, анализ и оценка на състоянието на компонентите и факторите на околната среда за изготвяне и предоставяне на информация, която да служи за основа за вземане на решения относно ефективността и целесъобразността на провежданите политики в областта на околната среда. Политиката се реализира чрез дейности за изграждане и поддържане на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), която гарантира достоверност, пълнота, актуалност, прозрачност и публичност на информацията за състоянието на околната среда, за целите на публичната власт и в полза на обществото.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Полистика в областта на Националната система за мониторинг на околната среда и информационна безопасност	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Наименование на индикатора				
1. Изпълнени програми за мониторинг на компонентите и факторите на околната среда	Брой	12	12	12
2. Поддържани информационни системи/ системи с публичен достъп на НСМОС	Брой	20/12	20/12	20/12
3. Поддържани регистри с публичен достъп	Брой	21	20*	20

* Прекратена е поддръжката на Таксономичния регистър на видовете и местообитанията, тъй като не отговаря на понятието „регистър“ по смисъла на Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги, поради което целевата стойност на индикатора е намалена.

2.11.3 Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура

Политиката в областта на околната среда, обвързана с изпълнението на геозащитните мерки и дейности за ограничаване на свлачищата, ерозионните процеси по Дунавското крайбрежие и абразионните процеси по Черноморското крайбрежие и за предотвратяване на аварии и щети, както и дейностите по регистрирането и мониторинга на свлачищните райони в Република България се изпълнява от Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Свлачищата, ерозията по Дунавското крайбрежие и абразията по Черноморското крайбрежие са част от общите геодинамични процеси, които представляват основни елементи на геоложката опасност на страната. Разрушителният ефект на тези процеси и явления се увеличава рязко през последните години поради комплексното взаимодействие на природни и техногенни фактори, включващи промените в климата, урбанизиране на териториите, незаконно строителство и др.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<p><i>Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура</i></p> <p>Наименование на индикатора</p>	<p>Мерна единица</p>	<p>Целева стойност</p>		
		<p><i>Проект</i></p> <p>2023 г.</p>	<p><i>Прогноза</i></p> <p>2024 г.</p>	<p><i>Прогноза</i></p> <p>2025 г.</p>
		1. Контролирана свлачищна територия	ха	1 000

С оглед изпълнение на нормативно възложените функции на МРРБ за извършване на превантивни дейности по регистриране и мониторинг на свлачищни райони на територията на Република България съгласно чл. 95, ал. 1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ), в т.ч. на абразионните и ерозионните процеси по Черноморското и Дунавското крайбрежие, се предвиждат превантивни мерки за предотвратяване на аварии и щети, които се осъществяват от МРРБ.

Комплексното управление на язовирите – публична и частна държавна собственост е възложено на *Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“* (ДПУСЯ). Министърът на икономиката и индустрията упражнява правомощията на държавата като собственик на ДПУСЯ. Държавното предприятие е инструмент за провеждането на държавната политика, свързана с дейностите по поддържане в изправно техническо състояние на язовирните стени и съоръженията им, безопасната им експлоатация и контрола по спазването на мерките за предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите, което може да настъпи при евентуално разрушаване на язовирни стени.

Основна цел на предприятието е приемането на язовири, тяхното класифициране, поддържане, стопанисване, осигуряване на оперативната надеждност на съществуващите язовири по отношение на баланса на водните ресурси и на техническото състояние на съоръженията. Във връзка с основните си дейности, предприятието осъществява:

- Системен непрекъснат технически мониторинг на всички хидротехнически съоръжения;

- Поддръжка и ремонтно-възстановителни дейности на язовири, хидротехнически и защитни съоръжения;
- Регулиране на водните нива в язовирите с цел намаляване на риска от наводнения;
- Осигуряване на оператори за язовирите според Закона за водите и Наредбата за условията и реда за осъществяване на техническата и безопасната експлоатация на язовирните стени и на съоръженията към тях и за осъществяване на контрол за техническото им състояние;
- Дейности по опазване на околната среда.

Финансиране на програми за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация

През периода 2023-2025 г. ще продължи изпълнението на програмите за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия при приватизация. Финансирането от държавния бюджет на тези програми е на основание § 9 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за опазване на околната среда. С изпълнението на програмите се цели трайно отстраняване на замърсяването от промишлената дейност на повърхностните и подземни води и почви, с оглед подобряване на работната и околната среда на работещите в предприятията и населените места в района на дружествата. Средствата ще бъдат насочени към изпълнение на програмите за отстраняване на минали екологични щети на „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД, „Хармони 2012“ ЕООД – Кърджали и „Агрополихим“ АД – Девня. Средствата за периода 2023-2025 г. са в размер на 23,1 млн. лв. за 2023 г., 21,8 млн. лв. за 2024 г. и 13,2 млн. лв. за 2025 г.

2.12. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ

Провежданата политика в областта на регионалното развитие е насочена към създаването на условия за балансирано и устойчиво интегрирано развитие на регионите, целящо общо икономическо и социално развитие на страната, както и развитие на териториалното сътрудничество. Политиката е насочена и към подобряване качеството на жизнената среда на българските граждани и превръщането на българските региони в привлекателно място за инвестиции и бизнес.

Поставените цели в областта на регионалното развитие се осъществяват от Министерството на регионалното развитие и благоустройството посредством изпълнението на посочените по-долу политики, като към тях са определени и съответните ключови индикатори за измерване на постигнатите резултати в периода 2023-2025 г.

2.12.1 Политика за интегрирано развитие на регионите за постигане на растеж и подобряване качеството на жизнената среда

Основен акцент на тази политика е създаването на условия за постигане на устойчиво интегрирано развитие на районите и общините в страната, подпомагане на икономическото и социално развитие на трансграничните региони и намаляване на регионалните различия посредством подобряване на инфраструктурата в граничните райони, насърчаване на сътрудничеството между регионите, както и насърчаване на съвместното трансгранично сътрудничество и балансирано териториално развитие чрез

укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места.

Тази политика е насочена към подобряване качеството на жизнената среда и превръщането на регионите в привлекателно място за инвестиции и бизнес, както и прилагане на целенасочени мерки за подпомагане на регионите, изоставащи с развитието си, като се отчитат специфичните им нужди и местния потенциал за развитие. Целта е насочена към сближаване в три аспекта – икономическо, социално и териториално сближаване, както и три нива – европейско – с регионите на ЕС, национално – между българските райони и вътрешно-регионално – между общините в отделните райони.

Сред основните приоритети е и създаването на балансирана, съразмерно развиваща се и устойчива жилищна система.

В рамките на политиката се координира изпълнението на Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика за интегрирано развитие на регионите за постигане на растеж и подобряване качеството на жизнената среда</i> Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
1. Изпълнение на Пътна карта за нови подходи в регионалната политика с цел създаване на условия за балансирано териториално развитие (с натрупване)	%	10	30	60
2. Намаляване на дела на мигриралото население (вътрешна миграция)	%	2,02	2,01	2,01
3. Нарастване потенциала на АТЕ* за ефективно и ефикасно планиране, управление и използване на ресурсите за устойчиво местно развитие (нарастване дела на общините, отчитащи резултати над средните за страната по показатели за финансова самостоятелност и инвестиционна активност)	%	1,1	1,2	1,3

*АТЕ - административно-териториални единици.

2.12.2 Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура

Политиката е свързана с дейности за управление, поддържане и изграждане на ВиК инфраструктурата с цел осигуряване на съответствие с директивите на Европейския съюз в областта на водите и устойчивост при предоставяне на ВиК услугите.

През периода 2023-2025 г. чрез бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството е предвидено да бъдат финансирани дейности по реконструкция на ВиК мрежи и съоръжения на територията на 28-те области в страната, както и инфраструктурни благоустройствени обекти за подобряване на уличната мрежа в райони в страната.

Приоритетите по отношение на устройството на територията са свързани с осигуряване на териториалното развитие, устройството на територията, административно-териториалното устройство, децентрализацията, изграждането и развитието на

техническата инфраструктура и благоустрояването на урбанизираните територии (населени места и селищни образувания), в съответствие с националните стратегически документи, приоритети и програми в сферата на пространственото развитие, пътната инфраструктура, ВиК инфраструктурата.

В капитала на учредения към министъра на регионалното развитие и благоустройството „Български ВиК Холдинг“ ЕАД са апортирани 23 ВиК дружества. Консолидирането на държавното участие в отрасъла ще даде възможност за координиране на управлението и финансирането на всички дружества в отрасъл ВиК, което от своя страна ще допринесе за по-ефективно провеждане на държавната политика в сектора.

През периода 2023-2025 г. „Български ВиК Холдинг“ ЕАД ще подпомага финансово ВиК дружествата при изпълнение на проектите по ОПОС чрез осигуряване на ресурс за съфинансиране, както и ще осигурява ресурс за стабилизиране и оздравяване на ВиК дружествата, в т.ч. изграждане и ремонт на ВиК инфраструктура.

По отношение на пътната инфраструктура в рамките на тази политика се изпълняват дейности, свързани с проектирането, строителството, експлоатацията и поддръжката на републиканските пътища извън градовете и при пътните възли, като част от основната дейност е и придобиването на земи и поддръжане на правото на преминаване на пътищата през чужда територия, които са подробно описани в [Политика в областта на транспорта и съобщенията](#).

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<p><i>Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддръжане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура</i></p> <p>Наименование на индикатора</p>	<p>Мерна единица</p>	<p>Целева стойност</p>		
		<p>Проект 2023 г.</p>	<p>Прогноза 2024 г.</p>	<p>Прогноза 2025 г.</p>
<p>1. Подобряване качеството на предоставяната услуга „Водоснабдяване и канализация“ чрез увеличаване броя на жителите, на които се предоставя питейна вода с подобрени качествени показатели и/или на които се осигурява непрекъснатост на водоснабдяването и/или на които се предоставя услугата отвеждане и пречистване на отпадъчните води</p>	<p>Брой жители</p>	<p>0</p>	<p>1 000</p>	<p>97 800</p>
<p>2. Обезпечаване на територията на страната с общи устройствени планове. (нарастване на броя на общините с действащи общи устройствени планове)</p>	<p>%</p>	<p>30</p>	<p>40</p>	<p>30</p>

* За 2023 г. не се очаква промяна в целевите стойности на индикатора, предвид това, че продължава изпълнението на сключени договори, които няма да приключат, както и предстои сключване на нови договори, които ще бъдат изпълнявани в периода на средносрочната бюджетна прогноза. В таблицата за прогноза 2024-2025 г. се посочва броят жители, за които през съответната година е постигнато подобряване качеството на предоставяната ВиК услуга.

Държавната политика в областта на националния строителен контрол се осъществява с цел ограничаване на последствията от извършеното незаконно строителство и осъществяване на превантивен контрол за недопускане на нарушения на нормативната уредба по устройство на територията. Целта е строежите да се изпълняват по начин, гарантиращ безопасни и здравословни условия в икономически обоснован

експлоатационен срок. В рамките на тази политика се извършва контрол по спазването на Закона за устройство на територията и на нормативните актове по прилагането му при проектирането и строителството.

2.13. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА

Политиката в областта на културата е свързана с укрепването, популяризирането и развитието на българската идентичност, култура и духовни ценности. Стратегическите цели на политиката са насочени към създаването на условия за устойчиво културно развитие и духовно консолидиране на нацията, утвърждаването на българската национална идентичност чрез изграждане образа на България като страна със самобитна култура и уникално културно наследство, активирането на международната дейност за популяризиране на достиженията на българските творци и повишаване конкурентоспособността на българския културен продукт.

2.13.1 Политика в областта на опазване на движимото и недвижимо културно наследство

Основните приоритети на политиката в областта на опазване на движимото и недвижимо културно наследство са опазване и социализиране на културното наследство и стимулиране на обвързването му с туристическите продукти, привличане на проектно финансиране в областта на културата по различни програми и донори, развитие и техническо усъвършенстване на музейната мрежа, привличане на средства от Европейските програми и двустранни спогодби за подкрепа на културата и утвърждаване на България като дестинация за осъществяване на международни културни проекти.

В областта на опазването на *недвижимото културно наследство* ще продължи държавната подкрепа за извършване на археологически проучвания, реставрация и съпътстваща консервация (укрепване, защитни покрития, вертикална планировка и др.) на значими археологически обекти, както и извършването на консервационно-реставрационни работи на недвижими културни ценности.

В областта на опазването и представянето на *движимото културно и аудио-визуално наследство* (държавните музеи, художествените галерии и Българската национална филмотека) ще продължи финансирането на дейностите им по стандарти в подкрепа на възможностите за по-голяма самостоятелност и мотивация на работещите в музейното дело за популяризирането на националното културно богатство.

В областта на движимото културно наследство ще продължи държавната подкрепа за закрила и развитие на културата, чрез подпомагане на дейности, свързани с опазване и представяне на движимото културно наследство, музеите, художествените галерии и визуалните изкуства.

Отговорни за провеждането на политиката са Националният институт за недвижимо културно наследство, държавните музеи и художествени галерии в системата на Министерството на културата, Центърът за подводна археология, Културен център „Двореца“ и Българската национална филмотека.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство</i>		Целева стойност		
Наименование на индикатора	Мерна единица	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Проучване, реставрация и консервация на (обекти от местно, национално и световно значение) недвижимото културно наследство	Брой	155	160	160
2. Създаване на образователни програми в музеи и галерии	Брой	20	23	23
3. Дигитализация на недвижими културни ценности (НКЦ) и документални архиви, създаване на регистри и бази данни - Национален регистър на недвижими културни ценности	Брой	Дигитализация на 4000 досиета от архивния фонд на НКЦ с категории ансамблово значение и за сведение ансамблово	Цялостна дигитализация	
4. Подкрепени проекти в областта на музейното дело и визуалните изкуства	Брой	82	90	90
5. Брой обекти с предоставен траен статут на НКЦ и определени предписания за опазване чрез изпълнение на ежегодни териториални програми за актуализация на регистъра на НКЦ	Брой	5 000 и 5 териториални програми	8 000 и 8 териториални програми	2 000 и 10 териториални програми
6. Изграждане на 3D държавен дигитален архив на НКЦ (При осигурено съвременно техническо оборудване)	Брой	100 - Изготвени 3D документации на национални недвижими културни ценности	100 - Изготвени 3D документации на национални недвижими културни ценности	100 - Изготвени 3D документации на национални недвижими културни ценности

В областта на опазването и представянето на *движимото културно наследство на регионално ниво* продължава финансирането на музеите и художествените галерии с регионален характер като *делегирана от държавата дейност* по стандарти с цел подкрепа на възможностите за по-голяма самостоятелност и мотивация на работещите в музейното дело за популяризирането на българското културно наследство и за опазване на националната ни идентичност.

2.13.2 Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и чужбина и достъп до качествено художествено образование

Основните приоритети на политиката в тази област са оптимизиране на действащата система на финансиране в мрежата на сценичните изкуства и повишаване на ефективността на маркетинга и атрактивността на предлаганите културни продукти,

разширяване на равнопоставения достъп до култура и културно наследство, опазване и социализиране на културното наследство и стимулиране на обвързването му с туристическите продукти, привличане на проектно финансиране в областта на културата по различни програми и донори, привличане на средства от европейските програми и двустранни спогодби за подкрепа на културата, разширяване на гамата на предлаганите културни продукти и услуги в чужбина и утвърждаване на България като дестинация за осъществяване на международни културни проекти.

В областта на *филмовото изкуство* ще продължи подкрепата за създаването на нови български филми. Националното финансиране предвижда увеличаване на българските филми – копродукция с европейски страни. Разширяването на интеграцията с европейските кинематографии ще допринесе за издигане на художественото и техническо качество на филмите и ще разшири възможностите за разпространение на българското кино на международния пазар.

В областта на *сценичните изкуства (театри, опери, оперно-филхармонични дружества, оркестри и ансамбли)* ще продължи подобряване на управлението, осигуряване на по-голямо разнообразие от представления и на по-широк достъп на зрителите до художествения продукт, както и създаване на трайна уредба на единните разходни стандарти за финансиране на държавните културни институти, осъществяващи дейности в областта на сценичните изкуства.

В областта на *литературното наследство* основните приоритети ще се насочат към подкрепа на книгоиздаването чрез подпомагане на издателската дейност и популяризиране на българската книга по света и създаване на условия за развитието и утвърждаването на библиотеките като съвременни центрове, осигуряващи ефективно библиотечно информационно обслужване на широк кръг потребители. Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ ще продължи финансирането на дейностите си по стандарти, прилагайки системата на делегиран бюджет.

Утвърждаването на положителния образ на България в чужбина посредством постиженията на националните изкуства и култура се постига чрез дейността на българските културни институти в чужбина. Акцент в тяхната дейност са страните от Европейския съюз.

Продължава политиката за финансиране на творчески проекти в областта на изкуствата и културата на проектен принцип, след провеждане на конкурси. За тази политика допълнително са разчетени 30,0 млн. лв. в централния бюджет за 2023 г.

Отговорни за провеждане на политиката са държавните културни институти в областта на сценичните изкуства театри, опери, оперно-филхармонични дружества, оркестри и ансамбли, Изпълнителна агенция „Национален филмов център“, българските културни институти в чужбина, Национален фонд „Култура“ и Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и в чужбина и достъп до качествено художествено образование</i>		Целева стойност		
Наименование на индикатора	Мерна единица	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Подкрепа за производство на български филми	Брой	50	50	60
2. Популяризиране на българското кино чрез участия в международни фестивали	Брой	65	65	60
3. Подкрепени проекти в областта на сценичните изкуства, литературата, любителско творчество	Брой	150	150	
4. Организиран изяви на български творци на международна сцена	Брой	36	36	35
5. Подкрепени фестивали, събития и чествания с национално и международно значение	Брой	25	25	
6. Представления на държавните културни институти, осъществяващи дейност в областта на сценичните изкуства	Брой	14 700	14 700	15 000
7. Посетители на представления на държавните културни институти, осъществяващи дейност в областта на сценичните изкуства	Брой	2 240 000	2 365 000	2 200 000

В областта на опазването и разпространението на *литературното наследство* ще продължи финансирането на библиотеките с регионален характер и на читалищата като делегирани от държавата дейности по стандарти, в подкрепа на възможностите за по-голяма мотивация на работещите в тази сфера.

С цел подпомагане на културни организации и творци, упражняващи свободни професии за създаване, представяне и разпространение на артистични продукти в областта на съвременните изкуства продължава финансирането на Регионален център за съвременни изкуства „Топлоцентрала“ като делегирана от държавата дейност.

В проектобюджета за 2023 г. за делегираните от държавата дейности по култура, финансирани чрез общинските бюджети, са разчетени средства за текущи разходи в размер на 193,5 млн. лв., които са увеличени с 29,9 млн. лв. спрямо ЗДБРБ за 2022 г.

Разчетени са 15,0 млн. лв. за осигуряване в годишен размер на допълнителното увеличение през 2022 г. със ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. на стандартите на музеите, художествените галерии, библиотеките с регионален характер и читалищата, както и допълнителни средства в размер на 11,2 млн. лв. за осигуряване ръста на минималната работна заплата от 710 на 780 лв. и 3,7 млн. лв. за осигуряване на провежданите през 2022 г. политики.

2.14. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА МЛАДЕЖТА И СПОРТА

Политиките в областта на младежта и спорта са насочени към насърчаване на икономическата активност и развитие на младите хора, развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време, развитие и утвърждаване на спорта за високи постижения.

За периода 2023-2025 г. са осигурени условия и допълнителен финансов ресурс за изпълнението на целите и дейностите във връзка с реализирането на приоритетите на провежданите политики в областта на младежта и спорта. За реализирането на политиките чрез мерки за развитие на спорта и за развитие на младите хора са предвидени допълнителни средства, както следва:

- 5,5 млн. лв. за осигуряване на условия и възможности за развитие на елитния спорт и ефективен тренировъчен процес за постигане на спортни резултати на международно ниво, развитие на потенциала на млади таланти спортисти, подпомагане на спортни дейности в областта на спорта за високи постижения;
- 3,0 млн. лв. за финансиране на дейности по бюджетна програма „Олимпийска подготовка“ за провеждане на оптимална подготовка на проектоолимпийския отбор;
- 0,6 млн. лв. за месечни премии на олимпийски медалисти, прекратили активната си състезателна дейност и треньори;
- 0,6 млн. лв. за финансиране на проекти за младежки дейности по Националната програма за изпълнение на младежки дейности по чл. 10а от Закона за хазарта;
- 0,8 млн. лв. допълнителни капиталови разходи за финансиране на одобрени проекти по реда на Наредба № 4 от 2019 г. и капиталови разходи за държавни и общински училища по програма съгласно чл. 14, ал. 3, т. 2 от Закона за хазарта;
- 10,0 млн. лв. предвидени капиталови разходи по централния бюджет за всяка година от прогнозния период за реализиране на Национална програма за споделено финансиране на инвестиционни спортни проекти.

2.14.1 Политика в областта на младите хора

Приоритетите в **областта на младежта** са насочени към улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им; развитие на доброволчеството сред младите хора като движеща сила за личностно развитие, мобилност, учене, конкурентоспособност, социално сближаване, солидарност между поколенията и формиране на гражданско самосъзнание; осигуряване на възможности за пълноценно участие на младите хора в гражданския живот и за приобщаването им към основните демократични ценности и стандарти; превенция срещу рисковото поведение и различни форми на зависимост.

За периода 2023-2025 г. са осигурени условия за изпълнение на целите и дейностите във връзка с реализирането на приоритетите на провежданата политика в областта на младите хора.

Националната политика за младежта е насочена към стимулиране на инициативността на младите хора и техните организации и структури за успешното им развитие и реализация в обществения живот.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на младите хора</i>		Целева стойност		
Наименование на индикатора	Мерна единица	Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
1. Относителен дял на обхванатите младежи от услуги за младите хора на възраст 15-29 г. по Националната програма за младежта от общия брой младежи на същата възраст в страната	%	16,5	16,5	16,5
2. Относителен дял на обхванатите младежи от разнообразни инициативи за младите хора на възраст 15-29 г. по Националната програма за изпълнение на младежки дейности (по чл. 10а от Закона за хазарта) от общия брой младежи на същата възраст в страната	%	20,0	20,0	20,0

Основните цели и дейности в областта на младите хора се реализират по две национални програми – Национална програма за младежта и Национална програма за изпълнение на младежки дейности по чл. 10а от Закона за хазарта.

Осъществяваните дейности и инициативи допринасят за развитието на младите хора, активиране на неактивни млади хора, чрез конкретни възможности, следвайки модела и техниките на неформалното образование и учене, посредством интерактивни методи. Програмите са ефективни инструменти за достигане на млади хора от 15-29 г. като спомагат за тяхното ефективно и устойчиво развитие.

Индикаторите измерват следните цели:

- Осигуряване на подкрепяща и насърчаваща среда за личностна, професионална и социална реализация на младите хора в страната чрез изграждане на социално отговорно поведение и превенция на различни форми на зависимост и/или агресия, с което да се подобрят качеството на живот и средата, в която живеят и общуват младите хора;
- Улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им.

За реализирането на тази политика чрез мерки за развитие на младите хора са разчетени по държавния бюджет средства, както следва: 7,4 млн. лв. за 2023 г. и по 7,8 млн. лв. за 2024 и 2025 г., като финансирането на тази политика се допълва и със средства от ЕС по различни програми.

Основните приоритети в **областта на спорта** са укрепването на здравето и физическата активност, практикуването на спорт от всички и развитие на спорта за високи постижения.

За периода 2023-2025 г. са осигурени условия за изпълнение на целите и дейностите във връзка с реализирането на приоритетите на провежданите политики в областта на спорта.

За прогнозния период са разчетени разходи за реализиране на дейности в областта на физическото възпитание, физическата активност, спорта и спортно-туристическата дейност.

За периода са разчетени и разходи за финансиране на дейности в областта на физическото възпитание, спорта и културата за сметка на постъпления от хазартните игри, организирани от Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“, съгласно разпоредбите на Закона за хазарта:

- ✓ капиталови разходи за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища въз основа на съвместна годишна програма на министъра на младежта и спорта и министъра на образованието и науката съгласно чл. 14, ал. 3, т. 2 от Закона за хазарта – 3,8 млн. лв.;
- ✓ дейности, финансирани от Национален фонд „Култура“ съгласно чл. 14, ал. 3, т. 3 от Закона за хазарта – 3,8 млн. лв.

Съгласно § 9, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за хазарта в проектобюджета на Министерството на младежта и спорта за 2023 г. и в бюджетните прогнози за 2024 г. и 2025 г. са предвидени разходи за дейности в областта на физическото възпитание, физическата активност, спорта и спортно-туристическата дейност до размера на данъка по Закона за корпоративното подоходно облагане, таксата по чл. 30, ал. 3 и променливата част на таксата по чл. 30, ал. 4, внесени съответно през 2021 г. и 2022 г. в държавния бюджет от Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“.

2.14.2 Политика в областта на спорта за учащи и спорта в свободното време

Приоритетите на политиката в областта на спорта за учащи, в т.ч. деца в риск, са насочени към насърчаване на учащите от различните възрастови групи към физическа активност, здравословен начин на живот и създаване на навици за занимания със спорт. Водеща цел на политиката по отношение на спортните училища е свързана с осигуряване на условия за качествен подбор на деца със спортен талант, конкурентна среда за развитие, възможности за спортно усъвършенстване, създаване на възможности за реализиране на „двойна кариера“ и мотивираща среда за професионалната и личностната реализация на спортистите.

Приоритетите на политиката в областта на спорта в свободното време (спорта за всички и спортно-туристическата дейност) са насочени към укрепване на здравето на гражданите чрез здравословна физическа активност и осигуряване на условия за практикуване на спорт, изява и реализиране на лични спортни резултати, увеличаване броя на лицата, практикуващи спорт като средство за профилактика, поддържане и съхраняване на здравето и на тяхната физическа дееспособност.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на спорта за учащи и спорта в свободното време</i>	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
Наименование на индикатора				
1. Относителен дял на обхванатите в спортни дейности, подпомагани от ММС ученици към общия брой на учениците	%	12,81	12,81	12,81
2. Относителен дял на обхванатите в спортни дейности, подпомагани от ММС студенти към общия брой студенти	%	2,64	2,64	2,64

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
		3. Относителен дял на обхванатите в спортни дейности за спорт в свободното време, подпомогани от ММС лица към населението на Република България	%	2,85

Посочените *индикатори 1 и 2* отразяват обхванатите ученици и студенти във връзка с осъществяването на стратегическата цел за подобряване здравето, физическата и психическа годност на учащите от различните възрастови групи, студентите и децата в риск чрез създаване на необходимите условия за системни занимания с физическо възпитание и спорт и възможности за спортна изява.

Индикатор 3 отразява общия брой на участниците (лица от различни възрастови и социални групи от населението, в т.ч. деца и хора с увреждания), включени в спортни занимания, обучение по вид спорт, в спортни прояви и състезания и други спортни дейности и прояви в областта на спорта за всички, спортно-туристическата дейност и спорта за хора с увреждания, към населението на страната.

Индикаторите се отчитат ежегодно. Целевите групи, към които са насочени, са ученици, студенти, деца, възрастни, хора с увреждания, представители на различни възрастови и социални групи от населението, практикуващи спорт и/или спортно-туристическа дейност по обединяващ принцип и др.

За реализирането на тази политика чрез мерки за развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време са разчетени средства в размер на 6,8 млн. лв. за всяка година от прогнозния период.

2.14.3 Политика в областта на спорта за високи постижения

Политиката е насочена към създаване на условия и възможности за развитие на елитния спорт на регионално, национално и международно ниво чрез реализиране на програми, оптимизиране управлението на спортната подготовка и подобряване на координацията между държавните институции, общините и спортните организации, предоставяне на обективна информация и анализи с високо качество относно динамиката на функционалния капацитет и физическите качества на тестваните спортисти и изпълнение на заложените цели и приоритети в областта на държавната политика по отношение на борбата срещу използването на допинг в спорта.

Политиката е разработена за реализиране на следните основни цели:

- Реализиране на програми за елитен спорт и осигурен ефективен тренировъчен процес за постигане на спортни резултати на международно ниво;
- Развитие на потенциала на младите таланти спортисти;
- Разработване и внедряване на нови методики за оптимизиране на методите за контрол и оценка на ефективността на тренировъчните въздействия;
- Създаване на условия за реализиране на ефективен тренировъчен и състезателен процес на спортистите, масовизиране на заниманията със спорт в различните

възрастови групи и усъвършенстване на системата за управление на тренировъчния процес, като възможност за спортно развитие и основа за реализиране на високи спортни резултати;

- Осигуряване възможности и допълнителен финансов ресурс за реализиране на дейности по програма за финансово подпомагане на дейности в областта на спорта за високи постижения;
- Подпомагане провеждането на международни спортни прояви на територията на страната (домакинства на състезания и първенства от международния спортен календар);
- Осигуряване на награди на спортисти, медалисти и призьори от европейски и световни първенства, олимпийски игри и аналогични първенства и игри за хора с увреждания за постигнати спортни резултати и класирания;
- Осигуряване на месечни премии на олимпийски медалисти, прекратили активната си състезателна дейност и треньори на олимпийските медалисти и на сборните олимпийски отбори по съответния спорт;
- Предотвратяване на употребата на допинг в спорта и борба с това явление до окончателното му премахване.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Относителен дял на спортисти, които са финансово подпомогнати за участия в състезания от МСК от всички картотекирани състезатели	%	18,9	18,9	18,9
- на Европейски първенства				
- на Световни първенства				
- на Олимпийски и европейски игри (олимпийски игри - зимни, летни, паралимпийски игри - зимни и летни, младежки олимпийски - зимни и летни и европейски игри)				
2. Брой медали, спечелени на олимпийски и европейски игри, световни и европейски първенства	Брой	230	230	230
3. Относителен дял на класиранията до 8-мо място в състезания от МСК към броя на финансово подпомогнатите от ММС спортисти	%	91,0	91,0	91,0
- на Европейски първенства				
- на Световни първенства				
- на Олимпийски и европейски игри (олимпийски игри - зимни, летни, паралимпийски игри - зимни и летни,				

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
младежки олимпийски - зимни и летни и европейски игри)				
4. Относителен дял на финансово подпомаганите за СВП спортни клубове прямо всички вписани в Националния регистър на лицензираните спортни организации и на членуващите в тях спортни клубове	%	23,0	23,0	23,0

За реализирането на тази политика чрез мерки за развитие на спорта за високи постижения са разчетени средства, както следва: 80,0 млн. лв. за 2023 г., 89,4 млн. лв. за 2024 г. и 90,4 млн. лв. за 2025 г.

2.14.4 Политика в областта на привеждането на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти

Държавната политика в тази област е насочена към изграждане, реконструкция и модернизация на спортните обекти и съоръжения и обектите за социален туризъм с цел привеждането им във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти. Спортните обекти и съоръжения и обектите за социален туризъм са основна предпоставка за развитие на системата на физическото възпитание и спорта.

Изграждането на съвременна спортна инфраструктура дава възможност за оптимални условия за спортна подготовка, провеждане на подготвителни лагери и организиране на състезания от държавния и международния спортен календар. Изграждането на модерни спортни съоръжения е предпоставка за привличане на подрастващите към системни занимания със спорт, привикване към здравословен начин на живот и превенция на зависимости.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Ремонтирани и реконструирани обекти/съоръжения	Брой	10	10	10

За реализирането на тази политика са разчетени средства по държавния бюджет, като финансирането ѝ се допълва и със средства по Оперативна програма „Региони в растеж“ и др.

2.14.5 Политика в областта на усвояването и прилагането на добри международни практики за спорта

Основната цел на политиката е оползотворяване на възможностите, произтичащи от членството ни в ЕС, както и прилагане на добри международни практики в областта на спорта и подкрепа на дейността на спортните организации за въвеждане на нови европейски и световни управленски практики.

2.15. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ТРАНСПОРТА И СЪОБЩЕНИЯТА

2.15.1 Политика в областта на транспорта

Политиката в областта на транспорта е насочена към развитие на базисната транспортна инфраструктура, която е важно условие за поддържането на устойчив икономически растеж. Основен приоритет на транспортната политика е повишаване на качеството на предлаганите транспортни услуги и устойчивото развитие на транспорта. Транспортният сектор е ключов за българската икономика както поради неговата свързваща роля по отношение на останалите сектори, така и заради собствения му принос в брутната добавена стойност и заетостта.

Намаляването на негативното влияние на различните видове транспорт върху околната среда, както и осигуряването на високо ниво на безопасност и сигурност, са сред основните приоритети. Политиката е насочена към стимулиране използването на обществените видове транспорт и програми за промяна в разпределението по видове транспорт с цел намаляване на вредното въздействие на автомобилния транспорт преди всичко върху околната среда, но също така и върху безопасността на движението и намаляване на задръстванията.

Приоритет е и поддържането и развитието на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт чрез изграждане на националната мрежа от магистрала и скоростни пътища, свързването ѝ с европейските транспортни коридори, модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа и осигуряване на добро експлоатационно състояние и ниво на безопасност на съществуващата пътна мрежа. Цели се осигуряване на съпоставимо с европейската практика високо ниво на транспортна достъпност и мобилност за територията на Република България, обвързано с ефективно проектиране, изграждане, управление, поддържане и ремонт на пътната инфраструктура по проекти, финансирани от фондовете на Европейския съюз, както и със средства от държавния бюджет.

Отговорни институции за изпълнението на политиката в областта на транспорта са Министерството на транспорта и съобщенията и Министерството на регионалното развитие и благоустройството чрез Агенция „Пътна инфраструктура“.

При изпълнение на *политиката в областта на транспорта* предвидените средства ще бъдат насочени към:

- Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;
- Поддържане и развитие на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт чрез изграждане на националната мрежа от магистрала и скоростни пътища и свързването ѝ с европейските транспортни коридори;

- Модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа и осигуряване на добро експлоатационно състояние и ниво на безопасност на съществуващата пътна мрежа;
- Постигането на съпоставимо с европейската практика високо ниво на транспортна достъпност и мобилност за територията на Република България;
- Развитие на интермодален транспорт;
- Изграждане на модерна и оперативно съвместима с европейската железопътна мрежа национална железопътна инфраструктура;
- Намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта;
- Повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система.

От 1 януари 2019 г. започна поетапното въвеждане на ТОЛ системата с въвеждането на т.нар. „електронна винетка“ за леките автомобили, а от месец март 2020 г. стартира поетапното въвеждане на ТОЛ сегменти в обхвата на платената пътна мрежа на база изминато разстояние, с което започна тарифирането и на товарните автомобили над 3,5 т.

С актове на Министерския съвет през 2022 г. се актуализира тарифата за изминато разстояние и Списъка на републиканските пътища, за които се събира такса за изминато разстояние – ТОЛ такса. В тази връзка за периода 2023-2025 г. се очаква промяна на приходите от държавни такси както следва: за 2023 г. се предвижда увеличение с 215,7 млн. лв., за 2024 г. увеличение с 40,0 млн. лв., а за 2025 г. се планира запазване на приходите до размерите от 2024 г, в която се достига размер на приходите от ТОЛ такси на годишна база от 520,0 млн. лв. Средствата ще бъдат насочени към ефективното поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура, изграждане на магистралните пътища и интеграция на националната пътна инфраструктура в Европейската транспортна мрежа.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на транспорта</i>	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
Наименование на индикатора				
1. Рехабилитирани и новоизградени участъци (в т.ч. аварийни дейности)	км.	402,345	511,896	426,423
2. Текущ ремонт и поддържане на РПМ	км.	19 925,233	19 925,233	19 925,233
3. Повишаване на среднопетеглена скорост на движение по железопътната инфраструктура	км./ч.	78,4	78,5	78,6
4. Реализирани влаккилометри от „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД	влаккм.	22 258 840	21 042 909	21 042 909

Основните приоритети на държавното финансово подпомагане на реалния сектор в областта на транспорта и съобщенията са насочени към предоставяне на средства под формата на субсидии, компенсции и капиталови трансфери за нефинансови предприятия. Със средствата от държавния бюджет за нефинансовите предприятия се покриват само необходимите разходи, възникнали при изпълнение на възложените им от държавата задължения, свързани с предоставяне на обществени услуги, с цел избягване

на свръхкомпенсация на предприятията. Предоставянето на средствата е обвързано с конкретни изисквания и критерии, като по този начин се цели повишаване на качеството на изпълняваните услуги и ефективно разходване на средствата от държавния бюджет за съответната дейност.

В това направление са разчетени **субсидии и други текущи трансфери** за нефинансови предприятия, както следва:

– ***Национална компания „Железопътна инфраструктура“***

В изпълнение на чл. 25, ал. 1 от Закона за железопътния транспорт, държавата участва във финансирането на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. Съгласно действащото законодателство, стопанисването и управлението на предоставените активи – публична и частна държавна собственост, и изпълнението на посочените дейности е възложено на Национална компания „Железопътна инфраструктура“.

Предвидените средства за субсидии за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са съобразени с тенденциите и възможностите за реализиране на приходи от други дейности на управителя на железопътната инфраструктура за периода 2023-2025 г., като са планирани средства за 2023 г. в размер на 272 300,0 хил. лв., за 2024 г. – 284 930,0 хил. лв. и за 2025 г. – 314 910,0 хил. лв.

– ***„БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД***

Средствата за субсидии се предоставят на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД за осигуряване изпълнението на възложеното му задължение за извършване на обществени превозни услуги по договор, сключен между министъра на транспорта и съобщенията и дружеството.

Средствата за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД се предоставят и отчитат чрез бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията. За периода 2023-2025 г. са планирани по 196 190,0 хил. лв. на година.

– ***„Български пощи“ ЕАД***

Средствата за субсидии се предоставят на „Български пощи“ ЕАД съгласно разпоредбите на чл. 29 от Закона за пощенските услуги (ЗПУ). Чрез бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията за субсидии през 2023 г. са предвидени общо средства в размер на 61 330,8 хил. лв. В тази връзка разчетените средства за 2023 г. са:

- за авансово предоставени средства за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга през текущата година – 28 456,0 хил. лв.
- за докомпенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга през 2021 г. са предвидени 1 562,0 хил. лв. за 2023 г.;
- за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга за 2018 г. и 2019 г., на основание § 66 от преходните и заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за пощенските услуги (обн., ДВ, бр. 53 от 2019 г.) са предвидени 3 675,0 хил. лв. за 2023 г.;

- за авансово предоставени средства за компенсиране на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България през текуща година – 27 000,0 хил. лв.;
- за докомпенсиране на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България през 2020 г. – 637,8 хил. лв. за 2023 г.

За 2024 г. и 2025 г. са планирани средства в размер на 55 456,0 хил. лв. за година (в т.ч. 28 456,0 хил. лв. за авансово предоставени средства за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга и 27 000,0 хил. лв. за авансово предоставени средства за компенсиране на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България.

Капиталовите трансфери в сектора на транспорта са насочени към:

- *Национална компания „Железопътна инфраструктура“*

Цялостната инвестиционна програма на Национална компания „Железопътна инфраструктура“, свързана с изграждането, рехабилитацията и развитието на железопътната инфраструктура, ще се осъществява със средства от Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г., Оперативна програма „Транспортна свързаност“ 2021-2027 г., Механизма за свързване на Европа и със средства, предвидени по бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията под формата на капиталови трансфери.

На този етап инвестиционната програма е насочена към ускорена реализация на проекти, свързани с европейските транспортни оси и коридори на територията на страната, с оглед привеждане на инфраструктурата в съответствие с европейските норми, изисквания и стандарти, и повишаване на качеството и нивото на безопасност на железопътните превози.

В основната си част капиталовите трансфери се насочват за поддържане на техническото и експлоатационното състояние на съществуващата железопътна инфраструктура и съоръженията по сигнализация и безопасно управление на превозната дейност.

Планираните средства за капиталови трансфери за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ за 2023 г. са в размер на 152 234,0 хил. лв., за 2024 г. – 209 399,0 хил. лв. и за 2025 г. – 294 438,0 хил. лв.

- *„БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД*

За „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД за 2023 г. се предвиждат средства за капиталови трансфери от държавния бюджет в размер на 49 000,0 хил. лв. За 2024 и 2025 г. са предвидени капиталови трансфери от държавния бюджет в размер на 59 000,0 хил. лв. на година. С предвидените средства за капиталови трансфери ще се даде възможност да се осигури финансиране за закупуване на нов подвижен състав, както и за необходими ремонти на съществуваща техника. Разпределението на средствата в рамките на отделните години от периода 2023-2025 г. следва да се осъществява в съответствие с

провежданата от Министерството на транспорта и съобщенията политика по отношение на железопътния транспорт и предвидените в тази връзка мероприятия и дейности.

– *ДП „Пристанищна инфраструктура”*

Капиталовите трансфери през периода 2023-2025 г. се предвижда да бъдат насочени както за ремонтно-възстановителни, рехабилитационни и укрепителни дейности на пристанищната инфраструктура, така и за модернизация на пристанищните съоръжения и дейности, свързани с тяхната проходимост.

Предвидените капиталови трансфери от държавния бюджет за 2023 г. са в размер на 29 247,0 хил. лв. За 2024 г. са предвидени средства в размер на 22 780,0 хил. лв. и за 2025 г. предвидените капиталови трансфери са в размер на 23 600,0 хил. лв.

В областта на транспорта са предвидени и **субсидиите за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии** във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, както и **средствата за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване**, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници.

▪ **Субсидии за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони**

В съответствие с § 4, ал. 1, т. 1 от заключителните разпоредби на Закона за автомобилните превози, в държавния бюджет се предвиждат средства за субсидии за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. Тези превози имат предимно социална насоченост – масови превози до и от работните места в чертите на града, и превози до малки отдалечени селища, осигуряващи връзка с общинския център.

Чрез този вид финансово подпомагане държавата осигурява задоволяване потребностите на населението от пътнически превози при определено гарантирано качествено ниво и достъпни цени, съобразени с покупателната способност, посредством въвеждането на определени задължения за превоз за транспортните оператори. Изпълнението на параметрите за качество, надеждност и достъпни цени на автомобилните превози ще съдейства и за постигане на целите за повишаване на мобилността и комуникациите на населението, минимизиране на регионалните различия, подобряване на заетостта и намаляване на безработицата. В резултат от изпълнението на този социален ангажимент се очаква постигане на основни правителствени приоритети като социално включване и повишаване на жизнения стандарт на населението.

За 2023 г. и 2024 г. средствата са общо по 161,0 млн. лв. на година, в т.ч. 89,0 млн. лв. за Столична община - вътрешноградски транспорт и 72,0 млн. лв. за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. Средствата за 2025 г. са в размер на 162,0 млн. лв., в т.ч. 90,0 млн. лв. за Столична община - вътрешноградски транспорт и 72,0 млн. лв. за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони.

▪ **Средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници**

Предоставянето на права за безплатни и по намалени цени превози в обществения транспорт (железопътен, автомобилен или друг вид транспорт) на определени категории правоимащи лица е елемент на провежданата социална политика, която обхваща част от населението на страната. Средствата за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, се осигуряват ежегодно от държавния бюджет на основание § 4, ал. 1, т. 2 от заключителните разпоредби на Закона за автомобилните превози, чл. 52 от Закона за железопътния транспорт, разпоредби на Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, Закона за съдебната власт, Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство, Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, Закона за специалните разузнавателни средства, Закона за защита на класифицираната информация и Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

Средствата от държавния бюджет за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, са предназначени да покрият разликата между цената на издадените превозни документи с намаление и тази по редовна тарифа на определени категории пътници, в т.ч. ветерани от войните, военноинвалиди, военнопострадали, лица, получаващи пенсия при условията на глава шеста от Кодекса за социалното осигуряване, навършили възраст по чл. 68, ал. 1-3 от същия кодекс, деца до 7 навършени години и деца от 7 до 10 навършени години, ученици, студенти и докторанти в редовна форма на обучение, многодетни майки, инвалиди и други правоимащи лица.

За 2023 г. се предвиждат 13,0 млн. лв. за пътувания с железопътния транспорт, 64,0 млн. лв. за пътувания с вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт и 17,0 млн. лв. за превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения в изпълнение на разпоредбите на определени закони.

За периода 2024-2025 г. годишно се предвиждат по 13,0 млн. лв. за пътувания с железопътния транспорт, 64,0 млн. лв. за пътувания с вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт и 17,1 млн. лв. за превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения в изпълнение на разпоредбите на определени закони.

2.15.2 Политика в областта на съобщенията и цифровата свързаност

Изпълнението на стратегическата цел на политиката за успешна цифрова свързаност ще допринесе за реализацията на визията на Националната програма за развитие България 2030 и на нейните национални цели. Това е свързано с осигуряване на ефективен координационен механизъм и административен ресурс за постигане на реални резултати в полза на българските граждани и бизнес. Министерството на транспорта и съобщенията формира и развива националната политическа рамка в сътрудничество с останалите държавни институции и участва във формирането на европейската политическа рамка.

Важен приоритет е широколентовият достъп до интернет, който представлява основен елемент на цифровата трансформация. Недискриминационният, безопасен и ефективен достъп до интернет трябва да бъде осигурен като услуга в обществен интерес, за да може всеки да участва в икономическия и обществен живот. Без висококачествена и устойчива цифрова инфраструктура, е ограничено или затруднено ефективното използване на

цифрови услуги, както и използването и развитието на технологиите и различните иновационни решения.

Политиката в областта на съобщенията отразява необходимостта от установяване на подходящ баланс между интересите на всички участници на пазара, както на електронните съобщителни мрежи и услуги, от една страна и от друга – хармонизация на законодателството в съответствие с европейската регулаторна рамка в областта на съобщенията при отчитане на националните особености.

Държавната политика в областта на съобщенията и цифровата свързаност за периода 2023-2025 г. е насочена към изпълнението на следните приоритети:

- Осигуряване на условия за свободна, лоялна и ефективна конкуренция както на пазара на електронните съобщения, така и на пазара на пощенските услуги, като част от единния вътрешен пазар в ЕС;
- Развитие на надеждна и сигурна високоскоростна електронна съобщителна инфраструктура;
- Създаване на условия за ускорено изграждане на високоскоростни и свръх високоскоростни електронни съобщителни мрежи;
- Преодоляване на изоставането в изграждането и развитието на електронната съобщителна инфраструктура в слабо населени и отдалечени райони чрез подобряване на възможностите за публична интервенция и усъвършенстване на правилата за държавни помощи;
- Защита на правата на потребителите.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на съобщенията и цифровата свързаност</i>	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
Наименование на индикатора				
1. Цифрова свързаност	0- 100	51	54	55

Цифровото десетилетие определя две основни цели в областта на широколентовата свързаност за 2030 г.: гигабитово покритие за всички домакинства и 5G във всички населени райони. Те ще се отчитат като част от индекса DESI, който измерва степента на навлизане на цифровизацията в икономиката и обществото на ниво ЕС.

Информацията се набира от Европейската комисия от ежегодни проучвания и Евростат. Стойностите средно за ЕС и по държави членки се публикуват веднъж годишно в доклад, който проследява напредъка, на държавите членки.

В областта на съобщенията Комисията за регулиране на съобщенията изпълнява регулаторни и контролни функции по Закона за електронните съобщения, Закона за пощенските услуги, Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура и Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги. Комисията, в изпълнение на законите, на подзаконовите нормативни актове и на общи административни актове, както и европейските регламенти, прилага секторната

политика в областта на електронните съобщения и пощенските услуги, както и политиката по планиране и разпределение на радиочестотния спектър.

Дейността на Комисията е насочена към осигуряване предоставянето на съвременни и качествени електронни съобщителни услуги на гражданите и бизнеса чрез създаване на условия за развитие на пазара на електронните съобщителни мрежи и услуги, част от вътрешния пазар на Европейския съюз, създаване на съгласувани условия за инвестиции в следващо поколение електронни съобщителни мрежи, ефективна и устойчива конкуренция при предоставянето на електронни съобщителни мрежи и услуги, включително по отношение на инфраструктурата, сигурност на мрежите и услугите и равностоен достъп до услугите.

Дейността на Комисията за регулиране на съобщенията попада в обхвата на функционална област „Електронни съобщения и пощенски услуги“.

2.16. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ЕЛЕКТРОННОТО УПРАВЛЕНИЕ

Министерството на електронното управление (МЕУ или Министерството) реализира политика, която допринася икономическата и социалната среда да е все по-конкуренетоспособна и бързо развиваща се. Министърът на електронното управление провежда държавната политика в областта на електронното управление и в областта на информационното общество и информационните технологии във взаимодействие с другите органи на изпълнителната власт.

Провежданата държавната политика включва и електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, мрежовата и информационна сигурност, инфраструктурата за пространствена информация и информацията от общественния сектор в машинно-четим отворен формат.

Ключов приоритет на правителството на Република България е въвеждане на електронното управление като основна платформа за модернизация на държавата, фактор и неотменимо условие за успеха на секторните реформи. Създаването на цифрови институции е основополагащо за постигането на действителен единен цифров пазар. Цифровата трансформация на администрацията и публичните институции води до повишаване на качеството на административните услуги, преминаване към рационални електронни процеси на функциониране и управление в публичния сектор и за достъп по електронен път и повторно използване на информацията. Основната платформа за цифровата трансформация е електронното управление.

Политиката в областта на електронното управление обхваща: управление на нормативните взаимовръзки, административните процеси и услуги, на взаимодействието с потребителите, посредством специфичен инструментариум, който да осигурява много по-високо ниво на ефективност на управлението.

Напредъкът в развитието на електронното управление се свързва с прилагането на принципите и изискванията на Закона за електронното управление, както и привеждането в съответствие с него на законодателната рамка в отделните области на политики, в които нормативни актове въвеждат изключения от реда, предвиден в Закона за електронното управление.

Наред с нормативния аспект, важна роля за развитие на електронното управление има и изграждането и надграждане на информационни ресурси, включително споделени, хоризонтални и централизирани информационни системи и инфраструктурата, чрез

които се осъществява служебният и автоматизиран обмен на данни и информация, и чрез които се предоставят електронни административни услуги или ИТ услуги. Така налагането на единна архитектура на електронното управление и транслирането на нейните изисквания към секторните архитектури по различните области на политики е в основата на ефективното, ефикасно и икономично разходване на публичните средства за електронно управление и информационни и комуникационни технологии в администрацията.

Без висококачествена и устойчива цифрова инфраструктура, не само ефективното използване на цифрови услуги е ограничено или затруднено значително, но и използването и развитието на технологиите и различните иновативни решения.

Основополагащ елемент от цялостната архитектура е наличието на технологична възможност за електронна идентификация, чрез която се гарантира високо ниво на сигурност при предоставянето на електронни административни услуги за гражданите и бизнеса. Тя представлява отключващ фактор за повишаване на използваемостта на електронните административни услуги и повишаване на доверието при взаимодействие по електронен път между гражданите, бизнеса и публичните органи. Липсата на национална схема за електронна идентификация по Закона за електронната идентификация, при която средствата за идентификация се издават от държавата и неяснотата във времеви аспект за нейното реализиране и въвеждането ѝ в продукционна среда, поражда необходимостта приоритетно министерството да изгради система за електронна идентификация, при която гражданите ще се идентифицират при заявяване на електронни административни услуги чрез мобилно устройство.

Изпълнението на политиката в областта на електронното управление ще допринесе пряко за постигането на поетите ангажименти в **Националната програма за развитие „България 2030“** (НПР България 2030). В приоритет 10 са очертани предизвикателствата пред цифровизацията на публичната администрация и персонализираните електронни административни услуги като особено значими за развитието на икономиката и за държавното управление, фокусирано върху нуждите на гражданите и бизнеса. Поставените цели в НПР България 2030 по подприоритет 10.3 „Електронно управление“ са свързани с изпълнението на мерки за дигитализация и управление на данни, създаване на модели от данни с оглед осигуряване на условия за предоставяне на електронни административни услуги, реализация на ключови услуги от типа „епизоди от живота/бизнеса“ и проактивни услуги, и др. Електронното управление е основният двигател за цифрова трансформация на публичните институции. Модерните цифрови технологии ще подпомогнат прехода от институционално центриран подход в държавното управление към управление, фокусирано върху нуждите на гражданите и бизнеса. В основата на тази трансформация ще бъдат данните като основен капитал на електронното управление, както и тяхната наличност и защита. Ключов аспект в тази политика ще е предоставянето на удобен потребителски интерфейс и консолидирането на точките за ползване на цифрови административни услуги чрез ясно обособени интернет портали. За целта ще са нужни и инвестиции в цифровизацията на всички бази данни, имащи отношение към предоставянето на административните услуги, включително държавни и местни архиви, както и разширяване на използването от административните органи на хоризонталните системи на електронното управление и на средата за междурегистров обмен.

Важен елемент ще бъде и преминаването към използването на споделените ресурси на електронното управление, като Държавен хибриден частен облак и Единна електронна съобщителна мрежа. Ще се работи активно за внедряването и прилагането на нови

технологии в администрацията, базирани на Интернет на нещата, изкуствен интелект, блокчейн, и др. Те ще способстват за автоматизираното предоставяне на информация в реално време, за обработката на големи масиви от данни и за защита и проследимост на използването на данни. Ще продължи да се развива и политиката за отворени данни, чрез отварянето на нови масиви от данни на публичните институции.

Прилагането на европейската рамка за цифрова трансформация до 2030 г. ще доведе до необходимост от разработване на нов координационен механизъм в тази сфера, цялостна преработка на националния стратегически документ **„Цифрова трансформация на България за периода 2020-2030 г.“**, включително и изготвяне на Пътна карта за неговото изпълнение и актуализиране на редица национални документи (напр. Националната програма за развитие България 2030, Национална програма „Цифрова България 2025” и др.). Във функциите на МЕУ е включена и координацията на дейности по дезинформация, недостатъчна и погрешна информация; безопасност на децата онлайн; равнопоставеност на половете и др.

В приоритетна област 4 „Осигуряване на ефективни и висококачествени публични електронни услуги за бизнеса, гражданите и държавното управление“ на **Национална програма „Цифрова България 2025”** е заложено трансформирането на публичната администрация в цифрова, с акцент върху иновативните технологии, като изкуствен интелект и технологии с блокчейн за подобряване на предоставянето на публични услуги, за обработка на огромни масиви от данни и др. с оглед сигурно и надеждно предоставяне на електронни административни услуги.

Актуализираната Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2025 г. предвижда до 2025 г. постигането на необратима цифрова трансформация на публичния сектор в Република България, като част от целите за това са насочени към електронно административно обслужване, ориентирано към потребителя, оптимизация на работните процеси в администрацията и промяна на модела на данни за предоставяне на електронни услуги по подразбиране (Digital by default), осигуряване на оперативна съвместимост на информационните ресурси по подразбиране и на цифрови решения, информационни системи и споделени ресурси на електронното управление.

Постигането на работещо електронно управление се предвижда чрез:

- Координирано планиране и реализация на проекти и дейности на национално и местно ниво – от самоцелни инициативи към реализиране на ясно дефинирани приоритети;
- Изграждане на „цифрова администрация” – администрация, структурирана в съответствие със съвременните управленски технологии и постиженията на информационните и комуникационните технологии с акцент развитие и оптимизиране на споделените ресурси на електронното управление;
- Осигуряване на равнопоставен и широк достъп до ефективни, качествени и сигурни услуги на информационното общество за гражданите, бизнеса и държавното управление, както и равни възможности за придобиване на умения за използването им;
- Постигане на оперативна съвместимост, включително семантична оперативна съвместимост, чрез която различните институции да разбират смисъла на информацията по еднакъв начин и да се постигат изцяло автоматизирани процеси;

- Цифровизация на данни, изграждане на единни пространства от данни и прилагане на единни, общи модели на данни и общ стандартизиран инструментариум за работа с данните в публичния сектор, като предпоставка за функционирането на икономика и управление, базирани на данните;
- Поддържане на високо общо ниво на мрежовата и информационната сигурност в държавата чрез реализиране на съвременни и адекватни организационни, технически и технологични мерки, както и мерки за информиране и превенция;
- Ориентиране към резултати – изместване на фокуса от изпълнение на дейности, към постигане на резултати;
- Удобен достъп до административни услуги, чрез развитие на хоризонталните системи на електронното управление и повишаване на достъпността на уебсайтове и мобилни приложения в съответствие с актуалните изисквания за откритост, прозрачност и достъпност на държавните институции;
- Осигуряване на надеждни и сигурни комуникации за нуждите на държавното управление и националната сигурност в мирно време и в кризисни ситуации;
- Разширяване на националното покритие на широколентовата инфраструктура и подобряване на публичните е-услуги чрез нея;
- Прилагане и развитие и налагане на архитектурата на електронното управление в Република България.

Държавната политика в областта на електронното управление е свързана и с предоставянето на възможност на българските граждани за електронно дистанционно гласуване. Чрез електронното гласуване на българските граждани ще се осигури технологична възможност за лесен достъп до участие в избори и референдуми.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на електронното управление	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Наименование на индикатора				
1. Реализирана и поддържана информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри (ИСЦИПР)	Брой	0	1	0
2. Идентифицирани и оптимизирани за дигитализация ключови работни процеси в администрацията.	Брой	5	5	6
3. Дял на административните органи, които изпълняват изискванията на чл. 24-25 от Наредбата за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност (НМИМИС)	%	60	75	90
4. Надграждане и поддържане на eIDAS възел за осигуряване на възможност за трансгранична електронна идентификация.	Брой	1	1	1
5. Поддръжка и развитие на Държавен хибриден частен облак, ЗИВ и Единна електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ). Увеличен преносен капацитет между опорни възли на ЕЕСМ.	Брой	1	1	1
6. Развитие на секторната CSIRT мрежа и изграждане на възможност за автоматично докладване на инциденти от конституентите на Националния екип за реагиране при инциденти в компютърната сигурност (НЕРИКС)	Брой	3	7	10
7. Поддържане на технически протокол за обмен на електронни документи.	Брой	1	1	1

Полистика в областта на електронното управление	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Наименование на индикатора				
8. Извършени проверки по ЗЕУ, ЗКС, ЗДОИ, ЗДПД	Брой	120	328	340
9. Съставен индекс за цифрова икономика и общество (Digital Economy and Society Index, DESI) за България	0-100	39	39	41

Забележка: Закон за електронно управление (ЗЕУ), Закон за киберсигурност (ЗКС), Закон за достъп до обществена информация (ЗДОИ) и Закон за достъп до пространствени данни (ЗДПД)

1. Реализирана и поддържана информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри (ИСЦИПР)

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Ефективното дигитализиране на над 15 000 регистъра в държавната администрация налага предоставянето на централизирано средство за създаване и управление на регистри. В процес на изграждане е информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри.

Системата предоставя възможност всяка администрация автоматизирано да създаде структура от данни и изпълнение на работните процеси, свързани с предоставяните чрез регистъра услуги (вписване, промяна, и удостоверяване на обстоятелства), както и графични потребителски интерфейси за достъп до съответните услуги. Освен това системата предоставя възможност една администрация да поддържа данните в множество регистри, за които е първичен администратор на данни (ПАД), в изолирани пространства (tenants), както и множество администрации да поддържат един или повече регистри в предоставено чрез системата изолирано пространство - ДХЧО. Системата автоматизирано генерира уеб услуги, необходими за взаимодействие с външни системи.

2. Идентифицирани и оптимизирани за дигитализация ключови работни процеси в администрацията

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Работните процеси в администрацията продължават да бъдат насочени предимно към работа с документи на хартиен носител. Дори и процеси, които през годините са електронизирани, показват съществени слабости, свързани с незавършен докрай процес на оптимизация на вътрешния ход на процедурите, наличие на ненужни стъпки и незаконосъобразно изискване от гражданите и бизнеса на информация и данни, вече налични в администрацията. Налице е електронизация на административното бреме. Също така в много от случаите са налице и нормативни пречки за необходимата оптимизация и привеждане в съответствие с изискванията на Закона за електронното управление.

Министерството на електронното управление ще идентифицира и оптимизира ключови работни процеси в администрацията, за последващото им дигитализиране. Цялостният подход ще бъде допълнен с разработване при необходимост на проекти на нормативни изменения.

3. Дял на административните органи, които изпълняват изискванията на чл. 24-25 от НМИМС

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 4: Повишаване нивото на мрежовата и информационната сигурност.

Изискванията на чл. 24-25 от НМИМИС са насочени към осигуряване на защита на уеб сървъри и защита на Domain Name System. Изпълнението на посочените изисквания е важна стъпка за осигуряване на високо ниво на мрежова и информационна сигурност.

4. Надграждане и поддържане на eIDAS възел за осигуряване на възможност за трансгранична електронна идентификация

Измерва степеня на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Чрез eIDAS възела се изпълняват задълженията по Регламент (ЕС) № 910/2014 г. във връзка с трансграничната електронна идентификация. Той представлява точка на свързване, която е част от архитектурата за оперативна съвместимост на електронната идентификация и участва в трансграничното удостоверяване на автентичността на лица, като е в състояние да разпознава и обработва или препраща предавания на данни към други възли, с което дава възможност на националната инфраструктура за електронна идентификация на една държава членка да се свързва с националната инфраструктура за електронна идентификация на други държави членки.

5. Поддръжка и развитие на Държавен хибриден частен облак, ЗИВ и ЕЕСМ. Увеличен капацитет между опорни възли на ЕЕСМ

Измерва степеня на изпълнение на Стратегическа цел 3: Развитие на споделените ресурси на електронното управление.

Държавният хибриден частен облак е основен компонент на споделените ресурси на електронното управление. Ефективното им използване зависи в голяма степен от осигуряването на необходимия ресурс за технологична поддръжка, популяризиране на техните възможности и налагане използването на услугите на облака. Необходимо е управляемо преминаване към по-високо използване на ресурси и облачни услуги.

Разширяване на ЕЕСМ до нови потребители – държавни институции и общини, ще доведе до разширяване на националното покритие на широколентовата инфраструктура и подобряване на качеството на предоставяните публичните е-услуги чрез нея, както и ще даде възможност за осигуряване на надеждни и сигурни комуникации за нуждите на държавното управление и националната сигурност в мирно време и в кризисни ситуации и оптимизиране на комуникационна среда за облачни услуги и системи.

Увеличението на обема информация/трафик по Единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) налага оптимизиране на топология и увеличаване на преносния капацитет на ЕЕСМ.

6. Развитие на секторната CSIRT мрежа и изграждане на възможност за автоматично докладване на инциденти от конституентите на Националния екип за реагиране при инциденти в компютърната сигурност (НЕРИКС)

Измерва степеня на изпълнение на Стратегическа цел 4: Повишаване нивото на мрежовата и информационната сигурност.

В съответствие със Закон за киберсигурност е създадена мрежа от Екипи за реагиране на инциденти с компютърна сигурност (ЕРИКС), определени чрез решение на Министерски съвет, които осъществяват задачи в съответния си сектор, като регистрират инциденти и подпомагат конституентите в сектора. Чрез развитието на секторната мрежа ще се разшири обхватът на осигуряването на киберсигурност в секторите на икономиката и ще се подобри общото ниво на мрежовата и информационна сигурност.

7. Поддържане на технически протокол за обмен на електронни документи

Измерва степеня на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Преустановяването на хартиения обмен между администрациите е всеобхватна мярка на национално равнище за премахване на хартиената администрация и за намаляване на административната тежест за гражданите, за бизнеса и за самите администрации. Изцяло електронният документооборот е видима стъпка за преодоляване на „аналоговата“ култура в администрацията, стъпка, която е от ключово значение за цифровизацията на административните процеси на всички равнища.

8. Извършване на проверки и контрол по Закона за електронно управление (ЗЕУ), Закона за киберсигурност (ЗКС), Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) и Закона за достъп до пространствени данни (ЗДПД)

Измерва степенята на изпълнение на Стратегическа цел 1: Развитие и контрол на политиките за е-управление и мрежова и информационна сигурност.

Извършването на ефективен контрол по спазване на изискванията на ЗЕУ, ЗКС, ЗДОИ, ЗДПД и подзаконовите нормативни актове по прилагането им цели повишаване на нивото на електронния обмен на документи и данни между административните органи, гражданите и бизнеса, на предоставянето на електронни административни услуги от лицата по чл. 1, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕУ и достъпността на техните уебсайтове, както и нивото на мрежова и информационна сигурност.

9. Съставен индекс за цифрова икономика и общество (Digital Economy and Society Index, DESI) за България

Измерва степенята на изпълнение на Стратегическа цел 5: Осигуряване на равнопоставен и широк достъп до ефективни, качествени и сигурни услуги на информационното общество за гражданите, бизнеса и държавното управление, както и равни възможности за придобиване на умения за използването им.

DESI измерва степенята на изпълнение на четирите политически области: човешки капитал, свързаност, внедряване на цифрови технологии и цифрови публични услуги, като обобщава съответните показатели за цифровизацията в Европа като цяло и държавите - членки на ЕС, поотделно. Той е структуриран в четири глави:

1. Свързаност	Фиксирана широколентова свързаност, мобилна широколентова свързаност и цени
2. Човешки капитал	Използване на интернет, основни и специализирани умения в областта на цифровите технологии
3. Внедряване на цифрови технологии	Цифровизация на стопанската дейност и електронна търговия
4. Цифрови обществени услуги	Електронно управление и електронно здравеопазване

Напредъкът по четирите политически области ще се измерва с 16 ключови показатели за ефективност/КПЕ. 11 КПЕ са съществуващите показатели за DESI: основни цифрови умения, специалисти в областта на ИКТ, гигабитова свързаност, 5G покритие, МСП с поне основно ниво на цифров интензитет, изчисления в облак, големи информационни масиви/данни, изкуствен интелект, еднорози и онлайн публични услуги за гражданите и предприятията. Освен това има пет нови КПЕ, за които все още няма базови стойности: квантови изчисления, електронно здравеопазване, електронна идентификация, полупроводници и периферни възли. Комисията ще наблюдава напредъка на Съюза по отношение на постигането на общите и

цифровите цели, като за тази цел ще разчита на DESI и ще определя посредством акт за изпълнение КПЕ за всяка цифрова цел.

Предимства: Информацията се набира от Европейската комисия от меродавни източници, като Евростат и ежегодни проучвания. Стойностите средно за ЕС и по държави членки се публикуват веднъж годишно в Доклада относно DESI, който проследява напредъка, отбелязан от държавите членки по отношение на цифровизацията. Това дава възможност за сравнение, както по отношение на напредъка във времето, така и по отношение на разликите между отделните държави членки на ЕС.

2.17. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Министерството на туризма изпълнява **политиката в областта на устойчивото развитие на туризма.**

Политиката за устойчиво развитие на туризма е разработена в подкрепа запазването на икономическата стабилност и създаване на условия за устойчив икономически растеж. Тя е конкретно насочена към формулиране на адекватни дейности по прилагане на държавната политика за развитието на сектор „Туризмът” и включва и обществен контрол върху тяхното изпълнение. В тази връзка се предвижда участие на туристическите организации и други организации на неправителствения сектор в процеса на формулиране на секторните политики и консултации по изготвяне на законодателството, регулиращо отрасъла.

В съответствие с Националния план за развитие България 2030 ще бъде популяризиран българския туристически продукт посредством рекламни кампании с фокус върху неговите уникални качества и балансираното развитие на туристическите райони. Ще се стимулира развитието на специализирани видове туризъм – културен във всичките му форми, в т.ч. винено-кулинарен, здравен във всичките му форми (балнео, СПА, уелнес, медицински), приключенски, алтернативен, градски (конгресен и събитийен), и други специализирани сегменти, придаващи висока добавена стойност на туристическите продукти.

Важен приоритет за националната туристическа политика ще е насърчаване развитието на туристическото райониране и съответните организации за управление на туристическите райони (ОУТР), което ще подпомогне устойчивото развитие на районите, като привлекателни и конкурентоспособни туристически дестинации, чрез провеждане на ефективна маркетингова политика и налагане на продуктовете им специализация. Усилията ще бъдат насочени към ефективно функциониране на ОУТР, което ще спомогне за по-добро качеството на живот в местните общности, осигурено чрез туризма, повече възможности за местния микро и малък бизнес в туризма.

Планират се конкретни мерки и действия по политики, които ще подпомогнат и заздравят бизнеса в сектор туризъм – като активна работа и срещи с браншовите организации, интелигентна дигитална рекламна кампания, партньорства с международни организации и други конкретни стъпки.

Предвидените средства за периода 2023-2025 г. са насочени към:

- Оптимизиране на модела за планиране и управление на туристическото развитие на България с оглед постигане на висок и устойчив икономически растеж;

- Подобряване на рамковите условия за стимулиране качеството на туристическия продукт, защита на потребителите на туристически услуги и намаляване на клиентския риск на българските и чуждестранни потребители на националния туристически продукт. Мониторинг върху качеството на услугите в туристическите обекти и туристическия продукт, предлаган от България като туристическа дестинация, чрез системата за регистриране, категоризиране, сертифициране и вписване;
- Позициониране на България като туристическа дестинация в по-висок клас на световния туристически пазар като качество и добавена стойност, чрез реализиране на дейности по изпълнение на проекти с външно финансиране;
- Стимулиране на вътрешния туризъм и намаляване на регионалните различия чрез създаване на силни регионални брандове;
- Събиране, обработване, съхраняване и представяне на статистически данни за туризма;
- Възлагане на концесия и отдаване под наем на морски плажове.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Годишен ръст на броя на туристическите посещения от чужденци*	% спрямо предходната година	5,0	3,0	3,0
2. Годишен ръст на броя на българските туристи, реализирали нощувки в страната в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла**	% спрямо предходната година	2,0	1,0	1,0
3. Принос на туризма и свързани с него икономически дейности към БВП***	дял от БВП в %	6,0	6,2	6,4

*Отчетени съгласно методологията на Световната организация по туризъм, но без транзит.

**Съгласно методологията на отчитане на НСИ на показателя пренощували лица.

*** В таблицата е отразена само една от възможните хипотези, като по-оптимистични и песимистични варианти не са изключени.

Към момента няма възможност за точно прогнозиране на темповете на възстановяване на туризма след 2022 г., поради силното влияние на ситуацията в Украйна върху туризма. Отразената хипотеза в таблицата включва предпазлив вариант и продължаващо негативно въздействие на външни за туризма фактори.

Устойчивото провеждане на политиките в областта на маркетинга и рекламата и нуждата да се отговаря адекватно на промените в туристическия бизнес са пряко свързани с възможностите за навременна реакция и адекватно увеличаване на финансирането за национален маркетинг. Засилването на рекламата на дестинация България ще допринесе за по-видимото позициониране на бранд България и промотиране на нашия комбиниран туристически продукт.

2.18. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Предизвикателствата пред съвременното селско стопанство налагат прилагане на аграрна политика, насочена към повишаване на ефективността и

конкурентоспособността на земеделското производство, устойчиво използване и управление на природните ресурси, увеличаване на икономическата активност и нарастване на заетостта в селските райони.

2.18.1 Политика в областта на земеделието и селските райони

Прилаганата политика обхваща дейности в подкрепа на ефективното използване и опазване на земеделските земи, съхраняване и подобряване на генетичните ресурси в растениевъдството и животновъдството и развитие на потенциала на двата подсектора за производство на конкурентоспособна продукция, развитие на научните изследвания в аграрната сфера, предоставяне на качествено научно обслужване и консултации на земеделските производители, стабилизиране на пазарите на земеделска продукция и гарантиране на доходите на производителите, сигурност и безопасност по веригата на предлагане на храни.

Планираните средства в тази област са насочени към:

- Развитие на аграрния отрасъл за осигуряване на хранителна сигурност и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси;
- Мобилизиране на потенциала на селските райони за постигане на балансирано социално и териториално развитие.

Принос за прилагане на политиката, освен структурите в системата на Министерството на земеделието и храните (МЗХ), имат Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ), Агенция „Митници“, неправителствени и браншови организации.

Отговорността за разпределението на публичните разходи за политиката в областта на земеделието и селските райони е на Министерството на земеделието и храните и се осъществява чрез бюджета на министерството, бюджета на ДФЗ и сметките за средства от Европейския съюз.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на земеделието и селските райони	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Наименование на индикатора				
1. Минимален размер на Използваната земеделска площ (ИЗП)	млн. ха	5	5	5
2. Брутна добавена стойност от отрасъл Селско стопанство	млн. лева	3 600	4 200	4 300
3. Производителност на труда в отрасъл Селско стопанство – БДС/ГРЕ*	хил. лева/ГРЕ	15,0	25,3	25,9
4. Предприемачески доход в отрасъл Селско стопанство	млн. лева	2 500	3 000	3 050

* БДС/ГРЕ - Брутна добавена стойност/Годишни работни единици (еквивалент на пълна годишна заетост в селското стопанство).

За периода 2023-2025 г. по бюджета на Министерството на земеделието и храните са предвидени средства в размер на 29,3 млн. лв. годишно за извършване на обществена

услуга за защита от вредното въздействие на водите, възложена на „Напоителни системи“ ЕАД.

Държавен фонд „Земеделие“ участва в прилагането на политиката на МЗХ в областта на земеделието и селските райони. Фондът работи за постигане на дългосрочната визия на Република България за изграждане на конкурентно, ефективно и устойчиво селско стопанство, защита на пазара на земеделски продукти от сътресения и подобряване качеството на живот в селските райони.

Държавен фонд „Земеделие“ отговаря за разпределението на публичните средства за политиката, които разходва пряко чрез бюджета си и чрез сметката за средства от Европейския съюз, одобрени с годишния закон за държавния бюджет на Република България.

За изпълнението на политиката допринасят и взаимоотношенията на ДФЗ освен с МЗХ и с други институции: институциите на Европейския съюз, разплащателните агенции на други държави-членки на ЕС и други.

Ключови индикатори в областта на земеделието и селските райони в частта на ДФЗ са:

- *Изпълнение на бюджета по ПРСР 2014-2020 съгласно правилото N+3*

Съгласно европейското законодателство бюджетът на всяка програма за развитие на селските райони е разделен по години от 2014 до 2020 г., като средствата за всяка година могат да бъдат разплатени единствено в рамките на следващите три години.

- *Изпълнение на мерките за подкрепа на пазара и на организациите на производителите;*
- *Изпълнение на директните плащания към земеделските производители;*
- *Изпълнение на индикатора държавни помощи - осъществява се чрез предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на земеделските стопани със средства от националния бюджет;*
- *Изпълнение на схемите за преходна национална помощ - целта им е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави-членки и да повиши конкурентоспособността им.*

Чрез посочените индикатори може да се оцени финансовата подкрепа, обвързана с постигането на следните цели:

- ефективно усвояване на средства от Европейския фонд за гарантиране на земеделието и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони чрез добро административно и финансово управление и контрол;
- създаване на ефективно, конкурентоспособно и пазарно-ориентирано земеделие;
- стабилизиране на пазарите на земеделски продукти чрез оказване на пазарна финансова подкрепа;
- повишаване на доходите на производителите чрез директни плащания на площ и държавни помощи;
- устойчиво развитие на селскостопанския отрасъл;

- подобряване качеството на живот и разнообразяване на икономиката в селските райони.

В областта на **селското стопанство и земеделие** се предоставят на бенефициенти по програмите и мерките за държавно подпомагане следните основни услуги:

1. Схеми за преходна национална помощ

Целта на преходната национална помощ е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави членки и да повиши конкурентоспособността им, да предостави възможност за последователност в политиката и подпомагане с максимална продължителност с национални средства на сектор „Тютюн“, да осигури допълнително подпомагане на говедовъдството и отглеждането на овце и кози. Прилагането на схемите изисква осъществяването на ежегодна нотификация до Европейската комисия и се финансира от националния бюджет.

През програмния период 2014-2020 г. могат да бъдат прилагани следните схеми за преходна национална помощ:

- Схема за преходна национална помощ за земеделска земя на хектар;
- Схема за преходна национална помощ за тютюн, необвързана с производството;
- Схема за преходна национална помощ за говеда, необвързана с производството;
- Схема за преходна национална помощ за овце-майки и/или кози-майки, обвързана с производството.

2. Държавни помощи

2.1. Държавен фонд „Земеделие“ осъществява държавно подпомагане, в т.ч. безвъзмездна помощ и краткосрочно кредитиране със средства от националния бюджет. Прилаганите към момента схеми за държавни помощи в селското стопанство са нотифицирани от Министерството на земеделието и храните и са одобрени от Европейската комисия на база на действащото законодателство на ЕС в областта на държавните помощи.

Предвижда се подпомагането на земеделските стопани през периода 2023-2025 г. да се определя на базата на промените в европейското законодателство, като тенденцията е да се запазят досега действащите държавни помощи.

Политиката на подпомагане се определя както от специфичните нужди в отделните подсектори на земеделието, така и от интересите на земеделските стопани, като се следва принципът на анализ на необходимостта от държавно подпомагане в дадена област при спазване на нормите на европейското и националното право в областта на държавните помощи.

Разширяването на подпомагането в сектор растениевъдство може да се окаже естествен процес, породен от стремежа на растениевъдите за осигуряване на размер на държавна помощ, сходен с този за животновъдството.

Допълнителен инструмент за подкрепа на земеделските стопани при извънредни случаи или в случаи, за които не се прилагат схеми на държавни помощи, е подпомагането по

линия на de minimis помощите. Тези помощи може да се използват при необходимост през периода 2023-2025 г. в качеството им на резервно подпомагане.

2.2. Държавни помощи с инвестиционен характер

Държавен фонд „Земеделие“ осъществява дейността по администриране на нотифицираните от управляващия орган Министерството на земеделието и храните и одобрени от Европейската комисия схеми на държавните помощи с инвестиционен характер.

3. Данък върху добавената стойност по схемите и мерките на Селскостопански пазарни механизми

Предвиждат се и средства за изплащане на данъка върху добавената стойност по следните схеми и мерки:

- Схема „Училищен плод“ и Схема „Училищно мляко“

Помощите са предназначени за деца и ученици, посещаващи редовно учебните заведения, признати съгласно Закона за предучилищното и училищното образование. Учебните заведения са най-подходящата среда за въздействие върху хранителните навици на децата на етапа, в който те се формират.

Бенефициенти по схемите могат да бъдат учебни заведения, общини, еднолични търговци, търговски дружества и кооперации, производители на плодове и зеленчуци, организации и групи на производители на плодове и зеленчуци, както и производители на мляко и млечни продукти. Одобрените заявители по схемата извършват доставка на пресни плодове и зеленчуци/мляко и млечни продукти в учебните заведения и детски градини на територията на цялата страна през учебната година.

4. Схеми за извънредни помощи в сектора на млякото

По бюджета на ДФЗ за периода 2023-2025 г. са предвидени общо средства в размер на 300,4 млн. лв. годишно за изплащане на държавни помощи, преходна национална помощ за тютюн, преходна национална помощ за животни, схеми за извънредна помощ на земеделски стопани по селскостопански пазарни механизми, средства за ДДС пазарни мерки и национални доплащания за преходни кампании.

2.18.2 Политика в областта на рибарството и аквакултурите

Политиката в сектор „Рибарство“ (сектор „Рибарство“ включва дейностите, свързани с риболов с цел търговия, любителски риболов, аквакултури и рибопреработвателната промишленост) следва да допринася за:

- поддържане и възстановяване на биоразнообразието във водните екосистеми чрез прилагане на екосистемен подход към управлението на рибарството и аквакултурите;
- осигуряване на условия за устойчива експлоатация на морските биологични ресурси, основаваща се на подхода на предпазливост;
- създаване на достъпна храна за населението, популяризираща здравословен модел на хранене;

- прилагане на европейските стандарти по отношение на производство, преработка и маркетинг на риба от стопански риболов и аквакултури;
- превръщане на сектор „Рибарство“ в модерен и конкурентоспособен сектор, с помощта на прилагането на иновационни дейности, подпомогнати от научни разработки;
- превръщане на сектор „Рибарство“ в гъвкав саморегулиращ се икономически сектор в резултат на изградено партньорство и съвместни дейности между частните предприятия, организации и съответните национални институции и европейски структури;
- превръщане на сектор „Рибарство“ в икономически стабилен сектор, посредством повишаване на асортимента, качеството и количеството на произведената продукция от риба, носеща значителни приходи на лицата, ангажирани с риболова и аквакултурите;
- по-добро интегриране с другите сектори на икономиката (туризъм, услуги и др.).

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на рибарството и аквакултурите</i> Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
1. Годишна консумация на риба	кг/човек	5,2	6,0	6,2

Държавен фонд „Земеделие“ участва и в прилагането на политиката на МЗХ в областта на рибарството и аквакултурите.

Фондът споделя дългосрочната национална визия, обвързана с изграждане на конкурентен, ефективен, икономически и екологично устойчив сектор „Рибарство“ в България, като допринася за постигане на целите, заложи в политиките на МЗХ в рамките на Общата политика по рибарство на Европейския съюз и съгласно националния стратегически план.

ДФЗ отговаря за разпределението на публичните разходи за политиката, които разходва пряко чрез бюджета си и чрез сметката за средства от Европейския съюз, одобрени с годишния закон за държавния бюджет на Република България.

Ключов индикатор за изпълнение на политиката в частта на ДФЗ е:

- *Изпълнение на бюджета по ПМДР²⁸ 2014-2020 по правилото N+3 (ЕФМДР)²⁹*

²⁸ Програма за морско дело и рибарство.

²⁹ Европейски фонд за морско дело и рибарство.

2.18.3 Политика в областта на съхраняването и увеличаването на горите и дивеча

С изпълнението на политиката в областта на съхраняването и увеличаване на горите и дивеча, се дава принос за реализация на визията за развитие на горския сектор, която е: Република България да има жизнени, продуктивни и многофункционални гори, устойчив, конкурентноспособен и иновативен горски сектор, съхранено биологично разнообразие, количество и качество на водните ресурси в горските територии. Секторът да подпомага икономическото развитие на страната, да осигурява условия за пълноценна реализация на заетите в него и да гарантира поддържането на здравословна околна среда.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на съхраняването и увеличаването на горите и дивеча.	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Наименование на индикатора				
1. Изработване на областни планове за развитие на горските територии	Брой	2	2	2
2. Инвентаризация на горските територии и изработване на планове за ловностопански дейности и дейности по опазване на горските територии от пожари	Хил. ха	480	360	380
3. Състояние на запаса на благороден елен	Брой	30 000	30 000	33 000

2.19. ИКОНОМИЧЕСКА И ФИНАНСОВА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА РАЗВИТИЕТО НА ИНВЕСТИЦИИТЕ И ИНОВАЦИИТЕ В ПОДКРЕПА НА РАСТЕЖА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА

В тази сфера Министерството на икономиката и индустрията изпълнява следните политики:

2.19.1 Политика в областта на устойчивото икономическо развитие и конкурентоспособност

Политиката за устойчиво икономическо развитие цели повишаване на потенциала за растеж, основаващ се на насърчаване на инвестициите във високотехнологични промишлени производства и интензивни на знание услуги, насърчаване на предприемачеството и повишаването на производителността на труда.

Приоритет на икономическата политика е повишаването на привлекателността на България за инвестиции, както и за създаване на предпоставки за развитието на страната като център за интензивни на знание, производства и услуги с висока добавена стойност.

Важна част от политиката на Министерство на икономиката и индустрията е повишаване на конкурентоспособността на предприятията и създаване на условия за привличане на капитали. От съществено значение е насърчаване сътрудничеството между фирмите, образователните и научни институции, с цел предоставяне на конкурентоспособни продукти и услуги на пазара.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект	Прогноза	Прогноза
		2023 г.	2024 г.	2025 г.
1. Ръст на индекса на промишленото производство	%, YoY	5,5	7,0	7,7
2. Ръст на добавената стойност по факторни разходи на МСП	%, YoY	8,0	8,2	8,3

Източник: по т. 1 - Национален статистически институт и изчисления на Министерство на икономиката и индустрията; по т. 2 - данните на ЕК: SBA SME fact Sheet 2021 г. и изчисления на Министерство на икономиката и индустрията.

По т. 1 - Индексът на промишленото производство е основен краткосрочен икономически бизнес показател, който има за цел да измери месечните изменения в промишленото производство в продължение на дълъг период от време. Месечното наблюдение позволява да се проследи икономическото развитие в най-ранния му стадий, т.е. навременният индекс на промишленото производство е подходящ за краткосрочно наблюдение на развитието на икономиката.

По т. 2 - Добавената стойност по факторни разходи на МСП е показател от SBA SME fact Sheet на Европейската комисия. Индикаторът се отнася към стратегическа цел: „Повишаване на потенциала за икономически растеж и подобряване на възможностите за участие в единния европейски пазар и пазарите на трети страни“.

2.19.2 Политика в областта на ефективното външноикономическо сътрудничество

Политиката е решаваща за устойчивото икономическо развитие на страната и подобряване на конкурентоспособността на българските предприятия. Постигането на ръст на износа е важно за технологичната модернизация и обновяването на производството, за подобряване на конкурентоспособността и постигането по този начин на целите за ускорен растеж и нови работни места.

Свободният достъп до пазари на трети страни и преките чуждестранни инвестиции са едни от основните външни източници за осигуряване на устойчив растеж, основан на експортното ориентиране и повишаване на конкурентоспособността на българската икономика.

За постигане на целите на политиката за ефективно външноикономическо сътрудничество, Министерството на икономиката и индустрията продължава да прилага мерки за насърчаване на износа, стимулиране външнотърговския капацитет и конкурентоспособността на българските фирми на външните пазари и популяризиране търговско-икономическия потенциал на Република България в чужбина и подкрепа за представянето на българските компании.

Министерството на икономиката и индустрията продължава активно да участва в процеса на формиране и прилагане на Общата търговска политика на Европейския съюз и по-конкретно за защита на българските приоритети и интереси по достъпа до пазара на стоки и услуги, обществени поръчки и други в рамките на водените от ЕС двустранни преговори за търговска либерализация и насърчаване на инвестициите, както и в многостранните търговски преговори в Световната търговска организация и подготовка за присъединяване на Република България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на ефективното външноикономическо сътрудничество</i>	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
Наименование на индикатора				
1. Износ на стоки	%	6,5	5,1	5,1
2. Внос на стоки	%	8,6	5,5	5,5

Износът на стоки е основен двигател на икономическия ръст на страната. Цел са създаването на благоприятни условия за разширяване присъствието на български стоки и услуги и на българските компании на чужди пазари, разширяване на икономическото сътрудничество с партньорите на институционално ниво и създаване на предпоставки за улесняване на бизнеса и разширяване на бизнес контактите, организиране на прояви, като бизнес форуми, търговски мисии, участие в специализирани изложби в страната и чужбина, за представяне на потенциала на българските фирми и предлаганите стоки и услуги, стимулиране външотърговския капацитет и конкурентоспособността на българските фирми на външните пазари чрез повишаване квалификацията на малките и средни предприятия в областта на външната търговия. Отчитат се сравнителните и конкурентните предимства на българските стоки и фирми на външните пазари.

Вносът на стоки осигурява основните ресурси за икономическото развитие на страната. Внасят се стоки, за които България няма конкурентни предимства в производството им у нас, високотехнологични машини и съоръжения, транспортни средства, резервни части, лицензи, патенти и други продукти на интелектуалната собственост.

Постигането на напредък във водените от Европейската комисия преговори по споразумения за свободна търговия и многостранни инициативи в Световната търговска организация осигурява наличието на адекватна договорно-правна рамка в международните икономически отношения, в т.ч. постигане на многостранни и двустранни договорености в областта на търговията, взаимното насърчаване и други. Това създава благоприятни условия за разширяване на присъствието на български стоки и услуги и български компании на чужди пазари (наред с компаниите от останалите държави-членки на ЕС).

2.19.3 Политика в областта на развитието на инвестициите и иновациите в подкрепа на растежа на българската икономика

Министерството на иновациите и растежа ще работи за повишаване на потенциала за растеж, основаващ се на насърчаване на инвестициите във високотехнологични промишлени производства и интензивни на знание услуги, насърчаване на предприемачеството, иновациите и повишаването на производителността на труда. Приоритет на икономическата политика е повишаването на привлекателността на България за инвестиции, както и за създаване на предпоставки за развитието на страната като център за интензивни на знание, високотехнологични производства и услуги.

В тази връзка, важна част от политиката на Министерството на иновациите и растежа ще бъде по-добра координация на политиките, свързани с превръщането на научните резултати в продукти и услуги и трансфера на иновативни и технологични решения в подкрепа на бизнеса и индустрията, като ще създаде съвместно с Министерството на образованието и науката Борд за иновации. Ключов приоритет ще бъде създаване на условия за привличане на частни капитали за финансиране на изследователската дейност, както и привличане на инвеститори, които подкрепят научноизследователската

и развойна дейност в страната с дългосрочна визия, което ще създаде предпоставки и за привличането и задържането на таланти в България.

Министерството ще предприеме мерки с цел повишаване на иновационния капацитет и капацитета за израстване и излизане на международни пазари на стартиращи малки и средни предприятия, като където е необходимо ще се планират мерки, свързани с подкрепа на бизнеса за справяне с енергийната криза и кризата, предизвикана от COVID-19, особено на най-засегнатите сектори.

Тази политика ще бъде насочена към достигане на националните цели в Националната програма за развитие България 2030, Националната стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия и Иновационната стратегия за интелигентна специализация.

Визията за развитието на политиката е Министерството на иновациите и растежа да бъде основен двигател за икономически растеж, иновации и повишаване на конкурентоспособността на малки и средни предприятия и компании с потенциал за продажби извън страната.

В тази връзка, повишаването на иновационната активност на предприятията и създаването на условия за привличане на частни капитали за финансиране на изследователската дейност от и по поръчка на предприятията ще бъде важна част от политиката на Министерството на иновациите и растежа. От съществено значение е насърчаване сътрудничеството между предприятията и изследователските организации и ускоряване навлизането на нови продукти и услуги на пазара.

В рамките на тази политика Министерството на иновациите и растежа ще осъществява следните дейности:

- Разработване на политики по взаимодействието между научните изследвания, иновациите и технологиите за развитие и надграждане на R&I³⁰ капацитет и на R&I екосистема и политиката по защита на интелектуалната собственост и права;
- Разработване на предложения за държавната политика по взаимодействие между научните изследвания, иновациите и технологиите;
- Разработване на проекти на нормативни актове, свързани с процеса на подготовка, ресурсно обезпечаване и изпълнение на политиката по взаимодействие между научните изследвания, иновациите и технологиите съвместно с останалите институции, които имат отношение към нейното разработване и изпълнение;
- Осъществяване на дейности по картографиране на научноизследователската и иновационна екосистема, разработване и прилагане на политики и модели за осигуряване на устойчивост и развитие на изградените научно-изследователски и иновационни инфраструктури и капацитет;
- Разработване, актуализиране и анализ на изпълнението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация, както и други стратегически документи, които имат отношение към политиката на взаимодействие на трите сфери и програмите за тяхното изпълнение;

³⁰ Научни изследвания и иновации.

- Участие в разработването и съгласуване на националната рамка на политиката по защита на интелектуалната собственост и права и на нови модели и форми за развитие и защита на интелектуалната собственост и развитие на капацитета в тази сфера;
- Осъществяване на процеса на координация, демаркация и допълняемост на отделните мерки, интервенции и инвестиции в рамките на държавната политика в областта и други политики, които имат отношение към изпълнението им;
- Участие в ефективното и устойчиво изпълнение на отделните инструменти и мерки на политиката по взаимодействието между научните изследвания, иновациите и технологиите за развитие и надграждане на пълноценна научноизследователска и иновационна екосистема, като координира управлението на програми и проекти, които са финансирани със средства на националния бюджет, ЕС, международни донори и други организации;
- Ефективно разработване, изпълнение, управление и при необходимост изменение на Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021-2027 г. (ПНИИДИТ/Програмата) с оглед изпълнението на нейните цели, в съответствие с приложимото европейско и национално законодателство и стратегически документи, системите за управление и контрол.

За периода 2023-2025 г. за насърчаване на инвестициите на местни и чуждестранни предприятия, изпълняващи инвестиционни проекти по Закона за насърчаване на инвестициите, са планирани общо средства в размер на 53,6 млн. лв., съответно 9 млн. лв. за 2023 г., 22,3 млн. лв. за 2024 г. и 22,3 млн. лв. за 2025 г.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на развитието на инвестициите и иновациите в подкрепа на растежа на българската икономика</i> Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект</i> 2023 г.	<i>Прогноза</i> 2024 г.	<i>Прогноза</i> 2025 г.
		1.Преки чуждестранни инвестиции	% от БВП	2,6

Индикаторът *Преки чуждестранни инвестиции* представлява вложенията, включващи дългосрочни отношения, отразяващи дълготрайния интерес на резидент на чуждестранна икономика (чуждестранен пряк инвеститор) в предприятие – резидент на българската икономика (инвестиционно предприятие). Пряката инвестиция включва както първоначалната трансакция между двата субекта, така и всички последващи трансакции между тях.

Преките инвестиции са част от платежния баланс на страната и отразяват движението на капитали от и към чужбина. Те отразяват индиректно атрактивността на условията за бизнес в България и перспективите за тяхното развитие. Преките чуждестранни инвестиции са свързани с въвеждането на иновации, както и повишаването на производителността на труда и конкурентоспособността на икономиката.

2.19.4 Политика в областта на държавните резерви, военновременните запаси и задължителните запаси от нефт и нефтопродукти

В областта на икономическата и финансова политика държавният надзор върху създаването, съхраняването, обновяването, ползването и възстановяването на запасите с цел осигуряване на снабдяването с течни горива се осъществява от Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ (ДА ДРВВЗ), която организира и контролира създаването, съхраняването, обновяването, ползването и възстановяването на запасите от нефт и нефтопродукти. ДА ДРВВЗ контролира съхраняването на територията на страната на запаси от нефт и нефтопродукти, създадени за изпълнение на задълженията на други държави-членки на ЕС; води регистри на задължените лица, регистрираните складове за съхраняване на нефт и нефтопродукти, всички създадени и поддържани запаси за извънредни ситуации, всички създадени и поддържани целеви запаси. ДА ДРВВЗ изчислява общото и индивидуалните нива на запасите по видове и количества, които трябва да се поддържат от задължените лица. ДА ДРВВЗ съдейства на лицата, упълномощени от Европейската комисия да извършват прегледи на готовността за извънредни ситуации, механизма за съхраняване, наличностите и отчетността на запасите; осъществява взаимодействие с органите на Европейската комисия по повод изпълнението на задължението за поддържане на минимални запаси от нефт и нефтопродукти и/или по повод извънредни ситуации, както и изпълнението на влязло в сила решение на Международната агенция по енергетика за отпускане на запаси.

Политиката в областта на държавните резерви и военновременните запаси е насочена към повишаване на процентната обезпеченост на номенклатурите и нормативите за тях, водени на отчет като държавни резерви (ДР) и военновременни запаси (ВВЗ) с оглед - постигане на оптимална обезпеченост и осигуряване на адекватна реакция на правителството в случай на необходимост. Обновяване, в рамките на бюджета на агенцията, на стоки, материали и продукти, управлявани от ДА ДРВВЗ, които са с изтичащ срок на съхранение, както и съобразно тяхната специфика и стратегическа тежест с оглед поддържането им в съответното количество и качество, както и в непрекъсната готовност за ползване.

Изпълнение на ангажиментите на страната, произтичаща от Директива на Съвета 2009/119/ЕО, за поддържане на минимално изискуемите нива на запаси от нефт и нефтопродукти, обезпечаващи 90 дни среднодневен нетен внос и ВОП, 30 дни от които за сметка на държавния бюджет.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на държавните резерви, военновременните запаси и задължителните запаси от нефт и нефтопродукти	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
Наименование на индикатора				
1. Донатрупване на ДР и ВВЗ	% осигуреност	42	42	44
2. Обновяване на ДР и ВВЗ	% осигуреност	25	25	27
3. Донатрупване на ЗЗНН	дни	30	30	30
4. Обновяване на ЗЗНН	тон	70 095	50 570	42 500

Министерството на финансите е отговорната институция за разработването, координирането, провеждането и осъществяването на държавната политика в областите публични финанси, данъчна политика, управление на държавния дълг, вътрешния контрол, финансовите услуги и финансовите пазари.

2.19.5 Политика в областта на устойчивите и прозрачни публични финанси

Провеждането на държавната политика в областта на устойчивите и прозрачни публични финанси е тясно свързано с провеждането на политика на гарантиране на фискална стабилност, постепенна фискална консолидация, съобразена както с икономическия цикъл, така и с възможностите на бюджета предвид наличните рискове и предизвикателства и необходимостта от предприемане на мерки за тяхното овладяване.

Стратегическите цели в тази област на политика на МФ се постигат чрез изпълнението на бюджетни програми „Бюджет и финансово управление“ и „Защита на публичните финансови интереси“.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на устойчивите и прозрачни публични финанси	Мерна единица	Целева стойност		
		Наименование на индикатора	Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.
1. Салдо по КФП	% от БВП	В рамките на правилата и ограниченията по чл. 27 от ЗПФ	В рамките на ограничението по чл. 27 от ЗПФ	В рамките на ограничението по чл. 27 от ЗПФ
2. Рейтингова оценка за България за открит бюджет, присъдена от Международното бюджетно партньорство (IBP)	Брой точки - индекс	Не се присъжда	Не по-малко от достигнатото равнище от последното проучване с тенденция към повишаване	Не се присъжда

2.19.6 Политика в областта на ефективното събиране на всички държавни приходи

През периода 2023-2025 г. провежданата от Министерството на финансите данъчна политика е ориентирана към постигане на макроикономическа и бюджетна стабилност в средносрочен и дългосрочен план и осигуряване на необходимия финансов ресурс за изпълнение на разходните политики на правителството. Политиката в областта на данъците се характеризира с предвидимост, като същевременно се насърчава развитието на бизнеса и инвестиционната активност, стимулират се иновациите, енергийната ефективност и заетостта. В международен аспект данъчната политика на страната е насочена в подкрепа на функционирането на единния пазар на Европейския съюз, успешното осъществяване на цифровата трансформация на обществото и икономиката в Европа и на дейностите по справяне с климата и околната среда. През периода Министерството на финансите ще продължи активно да участва в структурите и

дейността на ЕС и в инициативи на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) в областта на данъците и административното сътрудничество.

Политиката в областта на хазарта е насочена към гарантиране законосъобразното организиране на хазартни игри и дейности и предотвратява организирането им без издаден лиценз (нелегален хазарт) на територията на Република България, както и към ефективното администриране на приходите от държавни такси и вноски по Закона за хазарта.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на ефективното събиране на всички държавни приходи</i> Наименование на индикатора		Мерна единица	Целева стойност		
			<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
1. Изпълнение на годишния план за приходите - дял на събраните приходи в общата стойност на планираните приходи	<i>на НАП</i> <i>на АМ</i>	%	100	100	100
2. Дял на подадените по електронен път декларации – по чл.50 от ЗДДФЛ (декларациите по ЗДДС, ЗМ и чл.92 от ЗКПО се подават задължително по електронен път)		%	84	87	87
3. Относителен дял на декларираните задължения към НАП, погасени в рамките на календарната година, спрямо общия размер на декларираните през годината задължения		%	97	97	97
4. Развитие на контролната дейност на НАП чрез повишаване на капацитета за осъществяване на контрол в дигитална среда - Брой контролни производства:					
- спрямо лица, осъществяващи търговска дейност в интернет;		Брой	2 200	2 300	2 300
- в които е използван софтуер за анализ на данни в електронен вид.		Брой	600	400	450
5. Относителен дял на изцяло или частично потвърдените от административна или съдебна инстанция ревизионни актове на АМ (отношение на броя потвърдени ревизионни актове /РА/, спрямо общия брой на издадените РА в рамките на отчетния период)		%	100	100	100
6. Дял на решените заявки от идентифицираните инциденти, проблеми или заявки за услуги, регистрирани в националната автоматизирана система Сървис Деск на АМ		%	100	100	100
7. Дял на подадените по електронен път декларации и документи от икономически оператори, свързани с изпълнение на дейности по митническо и акцизно законодателство в АМ		%		100	100
8. Осигуряване на наличност на информационни системи на АМ и интерфейси за комуникация със системи на ЕК и други държавни институции		%		99	99
9. Проверки и проучвания по подадени искания за издаване на лицензи за организиране на хазартни игри и дейности		Брой	1544	2 100	2 200
10. Проверки на лица за спазване на изискванията на Закона за хазарта		Брой	700	700	700

2.19.7 Политика в областта на управлението на дълга

Стратегическите цели в тази област на политика на МФ се постигат чрез изпълнението на бюджетна програма „Управление на ликвидността”.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Дългови ограничения	млрд./млн. лв.	законово регламентираны стойности	законово регламентираны стойности	законово регламентираны стойности

Забележка: Дълговите ограничения са измерител на стратегическата цел за осигуряване на необходимите ресурси за рефинансиране на дълга в обращение, финансиране на планирания дефицит по държавния бюджет и обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв.

Сметна палата

Сметната палата на Република България е държавен орган за независим външен одит в публичния сектор, създаден по силата на чл. 91 от Конституцията на Република България, който при осъществяването на своята дейност се отчита пред Народното събрание. Основна задача на Сметната палата е да контролира надеждността и достоверността на финансовите отчети на бюджетните организации, законосъобразното, ефективно, ефикасно и икономично управление на публичните средства и дейности.

Предвид спецификата в дейността и функциите на Сметната палата, проектът на бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. е изготвен при спазване на приложените най-добри международни практики – Методология за стратегическо планиране и Наръчник за извършване на оценка за потребностите от изграждане на капацитет във върховните одитни институции, разработени от Инициативата на ИНТОСАЙ за развитие (IDI).

Планираните за периода 2023-2025 г. бюджетни разходи са обвързани с основните стратегически приоритети и цели, които Сметната палата изпълнява в съответствие със законовите си правомощия. Разходните разчети на Сметната палата имат своето нормативно основание, посочено в Закона за Сметната палата, Правилника за устройството и организацията на дейността на Сметната палата, като са взети предвид и Програмата за одитната дейност, програмите за обучение и международна дейност и други програми.

Комисия за финансов надзор

Комисията за финансов надзор е специализиран държавен орган за регулиране и надзор на небанковия финансов сектор. Комисията извършва регулация и надзор на финансовите пазари, които са част от единния европейски пазар на финансови услуги, и осъществява надзор за спазването на европейското законодателство.

Дейността на Комисията за финансов надзор попада в обхвата на функционална област „Регулация и надзор на небанковия финансов сектор“.

Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори е специализиран държавен орган за регулиране и надзор над регистрираните одитори, който осъществява периодични проверки на одиторските фирми, които извършват одити на предприятия от обществен интерес, изразяващи се в извършване на проверки за контрол на качеството на услугите с цел постигане на високо качество на предоставяните одиторски услуги. Комисията, като компетентен орган, е активно ангажиран в процеса по прилагане на европейското законодателство в областта на независимия финансов одит.

Комисията извършва разследвания, свързани с дейността на одиторите. Тя осъществява сътрудничество и обмен на информация с компетентните органи за публичен надзор над одиторите в другите държави-членки на ЕС. Приоритет на комисията е утвърждаването на правилата и процедурите за извършване на проверки на качеството на дейността на регистрираните одитори, както и годишните планове за проверки.

Дейността на комисията попада в обхвата на функционална област „Осъществяване на публичен надзор над регистрираните одитори“.

Комисия за защита на конкуренцията

Основната роля на Комисията за защита на конкуренцията (Комисията, КЗК) е да предотвратява прилагането на антиконкурентни практики. От своето създаване през 1991 година до настоящия момент националният орган по конкуренция изпълнява своята мисия да гарантира разширяването на ефективната конкуренция и да стимулира развитието на свободната стопанска инициатива на пазарите в страната.

Като независим държавен орган, на КЗК са възложени обществено значими функции, свързани с осъществяване на контрол върху пазарните процеси, върху отношенията между пазарните участници и върху поведението на пазара както на малките предприятия, така и на компаниите и икономическите групи, заемащи съществен дял от съответния пазар.

Пълноправното членство на България в ЕС допълнително изисква Комисията за защита на конкуренцията да участва активно в прилагането на правилата по конкуренция на Съюза в сътрудничество с Европейската комисия и националните органи по конкуренция на страните членки. Ролята, която изпълнява КЗК като национален орган по конкуренция в държава от Европейския съюз, привлича вниманието на обществото към дейността ѝ, като очакванията към Комисията са да гарантира непротиворечивото прилагане на националните и общностните правила по конкуренция и по този начин ефективно да бъде прекратено и предотвратено нарушаването на тези правила.

Дейността на Комисията за защита на конкуренцията попада в обхвата на функционална област „Защита на конкуренцията и контрол на законосъобразността при процедурите по възлагане на обществени поръчки и предоставяне на концесии“.

2.20. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ

Народно събрание

Планираните за периода 2023-2025 г. консолидирани бюджетни разходи са обвързани със стратегическите цели и приоритети по основни функционални области и програми, които Народното събрание изпълнява в съответствие с конституционните си

правоомощия. Стратегическите цели на Народното събрание за посочения период са насочени към:

1. Повишаване качеството на приеманите закони;
2. Осигуряване на ефективно представителство, публичност и прозрачност на дейността на Народното събрание;
3. Повишаване на ефикасността на парламентарния контрол;
4. Приоритизиране на международната дейност на Народното събрание и засилване на междупарламентарното сътрудничество;
5. Повишаване на тежестта на електронния обмен в дейността на Народното събрание.

За изпълнението на посочените цели Народното събрание предвижда:

Към стратегическа цел 1:

- Правилно въвеждане в законите на изискванията на директивите и на мерките по прилагането на регламентите, включително на рамковите решения на Европейския съюз;
- Проверка за съответствие на законите с актовете на Европейския съюз, Закона за нормативните актове (ЗНА), Указ № 883 от 1974 г. за прилагане на Закона за нормативните актове, Правилника за организацията и дейността на Народното събрание (ПОДНС), включително с методологията, приложение към ПОДНС;
- Наблюдение и контрол по въпросите на Европейския съюз;
- Извършване на последващи оценки на законите, възложени при условията и по реда на Правилника за организацията и дейността на Народното събрание и при спазване на механизма, определен в Закона за нормативните актове;
- Повишаване и укрепване на капацитета на администрацията на Народното събрание.

Към стратегическа цел 2

- Провеждане на съвместни инициативи, публични консултации и обсъждания със заинтересованите страни от законодателния процес с институции и неправителствени организации;
- Провеждане на проучвания (количествени и качествени) с цел осигуряване на информация относно нагласите и отношението на заинтересованите страни към законодателните инициативи;
- Провеждане на открити заседания на Народното събрание на постоянните и временни комисии, включително чрез излъчването им в реално време в интернет.

Към стратегическа цел 3

- Провеждане на изслушвания и разисквания по актуални въпроси представляващи обществен интерес.

Към стратегическа цел 4

- Участие на Народното събрание в международни програми и инициативи с оглед успешното изпълнение на външнополитическите приоритети на Република България.

Към стратегическа цел 5

- Въвеждане на електронен документооборот в законодателната дейност на Народното събрание. Въвеждане на електронен документооборот в дейността на администрацията чрез квалифициран електронен подпис.

Министерски съвет

2.20.1 Политика в областта на управлението на средствата от Европейския съюз

Политиката в областта на управлението на средствата от Европейския съюз обхваща координацията на дейностите по програмирането, изпълнението, наблюдението и оценката на Споразумението за партньорство и програмите, съфинансирани от Европейските фондове при споделено управление за програмен период 2021-2027 г. (ЕФСУ), Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), както и на други донорски програми. Към изпълнението на тази политика допринасят също управляващите органи, счетоводните органи и одитните органи на програмите, съфинансирани от ЕФСУ, както и съответните органи за управление и контрол по НПВУ, Швейцарско-Българската програма за сътрудничество (ШБПС) и по програмите, финансирани чрез Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) и Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2014-2021.

Политиката в областта на управлението на средствата от Европейския съюз се изпълнява чрез Бюджетна програма „Координация при управлението на средствата от Европейския съюз“.

Централното координационно звено планира и програмира политиките, финансирани от ЕФСУ, НПВУ и други донори, като в рамките на подготовката на съответните стратегически/програмни документи изготвя предложения за разпределение на финансовия ресурс между отделните програми, които се разходват по бюджетите на други ПРБ.

Във функцията си на Национално координационно звено по ФМ на ЕИП и НФМ 2014-2021, дирекция „Централно координационно звено“ планира и разходва средства по Фонда за техническа помощ и Фонда за двустранни отношения. Във функцията си на Национално координационно звено по ШБПС, дирекцията ще планира и разходва средства по Фонда за техническа помощ и Фонда за подготовка на мерки за подкрепа.

Дирекция „Добро управление“ отговаря за координацията по разработването на Програмата за техническа помощ (ПТП). Дирекцията е определена за Управляващ орган на ПТП, която е основен хоризонтален инструмент, чрез който да бъдат осигурени необходимите предпоставки за повишаване на добавената стойност на системата за управление и контрол на средствата от Споразумението за партньорство 2021-2027.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

<i>Политика в областта на управлението на средствата от Европейския съюз</i> Наименование на индикатора*	Мерна единица	Целева стойност		
		<i>Проект 2023 г.</i>	<i>Прогноза 2024 г.</i>	<i>Прогноза 2025 г.</i>
1. Осигурена адекватна нормативна уредба за изпълнение на програмите, съфинансирани със средства от ЕФСУ	Брой разработени проекти на нормативни актове	2	2	2
2. Функционираща Информационна система за управление и наблюдение	Брой	1	1	1
3. Осъществено наблюдение върху изпълнението на НПВУ	Брой ключови етапи и цели, заложи в НПВУ, върху чието изпълнение е осъществен текущ мониторинг	87	69	44
4. Електронни услуги, подкрепени за предоставянето им в транзакционен режим	Брой	370	0	0

Посочените ключови индикатори измерват степента на изпълнение на стратегическа цел „Постигане на качествено подобряване на икономическата и социалната среда на българските граждани чрез изпълнение на целите и приоритетите на Кохезионната политика, Общата селскостопанска политика и Общата политика по рибарство на ЕС и на други донорски програми. Осигуряване на необходимите предпоставки за повишаване на добавената стойност от инвестициите, финансирани със средства от европейските фондове и други донорски програми, и за ефективно функциониране на системата за управление и контрол на тези средства.“

- ✓ **Индикатор „Осигуряване на адекватна нормативна уредба за изпълнение на програмите, съфинансирани със средства от ЕФСУ“** измерва разработените проекти на нормативни актове за регулиране на обществените отношения в областта на управлението на средствата от ЕФСУ. Ефективна нормативна уредба, свеждаща до минимум административната тежест за кандидатите и бенефициентите, е важна предпоставка за успешното изпълнение на програмите, съфинансирани с европейски средства.
- ✓ **Наличието на Функционираща Информационна система за управление и наблюдение** е от ключово значение за осъществяване на комуникацията между кандидатите/бенефициентите и управляващите органи, включително в процесите на кандидатстване и отчитане, в изцяло електронна среда. Системата е основен инструмент както за намаляване на административната тежест в тези процеси, така и за унифициране на правилата за изпълнение по отделните програми.

- ✓ *Индикатор „Осъществено наблюдение върху изпълнението на НПВУ“ отразява извършвания от дирекция „Централно координационно звено“ текущ мониторинг на изпълнението на ключовите етапи и цели, заложен в Плана. Постигането им е задължително условие за получаването на средства от ЕК за изпълнение на отделните реформи и инвестиции, предвидени в НПВУ. Затова дейността е ключова за гарантиране навременното изпълнение на инвестициите и за предприемане на необходимите действия за предотвратяване на рискове, свързани с евентуално забавяне или неизпълнение.*
- ✓ **Забележка:** *Индикатор „Електронни услуги, подкрепени за предоставянето им в транзакционен режим“ е избран след направен преглед и анализ на мерките и дейностите за изпълнение на стратегическите цели, заложен в Стратегията за развитие на електронното управление в Република България за периода 2014-2020 г., Актуализирана стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2023 г. и Актуализирана пътна карта за изпълнението ѝ. Изпълнението му е важен показател за постигане на цялостно обновяване на процесите, свързани с административната реформа. Намаляването на административния натиск върху гражданите и бизнеса е важен приоритет в провежданата от Правителството политика. Чрез надграждането на ключови първични регистри, приоритетно се електронизират най-често използваните удостоверителни услуги за предоставянето им във вътрешно-административни услуги. Използването на уеб-базирана системна архитектура за предоставяне на услуги позволява предоставянето на факти, данни и обстоятелства на други администрации да се извършва в реално време по служебен път. Така се гарантира спазването на Закона за електронното управление относно еднократно събиране на данни и многократното им използване. Целевата стойност на индикатора, заложен в ОПДУ, е 750 бр. Прогнозата за 2023 г. е изчислена като се взети предвид реално отчетените резултати до края на февруари 2022 г. (416 бр. електронни услуги) и предстоящото изпълнение по сключени договори (8 бр. през 2022 г. и 369 бр. през 2023 г., като от посочените бройки са изключени 27 бр. по проекти, по които има риск за изпълнението).*

2.20.2 Политика в областта на осъществяването на държавните функции на територията на областите в България

Областите са административно-териториални единици за провеждане на регионална политика, за осъществяване на държавно управление по места и за осигуряване на съответствие между националните и местните интереси. Стратегическата цел е провеждане на ефективна регионална политика и държавно управление по места, осигуряване на съответствие между националните и местните интереси, с оглед създаване на благоприятна среда за живот и модернизация на инфраструктурата, осигуряваща условия за растеж, заетост и подобряване качеството на живот.

2.20.3 Политика в областта на правото на вероизповедание

Политиката в областта на вероизповеданията се регламентира от Конституцията на Република България и Закона за вероизповеданията.

Стратегическата цел е свободно и безпрепятствено упражняване на правото на вероизповедание, поддържане на търпимост и уважение между вярващите от различните вероизповедания, както и между вярващи и невярващи в дългосрочен план.

За осъществяване на целите на политиката е ангажирана дирекция „Вероизповедания“ към администрацията на Министерския съвет.

2.20.4 Политика в областта на архивното дело

Държавна агенция „Архиви“ (ДАА) провежда държавната политика в областта на подбора, комплектуването, регистрирането, обработването, опазването, съхраняването и използването на документите от Националния архивен фонд (НАФ), както и в областта на развитието и усъвършенстването на архивното дело.

Дейността на институцията е насочена към изпълнение на правителствената програма „Национален архивен фонд“ и политиката в областта на архивното дело, във взаимовръзка с реализация на Стратегията на ДАА за периода 01.07.2021-31.12.2026 г., като за целта са идентифицирани посочените по-долу ключови индикатори за измерване на изпълнението. Отговорността за разпределението на публичните разходи за политиката в областта на архивното дело е отговорност на ДАА.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Наименование на индикатора	Мерна единица	Целева стойност		
		Проект 2023 г.	Прогноза 2024 г.	Прогноза 2025 г.
1. Нормативни и/или методически указания в областта на е-архив и е-архивиране	Брой	1	1	1
2. Въведени архивни описания в Информационната система на държавните архиви (ИСДА)	Брой	1	1	1
3. Попълване на системата за е-архивиране	Бр. постъпления с ценни е-документи	-	1	1
	Бр. цифровизирани аудио-визуални документи	1	1	1
4. Вписвания в Регистъра на Националния архивен фонд	Брой	1	1	1
5. Посещения/показвания от потребители на данни от базите на информационната система на държавните архиви, Системата за е-архивиране, Регистъра на Националния архивен фонд и сайтовете на ДАА	Брой	1	1	1
6. Реставрирани листове от архивни документи (I-ва, II-ра и III-та степен на увреденост)	Брой	31 000	31 500	32 000
7. Изготвени кадри негатив за Застрахователния фонд на Държавна агенция „Архиви“ (ДАА)	Брой	60 500	61 000	61 500
8. Комплектувани постъпления	Брой	500	515	520
9. Потребители/посещения/обсег на достигнати хора на популяризаторските форми	Брой	149 780/ 266 600*	151 890/ 269 000*	154 000/ 272 000*

В изпълнение на първата стратегическа цел **„Усъвършенстване на администрацията”**, ще продължи дейността на Агенцията за подобряване управлението на НАФ чрез осигуряване на необходими нормативни актове. В съответствие със своите компетенции ДАА има ангажимент за разработването и актуализирането на нормативни и методически документи, свързани с процесите по организация, експертиза, съхранение и използване на електронните документи в държавните и общинските институции, както и по предаване, опазване, съхранение и използване на ценните електронни документи в държавните архиви чрез Система за е-архивиране. В изпълнение на държавната политика за насърчаване въвеждане и използване на инструментите на електронното управление от държавната администрация се цели повишаване на ефективността на предоставените услуги, както и насърчаване прозрачността във взаимоотношенията между администрацията и потребителите.

Ключовият индикатор по първа стратегическа цел (Нормативни и/или методически указания в областта е-архив и е-архивиране) е – обвързан с нормативно определените правомощия на ДАА по отношение създаването, съхранението, опазването и използването на ценните електронни документи като част от функционирането на електронното управление.

Втората стратегическа цел **„Опазване, съхранение и обогатяване на документалното наследство на нацията”** е обвързана с обогатяването на НАФ с ценни документи, което е в пряка връзка с разширяване възможностите за достъп до архивна информация на всички заинтересовани страни.

Решаваща мярка за дългосрочното опазване на физическото състояние на архивните документи при процесите на тяхното съхранение и използване и за възстановяване на тяхното оригинално състояние в максимална степен е тяхната своевременна и прецизна реставрация и консервация.

Основна мярка за опазване на съдържанието на архивните документи в случай на тяхното физическо увреждане или загуба е изготвянето на Застрахователен фонд от техни микрофилмови копия, които гарантират възпроизвеждането на това съдържание, независимо от неизбежните промени на всякакви софтуерни платформи и хардуерни устройства и носители.

Осигуряване на архивохранилища, отговарящи на стандартите за опазването на ценните документи на нацията, е едно от основните задължения на ДАА с цел правилно съхранение и опазване на ценните архивни документи, приети в държавните архиви. Необходимо е предприемане на действия за обединяване на архивохранилищна площ за архивите, чийто документи се съхраняват на повече от едно място. Поетапното осигуряване на архивохранилища, отговарящи на стандартите за опазването на ценните документи на нацията е една от основните задължения на Държавна агенция „Архиви” с цел правилно съхранение и опазване на ценните архивни документи, приети в държавните архиви. Поддръжката на сградния фонд (административни сгради на държавните архиви) изисква ангажиране на допълнителен финансов ресурс.

Ключовите индикатори по втора стратегическа цел са:

- *Брой реставрирани листове от архивни документи (I-ва, II-ра и III-та степен на увреденост)* – реставрацията и консервацията на архивни документи са основни дейности за тяхното опазване и дългосрочно използване;

- *Брой изготвени кадри негатив за Застрахователния фонд на ДАА* – попълването на Застрахователния фонд е основна дейност за съхраняване на съдържанието на архивните документи в случай на тяхна загуба;
- *Брой комплектувани постъпления* – обогатяването на НАФ с ценни документи е от приоритетно значение за ДАА в дългосрочен план и е една от най-важните дейности, осъществявани от държавните архиви. НАФ е исторически формирала се и постоянно попълваща се съвкупност от ценни документи, отразяващи материалния и духовния живот на обществото. Той се попълва с определените за постоянно запазване документи, създадени от дейността на държавните и общинските институции, с ценните документи на политически партии, юридически лица с нестопанска цел и търговски дружества. Важни източници за комплектуване са и документите на значими за обществото личности, както и документите за историята на България, получени от чуждестранни архиви, други институции, българи и български организации в чужбина;

Софтуерното управление на архивните процеси е третата стратегическа цел, насочена към ефективното и ефикасно изпълнение на основните функции на Агенцията за комплектуване, съхранение, опазване и предоставяне за използване на архивните документи и осигуряване на качествени услуги на нивото на съвременните изисквания за бързина и качество. Управлението на процесите по въвеждане в базите на ИСДА на архивни описания на съхраняваните документи и на техни дигитални копия, тяхната проверка и корекция чрез функционалностите на системата, е предпоставка за поддържане на максимално пълни, точни, постоянно актуални, достъпни за всички потребители данни от момента на проверката и концентрирани на едно място масиви с постоянно и устойчиво качество при по-ниски разходи на труд и запазване на резултатите от него. Така масивите, изготвени като професионално задължение от служителите на ДАА, от своя страна са условие и средство за разширяване и улесняване на достъпа на всички потребители на архивна информация до данни за документите от НАФ и до дигитални копия на архивни документи, съхранявани в ДАА през публичните части на системите чрез техните функционалности и за ефективно извличане на необходимата информация.

Ефективното управление на документалното наследство на нацията изисква поддържане на максимално пълен и актуален Регистър на НАФ, независимо от мястото на съхранение на документите, определени като част от него. За тази цел ДАА поддържа публичен електронен регистър.

Разработването и внедряването през 2023 г. с проектно финансиране по Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ) на Система за е-архивиране ще осигури приемането, съхранението, достъпа (с различни нива) и използването на ценни електронни документи от държавните и общинските институции, както и от видни за обществото личности, политически партии, юридически лица с нестопанска цел и търговски дружества, българи и български организации в чужбина с принос към българската история. Публичен достъп до базата данни от архивни описания ще се осигури чрез web-базиран интерфейс. Планираният за разработване през 2023 г. проект на Стратегия за развитие на е-архивиране в Република България с хоризонт до 2030 г. е в съответствие с актуализираната Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2025 г.

Ключовите индикатори по трета стратегическа цел са:

- Въведени данни в ИСДА – индикаторът включва въведените архивни описания и дигиталните образи в ИСДА. Поддържането и попълването на четирите нива на описание на информационната система на държавните архиви (ИСДА) е нормативно определено и е обвързано с ефективното и ефикасно изпълнение на основните функции на Агенцията, с улесненото управление на архивните процеси и с облекчения и улеснен достъп на потребителите на архивно описание до архивните документи;
- Попълване на Системата за е-архивиране – индикаторът включва комплектуване на нови постъпления с ценни е-документи и цифровизация на съхраняваните в държавните архиви аудио-визуални документи с цел тяхното опазване и предоставяне на възможност постоянен публичен достъп до съдържанието им. Чрез внедряването през 2023 г., в изпълнение на проекта по ОПДУ, на Системата за е-архивиране ще се осигури приемането, съхранението, достъпа (с различни нива) и използването на ценни електронни документи от държавните и общинските институции, както и от видни за обществото личности, политически партии, юридически лица с нестопанска цел и търговски дружества, българи и български организации в чужбина с принос към българската история. Архивирането на ценни електронни документи е в пряка връзка с обогатяването на НАФ и комплектуване на пълни по състав и съдържание архивни фондове.
- Вписвания в Регистъра на Националния архивен фонд – нормативно регламентирано е документите от НАФ да се водят на отчет в Регистър на НАФ, поддържан от ДАА, с цел централизиране на информацията за архивни фондове и документи в архивите, за архивните сбирки и отделни архивни документи – собственост на юридически и физически лица, както и за осигуряване на тяхната публичност;
- Посещения/показвания от потребители на данни от базите на информационната система на държавните архиви, Системата за е-архивиране, Регистъра на Националния архивен фонд и сайтовете на ДАА – индикаторът е обвързан с предходните два и е от съществено значение за измерване на удовлетвореността на потребителите на архивна информация във връзка с реализацията на приоритетните цели на Агенцията за улесняване и облекчаване на достъпа до националното документално богатство

Изпълнението на четвъртата стратегическа цел **„Иновативност в популяризирането на националното архивно наследство и дейността на ДАА”** е обвързано с популяризирането на НАФ чрез формиране на общественото разбиране за значението и функциите на Агенцията като национална институция, съхраняваща културно-историческото документално наследство и осигуряваща използване в общодостъпна форма на архивни документи от и в обществен интерес. Основните насоки за осигуряване на иновативност в популяризирането на НАФ и ДАА ще бъдат активно използване на информационно-комуникационните технологии за интерактивно представяне на архивни документи, процеси, дейности и продукции и активен диалог със заинтересованите страни в България и чужбина за реализиране на съвместни инициативи и обмен на добри практики.

Ключовият индикатор по четвърта стратегическа цел е:

- Брой потребители/посещения/обсег на достигнати хора на популяризаторските форми – индикаторът е свързан с нормативно определени задължения на ДАА за предоставяне за използване на архивни документи за популяризаторски цели/в

популяризаторски форми. Популяризирането на документи от НАФ се осъществява чрез електронни издания, тематичните дигитални колекции в интернет, социалните медии – фейсбук, ютюб, твитър и инстаграм, изложби, представяния на издания с публикувани архивни документи и др.

Централна изборителна комисия

Централната изборителна комисия организира и произвежда законосъобразни, честни и свободни избори и национални референдуми за осигуряване правото на всеки изборител да упражни правото си на глас и работи за повишаване на доверието в изборния процес. За периода 2023-2025 г. са разчетени разходи за изпълнението на дейността на Централната изборителна комисия като постоянно действащ независим държавен орган, насочен към организиране и произвеждане на законосъобразни избори и референдуми, разработени съобразно Изборния кодекс, при спазване принципите на върховенство на закона, публичност и прозрачност.

Дейността на Централната изборителна комисия попада в обхвата на функционалната област „Организиране и произвеждане на законосъобразни, честни и свободни избори и национални референдуми“.

За периода 2023-2025 г. са предвидени разходи за подготовката и произвеждането на избори съгласно Изборния кодекс.

Държавна комисия по сигурността на информацията

Държавната комисия по сигурността на информацията отговаря за организирането, осъществяването, координирането и контролирането на дейността по защитата на класифицираната информация и осигуряването на еднаквата ѝ защита в национален и международен план.

Стратегическите и оперативните цели на Държавната комисия по сигурността на информацията включват:

- Защита на класифицираната информация от нерегламентиран достъп;
- Усъвършенстване, развитие, координация и общ контрол на системата за защита на класифицираната информация по персонална, документална, физическа, индустриална сигурност, сигурност на комуникационните и информационни системи (КИС) и криптографска сигурност;
- Усъвършенстване на системата за обучение по защита на класифицирана информация с цел изграждане на съзнание за сигурност сред лицата, ангажирани по Закона за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ);
- Подобряване на институционалния и административен капацитет на Държавната комисия по сигурността на информацията за успешно изпълнение на мисията и функциите.

Бюджетната прогноза за периода 2023-2025 г. на Държавната комисия по сигурността на информацията цели финансовото осигуряване на дейността ѝ, което ще гарантира устойчивост в изпълнението на приоритетите и заложените цели през периода.

Дейността на Държавната комисия по сигурността на информацията попада в обхвата на функционална област „Защита на класифицираната информация“.

Комисия за защита от дискриминация

Комисията наблюдава и контролира спазването на Закона за защита от дискриминация и съответствието на новоприетото законодателство в страната и на подзаконовата нормативна уредба с неговите антидискриминационни разпоредби. Осъществява наблюдение и предприема мерки за съответствие на българското антидискриминационно законодателство с правото на ЕС и международноправните актове. Осъществява и координира международното сътрудничество в областта на антидискриминационната политика на Република България с международни органи и организации, както и със сходни чуждестранни институции.

Комисията за защита от дискриминация се явява и като национален орган по правата на човека към ООН.

Дейността на Комисията за защита от дискриминация попада в обхвата на функционална област „Противодействие и защита на гражданите от дискриминация“.

Администрация на президента

Планираните разходи са обвързани с изпълнението на Програмата за работата на Администрацията на президента по осъществяване на конституционните правомощия на президента и вицепрезидента на Република България в интерес на гражданите и обществото.

Целите на Програмата включват:

- Защита и реализация на националните интереси на Република България, чрез активно участие в международните отношения;
- Устойчиво развитие на българската нация и държава;
- Защита на националната сигурност и териториалната цялост на Република България - президентът върховен главнокомандващ на въоръжените сили на Република България;
- Усъвършенстване и развитие на съвременна, високо оперативна и функционираща администрация, която напълно да обезпечава организационно, логистично и финансово дейността на президента и вицепрезидента за изпълнение на правомощията им по Конституцията на Република България. Поддържане и модернизирание на сградния фонд и прилежащите площи в съответствие с изискванията за представителност.

Дейността на Администрацията на президента попада в обхвата на функционална област „Осъществяване на конституционните правомощия на президента на Република България“.

Омбудсман

Омбудсманът е застъпник на правата на хората и пазител на обществения интерес. Основната функция на омбудсмана е да създава условия за достоен живот на всеки български гражданин и защита на неговите права в обществена и институционална среда на респект и уважение към тях. В тази връзка държавата финансира дейността му, която е изключително разнородна и всеобхватна, а основните му инициативи са свързани предимно с:

- Правата на човека в местата за лишаване от свобода;
- Правата на децата;
- Правата на хората с увреждания;
- Правата на потребителите;
- Социалните права на гражданите;
- Здравеопазването;
- Образованието;
- Собствеността на гражданите;
- Опазването на околната среда;

Основните принципи, от които се ръководи омбудсманът са безпристрастност, независимост, справедливост, утвърждаване на правова държава, защита на най-добрия интерес на детето, преценка по вътрешно убеждение относно спазването на изискванията за добро управление.

В своята дейност Омбудсманът се подпомага от своята администрация, осъществява сътрудничество със сродни институции в други държави, както и с международни организации, чийто предмет на дейност обхваща защитата на правата на човека. Взаимодейства с местните обществени посредници и други сродни институции в България, осъществява сътрудничество с неправителствени организации, чийто предмет на дейност обхваща защитата на правата на човека.

С новоприетия Закон за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения на Омбудсмана са вменени нови отговорности касаещи външното одитиране, извършване на проверки на място, приемане и разглеждане на жалби срещу Комисията за защита на личните данни на лица, подали сигнали, включително за неосигурена защита или нарушения на поверителността на информацията за тях.

Параметрите, заложи в бюджетната прогноза, касаещи Омбудсмана, целят финансовото осигуряване на дейността му, което ще гарантира устойчивост в изпълнението на приоритетите и заложените цели през периода.

Дейността на Омбудсмана попада в обхвата на функционална област „Защита правата на гражданите“.

Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия

Планираните разходи са за обезпечаване дейността на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия.

Комисията е независим държавен орган, който осъществява политиката на Република България за разкриването, обявяването и съхраняването на документите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия съгласно Закона за

достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия.

Предоставянето на висококачествени услуги в изпълнение на стратегическите и оперативните цели, и постигането на значими ползи/ефекти за обществото от изпълнението на функционална област „Архив на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия“ е основна цел и първостепенна задача на комисията.

През периода 2023-2025 г. комисията ще продължава да води целенасочена политика в изпълнение на задълженията си, произтичащи от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия в три приоритетни направления, а именно:

- да установява и обявява принадлежност към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия на български граждани, заемали или заемали публични длъжности, извършвали или извършващи публични дейности;
- да комплектува и съхранява в Централизирания архив документите на органите по чл. 1 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, съставени в периода от 9 септември 1944 г. до 16 юли 1991 г.;
- да осигурява достъп до тези документи.

Дейността на Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия попада в обхвата на функционална област „Архив на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия“.

Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество

Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (КПКОНПИ) е независим специализиран постоянно действащ държавен орган за осъществяване на политиката по противодействие на корупцията, създаване на гаранции, че лицата, заемали висши публични длъжности, изпълняват правомощията или задълженията си честно и почтено при спазване на Конституцията на Република България и законите, и предотвратяване на възможностите за незаконно придобиване на имущество и разпореждането с него.

За постигане на целите на Закона за противодействието на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ), Комисията и органите на Комисията си взаимодействат, съобразно предоставената им компетентност с Прокуратурата, Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност“, Държавна агенция „Технически операции“, Държавна агенция „Разузнаване“, Служба „Военна полиция“, органите по приходите, Агенция „Митници“, Главния инспекторат на Министерския съвет, Инспекторатът по чл. 46 от Закона за администрацията към Висшия съдебен съвет и инспекторатите.

Дейността на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество попада в обхвата на функционална област „Осъществяване на превенция и противодействие на корупцията и публичност на имуществото на лицата, заемащи висши публични длъжности“, която включва само една бюджетна програма - „Превенция и противодействие на корупцията, публичност на имуществото на лицата, заемащи висши публични длъжности, установяване конфликт на интереси и отнемане на незаконно придобитото имущество“. Дейностите са съобразени с дефинираните в ЗПКОНПИ.

Предвидените със ЗПКОНПИ специфични дейности на Комисията са публични и прозрачни, и съобразно естеството на частта от функционалната област са насочени в следните направления:

- По превенция на корупцията – осигуряване на компетентна проверка за съществуващи възможности за корупционни практики и действия, и изразяване на тясноспециализирано становище при съгласуването на законопроекти, относно наличието на корупционен риск (чл. 32, ал. 1 от ЗПКОНПИ), и антикорупционно обучение;
- По противодействие на корупцията – събиране, анализ и извършване на проверки на сведения при и по повод информация за прояви на корупция;
- По установяване на конфликт на интереси при лица, заемащи висши публични длъжности – приемане, обработване, проверка, анализ и публикуване на декларациите за имущество и интереси;
- По отнемане на незаконно придобитото имущество – осъществяване на процедурите по налагане на обезпечителни мерки и отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество, в т.ч. съдебни производства, организиране на дейностите по управление и пазене на имуществото, върху което е наложено обезпечение на основание ЗПКОНПИ, води и поддържа регистър за обезпеченото имущество, както и механизъм за предоставяне за обществени нужди на отнети в полза на държавата имоти, изготвя проекти на удостоверения за наличието на обезпечителни мерки, наложени по реда на ЗПКОНПИ и други.

Комисия за защита на личните данни

Планираните разходи по бюджета на Комисията за защита на личните данни (КЗЛД) са за финансиране на дейностите по осъществяване на ефективна защита на физическите лица по отношение на обработването на техните лични данни. В разчетите са планирани и средства, свързани с влизането в сила на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения (обн., ДВ, бр. 11 от 2023 г., в сила от 04.05.2023 г.) и вменените с него нови задължения на КЗЛД.

Работата на комисията през следващия тригодишен период основно е свързана с ефективното прилагане на европейска правна рамка по защита на личните данни и обезпечаване на нейното реално приложение в националната система за защита на личните данни в Република България.

Дейността на Комисията за защита на личните данни попада в обхвата на функционална област „Защита на личните данни на физическите лица“.

Национален статистически институт

Националният статистически институт (НСИ) осъществява независима статистическа дейност на Република България. Мисията на НСИ относно Националната статистическа система е да осигурява безпристрастна, обективна, навременна и точна информация за състоянието и тенденциите в развитието на икономиката, социалната сфера, демографията и околната среда.

Основна цел за развитието на Националната статистическа система за периода 2023-2025 г. е да осигури непрекъснатост по отношение на разработването, изготвянето и разпространението на висококачествени, съпоставими и надеждни статистически данни, които да са основа за формулирането, изпълнението, мониторингът и оценката на всички политики в Европа и България и да помага на гражданите, създателите на политики, предприятията, академичните среди и медиите да вземат информирани решения.

Дейността на НСИ попада в обхвата на функционална област „Безпристрастна, обективна, навременна и точна информация за състоянието на Република България“.

Съвет за електронните медии

Съветът за електронни медии е независим специализиран орган, който регулира медийните услуги и услугите на платформите за споделяне на видеоклипове, предоставяни от лица под юрисдикцията на Република България.

Съветът за електронни медии упражнява правомощията си, съгласно Закона за радиото и телевизията и осъществява приоритетите си в следните основни насоки:

- регулира медийните услуги чрез издаване на лицензии и регистрации за осъществяване на радио- и телевизионна дейност, вписва лицата, заявили намерение да осъществяват услуги по заявка и заявили намерение да предоставят услуги на платформа за споделяне на видеоклипове;
- осъществява надзор върху дейността на доставчиците на линейни медийни услуги относно спазването на разпоредбите на Закона за радиото и телевизията, на условията на издадените им лицензии, съответно заявените при регистрацията програмни ангажименти; осъществява надзор за спазване на закона от доставчиците на нелинейни медийни услуги и надзор върху платформите за споделяне на видеоклипове.

Планираните за периода 2023-2025 г. бюджетни разходи са обвързани с основните приоритети и цели, които Съветът за електронни медии изпълнява в съответствие с определените му със Закона за радиото и телевизията правомощия.

Дейността на Съвета за електронни медии попада в обхвата на функционална област „Регулиране на медийните услуги и на услуги на платформи за споделяне на видеоклипове“.

Разчетените средства за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми на Българската национална телевизия и Българското национално радио за 2023 г. по чл. 70, ал. 4, т. 1 от Закона за радиото и телевизията са на база приетите параметри с Решение № 251 на Министерския съвет от 2022 г. за утвърждаване на нормативи за час програма на Българската национална телевизия и Българското национално радио за 2023 г., изменено с Решение № 336 на Министерския съвет от 2023 г., което влиза в сила от деня на влизането в сила на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г.

Част IV.

Фискална децентрализация и бюджетни взаимоотношения с общините за периода 2023-2025 г.

При запазване на действащото законодателство **приходите на общините** по КФП за 2023 г. спрямо актуализираната програма за 2022 г. бележат номинален ръст от 528,7 млн. лв.

Предвидени са приходи в размер на 3 283,1 млн. лв., като са разработени при съобразяване с отчета за 2022 г. и тенденциите в постъпленията през предходните няколко години. Предвижда се ръст от 19,2% през 2023 г. спрямо програмата за 2022 г. главно поради наблюдаващата се стабилна тенденция на нарастване на постъпленията от имуществени данъци, таксата за битови отпадъци, таксите за технически услуги и приходите от продажби. В прогнозата за 2024 г. се предвиждат 3 420,8 млн. лв. приходи на общините, а за 2025 г. – 3 560,0 млн. лв.

Разходите на общините по КФП за 2023 г. спрямо програмата за 2022 г. бележат номинален ръст от 1 156,8 млн. лв.

Предвидени са разходи за 2023 г. в размер на 9 471,2 млн. лв., които като относителен дял достигат 5,1% спрямо БВП, а спрямо общата структура на разходите по КФП – 13,2%.

Разходите за местни дейности през 2023 г. са в размер на 3 240,5 млн. лв. и представляват 34,2% от общите разходи на общините.

Предвидените за 2023 г. разходи за делегираните от държавата дейности са в размер на 6 230,7 млн. лв., като са увеличени спрямо 2022 г. с 1 230,5 млн. лв., в т. ч. 1 198,5 млн. лв. – текущи разходи и 32,0 млн. лв. – капиталови разходи.

Номиналният ръст на разходите за делегирани от държавата дейности е разпределен, както следва:

- Увеличение възнаграждения в общинската администрация – 72,0 млн. лв.
- Увеличение на заплатите на педагозите в образованието до 125% от СБРЗ за 2023 г. – 392,4 млн. лв.
- Увеличение на заплатите на педагозите в здравеопазването до 125% от СБРЗ за 2023 г. – 3,6 млн. лв.
- Ефект от ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. – 379,1 млн. лв.

- Ефект от увеличение на МРЗ от 710 лв. на 780 лв. – 138,7 млн. лв.
- Ефект от натури и отчетайки изпълнението през 2022 г. – 78,7 млн. лв.
- Осигуряване на ефекти от 2022 г. в целогодишен план – 166,0 млн. лв.

Запазват се действащите политики за 2022 г., като тенденциите са за осигуряване на оптимално функциониране на всички системи през цялата година. Реализираните увеличения са с цел осигуряване на ефектите в целогодишен план, като са предвидени средства за 2023 г. за осигуряване на достигнатите нива на възнагражденията, съгласно актуализацията на ЗДБРБ за 2022 г. и утвърдените показатели с решенията на Министерския съвет за приемане на стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели.

През 2023 г. е предвидено нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование.

В прогнозата за 2024 г. се предвиждат разходи за общините в размер на 9 511,5 млн. лв., от които разходите за местни дейности са 2 754,8 млн. лв. и за делегирани от държавата дейности – 6 756,7 млн. лв.

В прогнозата за 2025 г. се предвиждат разходи за общините в размер на 10 226,7 млн. лв., от които разходите за местни дейности са 2 884,6 млн. лв. и за делегирани от държавата дейности – 7 342,1 млн. лв.

По бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството за 2023 г. ще бъдат разчетени необходимите средства за осигуряване на финансирането на втория етап на общинските обекти на линейна техническа инфраструктура - общинска пътна и улична мрежи и ВиК инфраструктура, финансирани по споразуменията от 2022 г. съгласно решение на Министерския съвет от 2022 г. Средствата ще се предоставят на база фактически извършени разходи от общините.

Табл. IV-1: Основни бюджетни взаимоотношения на общините с централния бюджет за периода 2023-2025 г. (в хил. лв.)

Основни бюджетни взаимоотношения	Проект 2023	от тях:		Прогноза 2024	Прогноза 2025
		местни	делегирани		
Общо:	6 966 289,2	735 565,4	6 230 723,8	7 492 212,3	8 077 686,6
Обща субсидия за делегираните от държавата дейности	6 087 750,9	0,0	6 087 750,9	6 613 674,0	7 199 148,3
Обща изравнителна субсидия	404 000,0	404 000,0	0,0	404 000,0	404 000,0
Трансфер за зимно поддържане и снегочистване на общински пътища	48 228,1	48 228,1	0,0	48 228,1	48 228,1
Целева субсидия за капиталови разходи	426 310,2	283 337,3	142 972,9	426 310,2	426 310,2

Източник: МФ

В прогнозата за 2023 г. са разчетени **основни бюджетни взаимоотношения между общините и централния бюджет** в общ размер **6 966,3** млн. лв., от които обща субсидия за делегираните от държавата дейности – **6 087,8** млн. лв.; обща изравнителна субсидия – **404,0** млн. лв.; трансфер за зимно поддържане и снегопочистване на общински пътища – **48,2** млн. лв.; целева субсидия за капиталови разходи – **426,3** млн. лв.

1. Ръст в общата субсидия за държавни дейности

С предвидения ръст на общата субсидия за държавни дейности за 2023 г. в размер на **1 198,5** млн. лв. се осигурява номиналния ръст на текущите разходи в делегираните от държавата дейности.

2. Ръст в капиталовата субсидия

Предвиденият ръст на целевата субсидия за капиталови разходи за 2023 г. спрямо 2022 г. е в размер на **130,0** млн. лв., с което предоставените през 2022 г. допълнителни трансфери по бюджетите на общините за капиталови разходи чрез увеличение на целевата субсидия за капиталови разходи в размер на **100,0** млн. лв. бележат увеличение с още **30,0** млн. лв.

3. Ръст в изравнителната субсидия

Предвиденият ръст на изравнителната субсидия в проектозакона за 2023 г. спрямо 2022 г. е в размер на **25,0** млн. лв.

Средствата за финансиране на делегираните от държавата дейности през 2023 г. са разчетени на база приетите параметри с Решение № 280 на Министерския съвет от 2022 г. за приемане на стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели през 2023 г., изменено и допълнено с Решение № 337 на Министерския съвет от 2023 г., което влиза в сила от деня на влизането в сила на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г.

Част V.

Управление на средствата от европейските фондове и програми за периода 2023-2025 г.

1. НАЦИОНАЛЕН ФОНД

Европейски социален фонд, Европейски социален фонд+, Европейски фонд за регионално развитие, Кохезионен фонд, Фонд за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, REACT-EU, Механизъм за възстановяване и устойчивост, Фонд за справедлив преход, двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз и програми, съфинансирани от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. и Швейцарско-Българска програма за сътрудничество

При планиране на разходите по програмите, съфинансирани от Европейския социален фонд, Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз са взети под внимание правилата за съответния програмен период, етапът на изпълнение на всяка една от програмите, особеностите на подпомаганите сектори, както и характерът и сроковете за реализация на отделните проекти.

Оперативните програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд, са насочени към изграждане на балансирана и устойчива транспортна система чрез развитие и модернизация на ключовата транспортна инфраструктура за връзки от национално, трансгранично и европейско значение, развитие на динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световен пазар, развитие на екологичната инфраструктура и подобряване, опазване и възстановяване на природната среда и биоразнообразието, икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план, социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера като обхващат проекти с голям мащаб, реализуеми поетапно във времето с ангажиране на значителен финансов ресурс за тяхното изпълнение.

Част от инициативата **NEXT GENERATION EU** са механизъмът **REACT-EU** за подкрепа на най-силно засегнатите от COVID-19 държави членки и региони с инвестиции, насочени към възстановяване на пазарите на труда, подпомагане на системите за здравеопазване и подкрепа на ликвидността на малките и средните предприятия, и **Механизъм за възстановяване и устойчивост**, чрез който се финансират реформи и инвестиции с цел смекчаване на икономическото и социалното въздействие на пандемията, както и превръщането на икономиките на ЕС в по-устойчиви и издръжливи

на сътресения и по-добре подготвени за предизвикателствата на екологичния и цифровия преход.

REACT-EU

Заделеният за България ресурс по инициативата REACT-EU е в размер на 1,283 млрд. лв., а средствата са разпределени в пет от действащите оперативни програми от програмен период 2014-2020 г., които позволяват финансиране на дейности, необходими за противодействие на COVID-19. С Решение № 573 на Министерския съвет от 2020 г. (изменено с РМС № 847 от 2020 г., РМС № 892 от 2020 г., РМС № 186 от 2021 г. и с РМС № 850 от 2021 г.), с което се одобри индикативно финансово разпределение по оперативни програми за периода 2014-2020 г. на средствата за България от Европейския съюз в подкрепа на преодоляването на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19, и подготовка за екологично, цифрово и устойчиво възстановяване на икономиката (REACT-EU), като са предвидени средства за следните групи дейности: за системата на здравеопазването; подкрепа за най-уязвимите групи; за адаптиране на образователната система, както и за подкрепа за поддържане на заетост.

За 2023 г. предвидените разходи по механизма REACT-EU се очаква да бъдат в размер на 230,0 млн. лв., а за 2024 г. – 83,3 млн. лв.

В отговор на новите предизвикателства, породени от военния конфликт в Република Украйна, с приемането на Регламент (ЕС) № 2022/562 от 6 април 2022 г. за изменение на Регламенти (ЕС) № 1303/2013 и (ЕС) № 223/2014 по отношение на Действия по линия на сближаването за бежанците в Европа (CARE), на държавите членки е предоставена възможност да финансират широк кръг от инвестиции, предвидени в програмите им в областта на политиката на сближаване и насочени към справяне с миграционния натиск, включително чрез допълнителните средства, предоставени по линия на инструмента REACT-EU.

В част от оперативните програми са обособени отделни приоритетни оси:

- ОПИК – създадена е нова приоритетна ос Действия по линия на сближаването за бежанците в Европа (CARE). В рамките на приоритетната ос е предвидено изпълнението на мярка за подпомагане настаняването на бежанци от Украйна, потърсили убежище на територията на Република България. Мярката е насочена към оказването на навременна подкрепа на разселените лица от Украйна, обхванати от временна закрила на територията на Република България, чрез покриване на основните им нужди от настаняване и изхранване в места за настаняване и подслон. Конкретен бенефициент по мярката е Министерството на туризма, с цел осигуряване на възможност същото да насочи подкрепата към значителния брой бежанци от Украйна лица, на които е предоставена базова подкрепа за покриване на основните им нужди, и конкретно поемане на разходите за настаняване (нощувка) с включена закуска и топъл обяд;
- В тази връзка бяха обособени отделни приоритетни оси по ОПОС и ОПДУ;
- Допълнително с РМС № 328 от 2022 г. за одобряване на средства за обезпечаването на действия по линия на сближаването за бежанците в Европа, изменено и допълнено с Решения № 347, № 364 и № 471 на Министерския съвет от 2022 г., са одобрени общо 120,3 млн. лв. по ОПДУ, ОПОС и ОПРР.

Механизъм за възстановяване и устойчивост (МВУ)

Механизмът за възстановяване и устойчивост (Recovery and Resilience Facility) е ключова програма на Инструмента за възстановяване на ЕС. С него на държавите членки се предоставят безвъзмездна финансова подкрепа и заеми за подпомагане на публичните инвестиции и реформи, предвидени в техните планове за възстановяване и устойчивост, както и за смекчаване на последиците за обществото, причинени от настоящата криза с COVID-19. Механизмът за възстановяване и устойчивост се прилага в широк кръг от сфери на политиката и включва области, свързани със сближаването, двата прехода (екологичен и цифров), конкурентоспособността, производителността, здравеопазването и интелигентните иновации и е на пряко управление от Европейската комисия в съответствие с Финансовия регламент. Финансовата подкрепа е в допълнение към предоставената по линия на други фондове и програми на ЕС и не може да покрива същите разходи. Финансовата подкрепа се предоставя за постигане на общите и специфични цели, посочени в регламента. Средствата се предоставят на държавите членки под формата на безвъзмездна помощ и под формата на заеми. Механизмът за възстановяване и устойчивост е резултатно ориентиран инструмент. Плащанията от страна на ЕК към България не са свързани с направените разходи, а с отчитането на етапи и цели. По линия на Механизма България получава само безвъзмездна финансова подкрепа.

С Решение за изпълнение на Съвета от 04.05.2022 г. за одобряване на оценката на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България беше одобрен Планът за възстановяване и устойчивост на Република България, финансиран от Механизма за възстановяване и устойчивост. Финансовият пакет, от който страната ни може да се възползва, към момента е 5,689 млрд. евро безвъзмездна финансова помощ.

Крайният срок за изпълнение на окончателните ключови етапи и цели на инвестиционните проекти и за реформите, финансирани със средства от Механизма за възстановяване и устойчивост, е 31 август 2026 г., а за извършване на плащанията – 31.12.2026 г.

Допустими за финансиране по Механизма са дейности, стартирали не по-рано от 1 февруари 2020 г. Крайният срок за плащания от ЕК към България е до 31 декември 2026 г. За да се осигури достатъчно време за оценка и одобрение, всички етапи и цели трябва да бъдат постигнати до 31 август 2026 г.

Обхватът на прилагане на Механизма се отнася до областите на политиката от европейско значение, структурирани в шест стълба:

- 1) Екологичен преход;
- 2) Цифрова трансформация;
- 3) Интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, включително икономическо сближаване, работни места, производителност, конкурентоспособност, научни изследвания, развитие и иновации, както и добре функциониращ вътрешен пазар със силни МСП;
- 4) Социално и териториално сближаване;
- 5) Здравеопазване, икономическа, социална и институционална устойчивост, с цел, освен другото - увеличаване на капацитета за реагиране при кризи и готовността за действия при кризи; и

- б) Политики за следващото поколение, децата и младите хора, като например образование и умения.

Съгласно Плана за възстановяване и устойчивост на България се финансират реформи и инвестиции в следните области на интервенция:

1. Стълб *Иновативна България с Компонент 1: Образование и умения; Компонент 2: Научни изследвания и иновации и Компонент 3: Интелигентна индустрия;*
2. Стълб *Зелена България с Компонент 4: Нисковъглеродна икономика; Компонент 5 Биоразнообразие и Компонент 6: Устойчиво земеделие;*
3. Стълб *Свързана България с Компонент 7: Цифрова свързаност; Компонент 8: Транспортна свързаност и Компонент 9: Местно развитие;*
4. Стълб *Справедлива България с Компонент 10: Бизнес среда; Компонент 11: Социално включване и Компонент 12: Здравеопазване.*

През 2023 г. предстои промяна на Националния план за възстановяване и устойчивост в сектор „Енергетика“ в съответствие с мерките и възможностите за финансова подкрепа по Регламент (ЕС) 2021/241 за създаване глава REPowerEU в отговор на затрудненията и смущенията на световния енергиен пазар, причинени от руското нашествие в Украйна. Заделените за България средства по глава REPowerEU са в размер на 480,0 млн. евро. Възможно е да бъдат предложени и допълнителни промени по заложените в Плана реформи и инвестиции при идентифицирането на обоснована невъзможност за изпълнението им.

Оперативни програми от програмния период 2014-2020 г.

През планирания период се очаква да бъдат реализирани следните големи проекти по **ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г.**: АМ „Струма“ - Лот 3.1, Лот 3.3 и тунел „Железница“, Проект АМ „Европа“, Проект „Модернизация на железопътната линия София – Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец, Проект „Модернизация на железопътната линия София – Драгоман - граница със Сърбия, участък Волуяк – Драгоман“ и Проект „Рехабилитация на железопътна линия Пловдив – Бургас, Фаза 2“.

По-значимите проекти по **ОП „Околна среда“ 2014-2020 г.**, които се очаква да бъдат реализирани в посочения период, са „Интегриран проект за воден цикъл на град Враца - II-ра фаза“ с бенефициент община Враца, „Интегриран воден проект за област Бургас“ от „Водоснабдяване и канализация“ ЕАД гр. Бургас и „Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“.

Оперативна програма „Региони в растеж“ - въз основа на предвидените дейности и индикативни срокове за изпълнението на проектите се очаква да се реализират заложените обем от разходи по програмата за периода. Очаква се да се реализират и двата договора за предоставяне на БФП с Министерство за здравеопазването: „Укрепване капацитета на болничната мрежа за реакция при кризи“ в общ размер на БФП 97,8 млн. лв. и „Подкрепа за структурите на извънболнична медицинска помощ и центровете за трансфузионна хематология за справяне с кризи“ в общ размер на БФП 31,5 млн. лв. Оперативната програма с най-голяма насоченост към бизнеса е **ОП „Иновации и**

конкурентоспособност“ 2014-2020 г. Дейностите по тази оперативна програма са свързани със стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, засилване на дългосрочната конкурентоспособност на българските предприятия, подкрепа на иновациите, подобряване на бизнес средата и др. В рамките на програмата бяха обособени няколко схеми за подкрепа на бизнеса при преодоляване на последиците от пандемията, а именно подкрепа на микро-, малки и средни предприятия за осигуряване на оборотен капитал, както и аналогични схеми за подкрепа на туристическия сектор и МСП, извършващи автобусни превози.

По-значимите проекти, които очакват реализация през периода, са по приоритетна ос 4: Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ с един ИП 4.1. *„Подобряване на енергийната ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на енергия“*, а именно: изграждането на територията на Република България на междусистемна газова връзка България – Сърбия – фаза 2 на проект „Изграждане на междусистемна газова връзка България – Сърбия“. Завършване на подготвителни дейности, необходими за начало на строителството на „Междусистемната газова връзка България – Сърбия“. Също така следва да се отбележи изградената вече Междусистемна газова връзка Гърция – България“.

Програмите, съфинансирани от Европейския социален фонд (ОП „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г., ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ и ОП „Добро управление“) и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, са насочени към насърчаване на по-висока и по-качествена заетост, свързани с борбата с безработицата сред уязвимите групи на пазара на труда, най-вече младежите и продължително безработните, намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване, осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България и не на последно място – укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса. Поради спецификата на изпълняваните мерки при такъв тип проекти, те се характеризират със сравнително по-бързото реализиране и съответно равномерен темп на усвояване на средствата и големия брой бенефициенти, към които те са насочени.

Двустранните програми за трансгранично сътрудничество (ТГС) по Инструмента за предприемаческа помощ (ИПП II) на Европейския съюз имат за цел преодоляването на общи предизвикателства, установени съвместно в граничните региони, като същевременно се засилва процесът на сътрудничество за целите на разширяването и цялостното хармонично развитие на Европейския съюз. Основните приоритети по тези програми са в областта на опазването на природата, устойчивото развитие на туризма и засилване на икономическото сътрудничество между хората и институциите в граничните региони. Програмите навлизат в заключителен етап на изпълнение и се очаква разходите през прогнозния период да намаляват.

По отношение на приходната част са взети предвид спецификите в подхода за предоставяне на средства от страна на ЕК, а именно начина и сроковете на предоставяне на предварителното финансиране по отделни програми, мерки и механизми, както и въведеното годишно уравниване на сметки, което оказва влияние на стойността на приходите през всички години от прогнозния период.

Също така са отчетени спецификите и сроковете за годишното уравниване на сметките с ЕК на база представените от държавите членки годишни счетоводни отчети. В тези отчети се включва информация за изминалата счетоводна година, която обхваща периода

от 1 юли на година „n-1” до 30 юни на година „n“. Съгласно това правило ЕК ще възстановява текущо 90% от допустимите разходи, включени в изпратените от държавите членки заявления за плащания, а останалата за възстановяване част ще се изчислява след приспадане на полученото годишно предварително финансиране и вече получените 90%. При годишното уравниване на сметките се взимат под внимание следните компоненти: общият размер на допустимите разходи, включени в исканията за плащане, изпратени до ЕК; отписаните и възстановените суми; сумите, подлежащи на възстановяване към края на счетоводната година; неподлежащите на събиране суми, както и полученото годишно предварително финансиране. На база на изчисленията Комисията уравнива съответното годишно предварително финансиране и изплаща всяка допълнителна дължима сума в срок от 30 дни от приемането на годишните счетоводни отчети.

Важно е да се отбележи, че всяко забавяне на темповете на извършване на разходи по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, спрямо разчетените данни, би довело до намаляване размера на разходите, които се сертифицират към ЕК, което от своя страна ще се отрази в намаление на постъпленията към Република България през съответните години.

Програми от програмен период 2021-2027 г.

Съгласно проекта на Регламент за общоприложими разпоредби за програмен период 2021-2027 г., ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионният фонд и ЕФМДР ще подпомагат пет цели на политиката:

- Цел на политиката 1: По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход;
- Цел на политиката 2: По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска;
- Цел на политиката 3: По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ;
- Цел на политиката 4: По-социална Европа – реализиране на европейския стълб на социалните права;
- Цел на политиката 5: Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи.

На 06.07.2022 г. от страна на ЕК е прието Споразумението за партньорство с България на стойност 10,8 млрд. евро, в което се определя инвестиционната стратегия на страната в областта на политиката на сближаване за периода 2021-2027 г.

Програма „Развитие на човешките ресурси“ е първата програма в България за програмния период 2021-2027, която беше одобрена от Министерския съвет с РМС № 378 от 09.06.2022 г. и службите на ЕК на 01.08.2022 г. За периода 2021-2027 г. по линия на програмата е осигурено финансиране в размер на почти 3,850 млрд. лв., като в сравнение с предходния програмен период 2014-2020 г. е договорено почти двойно увеличение на бюджета на програмата. Средствата са насочени към преодоляване на предизвикателствата, свързани с пазара на труда, заетостта, качеството на работните

места, адаптиране на предприятията към променящите се изисквания и условия за работа, развитие на уменията на работната сила, насърчаване на социалното включване и равните възможности на възрастните, лицата с увреждания и специални потребности, както и други уязвими групи, вкл. и децата.

Програма „Околна среда“ е с бюджет 3,5 млрд. лв. Целите на ПОС 2021-2027 г. са свързани с подобряване на ВиК инфраструктурата и качеството на атмосферния въздух, екологосъобразно управление на отпадъците и опазване на богатото ни биоразнообразие. Мерките за превенция и управление на риска от наводнения, свлачища и горски пожари са в Приоритет „Риск и изменение на климата“.

Над 1 399,2 млн. лв. ще бъдат разходвани за разширяване и модернизация на ВиК инфраструктурата за вече консолидираните райони Велико Търново, Габрово, Плевен, София-град, София-област, Търговище, Хасково и Добрич. Сред допустимите мерки за Приоритет 1 „Води“ е и разработването на Регионални прединвестиционни проучвания за районите Благоевград, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик и Разград след тяхното консолидиране.

Над 611,5 млн. лв. са средствата по Приоритет 2 „Отпадъци“ за насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика. Ще се финансират системи за разделно събиране и рециклиране на биоразградимите отпадъци, центрове за разделно събиране и подготовка за повторна употреба и поправка, рекултивация на депа, информационни и разяснителни кампании и др.

Над 773,5 млн. лв. ще бъдат насочени към мерки за редуциране на вредните емисии от битово отопление и транспорт, за справяне с вторичното разпръскване, подобряване на мониторинга на качеството на атмосферния въздух (КАВ), както и за създаване на Национална мрежа на експерти по КАВ.

Програмата за конкурентоспособност и иновации за периода 2021-2027 г. е пряко насочена към постигането на интелигентен и устойчив растеж на българската икономика, както и осъществяването на индустриална и иновационна трансформация. За изпълнението на ПКИП 2021-2027 е определен индикативен финансов ресурс в размер на 2,402 млрд. лв. от Европейския фонд за регионално развитие.

Като инструмент за прилагане на Европейската политика за сближаване за периода 2021-2027 г., по ПКИП 2021-2027 г. е предвидено да допринася за постигането на следните Цели на политиката (ЦП), определени на европейско ниво:

- ЦП 1 „По-конкурентоспособна и интелигентна Европа“ – Приоритет 1;
- ЦП 2 „По-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа“ – Приоритет 2.

Програма „Образование“ 2021-2027 г. е одобрена с решение на ЕК С(2022)5828-08/08/2022 и е с бюджет от 1 887,0 млн. лв., финансирана от ЕСФ+. Със средствата ще се насърчава равният достъп на всички деца и ученици до качествено и приобщаващо образование с акцент върху уязвимите групи. Ще се разшири дигиталното образователно съдържание, ще се повишат дигиталната компетентност и умения на педагогическите специалисти, учениците и родителите. Ще се насърчава въвеждането на иновативни учебни програми и съдържание и ще се подкрепи изявата на талантите на учениците, особено в по-отдалечените райони на страната.

Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027 г. (ПНИИДИТ) отговаря на стратегическите потребности и

приоритети на България за прилагане на обща политика за развитието на научните изследвания и иновациите и за цифровизация на публичния сектор с оглед създаване на условия за управление, базирано на данни в полза на ускореното икономическо развитие на страната. За изпълнението на ПНИИДИТ 2021-2027 е определен финансов ресурс в размер на 1,731 млрд. лв. от Европейския фонд за регионално развитие. Като инструмент за прилагане на Европейската политика за сближаване за периода 2021-2027 г. ПНИИДИТ ще допринесе за постигането на цел на политика 1 „По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход“.

Програма „Развитие на регионите” 2021-2027 г. (ПРР) - основната цел на политиката за регионално развитие в България и съответно, стратегическа цел на новата ПРР 2021-2027 г. е да създаде жизнени, силни и устойчиви региони като отговор на неблагоприятните демографски тенденции и задълбочаване на между-регионалните и вътрешно-регионалните различия. Предвижда се да бъде изцяло насочена към цел на политиката 5 – *„Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии и местни инициативи“*. Целите на програмата ще бъдат адресирани чрез прилагането на интегриран териториален подход: средствата ще се отпускат за финансиране на концепции за интегрирани териториални инвестиции (пакети с интегрирани проекти) в изпълнение на приоритетите на интегрирани териториални стратегии, като в подбора на проектите ще участват съответните териториални органи. Плащания към бенефициентите за реални инвестиции по ПРР 2021-2027 г. се предвиждат най-рано в края на 2023 г.

Програма „Транспортна свързаност“ (ПТС) - приоритетите допринасят за реализацията на Зелената сделка. Предвижда се транспортния сектор да намали значително своите емисии и да стане по-устойчив, както и екологичната мобилност да бъде новия метод за растеж на транспортния сектор. Предвидените инвестиции насърчават употребата на екологосъобразни видове транспорт и алтернативни горива, подобряват качеството на пътната инфраструктура и допринасят за намаляване на вредното въздействие върху околната среда на транспорта. Средствата ще бъдат инвестирани в едни от най-големите пътни и железопътни проекти у нас, в закупуването на специализирано оборудване във водния транспорт, както и инвестиции за намаляване на вредните емисии от транспорта. Одобрените средства по програмата са в размер на 3,72 млрд. лв.

В жп сектора основен приоритет са проектите за модернизация на жп линия София-Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец фаза 2, железопътната линия София-Перник-Радомир, както и модернизация на отсечките от София до сръбска и македонска граници.

В пътния сектор е заложено изграждането на АМ „Русе – Велико Търново“ и на тунела под „Шипка“, който ще осигури бърза връзка между Централна, Северна и Южна България. Завършването на АМ „Струма“ е друг приоритет в оста за пътни проекти.

1.1. РАЗХОДНА ЧАСТ

При планирането на разходите по програмите, съфинансирани от Европейския социален фонд, Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, вкл. средствата от механизма REACT-EU и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз, са взети под внимание:

- етапът на изпълнение на оперативните програми;
- прогнозите на отделните органи и структури за периода 2023-2025 г.;
- изпълнението на прогнозите на Управляващите органи за минали години;
- спецификите на отделните програми от гледна точка на икономическата област, към която са насочени;
- договорените до момента средства по отделните оперативни програми;
- за програмите от програмен период 2021-2027 г. е направен анализ на исторически данни за изпълнението на оперативните програми в първите години от програмните периоди.

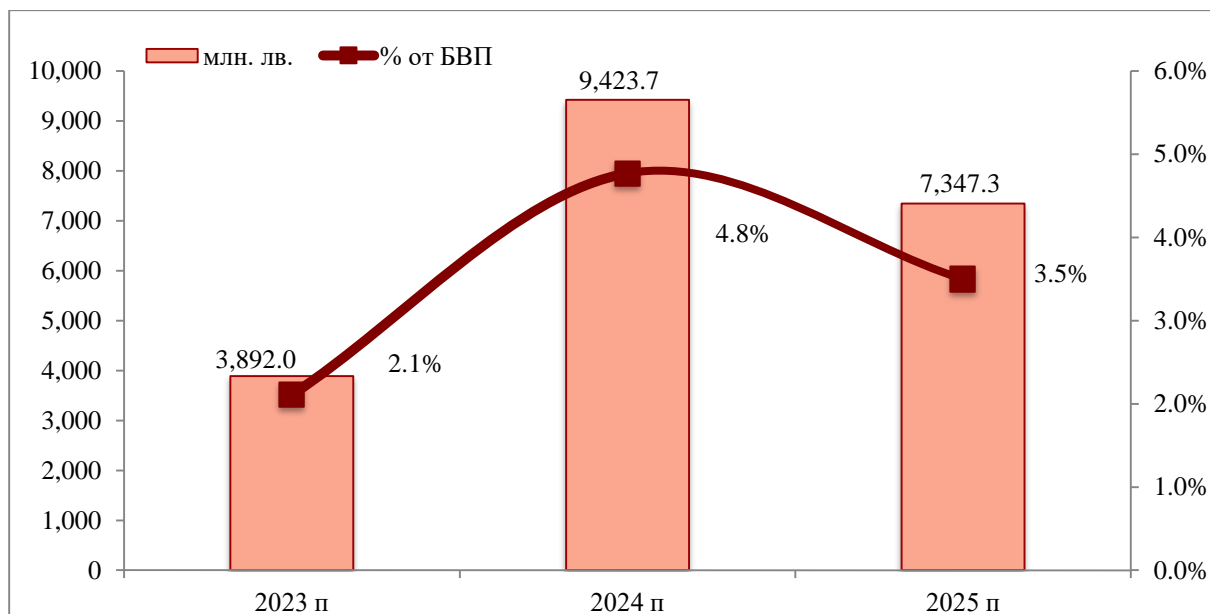
Прогнозите отчитат и потенциалните рискове, свързани с предизвикателството за достигане на праговете, съгласно условието за автоматично освобождаване от ангажимент (т. нар. правило N+3).

Отчетена е и необходимостта от текущо осигуряване на национални средства за извършване на плащания във връзка с въведените правила за възстановяване от 90%/95% от сертифицираните разходи преди годишното уравняване на сметките с ЕК на база представените от държавите членки годишни счетоводни отчети.

Очакваните разходи по Механизма за възстановяване и устойчивост се основават на актуалните към момента на изготвяне на прогнозата финансови планове по инвестициите, включени в одобрения на 04.05.2022 г. от ЕК Национален план за възстановяване и устойчивост. Прогнозните разходи по програмите, съфинансирани от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. и Швейцарско-Българската програма за сътрудничество, са индикативни и обхващат бъдещи плащания по договори с бенефициенти и разходи на отделните органи и на програмните оператори за дейности за управление на програмите.

Разходите по НПВУ и програмите от програмния период 2021-2027 г. са пряко зависими от наличието на висока проектна готовност и административен капацитет, което при създаването се струпване на дейности по приключване на оперативните програми от програмен период 2014-2020 г. и стартиране на тези от програмен период 2021-2027 г. и инвестициите по НПВУ може да породи риск от неизпълнението им.

Граф. V-1: Разходи на Национален фонд – сметка за средства от ЕС за периода 2023-2025 г.

Източник: МФ

1.2. ПРИХОДНА ЧАСТ

Планираните приходи за 2023-2025 г. по оперативните програми/програми, съфинансирани от Европейския социален фонд, Европейския социален фонд +, Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз, включват определения индикативен размер на разходите, които се очаква да бъдат възстановени от ЕК през този период.

Прогнозните приходи са изчислени, като са взети под внимание следните особености:

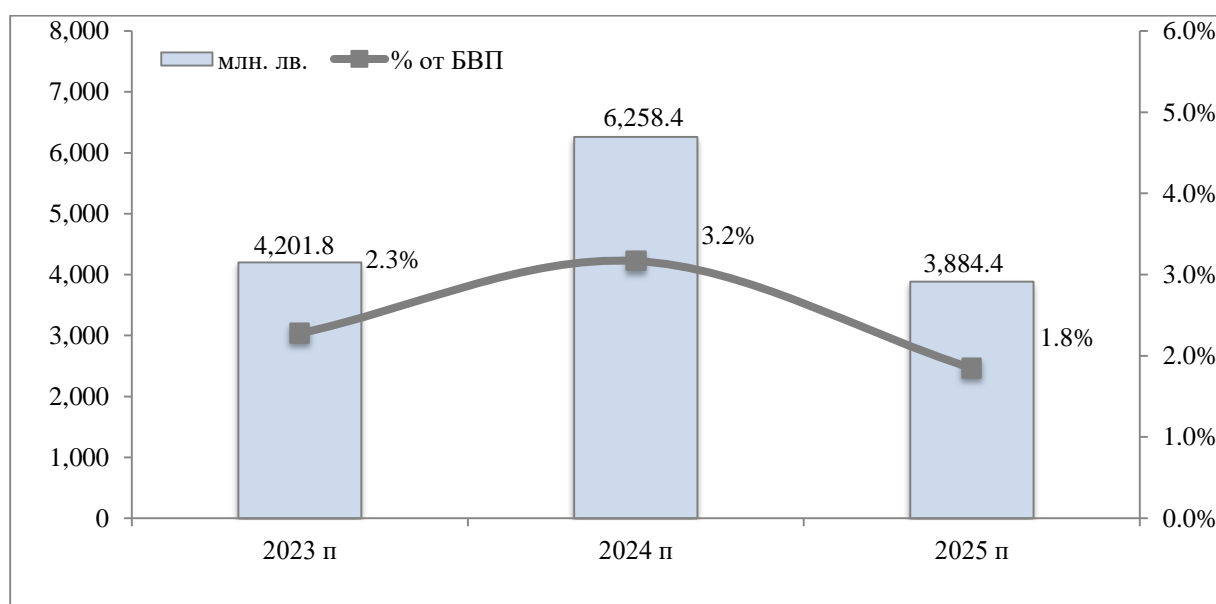
- 90% (за програмен период 2014-2020) и 95% (за програмен период 2021-2027) от размера на разходите по оперативни програми, съответстващи на европейското съфинансиране, извършени през последните два месеца на предходната година. Съгласно правилата на ЕК само заявленията за плащане, които страната-членка изпраща до 31 октомври гарантирано ще бъдат възстановени в рамките на годината, в която са изпратени. Поради тази причина всички заявления за плащане, които се очаква да бъдат изпратени след тази дата, са планирани за получаване през следващата година;
- 90% (за програмен период 2014-2020) и 95% (за програмен период 2021-2027) от размера на разходите по оперативни програми, съответстващи на европейското съфинансиране, извършени през първите десет месеца на настоящата година;
- до 10% (за програмен период 2014-2020) и до 5% (за програмен период 2021-2027) от размера на сертифицираните разходи през предходната счетоводна година, които се очаква да бъдат възстановени от ЕК при годишното уравняване на сметките;
- предварителното годишно финансиране по оперативните програми за програмен период 2014-2020 г.;

- предварителното годишно финансиране по програмите за програмен период 2021-2027 г.;
- допълнително предварително финансиране по програмите за програмен период 2021-2027 г. във връзка с FAST-CARE;
- предварителното годишно финансиране (вкл. за средствата от REACT-EU), което се очаква да получи/възстанови България след годишното уравниване на сметките.

За 2023 г. е предвидено получаването на един транш по Механизма за възстановяване и устойчивост в размер на 1,416 млрд. лв., като срещу него се очаква да бъдат изпълнени 66 етапи и цели, в това число и такива, свързани със законодателни промени. През 2023 г. се очаква ревизиране на НПВУ, включително и във връзка с включване в него на глава REPowerEU. Съществува риск, при по-продължителна процедура по изготвяне на ревизирия НПВУ, съответно забавяне на неговото одобрение от Съвета на Европейския съюз, вторият транш да бъде получен през 2024 г. При преговарянето е възможно да бъдат променени стойностите на отделните траншове от профила за плащане в зависимост от начина на преразпределяне на етапите и целите, включени в тях.

По отношение на приходите от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм за периода 2014-2021 г., Офисът на ЕИП и НФМ превежда средства два пъти в годината на база прогнози, изготвени от Програмните оператори за индикативния размер на разходите по програмите за съответната година.

Граф. V-2: Приходи на Национален фонд – сметка за средства от ЕС за периода 2023-2025 г.

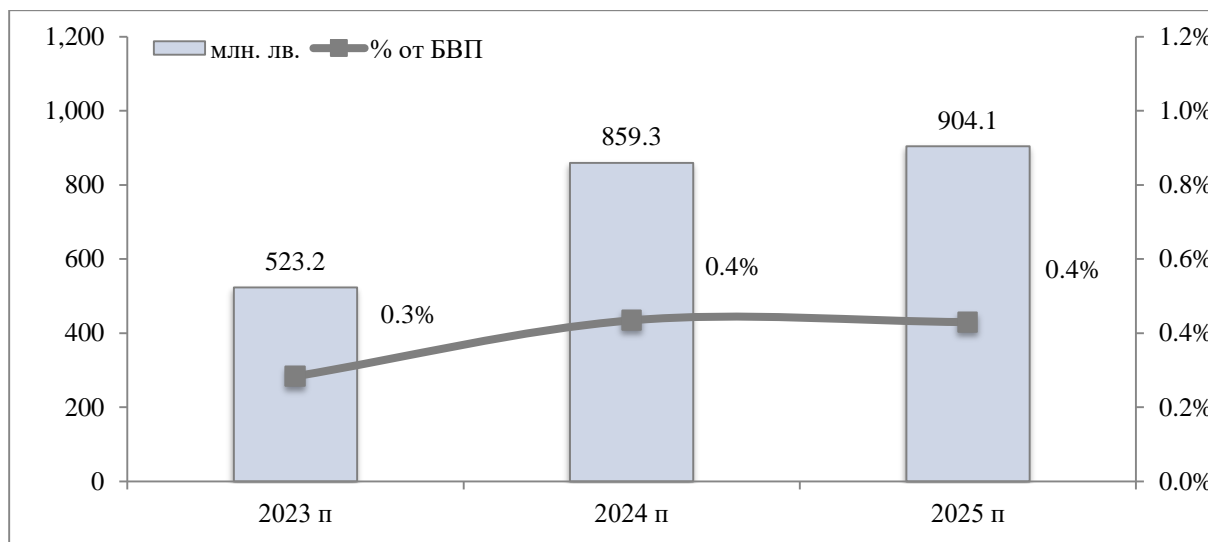
Източник: МФ

2. ДЪРЖАВЕН ФОНД „ЗЕМЕДЕЛИЕ“

2.1. ПРИХОДИ И ПОСТЪПЛЕНИЯ

При разработване на разчетите за приходите и постъпленията за периода 2023-2025 г. по програмите, финансирани от ЕС, е взет под внимание определеният индикативен размер на разходите, който се очаква да бъде възстановен от ЕК през този период. Очакваните приходи и постъпления по години са, както следва: 2 438,9 млн. лв. през 2023 г., в размер до 2 746,9 млн. лв. през 2024 г. и в размер до 2 749,1 млн. лв. за 2025 г.

Граф. V-3: Приходи (без постъпленията) на ДФ „Земеделие“ – сметка за средства от ЕС за периода 2023-2025 г.

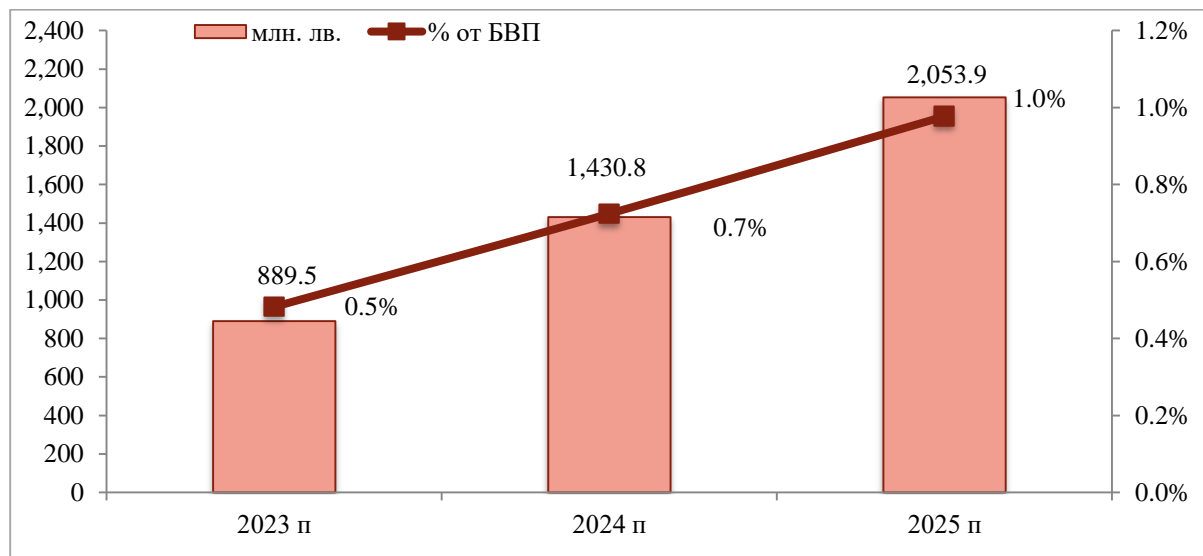

Източник: МФ

2.2. РАЗХОДИ И ПЛАЩАНИЯ

Очакваните разходи и плащания за периода 2023-2025 г. са, както следва: 2 934,7 млн. лв. за 2023 г., 3 329,3 млн. лв. за 2024 г. и 3 895,8 млн. лв. за 2025 г.

Граф. V-4: Разходи (без плащанията) на ДФ „Земеделие“ – сметка за средства от ЕС за периода 2023-2025 г.

Източник: МФ

ОБЩА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

Приоритетите в областта на селскостопанската политика са насочени към осигуряване на стабилна пазарна среда, подкрепа на доходите на земеделските стопани и развитие на селските райони.

Основните инструменти за провеждането на общата селскостопанска политика са директните плащания и пазарната подкрепа на земеделските стопани (1-ви стълб на ОСП) и политиката за развитие на селските райони (2-ри стълб на ОСП).

По линия на първия стълб на ОСП ще се изплащат средства за подпомагане на земеделските стопани по обвързани и необвързани с производството схеми за директни плащания и за пазарна подкрепа.

По схемите за директни плащания на земеделски стопани за сметка на ЕС през периода 2023-2025 г. се предвижда да бъдат усвоявани за 2023 г. – 1 694,4 млн. лв., за 2024 г. – 1 620,3 млн. лв. и за 2025 г. – 1 621,2 млн. лв.

Мерките за пазарна подкрепа за периода 2023-2025 г. могат да включват различни механизми – интервенции, с цел стабилизиране на пазара в сектори като зърнени култури, ориз, мляко; помощи за повишаване на консумацията на някои продукти; пазарна подкрепа за лозаро-винарския сектор, пчеларство, плодове и зеленчуци и други.

Общият бюджет за финансиране на пазарни мерки за 2023 г. са планирани 166,8 млн. лв., от които 87,6 млн. лв. от националния бюджет, а през 2024 г. прогнозата за плащане е в размер на 137,6 млн. лв., в това число 63,6 млн. лв. национални средства, като за 2025 г. средствата са в размер на 139,6 млн. лв. от които 65,6 млн. лв. от националния бюджет. Съгласно законодателството на ЕС национално съфинансиране се прилага по следните пазарни мерки: Схема „Училищен плод“, Схема „Училищно мляко“; Подпомагане в сектор Вино – мярка „Информирание в държавите членки“, „Популяризиране в трети държави“; „Публична интервенция на зърно“; „Национална програма по пчеларство“;

„Промоционални програми за земеделски продукти“ и Схема „Оперативни програми на организации на производители на плодове и зеленчуци“.

По линия на втория стълб на ОСП ще се изплащат средствата за развитие на селските райони, както следва:

- за 2023 г. – 1 022,2 млн. лв., от които 785,2 млн. лв. са средства от ЕС и 237,0 млн. лв. национално съфинансиране и авансови плащания;
- за 2024 г. – 1 526,4 млн. лв., от които 1 072,4 млн. лв. са средства от ЕС и 454,0 млн. лв. национално съфинансиране и авансови плащания;
- за 2025 г. – 2 081,8 млн. лв., от които 1 370,7 млн. лв. са средства от ЕС и 711,1 млн. лв. национално съфинансиране и авансови плащания.

В средносрочен план средствата, които страната ни предвижда да усвоява по програмите на ЕС и да изплаща за селскостопанската политика са, както следва:

Табл. V-1: Разходи и плащания за селскостопанската политика за периода 2023-2025 г.

	2023 г.	2024 г.	2025 г.
Средства от ЕС	2 558,9	2 766,7	3 066,0
Национално съфинансиране и авансови плащания	324,6	517,6	776,7
Общо	2 883,5	3 284,3	3 842,6

Източник: МФ

ОБЩА РИБАРСКА ПОЛИТИКА ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

Преобладаващата част от мерките по Програмата за морско дело и рибарство за периода са насочени към:

- повишаване на конкурентоспособността и жизнеспособността на предприятията в сектор рибарство;
- насърчаване на устойчиво, отличаващо се с ефективно използване на ресурсите рибарство;
- диверсификация на дейностите в рамките на сектор рибарство, както и в други сектори на морската икономика;
- подобряване на пазарната организация за продуктите на риболов и аквакултурите;
- рибарски пристанища, кейове за разтоварване и покрити лодкостоянки.

В средносрочен план средствата, които страната ни предвижда да усвоява по програмите на ЕС и да изплаща за общата рибарска политика са, както следва:

Табл. V-2: Разходи и плащания за рибарската политика за периода 2023-2025 г.

(млн. лв.)

	2023 г.	2024 г.	2025 г.
Средства от ЕС	40,5	34,3	37,4
Национално съфинансиране и авансови плащания	10,8	10,7	15,7
Общо	51,3	45,0	53,2

Източник: МФ

3. ДРУГИ СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС И СРЕДСТВА ПО МЕЖДУНАРОДНИ ПРОГРАМИ И ДОГОВОРИ, ЗА КОИТО СЕ ПРИЛАГА РЕЖИМ НА СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС

С актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. са разчетени приходи, разходи и съответното съфинансиране от държавния бюджет по други сметки за средства от Европейския съюз и средства по международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз. Разчетите са изготвени на база предложенията на първостепенните разпоредители с бюджет по държавния бюджет за очакваните приходи и разходи, включително и за съфинансирането им, по различните международни програми, проекти и договори.

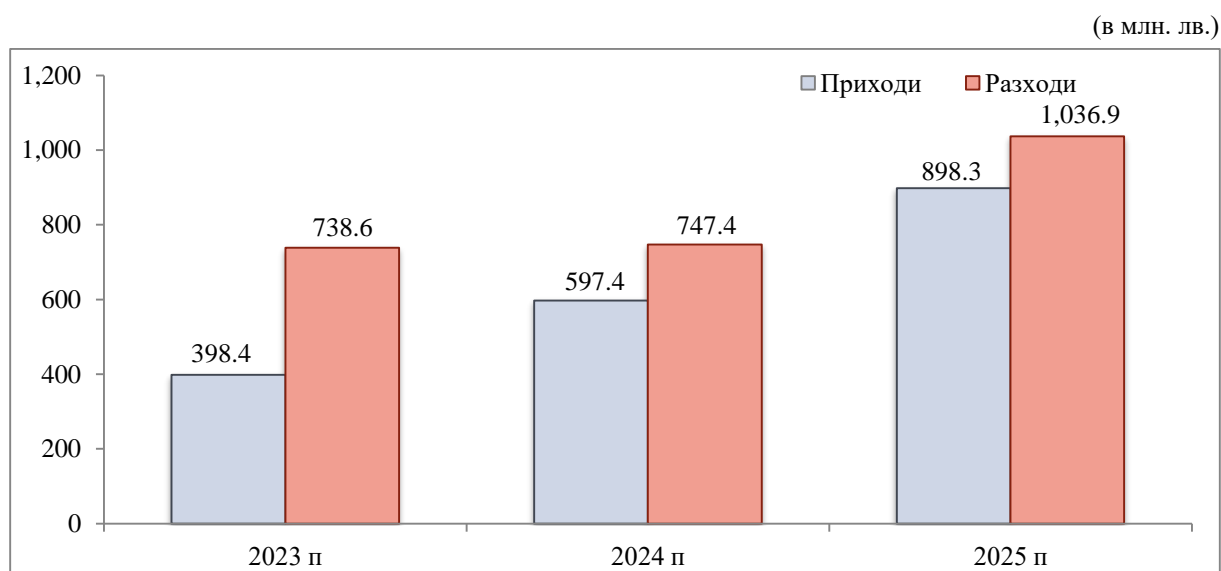
В прогнозата за периода 2023-2025 г. на Министерството на вътрешните работи са включени средства по Европейския фонд „Убежище, миграция и интеграция“ и Европейския фонд „Вътрешна сигурност“, проекти, програми и грантови споразумения. Прогнозираното национално съфинансиране по тях за периода 2023-2025 г. възлиза съответно на по 35,0 млн. лв. за 2023 и 2024 г. и на 27,2 млн. лв. за 2025 г.

В рамките на прогнозните средства за периода 2023-2025 г. на другите сметки за средства от Европейския съюз и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз на Министерството на образованието и науката (МОН) са включени средства по Програма „Еразъм+“ и Програма „Европейски корпус за солидарност“, както и други проекти и грантови споразумения.

В прогнозата за периода 2023-2025 г. в областта на регионалното развитие са разчетени приходите и разходите за дванадесетте програми на Европейския съюз по трите направления на европейското териториално сътрудничество (ИНТЕРРЕГ): трансгранично (V-A), транснационално (V-B) и междурегионално (V-C), съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Инструмента за предприемчивост II (ИПП II) и Европейския инструмент за съседство (ЕИС) за периода 2014-2020 г. и за периода 2021-2027 г., в които България участва.

За периода 2023-2025 г. по другите сметки за средства от Европейския съюз са разчетени приходи, разходи и съответното съфинансиране от държавния бюджет по Механизма за свързване на Европа, сектор Транспорт, с основен бенефициент Национална компания „Железопътна инфраструктура“.

Граф. V-5: Приходи и разходи по другите сметки за средства от ЕС и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от ЕС за периода 2023-2025 г.

Източник: МФ

4. ВНОСКИ В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

4.1. ПРОГНОЗА ЗА ВНОСКАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС

Актуализираната прогноза за размера на вноските на Република България в общия бюджет на Европейския съюз (ЕС) по години за периода 2023-2025 г. е, както следва: 2 042,4 млн. лв. за 2023 г., 2 156,3 млн. лв. за 2024 г. и 2 244,1 млн. лв. за 2025 г.

Тази прогноза е изготвена въз основа на действащото Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 година относно системата на собствените ресурси на ЕС и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом, както и въз основа на публикуваното на 7 юни 2022 г. Съобщение на Европейската Комисия (ЕК) до Европейския Парламент и Съвета относно извършената техническа корекция на Многогодишната финансова рамка (МФР) за 2023 г. в съответствие с член 4 от Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2093 на Съвета за определяне на Многогодишната финансова рамка за годините 2021-2027 (документ COM(2022) 266 final; ST 9939/22).

По-конкретно актуализираната прогноза за вноските на България в бюджета на ЕС за периода 2023-2025 г. е изготвена въз основа на следните параметри и прогнозни данни:

- Размера на бюджетните кредити за поети задължения за всяка от годините в периода 2023-2025 г. (т.нар. „тавани“) на МФР, като конкретно за 2024 г. и 2025 г. с добавени прогнозни данни за средствата, които е възможно в рамките на дадената година да бъдат мобилизирани по линия на специалните инструменти на ЕС (по данни от документ COM(2022) 266 final; ST 9939/22);
- Прогнозни данни за brutния национален доход (БНД) на България за периода 2023-2025 г. от пролетната макроикономическа прогноза за периода 2023-2025 г.;
- Прогнозни данни за приходите от мита за България, предоставени от дирекция „Данъчна политика“ в Министерство на финансите;
- Прогнозни данни за нетните приходи от данъка върху добавената стойност (ДДС) за България по години за 2023-2025 г. (и прилагане на претеглена средна ставка от 2016 г. за трите години в съответствие с новата подобрена методология за изчисляване на ресурса на база ДДС), вземайки предвид данните от пролетната макроикономическа прогноза и отчитайки тенденциите при потреблението, цената на суровия петрол тип „Брент“, цената на неенергийните суровини в щатски долари, валутния курс, изменението във физическите и стойностните обеми при вноса на стоки и услуги, както и рисковете от продължителността на военния конфликт в Украйна;
- Прогнозни данни за образуваните, рециклираните и неретицираните отпадъци от опаковки от пластмаса по години в България за периода 2023-2025 г., изготвени въз основа на инструмента на ЕК за прогнозиране (версия към 22.03.2023 г.), данни за отпадъците от опаковки от пластмаса за 2020 г., които България е докладвала към Евростат, както и актуални национални данни за количествата образувани отпадъци за 2021 г. от Националния статистически институт и реални темпове на растеж на БНД за България в съответствие с пролетната макроикономическа прогноза, като са приложени предвидените в действащото законодателство за системата на собствените ресурси ставка от 0,80 евро на килограм неретицирани отпадъци от опаковки от пластмаса и годишна корекция за България;
- Прогнози по години за 2023-2025 г. за участието на България във финансирането на brutното намаление за Австрия, Дания, Германия, Нидерландия и Швеция и за вноса за корекция за неучастие на съответни държави членки в някои политики за свобода, сигурност и правосъдие, като за целта са приложени съответно разпоредбите на Решението за собствените ресурси при използване на данни и прогнози за дефлатора на БВП с оглед изчисляване на вноската за участието във финансирането на brutното намаление, а по отношение на корекцията за неучастие – темпът на нарастване на дължимите през последните години вноски;
- Размерът на прогнозираните ресурси на база ДДС и БНД за България за 2023 г. включва съответните суми за т.нар. „ДДС- и БНД-баланси“, които са платени на 01.03.2023 г. съгласно полученото от ЕК официално искане за плащане и които включват 10,7 млн. лв. баланс на ресурса на база ДДС, 64,0 млн. лв. баланс на ресурса на база БНД и приспадане на 32,3 млн. лв. по линия на ресурса на база БНД вследствие ефекта от разпределяне по държави членки на общия размер на допълнителните постъпления от балансиращото упражнение, чийто общ нетен ефект възлиза на платени от страна на България общо 42,4 млн. лв. Също така прогнозираният размер на ресурсите на база ДДС и БНД за България за 2024 г. включва съответните суми за т.нар. ДДС- и БНД-баланси, които следва да се платят през 2024 г., като те съответстват на съобщената на 27.01.2023 г. от Европейската комисия дължима сума през 2024 г. от 41,5 млн. лв., която включва

14,0 млн. лв. баланс на ресурса на база ДДС, 82,5 млн. лв. баланс на ресурса на база БНД и приспадане на 55,0 млн. лв. по линия на ресурса на база БНД вследствие ефекта от разпределяне по държави членки на общия размер на допълнителните постъпления от балансиращото упражнение;

- В прогнозирания размер на вноската от Традиционни собствени ресурси (ТСР) – мита, за 2023 г. е включена сумата от 42,1 млн. лв. за евентуално плащане на изчислени от ЕК по предварителни оценки лихви за забавено плащане поради очаквана от ЕК загуба в размер на 109,4 млн. лв. на ТСР-мита от България във връзка с вноса на текстилни изделия и обувки със занижена стойност с произход от Китайската народна република, платена от България през декември 2021 г. Имайки предвид, че темата за предварителните оценки на ЕК за загуба на ТСР-мита (включително за лихвите за забава) е обект както на официална кореспонденция на двустранно равнище, така и на обсъждания в съответни компетентни комитети и работни групи на равнище ЕС, а също така и вземайки предвид извършеното от ЕК през април-май 2023 г. преизчисление и разрешено приспадане на 6,2 млн. евро (12,0 млн. лв.) от вече платената главница (под резерва) през 2021 г., е възможно да настъпят допълнителни промени в размера на съобщените от ЕК главница и лихва за забавено плащане за България, а и за останалите държави членки;
- Прогнозни данни за 2023 г. и 2024 г. за приходите от мита, ДДС-базите и БНД на останалите държави членки от изпратения от ЕК първи комплект прогнозни данни във връзка със заседанието на Консултативния комитет по собствените ресурси (ККСР) – Подкомитет „Прогнози“ през месец май 2023 г., подготвени на база есенната прогноза на ЕК от 2022 г. и преизчислени чрез прилагане на очакваните стойности за номиналните растежи на БВП и БНД съгласно нея с оглед изчисляване на съответните вноски за 2025 г.;
- Прогнозни данни за вноските от ресурса на база нередицирвани отпадъци от опаковки от пластмаса за 2023-2025 г. на останалите държави членки от разработения за целта инструмент на ЕК за прогнозиране (версия към 22.03.2023 г.), при което за всяка от годините в периода 2023-2025 г. са приложени предвидените годишни корекции за част от държавите членки в Решението за собствените ресурси;
- Данни за т.нар. „други приходи“ в бюджета на ЕС, в т.ч. от очакваните вноски от Обединеното кралство в съответствие със споразумението за оттеглянето му от ЕС от доклада на ЕК до Европейския парламент и Съвета „Дългосрочна прогноза за бъдещите входящи и изходящи парични потоци на бюджета на ЕС за периода 2023-2027 г.“ (документ COM(2022) 315 final от 30.06.2022 г.; ST10877).

Оценка на бюджетните ефекти от промените в допусканията, макроикономическите показатели и/или в нормативната уредба по години за периода 2023-2025 г.

Проведените симулации показват, че промяната в размера на всеки един от компонентите на вноската на България в бюджета на ЕС, както и на лежащите в основата му приходи и/или макроикономически показатели, би довела до правопрпорционално изменение в общия размер на вноската.

Конкретно по отношение на ресурса на база ДДС, обаче, следва да се има предвид, че ДДС-базата на съответната държава членка, въз основа на която се изчислява и самият ресурс на база ДДС, се ограничава до 50% от брутния ѝ национален доход и в този смисъл ресурсът на база ДДС би могъл да нараства до определени граници. Това

ограничение не засяга България по отношение на прогнозираната вноска на ресурса на база ДДС за периода 2023-2025 г.

Намаляването (или увеличаването) на който и да било от останалите собствени ресурси от България ще доведе до съответно увеличаване (или намаляване) на размера на ресурса ѝ на база БНД, т.е. налице е обратнопропорционална зависимост.

Поради структурата на системата на собствените ресурси на ЕС и взаимнообвързаността между елементите ѝ, промени в размера на собствените ресурси, предоставяни от останалите държави членки, биха дали отражение върху размера на ресурса на база БНД и от България, като зависимостта в общия случай е обратнопропорционална.

Независимо от предварителните прогнози за приходите от мита, в съответствие с действащото решение за собствените ресурси държавите членки ще превеждат в бюджета на ЕС 75% от реално събраните суми.

В процеса на изпълнението на бюджета на ЕС е възможно да се наложи промяна в размера (увеличение или намаление) на вноската на България поради въздействието на следните фактори: възникнали непредвидени допълнителни нужди от средства по бюджета на ЕС при изпълнение на разходните политики; промяна в размера на другите приходи на ЕС (извън собствените ресурси, вкл. установяването на излишък или дефицит от предходната година); промяна в размера на събраните традиционни собствени ресурси от всички държави членки; периодични актуализации на данните за предишни години за ДДС-базите, за БНД на държавите членки и на количествата нерестриктирани отпадъци от опаковки от пластмаса с оглед постигане на по-голяма точност при изчислението на вноските им, промяна в законодателството на ЕС, регулиращо предоставянето на собствените ресурси или други аспекти от системата на собствените ресурси на ЕС и др.

При подготовката на настоящата прогноза, заради несигурността за продължителността на преговорния процес и за крайните му резултати, не са взети предвид предложените от Европейската комисия на 22.12.2021 г. нови собствени ресурси на база механизма за въглеродна корекция на границите, европейската схема за търговия с емисии и остатъчните печалби на най-големите многонационални предприятия.

4.2. ПРОГНОЗА ЗА ВНОСКИТЕ НА БЪЛГАРИЯ СЪГЛАСНО ПРОЕКТА НА СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА ФИНАНСОВ ПРИНОС МЕЖДУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ СЪГЛАСНО ЧЛЕН 7 ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2022/2463 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

Изготвена е прогноза за вноските на България за периода 2023-2025 г. съгласно проекта на Споразумение за финансов принос между Република България и Европейската комисия съгласно член 7 от Регламент (ЕС) 2022/2463 на Европейския парламент и на Съвета, който се отнася до създаването на инструмент за предоставяне на подкрепа на Украйна през 2023 г. (макрофинансова помощ +). По същество, чрез споразуменията за принос, които ще сключат с Европейската комисия, България и останалите държави членки ще се ангажират, при определените в Регламент (ЕС) 2022/2463 и образеца на споразумение условия, да покриват т.нар. „лихвена субсидия“, като правят вноски под формата на външни целеви приходи в бюджета на ЕС в периода 2024-2027 г., във връзка с евентуалното поемане от страна на ЕС на лихви по отпуснатия на Украйна заем в размер до 18 млрд. евро под формата на инструмента „макрофинансова помощ +“.

В тази връзка се предвиждат вноски от страна на България в размер на не повече от 6,7 млн. лв. на година в периода 2024-2025 г.

Прогнозата е в съответствие с приложеното в образеца на споразумение за принос разпределение за максималния размер на вноските по държави членки за периода 2024-2027 г., като взема предвид предоставените при обсъжданията му разяснения от страна на Европейската комисия, че прогнозите ѝ са изготвени при предвиждане на равни годишни вноски.

Оценка на бюджетните ефекти от промените в допусканията, макроикономическите показатели и/или в нормативната уредба по години за периода 2023-2025 г.

Допуска се, че вноските от България не следва да превишават определения в разпределението към образеца на споразумение максимален размер. Възможни са обаче вариации в отделните години поради включените в образеца на споразумение за принос особености. По-конкретно, очаква се част от финансирането за лихвената субсидия при възможност да се поеме от бюджета на ЕС, като държавите членки покриват останалата част. Също така разлики между отделните години ще са възможни поради прилагането на различен размер на т.нар. „БНД-ключ“ съобразно размера му в последния одобрен годишен или коригиращ бюджет на ЕС. В началото на 2024 г. Европейската комисия ще съобщи на държавите членки окончателните суми по очакваните максимални вноски въз основа на информацията, която ще е налична към този бъдещ момент, за крайния (фиксиран) размер на лихвата по заемите, тъй като той вече няма да подлежи на последващи промени. Не на последно място, промяна в очаквания размер на максималните вноски е възможен при задействане на включената в образеца на споразумение клауза за преразглеждане.

При това, следва да се има предвид и фактът, че споразумението за принос от България би могло да влезе в сила едва след подписването му от министъра на финансите и от генералния директор на генерална дирекция „Бюджет“ на Европейската комисия и последващото ратифициране от Народното събрание на Република България.

Част VI.

Политика по дълга и финансирането за периода 2023-2025 г.

Политиката на правителството за управление на държавния дълг³¹ за периода 2023-2025 г. ще бъде насочена към осигуряване на необходимите ресурси за рефинансиране на дълга в обращение, финансиране на планираните дефицити по държавния бюджет и обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв. Предприетите мерки от централните банки на водещите икономики за ускоряване на процеса за затягане на паричната политика и покачване на основните лихвени проценти с оглед овладяване на високата инфлация, спадът в икономическата активност и низходящите очаквания за нейното развитие, както и политическата и икономическа несигурност ще са ключовите фактори, определящи от една страна цената на дълговото финансиране и от друга - рисковете, съпътстващи неговото осигуряване. Отчитайки тези условия, основните предизвикателства и цели ще бъдат съсредоточени в посока обезпечаване на възможности за пазарно-ориентирано финансиране както на местния, така и на международните капиталови пазари, при спазване на нормативно регламентирани годишни дългови ограничения.

1. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ. ОБСЛУЖВАНЕ И ФИНАНСИРАНЕ

Към края на 2021 г. нивото на държавния дълг възлиза на 31,2 млрд. лв., а в края на 2022 г. достига 36,1 млрд. лв., което се дължи на извършените операции през 2022 г. В сравнение с нивото в края на 2021 г., дългът се увеличава с около 4,9 млрд. лв. в резултат от поетия нов държавен дълг от 7,9 млрд. лв. и извършените погашения в размер на 3,0 млрд. лв. (в т.ч. падеж на еврооблигации, емитирани на МКП през 2015 г., в размер на 2,4 млрд. лв.).

Въз основа на допусканията за основните показатели на бюджетната рамка, през следващите три години се очертава необходимост от осигуряване на големи обеми ново дългово финансиране и се наблюдава ясно изразена тенденция за нарастване на държавния дълг в абсолютна стойност и като съотношение към БВП през всяка една от годините. Предвижда се максималният размер на държавния дълг към края на 2023 г. да не надвишава 40,6 млрд. лв., а в края на 2024 г. и 2025 г. да достигне съответно до 49,6 млрд. лв. и 59,5 млрд. лв. Съотношението на държавния дълг към БВП от 22,5% към края

³¹ Дългът по Закона за държавния дълг и останалите форми на дълг съгласно Регламент на Съвета (ЕО) № 479/2009 от 25 май 2009 г. за прилагане на Протокола за процедурата при прекомерен дефицит, приложен към Договора за създаване на Европейската общност, който се поема и изплаща от централния бюджет и от лицата, чиито бюджети са част от държавния бюджет, включително чрез сметките им за средствата от Европейския съюз.

на 2021 г. намалява до 21,8% в края на 2022 г. и се очаква да нарастне до 22,0% през 2023 г., 25,1% през 2024 г. и 28,3% през 2025 г.

Очакваното нарастване на държавния дълг към края на 2023 г. до около 40,6 млрд. лв. или увеличение от близо 4,5 млрд. лв. спрямо нивото от края на 2022 г. се дължи на планираното ново дългово финансиране за 2023 г. от 7,5 млрд. лв. (в т.ч. вече поет в началото на годината дълг в размер на 2,9 млрд. лв. под формата на еврооблигации на МКП) и годишните погашения по дълга от 3,0 млрд. лв. (в т.ч. извършени погашения към външни кредитори в размер на близо 2,3 млрд. лв.). Остатъкът от около 4,6 млрд. лв. от заложения нов държавен дълг за 2023 г. се обосновава основно за финансиране на планирания дефицит по държавния бюджет и се предвижда да бъде осигурен чрез емисии ДЦК, както на вътрешния, така и на външните пазари.

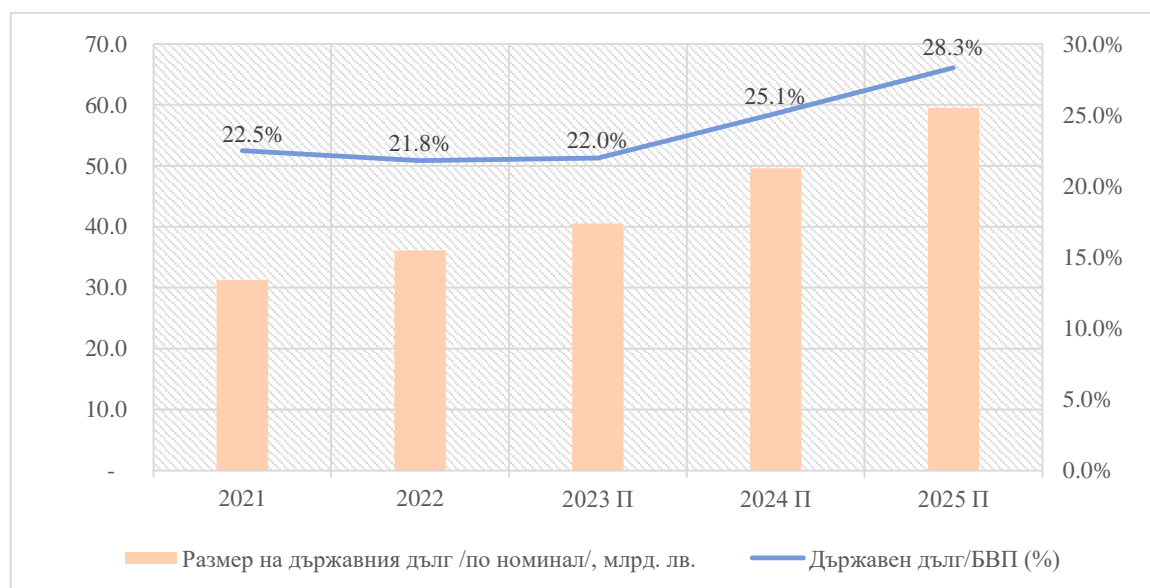
Табл. VI-1: Държавен дълг – показатели за вътрешен и външен дълг

Показатели	2021	2022	2023	2024	2025
	Отчет	Отчет	Проект	Прогноза	Прогноза
Държавен дълг, млн. лв.	31 218,0	36 125,7	40 520,8	49 582,9	59 504,2
Държавен дълг/БВП (%)	22,5%*	21,8%	22,0%	25,1%	28,3%
Външен дълг, млн. лв.	22 580,9	25 160,3	27 805,4	34 147,5	43 861,7
Външен дълг/БВП (%)	16,2%	15,2%	15,1%	17,3%	20,9%
Вътрешен дълг, млн. лв.	8 637,1	10 965,4	12 715,4	15 435,4	15 642,5
Вътрешен дълг/БВП (%)	6,2%	6,6%	6,9%	7,8%	7,4%
БВП, млн. лв.	139 012,3	165 383,6	184 485,9	197 565,7	210 189,9

* Поради закръгления сумарната позиция не се изчерпва от съставните ѝ числа.

Източник: МФ

Граф. VI-1: Държавен дълг и съотношение на държавния дълг към БВП

Източник: МФ

В структурата на държавния дълг, през 2021 г. външният държавен дълг възлиза на 22,6 млрд. лв., през 2022 г. достига до 25,2 млрд. лв. и се прогнозира да продължи да нараства в средносрочен план. Аналогична тенденция се наблюдава и по отношение на вътрешния дълг – увеличение от 8,6 млрд. лв. към края на 2021 г. до 15,6 млрд. лв. към края на 2025 г.

През 2021 г. е привлечено дългово финансиране в размер на 3,8 млрд. лв. под формата на ДЦК, емитирани на вътрешния пазар, при максимално допустим размер съгласно ЗДБРБ за 2021 г. от 4,5 млрд. лв.

При ограничение от 10,3 млрд. лв. за новопоет дълг (съгласно ЗДБРБ за 2022 г.) през 2022 г. новото дългово финансиране е в общ размер на 7,9 млрд. лв.

През 2022 г. на вътрешния пазар са емитирани ДЦК с обща номинална стойност от 2 633,3 млн. лв. В обращение е пусната една нова емисия с оригинален матуритет от 5,5-години, чийто обем в края на годината възлиза на 330,5 млн. лв. През годината са преотворени и три емисии от предходни години: 3,5-годишни ДЦК от 2021 г. с падеж през 2025 г. и новоемитиран обем от 1 300,0 млн. лв., 7,5-годишни ДЦК от 2021 г. с падеж през 2029 г. и новоемитиран обем от 500,0 млн. лв. и 10,5-годишни ДЦК от 2016 г. с падеж през 2026 г. и новоемитиран обем от 502,75 млн. лв. Постигнатата среднопретеглената доходност за целия емитиран през годината обем възлиза на 2,02%, при среден коефициент на покритие от 1,38%.

По линия на глобалната средносрочна програма за емитиране на дълг на международните капиталови пазари през септември 2022 г. Министерството на финансите пласира успешно два транша еврооблигации с общ номинален обем от 2,25 млрд. евро (4,4 млрд. лв.). Първият транш е със срочност 7 години, обем от 1,5 млрд. евро и лихвен купон 4,125%, а вторият - със срочност 12 години, обем от 750 млн. евро и лихвен купон 4,625%.

През декември 2022 г. са усвоени средства в размер на 899,7 млн. лв. (460,0 млн. евро) по държавния заем по линия на Европейския инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства (SURE³²) вследствие на COVID-19 (15-годишен транш).

До приемането на ЗДБРБ за 2023 г., съгласно Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. и съобразно чл. 87, ал. 2 от ЗПФ, Министерският съвет може да поема държавен дълг единствено за рефинансиране на дълга в обращение до размера на годишните погашения по държавния дълг, поет до началото на 2023 г. (3,0 млрд. лв.). На основание на посочените разпоредби на 17.01.2023 г. Република България в рамките на Средносрочната програма за емитиране на дълг на международните капиталови пазари (GMTN) емитира на международните капиталови пазари нова емисия 10-годишни еврооблигации с номинален обем от 1,5 млрд. евро (2,9 млрд. лв.) и годишен лихвен купон от 4,5%.

Предвид планирания максимален размер на новото дългово финансиране за 2023 г. от 7,5 млрд. лв. и отчитайки факта, че държавният бюджет за 2023 г. не е в сила от началото на годината, се игнорира ключовата необходимост от равномерно интерполиране и

³² SURE - Европейският инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства, вследствие на избухването на пандемията от COVID-19

съответно реализиране на дълговото финансиране през календарната година. Необходимият обем нов държавен дълг през 2023 г. за покриване на прогнозния бюджетен дефицит е концентриран през второто полугодие на годината, което ограничава времевия хоризонт за неговото набавяне и поражда потенциален риск за увеличаване на цената на финансиране.

Пред реализирането на дълговото финансиране са налице редица рискове, породени от волатилността на финансовите пазари, геополитическата несигурност, високата инфлация, затягането на паричната политика от централните банки на водещите икономики и др. Тези външни фактори, които емитентът не би могъл да управлява, се отразяват и на вътрешния дългов пазар, който е със сравнително ограничен капацитет, ликвидност и пазарни участници. Не на последно място по важност следва да се има предвид, че преобладаващият дял на пазарните източници за дългово финансиране предполага привнасяне на всички външни рискове при изпълнението на държавния бюджет в частта за финансиране на планирания дефицит както за 2023 г., така и за целия тригодишен период, визиран в АСБП.

През 2024 г. и 2025 г. се планира да бъде осигурено дългово финансиране в размер съответно на 12,6 млрд. лв. и 13,6 млрд. лв. годишно, като дългът в обращение, който ще бъде рефинансиран, възлиза на 3,5 млрд. лв. за 2024 г., в т.ч. 2,9 млрд. лв. падеж на еврооблигации и на 3,6 млрд. лв. за 2025 г., в т.ч. 3,3 млрд. лв. падеж на емисии на ДЦК на вътрешния пазар. Оставащата част от предвиденото дългово финансиране се обосновава от необходимостта за финансиране на планираните дефицити по държавния бюджет и обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв.

Табл. VI-2: Структура на държавния дълг за периода 2021-2025 г.

Показател	2021	2022	2023	2024	2025
	Отчет	Отчет	Проект	Прогноза	Прогноза
Структура на дълга по остатъчен матуритет					
Дълг с матуритет до 1 г.	8,9%	7,7%	8,2%	6,9%	4,2%
Дълг с матуритет от 1 до 5 г.	33,6%	32,7%	30,4%	31,0%	27,6%
Дълг с матуритет от 5 до 10 г.	33,1%	32,1%	31,3%	21,8%	30,9%
Дълг с матуритет над 10 г.	24,5%	27,5%	30,1%	40,3%	37,2%
Структура на дълга по видове инструменти					
Облигации, емитирани на МКП	57,2%	54,9%	56,5%	59,4%	66,3%
ДЦК, емитирани на вътрешния пазар	27,7%	30,4%	31,4%	31,1%	26,3%
Държавни заеми	12,5%	12,9%	10,6%	8,4%	6,7%
Държавни инвестиционни заеми	2,6%	1,9%	1,5%	1,0%	0,7%
Структура на държавните заеми по кредитори					
Заеми от ЕС /в т.ч. ЕИБ/	70,9%	84,8%	86,2%	87,7%	89,1%
Заеми от МБВР	8,6%	6,3%	4,6%	3,2%	2,1%
Заеми от БРСЕ	7,8%	7,4%	7,5%	7,7%	7,7%
Заеми от други кредитори	12,6%	1,5%	1,7%	1,4%	1,2%
Лихвена структура					
Заеми с фиксирани лихви	98,7%	99,2%	99,5%	99,7%	99,9%
Заеми с плаващи лихви	1,3%	0,8%	0,5%	0,3%	0,1%

Показател	2021	2022	2023	2024	2025
	Отчет	Отчет	Проект	Прогноза	Прогноза
Валутна структура					
Дълг в лева	26,2%	29,1%	30,2%	30,2%	26,3%
Дълг в щатски долари	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Дълг в евро	73,6%	70,8%	69,6%	69,7%	73,6%
Дълг в други валути (японски йени)	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%

Източник: МФ

В структурата на дълга по остатъчен матуритет за 2023 г. се наблюдава равномерно разпределение между дълга с матуритет от 1 г. до 5 г., от 5 до 10 г. и с матуритет над 10 г., като се очаква през 2024 г. и 2025 г. преобладаващ дял да заеме дълга с матуритет над 10 г. за сметка на редуциране на дълга с по-кратък срок за погасяване.

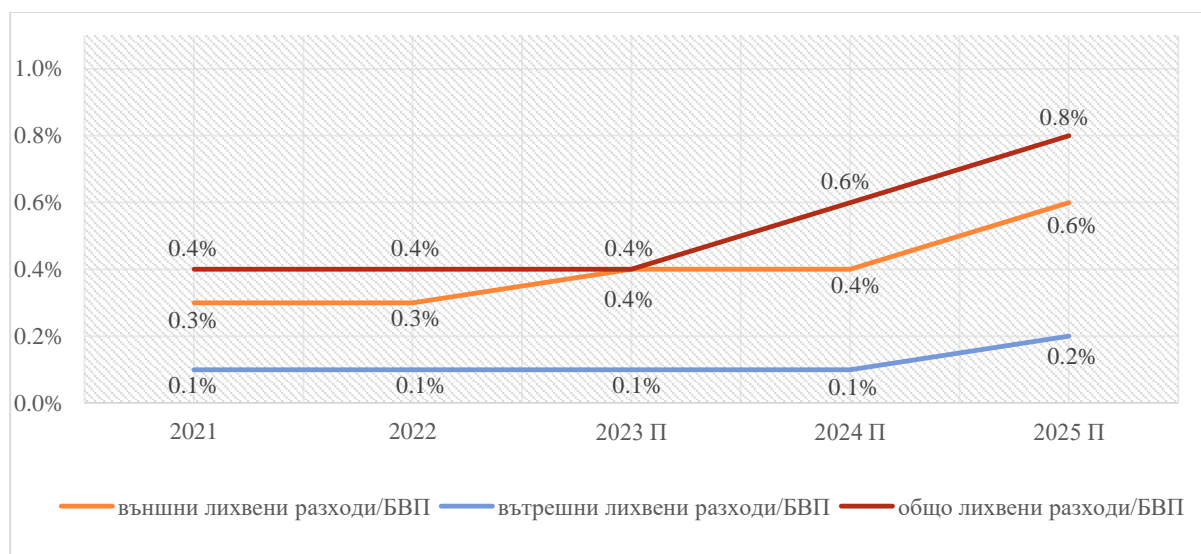
В структурата на дълга по видове инструменти облигациите, емитирани на МКП, ще продължат да заемат доминантна позиция през целия прогнозен период, като делът им се очаква да бъде в границите от 56,5% до 66,3% от дълга, при дял на ДЦК, емитирани на вътрешния пазар между 26,3% до 31,4% и намаляване на частта на държавните и държавните инвестиционни заеми.

В структурата на държавните заеми по кредитори към края на 2021 г. най-голям дял имат получените заеми от Европейски съюз (в т.ч. от ЕИБ и ЕК) – 70,9%. През следващите години се очаква увеличение на този дял, предвид нарастващата роля на инструментите на ЕС за подпомагане на процесите за възстановяване на икономиките на държавите членки, за сметка на намаляването на дела на заемите от МБВР (поради приключване на изпълняваните с помощта на банката проекти и преминаване към предоставянето на аналитични и консултантски услуги от МБВР по приоритетни за държавата направления). Очаква се приносът на БРСЕ и на кредиторите в раздел „Други“ да се запази на относително постоянни нива.

Лихвената и валутна структура на дълга към края на 2021 г. се характеризират с ясно изразен превес на задълженията с фиксиран лихвен процент от 98,7% и на еуровия и левовия компонент на дълга – 99,8%, като тази тенденция се запазва през целия разглеждан период. Дългът с плаващи лихви за периода 2022-2025 г. е обвързан с 6-месечния EURIBOR на еврото.

Лихвените разходи за обслужването на държавния дълг през 2021 г. възлизат на 590,8 млн. лв. (от които 460,9 млн. лв. по външния и 129,9 млн. лв. по вътрешния), а за 2022 г. - на 593,6 млн. лв. (485,0 млн. лв. по външния и 108,6 млн. лв. по вътрешния). Очакваното нарастване на държавния дълг за периода 2023-2025 г., в комбинация с неблагоприятната конюнктура на местния и международен пазар на суверенен дълг, ще обусловят и по-негативна динамика на лихвените разходи за обслужването на държавния дълг в средносрочен хоризонт, като предвижданията са през периода 2023-2025 г. разходите за лихви да се увеличат, достигайки до 784,1 млн. лв. през 2023 г. (0,4% от БВП), 1 100,1 млн. лв. през 2024 г. (0,6% от БВП) и 1 723,2 млн. лв. през 2025 г. (0,8% от БВП). Съотношението на лихвените разходи към прогнозния БВП за целия период остава под 1,0%.

Граф. VI-2: Съотношение на лихвените разходи към БВП по държавния бюджет*

* Поради закръгления сумарните позиции не се изчерпват от съставните им числа.

Източник: МФ

2. ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАН ДЪЛГ

Към края на 2021 г. държавногарантираният дълг възлиза на 1,9 млрд. лв., при съотношение към БВП от 1,4%.

В резултат от извършените усвоявания по държавногарантираните заеми и погашенията по тях, размерът на държавногарантирания дълг към края на 2022 г. отбелязва намаление до 1,7 млрд. лв., при съотношение към БВП от 1,0%. Основната част от него се формира от външни заеми – 96,3%. Доминиращ дял от държавните гаранции имат издадените за сектор „Финансов“ – 58,6%, следвани от сектор „Инструменти на ЕС“ – 18,0%, сектор „Енергетика“ – 12,6%, сектор „Транспорт“ – 4,9%, сектор „Образование“ – 3,7% и сектор „Други“ – 2,1%.

Максималният размер на държавните гаранции, които могат да бъдат издадени през бюджетната година, възлиза на 1 814,0 млн. лв., в т.ч. по нови заемни споразумения на Българската банка за развитие по Закона за Българската банка за развитие до 700,0 млн. лв. или тяхната валутна равностойност, по заемно финансиране за плащания на „Булгаргаз“ ЕАД в размер на 150,0 млн. евро във връзка с необходимостта от спешно осигуряване на алтернативни доставки и гарантиране на непрекъснатостта на доставките на газ за страната и за заемно финансиране за „Булгартрансгаз“ ЕАД в общ размер на 382,0 млн. евро: по Проекта от общ интерес 6.20.2. Разширение на капацитета на ПГХ³³ „Чирен“ – 207 586 411 евро, по Проекта от общ интерес 6.8.3. Междусистемна газова връзка България – Сърбия – 49 071 661 евро и 125 334 000 евро за задължения на „Булгартрансгаз“ ЕАД във връзка с Законодателно предложение на ЕК за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1938 относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ, както и на Регламент (ЕО) № 715/2009 относно условията за достъп до газопреносни мрежи за природен газ, публикувано на 23 март 2022 г. Освен това са включени 40,0 млн. лв. гаранции по реда на ЗКСД³⁴ и гаранции по нови заемни

³³ Подземно газохранилище.

³⁴ Закон за кредитиране на студенти и докторанти.

споразумения за предоставяне на извънредна макрофинансова помощ от Европейския съюз на Украйна в размер до левовата равностойност на 16 654 646 евро.

На основание на разпоредбите на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. през м. март 2023 г. са издадени гаранции в размер на 40,0 млн. лв. по реда на ЗКСД, а през м. февруари 2023 г. НС ратифицира със закон³⁵ Гаранционното споразумение между Република България и ИНГ Банк Н.В. („ИНГ Банк“) във връзка с договора за кредит, сключен между ИНГ Банк Н.В. и „Булгартрансгаз“ ЕАД през януари 2023 г. за финансиране на Проекта от общ интерес 6.8.3. Междусистемна газова връзка България – Сърбия в размер на 49,1 млн. евро (96,0 млн. лв.).

При допускания за издаване на посочените гаранции и усвояването им в пълен размер през 2023 г. се очаква нарастване на държавногарантирания дълг до ниво от 3,3 млрд. лв. или около 1,8% от прогнозния БВП, като в следващите две години се предвижда плавно намаляване в номинално изражение, достигайки 3,0 млрд. лв. или около 1,5% от прогнозния БВП през 2024 г. и 2,7 млрд. лв. или около 1,3% от прогнозния БВП в края на 2025 г.

3. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ ЧРЕЗ ФИНАНСОВ ЛИЗИНГ И ДРУГИ ФОРМИ НА ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ

За периода 2023-2025 г. не се предвижда поемане на нов дълг от първостепенните разпоредители с бюджет по държавния бюджет по чл. 37, ал. 1, т. 1, буква „б“ от Закона за публичните финанси.

4. ДРУГИ ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО

4.1. УСВОЯВАНИЯ ПО ДЪРЖАВНИТЕ ИНВЕСТИЦИОННИ ЗАЕМИ

За периода 2023-2025 г. не е предвидено усвояване на външно финансиране по държавни инвестиционни заеми. По централния бюджет са разчетени приходи от лихви по държавни инвестиционни заеми с краен бенефициент търговско дружество общо за 2023 г. в размер на 2,0 млн. лв., за 2024 г. – 1,7 млн. лв. и за 2025 г. – 1,3 млн. лв. Общо разчетените разходи по държавните инвестиционни заеми, в т.ч. и с краен бенефициент търговско дружество за 2023 г. са в размер на 20,9 млн. лв., от които 20,8 млн. лв. разходи за лихви и 0,1 млн. лв. разходи за издръжка по проект, изпълняван от Министерството на финансите. За 2024 г. са планирани разходи по държавните инвестиционни заеми в общ размер 17,7 млн. лв., а за 2025 г. – 14,4 млн. лв. Разчетените средства за погашения по държавни инвестиционни заеми, в т.ч. и с краен бенефициент търговско дружество за 2023 г. са в размер на 118,3 млн. лв., за 2024 г. – 99,5 млн. лв. и за 2025 г. – 76,0 млн. лв.

³⁵ Обн., ДВ, бр. 14 от 2023 г.

4.2. ФИНАНСИРАНЕ ПО ЧЛ. 9, АЛ. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ЕКСПОРТНОТО ЗАСТРАХОВАНЕ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

Съгласно чл. 9, ал. 1 от Закона за експортното застраховане (ЗЕЗ), в закона за държавния бюджет на Република България за съответната година се предвиждат средствата от държавния бюджет за изплащане на застрахователни обезщетения по чл. 3 от ЗЕЗ (дейността за сметка на държавата). За периода 2023-2025 г. се предвижда увеличение на размера на средствата спрямо 2022 г., както следва: 135,0 млн. лв. за 2023 г., 140,0 млн. лв. за 2024 г. и 145,0 млн. лв. за 2025 г.

В съответствие с мисията и целите на „Българска агенция за експортно застраховане“ (БАЕЗ) като държавна агенция, която да подкрепя българските износители, дружеството акцентира върху развитието в предлагането на застрахователните продукти по дейността за сметка на държавата. За изпълнението на заложените показатели, БАЕЗ се нуждае от съответния застрахователен капацитет, който да покрива нуждите на компанията.

Мерките за постепенно повишаване на заделените средства в държавния бюджет целят повишаване на застрахователния капацитет на БАЕЗ по дейността за сметка на държавата в съответствие със ЗЕЗ, както и са необходими като превенция относно достигане на застрахователния капацитет и невъзможност за сключване на застрахователни договори или спешно увеличаване на средствата през текущата година.

4.3. ПОСТЪПЛЕНИЯ ОТ ПРИВАТИЗАЦИЯ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

Прогнозните постъпления от приватизация по държавния бюджет за периода 2023-2025 г. са съответно 0,8 млн. лв. за 2023 г., 0,5 млн. лв. за 2024 г. и 0,5 млн. лв. за 2025 г.

4.4. СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА КРЕДИТНА ЛИНИЯ МЕЖДУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ КАТО КРЕДИТОР И ЕДИННИЯ СЪВЕТ ЗА ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ В ЕС КАТО КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛ

На 07.10.2020 г. Република България сключи споразумение за кредитна линия с Единния съвет за реструктуриране в изпълнение на ангажиментите на Република България във връзка с присъединяването на страната към Единния надзорен механизъм (ЕНМ) и Единния механизъм за реструктуриране (ЕМП). Споразумението е подписано от министъра на финансите при условията на последваща ратификация.

Всички участващи в банковия съюз държави членки предоставят национални кредитни линии като форма за мостово финансиране, за да се осигури необходимото финансиране за евентуално реструктуриране само на банки в съответната държава членка през преходния период до достигане на целевото равнище на Единния фонд за реструктуриране (ЕФП) към 31 декември 2023 г. Кредитната линия между Република България и Единния съвет за реструктуриране (ЕСП) е в размер на 113 499 хил. евро (около 221 985 хил. лв.). Сумата беше планирана в операциите в частта на финансирането на бюджетното салдо за пръв път в бюджета за 2021 г., както и за следващите бюджети. Кредитната линия може да бъде активирана само в краен случай - при недостиг на средства в Единния фонд за реструктуриране и след като са изчерпани всички други източници на финансиране. Системата от национални кредитни линии гарантира защитата на данъкоплатците и е фискално неутрална в средносрочен план, тъй като банковият сектор на съответната държава членка е отговорен за погасяване на сумите, изтеглени по кредитната линия.

Споразумението за кредитна линия е със срок по-ранната от следните две дати: края на посочения преходен период или въвеждането на общ защитен механизъм (ОЗМ) за ЕФП. Общият защитен механизъм за ЕФП ще бъде осигурен посредством споразумение за защитен механизъм (кредитна линия) от Европейския механизъм за стабилност (ЕМС) – за държавите членки от еврозоната, и паралелно споразумение за защитен механизъм – за държавите, които участват в Банковия съюз, извън еврозоната.

На заседание на Еврогрупата в разширен състав (държавите от еврозоната и държавите, участващи в Банковия съюз, чиято парична единица не е евро) на 30 ноември 2020 г. бе постигнато политическо съгласие за ранното въвеждане на ОЗМ. Ранното въвеждане на ОЗМ налага сключването на паралелно споразумение за защитен механизъм между Република България като кредитор и ЕСП като кредитополучател. Споразумението е подписано и ратифицирано от Република България, но ще влезе в сила едновременно с влизането в сила на Споразумението за защитен механизъм между ЕМС и ЕСП. На този етап това не е реализирано, тъй като не всички държави членки на ЕС са ратифицирали споразумението за ОЗМ. След влизането в сила на ОЗМ³⁶ действащото споразумение за кредитна линия между Република България и Единния съвет за реструктуриране ще бъде автоматично прекратено. Максималният размер на кредитна линия по паралелното споразумение за защитен механизъм е 96 087 хил. евро (приблизително 188 000 хил. лв.). Определената максимална сума ще бъде актуализирана годишно (увеличавана всяка година със събирането на предварителните вноски) през преходния период за достигане на целевото ниво на ЕФП (до 31 декември 2023 г.). След преходния период актуализация може да се извършва като част от редовния или цялостен преглед, съответно извършвани на 3 г. и 10 г. или след писмено уведомление от ЕСП. Актуализация на максималната сума се извършва чрез подписване между страните на изменящо споразумение към Паралелното споразумение, което подлежи на ратифициране.

4.5. ФИСКАЛЕН РЕЗЕРВ

Съгласно дефиницията за показателя „Фискален резерв“ в т. 41 на § 1 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси в неговия обхват се включват салдата по всички банкови сметки на бюджетните организации без тези на общините и техните разпоредители с бюджет, активите на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система (ДФГУДПС), вземания от фондове на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други, и други финансови активи по чл. 154, ал. 22 и 23 от същия закон.

Минималният размер на показателя „Фискален резерв“ е определен на база необходимите средства на разположение към 31 декември 2023 г. за обезпечаване на наличностите на ДФГУДПС и текущите ликвидни нужди на бюджета. Следва обаче да се подчертае, че минималният размер на фискалния резерв не представлява целева стойност за показателя към даден период. Той представлява минимален праг за показателя, който има за цел да минимизира рисковете от ликвидни проблеми в краткосрочен хоризонт.

³⁶ За целта държавите членки, участващи в банковия съюз, следва да са ратифицирали Споразумението за изменение на споразумението за прехвърляне и за взаимно използване на вноските в ЕФП и изменението на Договора за Европейския механизъм за стабилност или паралелното споразумение за защитен механизъм, което е приложимо от двете.

На тази база се предвижда запазване на определения към момента праг за минималния размер на фискалния резерв за 2022 г. Предлага се минималният размер на фискалния резерв към 31 декември 2023 г. да бъде в размер на 4,5 млрд. лв.

Част VII.

Перспективи за развитието на публичните финанси

1. УСТОЙЧИВОСТ НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

В този раздел се разглежда устойчивостта на фискалната позиция, като се оценява текущото състояние на публичните финанси от гледна точка на бъдещото нарастване на публичните разходи, свързани със застаряването на населението. За тази цел се използват индикаторите за устойчивост S1 и S2, изчислени по методология, разработена от ЕК³⁷.

Индикаторът за фискална устойчивост в средносрочен план (S1) показва необходимата корекция в структурното първично бюджетно салдо в рамките на пет години от края на прогнозния период (2025 г. в случая на МФ), за да се гарантира, че държавният дълг в период t+15 (2037 г.) не надвишава референтната стойност от 60%.

Индикаторът за фискална устойчивост в дългосрочен план (S2) показва необходимата корекция в първичния баланс, за да се спази времевото бюджетно ограничение (дисконтираната стойност на бъдещите структурни първични баланси да покрива равнището на дълга в настоящия момент) за безкрайно дълъг период от време, с включени допълнителни разходи, произтичащи от застаряването на населението.

Положителна стойност на индикаторите означава необходимост от фискална консолидация или структурни реформи, които да намалят тежестта от застаряването на населението върху публичните финанси, докато отрицателната показва наличие на фискално пространство.

Табл. VII-1: Индикатори за устойчивост

	МФ		ЕК	
	S1	S2	S1	S2
Стойност, от която:	-1,5	2,0	-1,4	3,4
Начална бюджетна позиция	2,1	2,9	1,1	2,1
Дългово ограничение	-2,8		-2,5	
Бъдещи промени в бюджетната позиция	-0,8	-0,9	0	1,3

Източник: МФ, Fiscal Sustainability Report 2021

³⁷ European Commission (2022). "Fiscal Sustainability Report 2021-Vol1". Institutional Paper 171. - ANNEX A5 Fiscal sustainability indicators

В таблицата са представени оценките на МФ за индикаторите за устойчивост и тези на ЕК от Доклада за устойчивост на публичните финанси на ЕК³⁸, публикуван през април 2022 г. Наличието на разлики в стойностите на индикаторите S1 и S2 между двете институции в голяма степен се дължи на различни очаквания за икономическия растеж, дълга и бюджетния баланс в средносрочен план. Оценките на Комисията се базират на прогнози от есента на 2021 г. Освен това оценката за устойчивостта на фискалната политика е силно зависима от перспективите за дългосрочно развитие на икономиката. Наличието на разлики в стойностите на индикаторите S1 и S2 между двете институции се дължи и на разлики в очакванията за бъдещи промени в бюджетната позиция, които са свързани с разходите за пенсии, здравеопазване и образование. При изготвянето на своята дългосрочна макроикономическа прогноза и съответните оценки за разходи, свързани със застаряването на населението, МФ използва допускания, залегнали в Доклада по застаряване на населението от 2021 г., прогноза за разходите за пенсии, подадена от Националния осигурителен институт, и прогнози за разходите за здравеопазване и образование, получени от дългосрочния модел на МФ³⁹.

Оценките показват, че очакванията за увеличение на дълга в рамките на прогнозния период до 2025 г., не би трябвало да представлява риск за фискалната устойчивост на страната. Индикаторът S1 е отрицателен, което според референтните стойности на ЕК⁴⁰ означава нисък риск в средносрочен план и не изисква допълнителни действия за подобрене на първичния структурен баланс, за да се осигури поддържане на нивото на дълга под 60% от БВП в средносрочен хоризонт. Стойността на индикатора S2 също показва нисък риск пред фискалната устойчивост в дългосрочен план.

1.1. ОЦЕНКА НА СТРУКТУРНИЯ БЮДЖЕТЕН БАЛАНС

Оценката за структурния бюджетен баланс през 2023 г. е за дефицит от 3,4% от БВП. При изчислението му отрицателното фактическо салдо на сектор „Държавно управление“ се коригира с размера на предвидените еднократни мерки. Поради очакванията за по-малък размер на еднократните разходи спрямо приходи, отчитането на мерките се проявява в корекция към по-голям структурен бюджетен дефицит. Цикличната компонента, която отразява положителното отклонение на икономиката от потенциала и чувствителността на бюджетната позиция към икономическия цикъл, също води до корекция към по-голяма отрицателна стойност на структурното бюджетно салдо.

През 2024 г. се планира запазване на дефицита на сектор „Държавно управление“ при относително еквивалентно повишение на приходите и разходите. Икономиката ще е малко над потенциала си и цикличната компонента ще окаже лек отрицателен ефект върху структурното салдо. Не се предвиждат ефекти от еднократни мерки, съответно няма да има и корекция, свързана с тях, върху структурния бюджетен баланс. В резултат, структурният бюджетен дефицит ще се свие до 3,2% от БВП през 2024 г.

През последната година от прогнозния период дефицитът на сектор „Държавно управление“ се очаква да възлезе на 3,6% от БВП, като отново не се предвиждат

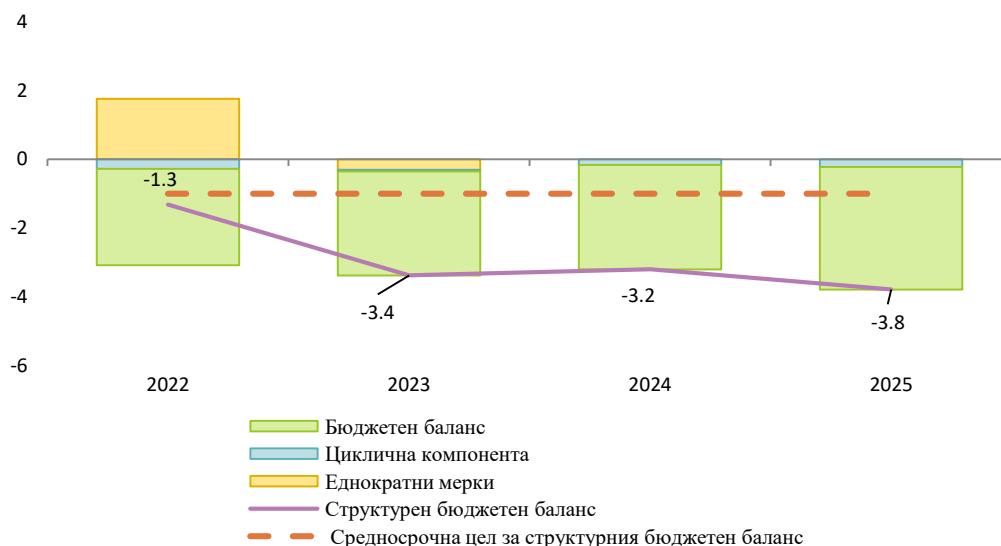
³⁸ European Commission (2022). “Fiscal Sustainability Report 2021-Vol2”. Institutional Paper 171.

³⁹ <http://www.minfin.bg/upload/9114/D.E.2008.pdf>

⁴⁰ S1<0 – нисък риск; 0<S1<2,5 – умерен риск; S1>2,5 – висок риск;
S2<2 – нисък риск; 2<S2<6 – умерен риск; S2>6 – висок риск.

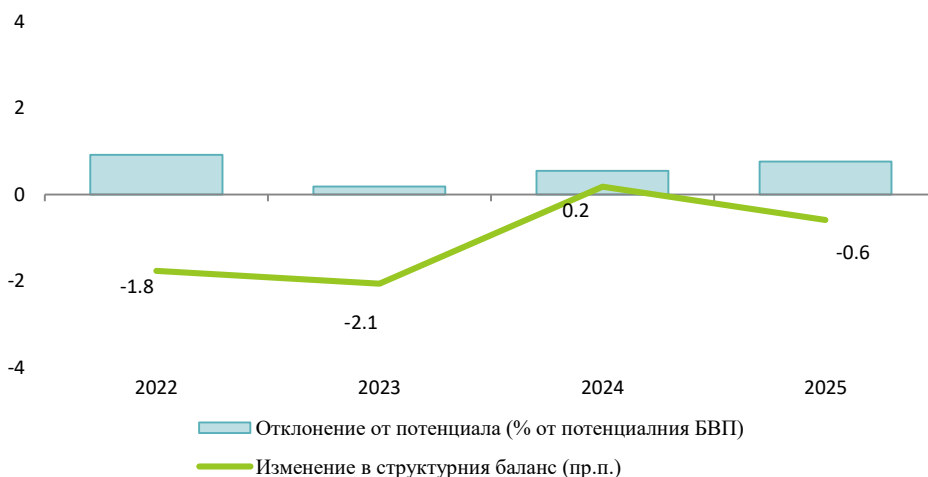
еднократни мерки. Отклонението от потенциала ще остане положително и леко ще се повиши, което ще се отрази в корекция към по-отрицателно салдо спрямо планирания фактически бюджет дефицит. Структурният бюджетен дефицит ще достигне 3,8% от БВП през 2025 г.

Граф. VII-1: Структурен бюджетен баланс (% от БВП)

Източник: МФ, собствени изчисления

Граф. VII-2: Фискална позиция

Източник: МФ, собствени изчисления

Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер на 1% от БВП. Тази цел е в съответствие с действащите изисквания на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, както и рисковете пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси. Според чл. 24 от ЗПФ неизпълнението на средносрочната бюджетна цел за структурния дефицит на годишна основа се допуска при извънредни обстоятелства. Поради кризата, породена от COVID-19, през 2020 г. бе активирана

общата клауза за дерогация (General escape clause) от Пакта за стабилност и растеж, която позволи на държавите членки да се отклонят от стъпката за постигане на средносрочната бюджетна цел през 2020 и 2021 г. Впоследствие, с решение на ЕК прилагането на клаузата за дерогация в ЕС бе удължено за 2022 г. и 2023 г., и тя ще бъде деактивирана от началото на 2024 г. През пролетта на следващата година ЕК предвижда да предложи активирането на процедури за прекомерен дефицит на база отчетни данни за дефицита и дълга за 2023 г. и прогнози за 2024 г.

1.2. РАЗХОДНО ПРАВИЛО

Оценката на съответствието с изискванията по ПСР и ЗПФ по отношение на растежа на бюджетните разходи се базира на общата методология на Европейската комисия за т. нар. бенчмарк на разходите, при отчитането на разделението между финансираните с национални средства и със средства от ЕС публични инвестиции. Бенчмаркът на разходите се сравнява с нивото на потенциалния средносрочен растеж на БВП, изчислен от ЕК.

На база направени изчисления от Министерството на финансите изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява съответно на -2,9% за 2022 г., 0,2% за 2023 г., 0,1% за 2024 г. и 1,4% за 2025 г. Получените стойности са в рамките на референтния растеж, който е оценен от ЕК на 2,3% за 2022 г. и 2,2% за прогнозния период 2023-2025 г.

Бенчмаркът на разходите е част от индикаторите, следени при оценката на спазването на правилата в превантивната част на ПСР, и като такъв попада под обхвата на общата клауза за дерогация, която бе активирана през 2020 г. и продължава да действа и до 2023 г. включително.

2. ФИСКАЛНИ РИСКОВЕ

Нестабилната външноикономическа среда и по-конкретно глобалната тенденция за все още висока инфлация и сериозно забавяне в икономическата активност през 2023 г. и умерено възстановяване в средносрочен хоризонт представляват съществен риск за реализиране на бюджетната прогноза. Ефектите могат да се проявят както по отношение на приходите, така и на разходите.

Въпреки че покачването на цените, при равни други условия, се отразява в увеличение на макроикономическите бази, определящи динамиката на основните бюджетни постъпления, поддържането на по-висока инфлация, възобновяване на затрудненията с доставки на отделни стоки (най-вече енергоносители), наред с несигурността, с която се характеризира настоящата ситуация, може да се отразят по-негативно от очакваното на реалното нарастване на инвестиции, потребление и внос. Съответно, рискът е от превишение на втория над първия ефект, което ще доведе до влошаване на базите и пониски от очакваното приходи. При липса на достатъчно бюджетни постъпления, спазването на заложените разходни ангажименти може да се отрази във влошаване на планирания бюджетен резултат или да се наложи прилагане на компенсирани мерки в разходната част на бюджета, което ще затрудни провеждането на някои фискални политики.

Същевременно, въпреки очакванията за забавяне на инфлацията, поддържането на адекватни мерки за подкрепа на домакинствата и бизнеса са с основно значение за

ограничаване на отрицателния ефект от високите цени. Евентуална нужда от допълнително разширяване на политиките в подкрепа на доходите на по-уязвимите социални групи или отлагане на прекратяване действието на някои от мерките за определени сектори е риск пред разходната страна на бюджета.

Протичащата структурна промяна на енергийния пазар на ЕС е обвързана с по-бързо диверсифициране на източниците на енергия. Въпреки че част от разходите в тази сфера се поемат от НПВУ, промени в краткосрочен период като например увеличение на внос на втечен газ и осигуряване на необходимата за това инфраструктура, както и гарантиране на източниците и трасетата на доставка, също може да са свързани с допълнителни разходи.

Заложените приходи към одобрения НПВУ по години са съобразени с профила на плащанията към одобрения НПВУ при допускане, че ще има забавяне в изпълнението на дейностите, съответно в постигането на заложените в Решението за изпълнение на Плана етапи и цели, поради което втория транш ще бъде получен в края на 2023 г., а третият ще бъде отложен за 2024 г. Срещу втория транш трябва да бъдат отчетени 66 етапи и цели най-късно до края на м. септември 2023 г., в т.ч. и законодателни промени, за да може да бъде подадено навреме искането за плащане, в противен случай забавянето може да доведе до неполучаване на приход в рамките на финансовата година.

Съществува риск, при по-продължителна процедура по изготвяне на ревизирия НПВУ, в т.ч. и във връзка с глава REPowerEU, съответно забавяне на неговото одобрение от Съвета на Европейския съюз, вторият транш също да бъде получен през 2024 г. При предоговарянето е възможно да бъдат променени стойностите на отделните траншове от профила за плащане в зависимост от начина на преразпределяне на етапите и целите, включени в тях.

Очакваните приходи по оперативните програми от програмен период 2014-2020 г. се базират на увереността на Управляващите органи за пълно усвояване на средствата до края на периода на допустимост на разходите (31.12.2023 г.), но обема на предстоящите за 2023 г. плащания обосновава наличието на риск от реализирането на предвидените приходи.

Очакваните разходи по НПВУ и програмите от програмния период 2021-2027 г. са пряко зависими от наличието на висока проектна готовност и административен капацитет, което при създаването се струпване на дейности по приключване на оперативните програми от програмен период 2014-2020 г. и стартиране на тези от програмен период 2021-2027 г. и проектите по НПВУ поражда риск от неизпълнението им и съответно риск при изпълнението на бюджета за 2023 г. и следващите години. Въпреки декларираната увереност от страна на Управляващите органи за цялостно изпълнение на оперативните програми от програмен период 2014-2020 г., значителният обем на нереализирания финансов ресурс предполага риск от неизпълнение на заложените разходи предвид факта, че края на 2023 г. съвпада с края на периода на допустимост на разходите.

Несигурната среда и продължаващо затягане на паричната политика от водещите централни банки (вкл. ФЕД⁴¹ и ЕЦБ) се отразят в общо влошаване на условията за финансиране, вкл. затруднения във финансирането, поради оскъпяване на финансовия ресурс. По-бързо от очакваното увеличение на основните лихвени проценти би могло да доведе до рефинансиране на държавния дълг при по-неблагоприятни условия и, съответно, влошаване на дълговите показатели. Това не представлява съществена

⁴¹ Федералният резерв – централната банкова система на САЩ.

заплаха за устойчивостта на публичните финанси на България в настоящия прогнозен хоризонт. Нивото на държавния дълг в страната е много по-ниско в сравнение със средното равнище на дълга в страните от ЕС и далеч под референтната стойност по Маастрихтските критерии от 60% от БВП.

3. АНАЛИЗ НА ЧУВСТВИТЕЛНОСТТА

Макроикономически симулационен модел

Според чл. 75, ал. 3 от Закона за публичните финанси разработването на средносрочната бюджетна прогноза и на проекта на държавния бюджет се съпровожда с изготвянето на алтернативни сценарии, свързани със съответни рискове, при различни допускания. Макроикономическият симулационен модел на МФ оценява ефекти върху основни макроикономически и бюджетни показатели от промени в глобалната и/или вътрешната икономическа среда.

3.1. АЛТЕРНАТИВЕН СЦЕНАРИЙ НА ИЗБРАНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

Повече от година след началото на войната на Руската федерация в Украйна международната икономическа обстановка остава несигурна и трудно предвидима. В алтернативния макроикономически сценарий е разгледан вариант на по-неблагоприятна динамика на външното търсене и по-голям спад на цените на международните суровини спрямо базовия сценарий. Шокът върху растежа на европейската и световната икономики се проявява през втората половина на 2023 г., като тенденцията ще се пренесе и през 2024 г. През последните две години от прогнозния период БВП, както на ЕС, така и на света ще отбележи по-високи растежи спрямо базовия сценарий, но нивото му по постоянни цени ще остане по-ниско до края на прогнозния хоризонт. В разгледания сценарий отрицателният ефект върху икономиката на ЕС е по-силен, което предполага и известно обезценяване на еврото спрямо долара. По-слабото световно търсене ще доведе и до относително по-ниски международни цени на суровините до края на 2025 г. В резултат на по-ниската икономическа активност в ЕС и по-големия спад на международните цени се предполага, че ЕЦБ ще започне политика на постепенно понижаване на основния лихвен процент още през втората половина на 2024 г. Вероятността от осъществяването на подобен негативен сценарий е диктувана от силното повишение на лихвените проценти през 2022 г. Високата задлъжнялост и покачващата се цена на обслужване на дълга увеличават риска от просрочване на текущите плащания към кредиторите и влошаване на финансовата стабилност. Това би се отразило негативно върху пазара на недвижими имоти, строителството и потреблението на домакинствата.

Табл. VII-2: Обобщение на допусканията, използвани в алтернативния сценарий (отклонение спрямо базовия) за периода 2023-2025 г.

МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА	2023	2024	2025
Световна икономика (реален растеж, пр.п.)	-0,4	-0,6	0,4
Европейска икономика – ЕС 27 (реален растеж, пр.п.)	-0,7	-1,1	0,7
Валутен курс щ.д./евро (%)	-4,0%	-2,0%	0,0%

МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА	2023	2024	2025
Цена на петрол "Брент", щ.д./барел (%)	-2,9%	-8,7%	-2,5%
Цени на метали (в щ.д., %)	-0,5%	-1,0%	-0,5%
Цени на селскостопански суровини (в щ.д., %)	-0,5%	-6,1%	-0,5%
Цени на хранителни продукти (в щ.д., %)	-2,6%	-3,4%	-1,2%
Цени на неенергийни суровини (в щ.д., %)	-5,4	-2,6	-0,3
EURIBOR 3м. (пр.п.)	0,0	-0,3	0,0

Източник: МФ

По-слабото търсене от страна на основните ни търговски партньори ще понижи реалния растеж на БВП на България през 2023 и 2024 г. През 2025 г. икономическият растеж ще е малко по-висок спрямо базовия сценарий. Причина за това развитие ще бъде по-силното външно търсене, което ще се отрази положително на растежа на износа на стоки и услуги, а в края на периода – от по-високите инвестиции в основен капитал. Нивото на БВП по текущи цени обаче ще остане под това в базовия сценарий отчасти поради по-ниския дефлатор на БВП. По-слабият растеж на приходите на фирмите от износ ще се отрази негативно върху заетостта и доходите в страната и оттам на потреблението. Инвестициите също ще бъдат повлияни отрицателно по линия на по-слабото търсене и високата несигурност, особено в сферата на недвижимите имоти и строителството. Обезценяването на еврото спрямо долара през 2023 г. ще повиши цените на вносните суровини и ще се отрази в малко по-висока инфлация спрямо базовия сценарий. През остатъка от периода в алтернативния сценарий ще се наблюдава относително по-ниска инфлация, под влияние на очакваното по-голямо понижение на международните цени на суровините. В резултат на влошените условия на търговия дефлаторът на БВП ще бъде по-нисък спрямо базовия сценарий през целия период 2023-2025 г. Дефицитът по текущата сметка ще се повиши спрямо основния сценарий, следвайки тенденциите във външната търговия.

Обобщение на очакваните промени в основни макроикономически показатели, в резултат от направените промени в допусканията, са представени в следващата таблица.

Табл. VII-3: Основни макроикономически показатели (отклонение спрямо базовия сценарий) за периода 2023-2025 г.

Основни макроикономически показатели	2023	2024	2025
Брутен вътрешен продукт			
БВП ниво по текущи цени (%)	-0,5%	-1,2%	-1,1%
БВП (реален растеж, пр.п.)	-0,1	-0,5	0,1
Потребление	0,0	-0,1	0,1
Брутообразуване на основен капитал	0,5	-1,1	-1,1
Износ на стоки и услуги	-0,7	-1,0	1,0
Внос на стоки и услуги	-0,3	-0,6	0,4
Пазар на труда и цени			
Заетост (СНС, %)	0,0%	-0,2%	-0,2%
Коефициент на безработица (НРС, пр.п.)	0,0	0,1	0,1
Компенсация на наетите (%)	-0,1%	-0,3%	-0,4%
Дефлатор на БВП (пр.п.)	-0,3	-0,2	-0,1
Средногодишна инфлация (ХИПЦ, пр.п.)	0,3	-0,4	-0,3

Основни макроикономически показатели	2023	2024	2025
Платежен баланс			
Текуща сметка (% БВП, пр.п.)	-0,6	-0,8	-0,5
Бюджетен сектор			
Бюджетни приходи (%)	-0,2	-0,6	-0,5
Бюджетен баланс (% от БВП, пр.п.)	-0,1	-0,3	-0,3
Държавен дълг (% от БВП, пр.п.)	0,2	0,7	0,9

Източник: МФ

3.2. ЧУВСТВИТЕЛНОСТ НА ПРОГНОЗИТЕ КЪМ АЛТЕРНАТИВНИЯ СЦЕНАРИЙ

Анализът на чувствителността представя промяната върху основни бюджетни параметри, която би настъпила при реализиране на алтернативния макроикономически сценарий.

При алтернативния сценарий БВП по текущи цени е по-нисък в периода 2023-2025 г., което оказва отрицателен ефект върху данъчните постъпления и съответно общите бюджетни приходи. Основен принос имат по-ниските приходи от данъка върху доходите на физическите лица, както и постъпленията от социално- и здравно-осигурителни вноски, което се дължи на по-ниското ниво на компенсация на наетите в алтернативния сценарий. Общите приходи ще се понижат спрямо базовия сценарий с 0,2% през 2023 г. и 0,6% през 2024 г. В резултат от изменението на приходите и по-ниското ниво на номиналния БВП, бюджетният баланс би се влошил с 0,1 пр.п. през текущата година и 0,3 пр.п. за остатъка от периода.

Промяната в допусканията, по-високите бюджетни дефицити и по-ниското равнище на БВП по текущи цени ще се отрази в повишение на държавния дълг, като процент от БВП, с между 0,2 и 0,9 пр.п.

4. ПРОЦЕДУРИ И КАЧЕСТВО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

4.1. БЮДЖЕТНА ПРОЦЕДУРА ЗА 2023 Г.

Бюджетирането е постоянен процес, но етапите и стъпките за неговото реализиране търпят своето развитие в зависимост от много фактори – организационни, икономически, политически, законови и други, които предопределят необходимостта от разработването на график, с който да се организира процесът по планирането и съставянето на бюджетните документи.

Съгласно Закона за публичните финанси бюджетната процедура включва етапите, сроковете, разпределението на отговорностите и изискванията за съставянето както на средносрочната бюджетна прогноза, така и на проекта на държавния бюджет.

Бюджетната процедура за 2023 г. бе изготвена съгласно правилата на ЗПФ и отчита както променящите се изисквания към всички отговорни институции, така и изискванията към България като държава членка в рамките на т.нар. Европейски семестър – графикът, чрез който се осъществява съгласуваност на националните икономически и бюджетни политики в рамките на Европейския съюз.

Бюджетната процедура за 2023 г. бе одобрена с Решение № 38 на Министерския съвет от 27 януари 2022 г. С нея бяха осигурени условия за създаване на необходимата организация и координация между отделните участници в бюджетния процес, като бяха определени отговорностите на всички институции (бюджетни организации), чиито бюджети са част от консолидираната фискална програма, а също така и на други юридически лица, които попадат в обхвата на сектор „Държавно управление“.

С бюджетната процедура за 2023 г. Министерският съвет отново определи, освен ПРБ по бюджетите на Министерския съвет, на министерствата и на държавните агенции, и останалите ПРБ, чиито бюджети се включват в държавния бюджет, с изключение на бюджетите на Народното събрание и на съдебната власт, да прилагат програмен формат на бюджет по утвърдени от правителството области на политики/функционални области и бюджетни програми.

В рамките на бюджетната процедура за 2023 г. и в съответствие със Закона за публичните финанси се изготвиха пролетна и есенна макроикономическа прогноза.

Стартирането на бюджетната процедура за 2023 г. се осъществи в условията на неприет Бюджет 2022, който традиционно е база за подготовката на параметрите и допусканията на първия етап на процедурата.

В първия етап на процедурата през месец април 2022 г. Министерският съвет разгледа и одобри Средносрочната бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. и Конвергентната програма на Република България 2022-2025 г.

В рамките на този етап ПРБ представиха в Министерството на финансите бюджетните си прогнози за периода 2023-2025 г. съгласно указанията на министъра на финансите БЮ № 1 от 18.03.2022 г., на база на които беше направена оценка на разчетите, както и преглед на разпределението на разходите по бюджетните програми на ПРБ, прилагащи програмен формат на бюджет. На тази основа Министерството на финансите разработи проект на Средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г. в условия на икономическа несигурност и външни рискове за страната. Разчетите в СБП за периода 2023-2025 г. бяха съобразени с определените в Закона за публичните финанси фискални правила и ограничения, отразяват тенденциите в актуалната макроикономическа прогноза за развитието на националната икономика, текущото законодателство и оценките за ефекта от приходните и разходните дискреционни мерки, в т.ч. и от временните мерки, породени от конфликта в Украйна.

В рамките на първия етап на бюджетната процедура бяха приети стандартите за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели през 2023 г., норматив за час програма за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми на БНР и БНТ през 2023 г. През месец юли 2022 г. Министерският съвет одобри максималния размер на новите държавни гаранции, които могат да бъдат издадени през 2023 г. по Закона за кредитиране на студенти и докторанти, като не бяха одобрени нови инвестиционни проекти, за чието финансиране да се сключват договори за държавни заеми през 2023 г. и такива, за които да се издава държавна гаранция по заеми за финансирането им през 2023 г.

Първият етап завърши през месец юли с привеждането в съответствие от ПРБ на бюджетните им прогнози за периода 2023-2025 г. с приетите от Министерския съвет решения.

С приемането на основните бюджетни документи от първия етап на процедурата беше осигурена база за реализирането на втория й етап и подготовката на Бюджет 2023.

Втория етап на бюджетната процедура за 2023 г. беше предхождан от актуализация на Бюджет 2022.

Във втория етап на процедурата основните процеси и бюджетни документи са свързани с изготвянето на законопроекта на държавния бюджет на Република България за 2023 г.

В рамките на този етап ПРБ представиха в МФ проектобюджетите си за 2023 г. и актуализираните си бюджетни прогнози за 2024 и 2025 г. в съответствие с указанията на министъра на финансите БЮ № 4 от 02.09.2022 г.

Като част от втория етап механизмът за разпределяне на общата изравнителна субсидия и на целевата субсидия за капиталови разходи по общини и провеждането на консултации по предложенията на Националното сдружение на общините в Република България за общия размер на основните бюджетни взаимоотношения на общинските бюджети с централния бюджет и на други предложения по проекта на държавния бюджет за 2023 г. в частта му за общините се съгласува със сдружението.

Съгласно ЗПФ и бюджетната процедура до края на месец октомври 2022 г. Министерският съвет следваше да разгледа и одобри изготвените от министъра на финансите проекти на Закон за държавния бюджет на Република България за 2023 г. и на актуализирана средносрочна бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г., която представлява мотиви към законопроекта, както и на мотиви при неприемане на мотивираното становище и препоръките на Фискалния съвет по тези документи.

Реализирането на обичайните стъпки на втория етап от бюджетната процедура за 2023 г. бе предизвикателство, като в края на 2022 г. беше изготвено законодателно предложение за уреждане временно на някои бюджетни отношения, в резултат на което беше приет Закон за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., или т.нар. „удължителен закон“. Срокът на действие на този закон бе до приемането на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2023 г., но не по-дълъг от три месеца, като съгласно § 1 от преходните и заключителните разпоредби на закона този срок спира да тече от деня на разпускане на Народното събрание до деня на конституиране на следващото Народно събрание.

При конституиране на 49-то Народно събрание на 12 април 2023 г. срокът на действие на „удължителния закон“ бе до 10 юни 2023 г.

При отчитане на процедурите и сроковете за разглеждане и приемане на законопроектите съгласно Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, приемането на бюджетните закони в горепосочения срок бе малко вероятно и с цел финансиране на функциите и предоставяните услуги от разпоредителите с бюджет до приемането на бюджетните закони следваше Народното събрание да определи допълнителен срок за събиране на приходи, за извършване на разходи и за предоставяне на трансфери, съгласно чл. 87, ал. 4 от Закона за публичните финанси. В изпълнение на тази законова разпоредба с РМС № 399 от 29 май 2023 г. беше предложено на Народното събрание да определи допълнителен срок за събирането на приходите в съответствие с действащите закони, за извършването на разходите и за предоставянето на трансфери. Така в условията на неприет държавен бюджет на 8 юни 2023 г. Народното събрание взе решение за определяне на допълнителен срок за събиране на приходи, за извършване на разходи и за предоставяне на трансфери до края на м. юли 2023 г. (обн., ДВ, бр. 50 от 9.06.2023 г.)

С РМС № 402 от 30 май 2023 г. правителството внесе в Народното събрание законопроект за изменение и допълнение на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. На 15.06.2023 г. Народното събрание прие Закона за изменение и допълнение на „удължителния закон“ (обн., ДВ, бр. 53 от 20.06.2023 г.), с което се осигури стабилност и възможност за финансиране на системите и осъществяване на техните държавни и обществени функции до приемане на Бюджета за 2023 г.

Редовното правителство подготви законопроект за държавния бюджет на Република България за 2023 г. с основни параметри съгласно Маастрихтските критерии, като изпълни даденото обещание да не увеличава данъците и да не ограничава социалните плащания и увеличението на пенсиите.

4.2. ФИСКАЛНИ ПРАВИЛА И ОГРАНИЧЕНИЯ

Наличието на законова рамка, определяща бюджетните правила, ограниченията и процедурите за действие при наличие на отклонения от заложените цели за даден показател, е предпоставка за повишаване на предсказуемостта на провежданата фискална политика, за спазването на бюджетната и финансова дисциплина и за гарантиране устойчивостта на публичните финанси. Фискалните правила следва да имат постоянен характер, да се отнасят за значим индикатор (в най-общия случай за бюджетния баланс, дълга, разходите и приходите) и да поставят числови ограничения или цел. Изисква се също наличието на законови изисквания и процедури за корективни механизми и мерки за връщане към целта или към определеното с правилото ограничение и случаите на отклонение от целта/ограничението.

По отношение на обхвата разграничаваме правила за показатели както по националната методология – за бюджетното салдо и размера на разходите по консолидираната фискална програма (на касова основа) и за държавния дълг, така и показатели съгласно европейската методология – за сектор „Държавно управление“ (за някои правила – и за съответните му подсектори) – за средносрочната бюджетна цел за структурния дефицит, за бюджетното салдо, за ръста на разходите и за консолидирания дълг за сектор „Държавно управление“.

С приемането на Закона за публичните финанси и Закона за Фискален съвет и автоматични корективни механизми и на последващите им изменения и допълнения, свързани с постигане на пълно съответствие с европейското законодателство, България покри изцяло изискванията за засилване и укрепване на икономическото управление в ЕС. Правилата отговарят на международно приетите дефиниции и критерии и на изискванията за съгласуване на националното фискално планиране с превантивната и корективната част на Пакта за стабилност и растеж на ЕС.

Концентрирането на фискалните правила и тяхната трайна уредба в рамките на ЗПФ оказва положително влияние не само за подобряване на координацията при изпълнението на различни политики, а и за по-доброто планиране, разработване и провеждане на фискалната политика, тъй като се гарантира тяхната дългосрочна устойчивост.

Важно условие за доброто функциониране на фискалните правила са органите, които осъществяват контрол за спазването им, както и наличието на корективни механизми в

случай на отклонение от поставените цели. Проследяването им се базира на универсални критерии за оценка на фискалната политика.

Фискалните правила като цяло налагат ограничения върху фискалната политика на национално ниво, но някои от тях налагат числови ограничения и върху бюджетни показатели на индивидуални бюджети, като тези на общините.

Правната рамка, уреждаща фискалните правила и ограничения, но също и резултатите от тяхното прилагане, са обект на периодичен преглед както от страна на правителството, така и от органите на Европейския съюз и международни финансови институции. При установяване на несъответствия на нормите, уреждащи бюджетната рамка, спрямо международно установени норми и практики в тази област, както и при неуредени обществени отношения при управлението на публичните финанси, които пораждат рискове за бюджета и за спазването на фискалните правила, правителството предприема съответните мерки за урегулиране. От приемането на ЗПФ през 2013 г. до настоящия момент са приети три (през 2016, 2017 и 2020 г.) съществени изменения и допълнения на ЗПФ, които са били свързани с прецизиране и доразвиване на уредбата с цел подобряване на процесите по управлението на публичните финанси и постигане на пълно съответствие с изискванията на Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 година относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки, създаването на условия за изпълнението на относимите регламенти, приети в края на 2011 г., както и по отношение на фискалните правила и ограничения с оглед осигуряване на адекватен отговор на предизвикателствата на COVID-19 кризата и създалата се извънредна обстановка.

Спазването на фискалните правила и бюджетна дисциплина са отговорности на различни власти. Правителството отговаря за спазването на фискалните правила на национално ниво (за КФП и за сектор „Държавно управление“) при ограничени възможности за въздействие върху подсекторите (местни власти, социалноосигурителни фондове и автономни бюджети), като при налични отклонения може да компенсира само в обхвата на централното правителство. Възможни са отклонения от заложените ограничения, когато са в резултат на възникнали наложителни мерки с еднократен характер и същите не водят до трайни негативни тенденции за развитие на фискалната политика в средносрочен план.

На ниво отделни бюджети законовите ангажименти на първостепенните разпоредители с бюджет изискват в рамките на управленската отговорност да се спазва бюджетна дисциплина, в т.ч. и приложимите за тях правила. Това важи и за самостоятелните бюджети, които не са част от държавния бюджет, тъй като те влияят върху параметрите на бюджетната рамка на национално ниво.

Освен основните принципи, правила и процедури, относими за всички разпоредители с бюджет, натрупаните бюджетни дисбаланси на местните власти и невъзможността да се спазват правилата за общините са причина за законово уреждане на процедури за идентифициране на общини с финансови затруднения и създаване на механизми за финансово оздравяване.

За периода на прилагане на промените в ЗПФ, по отношение на създадения механизъм за финансово оздравяване на общините, броят на общините, дефинирани като общини с финансови затруднения, намалява.

През 2023 г. за общините, при които срокът на процедурата за финансово оздравяване е изтекъл през 2022 г., с цел изпълнение на ангажиментите им за възстановяване на

безлихвените заеми, отпуснати по реда на чл. 130ж, ал. 1 от ЗПФ, продължава въведената практика за съгласуване от министъра на финансите на проектобюджетите им.

В отговор на глобалните предизвикателства, свързани с овладяване и преодоляване на последствията от възникналата пандемия от COVID-19, се мобилизираха както национални, така и европейски ресурси и безпроблемното реализиране на тези проактивни антициклични мерки не следва да бъде възпрепятствано, поради което беше предвидено в националното законодателство да бъде заложена възможност за временно отклонение от ограниченията в условията на извънредни обстоятелства, което беше причина за приемането в края на 2020 г. на промени на Закона за публичните финанси. Промените осигуриха по-голяма гъвкавост по отношение на националните фискални правила при наличието на извънредни обстоятелства чрез въвеждането на норми за временно отклонение от ограниченията в съответствие с изискванията на динамичната и бързо променящата се действителност и премахване на предпоставките за проциклично въздействие; ясно дефиниране на ограниченията и допустимите отклонения; осигуряване изпълнението на мерки за ограничаване и преодоляване на последиците от възникнали извънредни ситуации и безпрепятствено усвояване на средства от европейските фондове и програми, в т.ч. и реализирането на съответни планове за възстановяване. С приемане на тези промени се осигури възможност ограниченията да са в съответствие с динамичните предизвикателства при спазване на изискванията на европейското законодателство.

С приетите от Народното събрание промени в Закона за публичните финанси по отношение на фискалните правила се осигури възможност ограниченията да са в съответствие с динамичните предизвикателства при спазване на изискванията на европейското законодателство.

На 26 април Европейската комисия публикува пакет от законодателни актове, с които предлага реформа на европейската рамка за икономическо управление. Тези законодателни предложения касаят Пакта за стабилност и растеж и по-конкретно Регламент 1466/97 (превантивната част на Пакта), Регламент 1467/97 (корективната част на Пакта) и Директива 2011/85, чиито разпоредби са транспонирани в Закона за публичните финанси, което би означавало, че предлаганите изменения биха имали като ефект и изменение на нормативната основа по отношение на регламентирането на публичните финанси.

Целта на реформата е да улесни ефективния икономически надзор, утвърден в обща рамка, която гарантира равно третиране и многостранна координация на политиките. Рамката следва да бъде устойчива на променящите се икономически условия и несигурността, което изисква стабилни и предвидими правила и клаузи за дерогация при извънредни обстоятелства. Рамката също така следва да прилага интегриран подход, при който инструментите за надзор се допълват взаимно по отношение на Европейския семестър. Ефективното предотвратяване и коригиране на макроикономическите дисбаланси ще изисква по-добро откриване на възникващи рискове, като същевременно поставя повече акцент върху развитието на ЕС и еврозоната, както и върху имплементирането на политиките.

4.3. КАЧЕСТВО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

Стратегията на политиката в областта на качеството на публичните финанси следва последователните действия за институционални, нормативни и методологически промени в посока на подобряване управлението на публичните финанси.

Постигането на устойчива средносрочна фискална рамка и нейното реализиране са свързани с реализирането на редица мерки за повишаване на качеството на публичните финанси, изразяващи се в подобряване на бюджетния процес, усъвършенстване на бюджетните документи, утвърждаване прилагането на добри бюджетни практики и проследяване на ефектите от провежданите секторни политики чрез мониторинг на ключовите индикатори за измерване на напредъка по отношение изпълнението на стратегическите цели на политиките и постигането на очакваните ползи/ефекти за обществото.

Въпреки породените от пандемията и борбата с преодоляване на последиците от нея предизвикателства, както и политическите рискове, продължават усилията за постигане на по-добра обвързаност между финансирането на провежданите политики и постигнатите резултати от изпълнението им.

През последните години се утвърди практиката в средносрочната бюджетна прогноза и в нейната актуализация да се помества информация за ключови индикатори за измерване на степента на постигане на целите на политиките, провеждани от органите на изпълнителната власт.

В средносрочен план се очаква натрупването на информация по дефинираните ключови индикатори за изпълнение да допринесе за създаване на устойчива база за мониторинг и проследяване на тенденции, както и за оценка на връзката между стратегическите цели на бюджетните организации и изпълняваните от тях политики/бюджетни програми.

Независимо от установената трайна уредба на бюджетната рамка с приемането на Закона за публичните финанси през 2013 г., продължават усилията за усъвършенстване на нормативната база в областта на бюджета, които са съпроводени от наблюдение и анализ на прилагането на бюджетното законодателство и на бюджетните практики, както и на спазването на фискалните правила.

Законовата рамка за програмното бюджетиране изисква правителството да поддържа актуална програмна класификация, утвърждавана от Министерския съвет, която да съответства на функциите на централната администрация и на портфейлите на органите на изпълнителната власт, които провеждат политики, поради което програмната класификация беше актуализирана съгласно действащата към момента нормативна уредба.

Качеството на публичните финанси се гради на основата на разработваните макроикономически и бюджетни прогнози в подкрепа на провежданата от правителството благоразумна фискална политика, като за целта е необходим коректив – независим орган, който със своите функции да насърчава устойчивостта на бюджетната рамка, в т.ч. и като следи за спазването на фискалните правила, както за наличието на корективни механизми в случаи на отклонения от поставените цели.

Засилената рамка за фискално управление в рамките на ЕС разшири ролята и официализира задачите на националните независими фискални институции, което намери място в националното законодателство.

Ефективното взаимодействие на Министерството на финансите с Фискалния съвет при подготовката на основните бюджетни документи дава своя принос за повишаване качеството и надеждността на информацията и данните на базата на анализи, оценки и препоръки на Фискалния съвет. Фискалният съвет допринася и за повишаване на отчетността и подобряване на фискалната прозрачност посредством наблюдението за

спазването на числовите фискални правила и за индикиране при наличие на потенциални рискове за бюджета.

Присъединяването на Република България към ОИСР е кауза с високо значение за страната, тъй като дейността на тази организация обхваща почти всички аспекти на социално-икономическия живот.

На 10 юни 2022 г. ОИСР даде официално начало на разговорите за присъединяване на България, като одобри Пътна карта с параметрите, етапите и условията на присъединителния процес в рамките на годишната среща на Съвета на ОИСР на ниво министри. Предвид необходимостта страната ни да направи оценка на съответствието на законодателство, политики и практики с най-добрите стандарти на ОИСР и впоследствие да изработи начини за тяхното усъвършенстване в съответствие с дадените препоръки от отделните Комитети, беше идентифицирано участието на водещи и/или партниращи институции по правните инструменти на ОИСР. Изготвените самооценки бяха изпратени на Междуведомствения координационен механизъм за организация и координация на процеса на разговори и подготвителни дейности за присъединяването на Република България към ОИСР и бяха включени в Първоначалния меморандум. Също така беше направена и подготовка за участието на различните институции в комитети/работни органи на ОИСР във връзка с техническите прегледи в рамките на процеса на присъединяване.

През последните години България се присъедини към редица правни инструменти на ОИСР и активизира участието си във все по-голям брой комитети и работни групи на ОИСР, като усилията на страната ни са насочени към поддържането на активна позиция и внасянето на добавена стойност в тяхната работа. Към момента България участва със статут на „член“/„асоцииран член“ в дейността на 13 работни органа, в 6 други органа има статут на „участник“, а в други 19 е „гост“/„наблюдател“ Страната ни се е присъединила към 32 правни инструмента и е поискала присъединяване към още 6.

По отношение на управлението на публичните финанси една от ключовите препоръки на Съвета на ОИСР е по отношение на принципите за бюджетно управление „OECD Council Recommendation on Budgetary Governance (2015)“, която е заложена и в съответния правен инструмент, към който България се е присъединила, изготвила е самооценка за съответствието на законодателството, политиките и практиките.

Следва да се отбележи, че бюджетният преглед на България от 2019 г. „Budgeting in Bulgaria“, който е публикуван на официалната интернет страница на ОИСР в брой 2 за 2021 г. на изданието OECD Journal on Budgeting, също се базираше на оценка на степента на съответствие с насоките на Съвета на ОИСР за бюджетно управление, което представлява сравнение с утвърдени международни стандарти и най-добри практики в процеса на бюджетиране и фискално управление.

България участва в проучването „Отворен бюджет“ (Open Budget Survey) на Международното бюджетно партньорство (International Budget Partnership) от 2006 година, когато постига 47 пункта, като с течение на времето страната ни отбелязва значително подобрене на оценката си до постигнатите 71 пункта през 2019 и 2021 г., което е средната стойност за страните-членки на ОИСР. По този начин страната остава във втората група държави в индекса с оценка между 60 и 80 (от максимални 100), като за тези страни се смята, че предоставят „значителна информация“ за бюджета.

Индексът „Отворен бюджет“ е единственото международно независимо сравнително изследване на бюджетната прозрачност, което оценява степента, в която правителствата

на 117 страни по света осигуряват на обществото навременна и подробна информация за бюджета. Индексът покрива процедурите по съставяне, приемане, изпълнение и отчитане на бюджета и отговорностите на други институции като Сметната палата и законодателната власт в бюджетния процес.

Като цяло, правителството на България предоставя значителен обем информация чрез осемте вида ключови бюджетни документа, които са обект на оценката. Безспорно от съществено значение за отбелязания напредък през последните години е изготвянето и публикуването на „Бюджет за гражданите“ на различни етапи от бюджетния процес.

Оценката за бюджетен надзор е 61 пункта (от максимални 100), като показателят оценява функциите на законодателните и на върховните одитни институции за осигуряване на мониторинг по отношение на бюджета.

По отношение на участието на обществеността в бюджетния процес страната ни постигна оценка от 26 пункта (от максимални 100), като този показател оценява формалните възможности, предоставени на обществеността за участие в различни бюджетни инициативи.

Част VIII.

Мотиви към предложенията за промяна на други закони в проекта на ЗДБРБ за 2023 г.

Относно измененията и допълненията на Закона за ограничаване на плащанията в брой (ЗОПБ) и Кодекса на труда:

Предлага се изплащането на трудови възнаграждения по смисъла на Кодекса на труда от работодатели с 50 или повече наети лица, както и от работодатели, извършващи ресторантьорски и кетъринг услуги по смисъла на § 1, т. 61 от допълнителните разпоредби на ЗДДС, а също и изплащането на дивиденди по смисъла на Закона за корпоративното подоходно облагане, независимо от техния размер, да се включи в приложното поле на закона. Понастоящем законът изключва изплащането на трудови възнаграждения от приложното си поле, както и има действие по отношение изплащането на дивиденди само над предвидения в чл. 3 стойностен праг.

С предложеното изменение се цели изсветляване на възнагражденията, подобряване на контрола и ограничаване на заобикалянето на данъчните и осигурителни правила.

Промяната засяга работодатели със значителен брой нает персонал, което изключва от режима на закона малките предприятия и микропредприятията по смисъла на Закона за счетоводството. Тези работодатели извършват дейността си основно в населени места, в които са достъпни банкови услуги, което ще предотврати евентуални затруднения от практически характер за техните работници и служители при получаването на възнагражденията по банков път. Промяната засяга и работодатели, извършващи ресторантьорски и кетъринг услуги, тъй като спецификата на този вид дейност предполага по-висок риск при заплащане на трудовите възнаграждения да се прилагат практики за заобикаляне правилата на приложимото данъчно и осигурително законодателство с цел укриване на дължими данъци и задължителни осигурителни вноски.

Мярката също така ще позволи на работниците и служителите да следят точното и навременно изпълнение на задълженията на работодателите при заплащане на трудовите възнаграждения в уговорените в трудовите им договори възнаграждения в съответния размер и срокове. Плащането на възнаграждението чрез превод или внасяне по платежна сметка ще даде възможност при претенция на работник или служител, в случай на неточно или забавено изпълнение на задължението на работодателя за изплащане на възнаграждение лесно да обоснове и докаже това неизпълнение.

Очакваният резултат от приемането на мярката е предотвратяване укриването и невнасянето на дължимите данъци и осигурителни вноски чрез разплащания в брой между лицата.

Във връзка с включването на получателите на доходи по трудови правоотношения в приложното поле на закона се предлага и изменение в чл. 270 от Кодекса на труда за избягване на колизия между двата акта, тъй като в момента Кодексът на труда предвижда заплащането на възнаграждението по банков път да се извършва само със съгласие на работника/служителя, докато ЗОПБ с предлаганите изменения предвижда възнагражденията да се изплащат задължително чрез превод или внасяне по платежна сметка в страната.

С предлаганата промяна на чл. 4 от Закона за ограничаване на плащанията в брой се дава трайна регламентация на възприетия от 2021 г. и прилаган въз основа на съответните разпоредби на законите за държавния бюджет за 2021 г. и 2022 г. подход на децентрализирано изплащане и контрол чрез съответните бюджети на разходите за операциите по събирането на приходи и други постъпления по банкови сметки на бюджетни организации чрез картови плащания.

С предлаганата промяна всички разходи, свързани с обслужването на картовите плащания по събирането на приходите на бюджетните организации, ще бъдат за сметка на съответните бюджети независимо от видовете и формите на картови плащания, при запазване на централизирано осигуряване на статистическата информация за извършените картови трансакции по събирането на приходите на бюджетните организации.

Също така, предвид извършената от 1 януари 2022 г. оптимизация на сметките на Агенция „Митници“ за администриране на публични вземания на централния бюджет (митни сборове и акцизи) чрез прехвърлянето им за обслужване в БНБ, е разширен обхватът на ал. 2 и 3 (предишни ал. 3 и 4) чрез включването и на терминалните устройства ПОС на Агенция „Митници“, свързани към съответните сметки на агенцията в БНБ.

Предлаганото изменение в **Закона за вероизповеданията** цели уточняване наименованието на проекта на акт, с който се определя размерът на средствата от бюджета на МОН за финансиране на духовните училища от системата на предучилищното и училищното образование. Според установената практика Министерският съвет приема само едно годишно ПМС с наименование „за изпълнението на държавния бюджет“, като размерът на средствата от бюджета на МОН за финансиране на духовните училища не се определя с него.

Предложението за допълнение в **Закона за изменение и допълнение на Закона за водите** с включване на разпоредби, регламентиращи прилагането на делегиран бюджет от НИМХ е насочено към осигуряване на възможността институтът да продължава да функционира като водеща научна организация. НИМХ изпълнява редица научни проекти от национално и международно значение, чието действие не спира в края на календарната година. Предложението за прилагане на делегиран бюджет е насочено към справяне с определени трудности по отношение на съответните средства в бюджета на НИМХ в края на всяка бюджетна година. Уреждането в специален закон на начина на финансиране на института следва да намери своята правна уредба, за да бъде уреден принципно посоченият въпрос.

Предлаганите допълнения в **Закона за здравето** са насочени към създаване на трайна уредба по отношение на компенсирането на разходите за отглеждане, възпитание и обучение на деца, които не са приети поради липса на места в общински детски ясли и яслени групи в държавни и общински детски градини.

С направеното предложение за изменение в **Закона за общинския дълг** ще се даде възможност на общините с по-нисък средногодишен размер на отчетените капиталови разходи за последните четири години да осъществят държавните и европейски политики за постигане на енергийна ефективност.

Относно измененията и допълненията на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс:

1. Мерки в областта на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск:

▪ Причините, които налагат приемането на предложената мярка

С измененията и допълненията в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс се предлага пакет от мерки в областта на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, които имат за цел по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци. Предложението има за цел да осигури надграждане и усъвършенстване на фискалния контрол чрез въвеждане на задължително предварително деклариране на данни за превозите на стоки на територията на Република България. Съществуващата в закона възможност за доброволно предварително деклариране на данни показва много добра ефективност и оптимизиране както на контролната дейност, осъществявана от органите по приходите на Националната агенция за приходите, така и облекчаване на лицата, избрали прилагането на този режим, във връзка със задълженията им, произтичащи от фискалния контрол на стоки с висок фискален риск.

Предвижда се на задължително предварително деклариране да подлежат конкретни данни за превоза на стоки, който започва от територията на друга държава-членка на Европейския съюз или трета страна и завършва на територията на страната или започва от територията на страната и завършва на територията на друга държава членка, както и превози на територията на страната. Задължени лица за предварително деклариране на превозите се предвижда да бъдат получателят/купувачът/придобиващият стоката в тристранна операция или крайният получател във верига последователни доставки, доставчикът, продавачът/прехвърлител в тристранна операция или първият доставчик във верига последователни доставки, съответно вносителят – след приключване на митническия режим при внос. Към настоящия момент в тези хипотези, с изключение на вноса и превозите на територията на страната, Данъчно-осигурителният процесуален кодекс дава възможност за предварително доброволно деклариране на стоки с висок фискален риск.

По подобие на доброволното предварително деклариране на данни, лицата ще декларират данните чрез електронна услуга на Националната агенция за приходите (НАП), която ще предоставя уникален номер за всеки отделен превоз на стока. Валидността на уникалния номер за превоза е 14 дни от предоставянето му от НАП. Когато при осъществяване на фискален контрол се установи, че определен превоз на стока с висок фискален риск не е предварително деклариран, уникалният номер за превоза ще се издава служебно от органите на НАП. Получаването на стоката или изпращането ѝ извън територията на страната също ще се потвърждава чрез електронна услуга на НАП.

Предлага се правилата за предварително деклариране на данни за превоз на стоки да се прилагат само по отношение на превозите на стоки с висок фискален риск, извършвани с транспортни средства над 3,5 тона, движещи се по пътната мрежа на територията на страната.

От обхвата на предварителното деклариране се изключват също така и превозите за крайно потребление и превозите на течни горива, за които има изисквания за подаване на информация за доставките по реда на друг закон. Също така изключение от задължението за деклариране е допуснато за превози между обекти на територията на страната, стопанисвани от лицето и за обект/обекти, стопанисвани от различни лица на територията на страната, когато стоките, предназначени за всеки отделен обект, са с тегло до 500 кг. и/или стойността на стоките е в размер до 5 000 лв. без данък върху добавената стойност.

▪ **Целите, които се поставят**

Основната цел на предлаганата мярка е усъвършенстване на фискалния контрол за по-ефективна превенция и борба с данъчните измами и укриването и невнасянето на данък върху добавената стойност, корпоративен данък и данък върху доходите на физическите лица.

Предимство на предложени механизъм за предварително деклариране е, че се намалява времето за обслужване на икономическите оператори и същевременно се ограничават контролните мерки, тъй като органите по приходите ще разполагат предварително с необходимата информация. Това ще позволи прецизен анализ на риска и съсредоточаване на усилията на администрацията спрямо нелоялните задължени лица и минимизиране на административните мерки спрямо добросъвестните лица.

Също така на задължените лица ще бъде осигурен достъп по електронен път до актуална информация относно действията по фискален контрол, които са предприети спрямо тях и на какъв етап са тези действия. По този начин икономическите оператори ще бъдат своевременно информирани за предприетите от администрацията производства и ще могат да извършат дължимото с оглед защита на своите права и законни интереси.

При неспазване на реда за предварително деклариране на данни за превоз на стока или несъответствие между предварително декларираното и установеното при проверката вид и/или количество на стоката, се предвижда налагането на предварителни обезпечителни мерки или обезпечаването на доказателства и изземването на стоката по отношение на доставчик/продавач във връзка със задълженията му за предварително деклариране на данни за превоз на стока.

С проекта се предвиждат административнонаказателни разпоредби в случай на неизпълнение на задължението за предварително деклариране на превоз на стоки с висок фискален риск или когато лицата предоставят невярна информация и данни при предварителното деклариране, предвидени в закона. Санкциите са неразделна част от проекта за въвеждането на режима за предварително деклариране на данни за превоз на стока, имат възпиращ ефект и ще стимулират доброволното спазване на закона от страна на лицата.

▪ **Финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба**

Промените, които се предвиждат във връзка с надграждането и усъвършенстването на фискалния контрол, няма да бъдат свързани със съществени разходи за бизнеса, доколкото предварителното деклариране на данни и достъпът до информационна

система „Фискален контрол“ ще се извършва посредством безплатна електронна услуга, предоставяна от НАП.

Подаването и проверката на данни чрез квалифициран електронен подпис също няма да доведе до значителни допълнителни разходи за лицата, доколкото използването на електронните услуги на държавната и общинската администрация (подаване на декларации, жалби, молби и други документи, които се обменят с държавните органи) и към момента изисква задължително квалифициран електронен подпис с оглед правна сигурност относно удостоверяването и сигурността на данните. В определени случаи е възможно да възникне допълнителна административна тежест, изразяваща се в осигуряване на кадрови и технически капацитет за въвеждане на данните при предварителното деклариране на стоките с висок фискален риск и за закупуване на квалифициран електронен подпис. Следва да се отбележи, че лицата, които ще попаднат в обхвата на задължителното предварително деклариране на данни, към настоящия момент също декларират данните доброволно по реда на действащия чл. 127и от ДОПК. Направено е допитване сред задължените лица, което показва, че електронната услуга за предварително деклариране на данни е ефективна и допринася за оптимизиране на разходите за бизнеса.

Предложените промени в проекта на акт няма да доведат до въздействие върху държавния бюджет. Разходите за реализиране на предложените промени с проекта ще бъдат в рамките на утвърдения бюджет на Министерството на финансите, съответно на НАП.

Надграждането на фискалния контрол ще бъде осъществено от експертите на НАП, с изключение на услугите „Разработване на справки от ИС „Фискален контрол“ и проверка от задължените лица на осъществяваните от тях доставки или придобивания“ и „Разработване на екранна форма за въвеждане на данни относно предварително деклариране от задължените лица на предстоящи доставки и/или придобивания“, както и интеграция с ИС „Фискален контрол“, които са възложени и финансово обезпечени по сключен договор.

▪ **Очаквани резултати от прилагането**

В резултат на предложените промени се очаква оптимизиране на процеса за извършване на фискален контрол, което ще доведе до по-ефективна превенция срещу ДДС измамите и укриването и невнасянето на данъци и до увеличаване на бюджетните приходи.

Едновременно с това оценката на риска ще бъде обвързана не само с вида на превозваната стока, а и с поведението на задълженото лице за предходни периоди. В тази връзка очакванията са за намаляване обема и честотата на измамите, свързани с прилагане на режима на облагане с данък върху добавената стойност.

▪ **Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз**

С предложенията не се въвеждат норми на правото на Европейския съюз.

Предлаганата мярка е в съответствие с основните принципи и свободи, залегнали в Договора за функционирането на Европейския съюз.

Мярката не нарушава две от основните свободи на ЕС - свободното движение на стоки и свободното предоставяне на услуги.

Предварителното задължително деклариране на данни е мярка, пропорционална на преследваната цел. Мярката е съобразена с принципа на пропорционалност, като същата е подходяща и необходима за постигане на по-ефективна превенция срещу данъчните измами и укриването на данъци и тази цел не може да бъде постигната чрез други средства, които да налагат по-малка тежест на лицата. Мярката не е прекомерна по отношение на целта, която се очаква да бъде постигната.

Предварителното деклариране на данни се ограничава само до това, което е действително подходящо за постигане на целта, без да създава ограничения върху свободното движение на стоки с висок фискален риск.

Мярката е съобразена с принципа за равенство и еднакво третиране, тъй като се предвижда да се прилага еднакво от всички лица и за всички превози на стоки с висок фискален риск на територията на страната, независимо от произхода на стоката - от страната, от друга държава-членка на ЕС или от трета страна.

Мярката не нарушава конкуренцията на вътрешния пазар и не създава конкурентни предимства за определени икономически субекти, тъй като ще се прилага еднакво за всички лица. Мярката е съобразена с принципа за недискриминация.

Предварителното деклариране на данни е в съответствие с принципа, свързан със свободата на стопанска инициатива, залегнали в чл. 16 от Хартата на основните права на Европейския съюз. Предлаганата мярка не ограничава свободната стопанска инициатива и правото на всички граждани и юридически лица на еднакви правни условия за стопанска дейност.

Относно влизането в сила следва да се посочи, че към настоящия момент лицата се възползват от възможността за доброволно деклариране на превози на стоки с висок фискален риск чрез електронна услуга, предоставена от НАП. Хипотезите на чл.127и, ал.1 и ал.2 от ДОПК и досега дават възможност за предварително доброволно деклариране на превози на стоки с висок фискален риск, които започват от територията на друга държава-членка на Европейския съюз и завършват на територията на страната или започва от територията на страната и завършва на територията на друга държава членка. Поради тази причина, влизането в сила на текстовете за този вид превози е предложено да бъде от 01.10.2023 г.

Относно декларирането на превоз на стоки, който започва от територията на трета страна и завършва на територията на страната, както и превози на територията на страната е предложено по-дълъг срок за влизане в сила - 01.01.2024 г., за да бъде дадена възможност на бизнеса да организира дейността си в съответствие с новите разпоредби, тъй като засяга по-голям кръг задължени лица и към настоящия момент не е предвиден ред за доброволно деклариране.

2. Мерки относно условията и реда за разплащанията на разпоредителите с бюджет по договори:

▪ Причините, които налагат приемането на предложената мярка

Предлага се въвеждане на режим за уведомяване на приходните агенции за предстоящи плащания от бюджета към физически и юридически лица. Плащанията ще са по сключени договори на стойност над 10 000 лв., както и за предявени изпълнителни листове на стойност над 1 000 лв.

Този режим е законово развитие на постановките на Решение № 592/21.08.2018 г. на Министерския съвет за условията и реда за разплащанията на разпоредители с бюджет по договори (РМС № 592), което е действащо и понастоящем. Чрез него ще се въведе още един начин за информирание на публичните изпълнители и органите на Агенция „Митници“ за наличие на вземания на лица с публични задължения. Като следствие ще се извършва проверка на лицата, които ще получават плащанията, и при наличие на непогасени публични задължения на тези лица ще се налагат съответните обезпечителни мерки и ще се осигурява събирането на дължимите средства от сумата на предстоящото разплащане. Този режим е много ефективен, постигащ икономия на административни и контролни действия и с оглед данните от практиката на петгодишното му прилагане – максимално безспорен и непротиворечив. Чрез прилагането на правилата на този режим значително се е повишила събираемостта на публичните вземания, като за 5 години приложение са събрани над 1,76 млрд. лв. публични вземания.

Предлага се разширяване на кръга на задължените лица спрямо този по Решение № 592 на Министерския съвет, като включва възложителите по чл. 5 и чл. 6 от Закона за обществените поръчки, с изключение на управителя на Българска народна банка и разпоредителите по бюджета на съдебната власт, ръководителите на дипломатическите и консулските представителства на Република България в чужбина, както и на постоянните представителства на Република България към международни организации и ръководителите на централни органи за покупки, създадени за задоволяване на потребностите на публични възложители. Това разширяване, с включване на субекти извън рамките на изпълнителната власт, изисква разписване на правилата на режима в законов нормативен акт, тъй като не би било законосъобразно и конституционносъобразно орган на изпълнителната власт, какъвто е Министерският съвет, да определя правила за действие на органи от законодателната власт. Също така, нормата на §2в от допълнителните разпоредби на ДОПК, която е законово основание за издаването и действието на РМС № 592, не предвижда възможност за ангажиране с режима на други лица, извън разпоредителите с бюджет.

▪ **Целите, които се поставят**

Със законовото въвеждане на този режим се цели предоставяне на информация на приходните администрации за предстоящи плащания, т.е. за налични финансови средства на максимално широк кръг лица. По този начин тези администрации ще могат да предприемат действия по събиране на непогасени публични вземания, дължими от тези лица, имайки сигурност за наличие на средства за частично или цялостно погасяване на тези вземания. Прилагането на режима осигурява спазването на принципната постановка да не се допуска изплащане на публични средства на лица, които имат дължими, но непогасени в срок парични задължения към обществото. В тази връзка именно са разширени и основанията, при наличието на които задължените лица ще извършват уведомяване на приходните администрации.

▪ **Финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба**

Предлаганите изменения ще изискват разходи по надграждане на информационните системи на органите от държавната администрация, ангажирани по изпълнението на режима с оглед включването на новите задължени лица и договори/изпълнителни листи.

▪ **Очаквани резултати от прилагането**

В резултат на предложените промени се очаква повишаване на събираемостта на публичните вземания от лицата, на които се заплащат бюджетни средства от страна на

задължените по режима лица. Очаква се мярката да има и дисциплиниращ ефект спрямо лицата – получатели на средства от държавния бюджет, тъй като се предполага, че ще ги стимулира да погасят предварително публичните си задълженията с оглед избягване налагането на обезпечителни мерки и пристъпването към принудително изпълнение вследствие прилагането на режима.

▪ Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

С предложенията не се въвеждат норми на правото на Европейския съюз.

Предлаганата мярка е в съответствие с основните принципи и свободи, залегнали в Договора за функционирането на Европейския съюз.

Мярката е от организационен характер и няма да представлява въвеждане на нови лицензионни, регистрационни или уведомителни задължения за стопанските субекти, несъвместими с основните принципи и свободи на ЕС.

3. Други мерки, свързани с отстраняване на непълноти и прецизиране на разпоредби в ДОПК

Със законопроекта се предлагат и други изменения в разпоредби на ДОПК, обусловени от установени в практиката несъвършенства и непълноти, което налага необходимостта от изменения и допълнения на определени законови норми.

С промяната в чл. 143я⁵, ал. 4 се отстранява техническа грешка, допусната при транспонирането на чл. 8ав, параграф 2 от Директива (ЕС) 2021/514 на Съвета от 22 март 2021 г.

В чл. 171 от ДОПК се урежда погасяването по давност на лихвите върху публични вземания, за които е погасена, изцяло или частично, сумата по главницата преди изтичане на срока на давността за нея. Към момента при такива случаи, съгласно установената съдебна практика, лихвата от акцесорно се превръща в главно задължение и за нея продължава да тече срокът на давността. Това положение на нещата създава неравнопоставеност спрямо лицата, които са платили изцяло главниците по задълженията си, и тези, които са извършили само частични плащания за тях или въобще не са извършвали плащания и главницата се е погасила по давност. На практика длъжниците с погасена по давност главница или с частично платена се поставят в по-благоприятно положение от длъжника, който е заплатил в пълен размер главницата по задължението си. В първия случай лихвата остава акцесорно вземане и се погасява по давност с основното вземане, докато при погасена изцяло главница лихвите, за които не е изтекъл давностният срок, остават дължими.

С предложената промяна ще се постигне справедливост и равнопоставеност между субектите при прилагане на института за погасяване по давност на публичните вземания, независимо от наличието/липсата на плащане за главното вземане. С приемането на това предложение правилата за спиране и прекъсване на давностния срок на лихвите не се променят, като същите са допустими в рамките на давностния срок за главното вземане.

С изменение в чл. 195, ал. 6 от ДОПК се цели постигане на равнопоставеност на субектите в обезпечителния процес, като се предлага обезпеченията за физическите и юридическите лица да се извършват чрез унифициран подход. Към настоящия момент за физическите лица обезпеченията се извършват по данъчна оценка/застрахователна стойност/придобивна стойност, докато за юридическите лица водеща е балансовата стойност на активите. С промяната се предлага спрямо всички лица обезпеченията да се

извършват по данъчна оценка за недвижими имоти, съответно по застрахователна стойност за моторни превозни средства или други движими вещи, а ако активът/вещта не е застрахован/а - по балансова, съответно придобивна стойност. С промяната се цели във възможно по-малка степен стойността на една вещь да зависи от нейния притежател – физическо или юридическо лице, респективно от счетоводната му политика. Данъчната и застрахователната стойности се определят от лица, които не са страни в обезпечителния или изпълнителния процес (не се определят нито под контрола на длъжника, нито от публичния изпълнител) въз основа на еднакви критерии за всички. В практиката на НАП, при действащата нормативна уредба, са налице редица случаи, в които балансовите стойности на активи са в пъти по-големи от пазарните им стойности, определени по реда на ДОПК, съответно и от продажната им цена. Предложената промяна кореспондира и с разпоредбите на чл. 235, ал. 3 и чл. 241, ал. 1 от ДОПК, тъй като първоначалната продажна цена за недвижимите имоти е обвързана с данъчната оценка, а на моторните превозни средства със застрахователната им стойност, а целта на налагането на обезпечителната мярка е да гарантира успешното протичане на изпълнителния процес с оглед събиране на публичните вземания и в този смисъл следва да е налице съпоставимост на стойностите за целите на обезпечението и изпълнението. Във връзка с предложението и за еднозначното тълкуване на понятието „застрахователна стойност“ на моторно превозно средство (МПС) се предлага и въвеждане на определение в допълнителните разпоредби на кодекса, идентично на определението в Закона за местните данъци и такси.

С промяна в чл. 242, ал. 2 от ДОПК се въвежда уредба на продажбата на движими културни ценности, идентифицирани и регистрирани по реда на Закона за културното наследство. До настоящия момент е налице празнота в закона по отношение реализацията на този вид вещи, а практиката все по-често налага предприемането на подобни действия предвид установяването на собственост върху движими културни ценности от лица с непогасени публични вземания. Предложението цели да осигури процесуална възможност за продажба на движими културни ценности, идентифицирани и регистрирани по реда на Закона за културното наследство, когато същите са частна собственост, в случая на длъжници с публични вземания, с оглед тяхното погасяване. Отчетена е спецификата на реализация на посочените вещи и специалния ред, по който правото на собственост върху същите може да бъде прехвърлено, а именно по реда на Закона за културното наследство, раздел V „Сделки с движими културни ценности“ ред, чрез извършване на търг (аукцион) на идентифицирани и регистрирани културни ценности от нарочни лица, регистрирани в нарочен регистър при Министерство на културата за търговска дейност с културни ценности.

Констатирани са случаи на прехвърляне и учредяване на вещни права върху недвижими имоти и прехвърляне на собствеността върху МПС при условията на чл. 264, ал. 4 от ДОПК, в които длъжникът умишлено не декларира задълженията си при изповядване на сделката, с цел получените средства от продажбата да не бъдат преведени за погасяване на задълженията му към бюджета. В тези случаи публичните изпълнители са пристъпвали към уведомяване на Прокуратурата за съмнение за извършено престъпление по чл. 313 от Наказателния кодекс, но санкцията, предвидена в него, често не съответства на ощетяването на държавата. В определени случаи са заведени иски по чл. 216 от ДОПК, но процесът е трудоемък и нерядко до приключване на делото с влязло в сила решение, част от задълженията се погасяват по давност. Допълнително, при извършен преглед на извадков принцип в ТД⁴² на НАП София на сключените при условията на чл. 264 от ДОПК сделки, за период от два месеца (01.02-31.03.2017 г.) и в

⁴² Териториална дирекция.

резултат на същия е направен извод, че щетата за фиска, поради неспазването на разпоредбата на чл. 264 от ДОПК е в размер на 6,4 млн. лв. В тази връзка се предлага нотариусите и съдиите по вписванията да извършват проверка по електронен път в НАП за установяване наличието или липсата на подлежащи на принудително изпълнение публични задължения на прехвърлителя/учредителя на вещни права, съответно на ипотекарния длъжник или залогодателя, и в случай че установят такива, да пристъпват към изповядване на сделката, респективно към разпореждане за вписване на акта след тяхното заплащане или ако длъжникът писмено декларира, че е съгласен публичните задължения да се погасяват от сумата срещу прехвърлянето или учредяването на вещното право и купувачът внесе дължимата сума в съответния бюджет. Ще се предоставя информация за всички задължения на лицето, а не само тези за данъци, мита и задължителни осигурителни вноски, както е в настоящия текст на разпоредбата, тоест всички установени от НАП, както и предявените от външен вискател за принудително изпълнение в НАП към момента на проверката. В тази връзка е предложено и допълнение на текста на чл. 74 от ДОПК с оглед осигуряване на достъп на нотариусите и съдиите по вписванията до данъчно-осигурителна информация за размера на публичните задължения на прехвърлителя или учредителя на вещни права, съответно на ипотекарния длъжник или залогодателя.

Предложенията за създаване на нови чл. 278е - чл. 278з и чл. 279, изменение на ал. 3 и създаване на нови ал. 4 и ал. 5 от ДОПК, както и за отмяна на параграф 2в от допълнителните разпоредби на кодекса са свързани с предложенията за създаване на глава двадесет и първа „а“ „Условия и ред за разплащания с публични средства“ с чл. 182а - 182д.

Предложението за създаване на нови т. 72 и 73 в параграф 1 от допълнителните разпоредби към ДОПК е свързано с предложенията за промяна в режима за контрол на стоки с висок фискален риск и промените в чл. 195, ал. 6 от ДОПК.

Предложението за създаване на нова точка в чл. 62, ал. 6, т. 3 от **Закона за кредитните институции** и в чл. 91, ал. 2, т. 3 от **Закона за пазарите на финансови инструменти** е свързано с необходимост от достъп за публичните изпълнители, заедно с органите по приходите до защитена информация, съответно банкова и търговска тайна. Такова правомощие ще предостави възможност на публичния изпълнител в НАП да разполага с информация за фактите и обстоятелствата, засягащи наличностите и операциите по сметките и влоговете на клиентите на банката и със сведения за притежавани финансови инструменти. Приемането на предложението ще позволи по-голяма оперативност и ефективност в действията на публичните изпълнители, респ. ще доведе до увеличаване на събираемостта на публичните вземания. Предложението е мотивирано и от разпоредбата на чл. 5, ал. 3 от Директива 2010/24/ЕС на Съвета от 16 март 2010 година относно взаимната помощ при събиране на вземания, свързани с данъци, такси и други мерки. Съобразно същата, данъчните администрации в държавите-членки на ЕС са длъжни да предоставят необходимата информация на запитващите органи на други държави-членки на ЕС, независимо че същата може да представлява банкова тайна. Предоставянето на достъп до такава информация на публичните изпълнители в НАП ще доведе на практика до изпълнение на посочената разпоредба от Директивата. Доколкото Директивата предвижда изпълнението на вземанията, попадащи в предметния ѝ обхват, да се осъществява по реда на националното законодателство на съответната изпълняваща държава-членка на ЕС (съображение 14 от Преамбюла и чл. 13), както и с цел недопускане на нееднакво третиране на задължените лица със задължения по

националното законодателство и по искания по Директивата, предложението за разкриване на банкова и търговска тайна е необходимо да се отнася до всички задължени лица, независимо от произхода на вземането.

Относно влизането в сила на текстовете, касаещи информационната система по чл. 182а, ал. 5 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (т. 3 от Решение № 592 на Министерския съвет от 2018 г. за условията и реда за разплащанията на разпоредители с бюджет по договори, допълнено с Решение № 681 на Министерския съвет от 2020 г.), следва да се посочи, че същите са свързани с разработване на нова услуга на НАП и донадграждане на ИС „РМС – Плащания“, за което е предвиден 9-месечен отлагателен срок.

Относно измененията и допълненията на Закона за корпоративното подоходно облагане:

Предлаганите изменения са във връзка със схемата за държавна помощ за регионално развитие и са договорени със службите на Комисията в хода на водените преговори за получаване на одобрение на схемата за прилагане на държавната помощ. Предложените изменения и допълнения на ЗКПО имат редакционен характер и целят постигане на яснота и на пълно съответствие с релевантните текстове на Насоките за регионална помощ, като не налагат допълнителна тежест за лицата и не водят до изменение в основите правила и изисквания на схемата за помощ. Доколкото основните текстове на схемата за държавна помощ за регионално развитие са влезли в сила от началото на тази година, то предложените изменения и допълнения, така както са договорени с Комисията, също следва да влязат в сила от 1 януари 2023 г., тъй като са неделима част от общата схема.

С приемането на предложените текстове ще се постигне пълно съответствие на текстовете в ЗКПО с одобрената схема за Държавна помощ SA.104266 (2022/N) - България „Преотстъпване на корпоративен данък съгласно член 184 във връзка с член 189 от Закона за корпоративното подоходно облагане - схема за регионална помощ за периода 2022-2027 г.“.

Предлага се изменение в Закона за корпоративното подоходно облагане в частта на данъчното облекчение за ваучери за храна, с което да се въведе режим на ваучерите за храна на хартиен носител и на електронен носител, при което се запазва действаща основна схема на облекчението. Чрез въвеждането на ваучери за храна на електронен носител ще се постигне намаляване на административната тежест и ще се осигури по-конкурентна среда за всички страни по схемата на ваучерите за храна.

Предлага се възможността за преминаване към ваучери за храна на електронен носител да е от 1 януари 2024 г., като се предвижда и преходен период от шест месеца, през който да функционират и два режима, като окончателното преминаване само към ваучери за храна на електронен носител да е от 1 юли 2024 г. По този начин ще се предостави възможност на всички оператори да се съобразят с техническите изисквания за работа с ваучери за храна на електронен носител, като конкретните технически елементи и изисквания към участниците в схемата на ваучери за храна на електронен носител ще бъдат въведени с изменение и допълнение на наредбата по чл. 209, ал. 6 от ЗКПО.

Относно измененията и допълненията на Закона за акцизите и данъчните складове:

▪ Причини, които налагат измененията

Към настоящия момент течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин и/или заместителите на тютюна, съдържащи никотин не подлежат на регулация от гледна точка на акцизното законодателство. Практиката на държавите членки показва, че Хърватия, Кипър, Естония, Финландия, Италия, Латвия, Литва и Полша облагат с акциз течността, предназначена за консумация в електронната цигара, независимо дали съдържа никотин. С оглед недопускане на различно данъчно третиране на течността за електронни цигари в зависимост от съдържанието на никотин, е предложено да се разшири обхвата на акцизните стоки с течностите за електронни цигари, несъдържащи никотин и заместителите на тютюна, съдържащи никотин, като за тях ще се прилагат правилата за тютюневите изделия.

Предложено е определение на понятието „Заместители на тютюна, съдържащи никотин“, според което това са никотинови продукти, съставени изцяло или частично от прах, частици от паста/гел или комбинация от тези форми, включително в опаковки под формата на пакетчета (паучове), които не съдържат тютюн, а съдържат никотин, предназначени за въвеждане на никотина в човешкото тяло и които не са предназначени за медицински цели. Въведената дефиниция ще бъде приложима за целите на акцизното законодателство предвид разширения обхват на тютюневите изделия, с оглед облагането с акциз на този вид нови модерни продукти, предназначени да заместят предлаганите на вътрешния пазар конвенционални тютюневи изделия.

С цел намаляване на административната тежест за лицата, които освобождават за потребление на територията на страната заместителите на тютюна, съдържащи никотин и течностите за електронни цигари, независимо дали съдържат никотин е предвидено да не се изисква регистрирана цена за реализацията им на вътрешния пазар по реда на Наредбата за условията и реда за регистриране на цените на тютюневите изделия. От друга страна, това обстоятелство не освобождава от задължение лицата, които произвеждат, внасят или въвеждат на територията на страната този вид продукти да поставят бандерол върху потребителската им опаковка.

Отчитайки необходимостта от технологично време за привеждане на икономическите оператори в съответствие със законовите изисквания е предвиден преходен период до 31 октомври 2023 г., в който тези продукти да се освобождават за потребление по смисъла на чл. 20, ал. 2 от закона без поставен бандерол върху потребителската опаковка. По смисъла на чл. 20, ал. 2 от ЗАДС при освобождаване за потребление на заместителите на тютюна, съдържащи никотин и течностите за електронни цигари, независимо дали съдържат никотин се заплаща дължимият акциз.

Редът и сроковете, в които икономическите оператори, извършващи дейност с новите акцизни продукти, следва да приведат дейността си в съответствие с изискванията на закона, са посочени в допълнението на § 6в, нови алинеи 4 до 9 от преходните и заключителните разпоредби на законопроекта.

Предложена промяна в разпоредбата на чл. 24а от закона, свързана с издаването на удостоверения за освободени от акциз крайни потребители. Предложението е изготвено след извършен анализ в Агенция „Митници“ относно възможно несъответствие между посочените цели, за които ще се използват крайните продукти, произведени в обект на освободен от акциз краен потребител и възможната им употреба за добавяне към моторни горива, е необходимо създаване на разпоредби, с които да се регулират

възможностите за заобикаляне на данъчно облагане. Посочените кодове по КН 2707, 2710 и 2902 обхващат продукти, които са компоненти за производството на моторни горива, като на практика това са продукти в течно състояние, в състава на които участват и енергийни продукти с посочените кодове. Предложната промяна касае само случаите, в които вложеният енергиен продукт е част от състава на произведения в обекта краен продукт.

Промяната в чл. 29, ал. 4, т. 6 от проекта е обусловена от необходимостта от актуализиране на разпоредбата, с цел продажната цена при установяване на нарушения да се определя по реда, определен в правилника за прилагане на закона.

Поради констатирани в практиката проблеми при осъществяването на дейности, свързани с търговията с определен вид акцизни стоки, предназначени за реализация на територията на друга държава членка е предложената промяна в глава четвърта, раздел IV от законопроекта. По този начин се създава нормативна възможност за изпращане на акцизните стоки, освободени за потребление на територията на страната, към друга държава членка от лица, имаща статут на сертифициран изпращач, временно сертифициран изпращач и по реда на чл. 76к от ЗАДС и за които при реализацията на територията на страната се изисква да имат поставен бандерол. Предложената разпоредба е в съответствие с чл. 47, параграф 3 от Директива (ЕС) 2020/262 на Съвета от 19 декември 2019 година за определяне на общия режим на облагане с акциз.

Отменят се параграфи 6а и 6б от ПЗР на ЗАДС, в сила от 8 юли 2022 г., с които бяха въведени законодателни промени, свързани с въвеждането на краткосрочни антиинфлационни мерки посредством създаване на ред за възстановяване на платения акциз за електрическа енергия на лицензираните железопътни превозвачи и транспортните оператори, които осъществяват превоз на пътници чрез метро, трамвай или тролейбуси; прилагане на нулеви акцизни ставки върху моторните горива – за втечен нефтен газ и природен газ; въвеждане на нулева акцизна ставка за произведената топлинна енергия за енергийните продукти, използвани за осъществяване на комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия; както и въвеждане на нулева акцизна ставка за електрическата енергия, при условие че произведената електроенергия е от слънчева, вятърна енергия, от енергията на вълните, приливите или с геотермален произход; от хидравличен произход, произведена в хидроелектрически инсталации; генерирана от биомаса или от продукти, произведени от биомаса; генерирана от метан, изпускан в изоставени въглищни мини и генерирана от горивните клетки. Основната цел на подобни мерки е да се запази конкурентоспособността и рентабилността на енергоемките сектори, при които разходите за енергия съставляват висок дял от производствените разходи, както и да се овладеят постоянно повишаващите се цени на електроенергията и на горивата. Причината за отмяна на тези мерки е ефектът от въведените в такъв широк обхват мерки има негативно въздействие върху приходите от акцизи, което от своя страна оказва съществено влияние върху бюджетния дефицит и налага промени във фискалната политика на страната.

Започналите производства по възстановяване на платения акциз за електрическа енергия по отменения § 6а от ПЗР на ЗАДС ще се довършват по досегашния ред, включително и за второто тримесечие на 2023 година.

▪ **Цели, които се поставят с приемането на измененията**

С предлаганата промяна се цели разширяване на кръга на тютюневите изделия, които се определят като акцизни стоки в националното законодателство.

С цел намаляване на административната тежест за лицата, които освобождават за потребление заместителите на тютюна, съдържащи никотин, и течностите за електронни цигари независимо дали съдържат никотин, е предвидено за тези продукти да не се изисква регистрирана цена за реализацията им на вътрешния пазар.

Целта на промяната в чл. 24а от закона е да се повиши възможността за осъществяване на ефективен контрол от митническите органи и е мярка за увеличаване на събираемостта на приходите.

С новата разпоредба на чл. 64б от законопроекта се създава правна рамка за намаляване на административната тежест на лицата, които освобождават за потребление акцизни стоки от данъчен склад и същите се изпращат до друга държава членка с регистриран електронен опростен административен документ. Предложените промени ще доведат и до намаляване на административната тежест за икономическите оператори чрез създаване на нормативен ред при изпращане на акцизни стоки, освободени за потребление от данъчен склад и предназначени за друга държава членка. При спазване на условията от предложната промяна в чл. 21 и чл. 86 не се налага прилагане на процедура за възстановяване на акциз.

▪ **Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба**

Не са необходими допълнителни финансови средства за прилагане на новата уредба.

▪ **Очаквани резултати от прилагането на промените**

От облагането с акциз на новите тютюневи изделия (заместителите на тютюна, съдържащи никотин, и течностите за електронни цигари независимо дали съдържат никотин) се очакват допълнителни бюджетни приходи.

▪ **Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз**

С предложенията не се въвеждат норми на правото на Европейския съюз.

Предлаганите промени в ЗАДС са в съответствие с основните принципи и освободи, залегнали в Договора за функционирането на Европейския съюз. Промените са в съответствие с принципа на пропорционалност, тъй като са подходящи за постигане на целта, необходима за да бъде постигната заложената цел и не налага на лицата тежест, която е прекомерна по отношение на целта, която се очаква да бъде постигната.

Относно измененията и допълненията предвидени в Закона за данък върху добавената стойност:

С предложените промени в Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС) се въвежда изискване лицата, регистрирани за целите на ЗДДС, да предоставят за предходния данъчен период информация в справка-декларация за ДДС за размера на паричната касова наличност и размер на вземания по разчети със собственици, персонал и съдружници, която информация лицата имат задължение да водят в съответствие със Закона за счетоводство и чл. 123, ал. 1 от ЗДДС. Въведените задължения за регистрираните лица в справка-декларацията за ДДС да предоставят данни за размера на паричната касова наличност и размер на вземания по разчети със собственици, персонал и съдружници е допустимо, тъй като от тези данни може да се направят изводи за наличие на отклонения от данъчно облагане, свързани с данъка върху

добавената стойност, както и да се вземат мерки за правилното събиране на ДДС и следователно тази мярка се явява пропорционална спрямо очаквания от нея ефект в сферата на ДДС.

Събираната информация ще предостави възможност за извършване на анализ на риска с цел осигуряване правилното събиране на ДДС и за предотвратяване на данъчните измами, тъй като ще може да се проследява размера на касовата наличност. Целта на предложението е да се изследват всички факти и обстоятелства, свързани с посочената паричната наличност, както и за наличието на сделки, сключени при условия, водещи до отклонение от данъчно облагане.

Правото на приспадане на данъчен кредит се упражнява, когато същото е възникнало при осъществяване на действителни облагаеми доставки. В този смисъл е и трайната практика на СЕС, съгласно която поначало се изисква да е осъществена действителна облагаема доставка и да е издадена фактура за нея, за да възникне право на приспадане на данъчен кредит за получателя.

Направеното предложение в законопроекта е в съответствие и с Директива 2006/112/ЕО относно общата система на ДДС (Директивата за ДДС).

На основание чл. 250 от Директивата за ДДС със справка-декларацията за ДДС се предоставя цялата информация, необходима за изчисляване на данъка, който е станал изискуем, и приспаданията, които трябва да се направят, доколкото това е необходимо за установяването на базата за изчисляване на данъка, общата стойност на сделката, свързана с такъв данък, приспадания и стойността на освободените сделки. С разпоредбата на чл. 273 от Директивата за ДДС е предоставена възможност на държавите членки да наложат на данъчно задължените лица задължения, които са необходими за осигуряване правилното събиране на данък върху добавената стойност и предотвратяване избягването на данъчно облагане.

Видно от цитираните текстове, Директивата за ДДС определя допустимото съдържание на справка-декларацията за ДДС, както и рамката на административните/декларативните задължения на данъчно задължените лица. Съгласно чл. 250 от същата задължителното съдържание на справка-декларацията обхваща единствено информация, която е необходима за изчисляването на дължимия за данъчния период от данъчно задълженото лице данък върху добавената стойност.

Данните за паричната касова наличност и вземания по разчети със собственици, персонал и съдружници не са такъв вид информация. Независимо от това, чл. 273 от Директивата за ДДС предвижда възможност за въвеждане на допълнителни отчетни задължения за данъчно задължените лица при определени условия. Предвид, че декларирането размера на паричната касова наличност и размера на вземания по разчети със собственици, персонал и съдружници цели да се осигури правилното облагане и събиране на ДДС, както и предотвратяването на измами, е допустимо справка-декларацията за ДДС да съдържа такава информация.

При преценката за въвеждане на такива допълнителни задължения е съобразен и принципа на пропорционалност - основен принцип в правото на ЕС, въведената мярка да не е прекомерна спрямо преследваната с нея цел. Предотвратяване на измамите с ДДС е цел, призната и насърчавана от Директивата за ДДС (C-320/17 *Marle Participations* [2018] ECLI:EU:C:2018:537, para 41; C-712/17 *EN.SA* [2019] ECLI:EU:C:2019:374, para 31; C-273/18 *Kuršu zeme* [2019] ECLI:EU:C:2019:588, para 34.). Според постоянна съдебна практика, членове 2, 250, параграф 1 и 273 от Директивата за ДДС, разглеждани във

връзка с член 4, параграф 3 от ДЕС налага задължение на всяка държава членка да предприеме всички законодателни и административни мерки за осигуряване събирането на целия дължим ДДС на тяхна територия и за предотвратяване на измамите с ДДС (6 С-617/10 Åkerberg Fransson [2013] ECLI:EU:C:2013:280, para 25; С-144/14 Cabinet Medical Veterinar Dr. Tomoiagă Andrei [2015] ECLI:EU:C:2015:452, para 25; С-105/14 Taricco and Others [2015]).

ЗДДС е предвидил при пълно или частично неплащане по облагаема доставка, по която вземането е несъбираемо, доставчикът, регистрирано по закона лице да намалява данъчната основа и начисления данък по доставката. От декларираните данни ще е видно дали се предприемат действия за събиране на вземанията по доставката.

Във връзка с предвидената възможност в разпоредбата на чл. 90, параграф 1 от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 г. относно общата система на данъка върху добавената стойност (Директивата за ДДС), в ЗДДС са въведени правила за намаляване на данъчната основа на доставката, в случай на пълно или частично неплащане, което може да стане окончателно несъбираемо. Съгласно правилата, които са регламентирани със ЗДДС, за намаление на данъчната основа и данъка при пълно или частично неплащане по облагаема доставка с данъчна основа в размер над 100 000 лв., доставчикът писмено уведомява Националната агенция за приходите за издаване на разрешение, въз основа на което той да издаде кредитно известие. Предвид това, че съгласно предвиденото в закона - уведомление до НАП не се подава, в случаите на пълно или частично неплащане по облагаема доставка с данъчна основа в размер до 100 000 лв., с цел правна сигурност за лицата с проекта на ЗИДЗДДС се предлага от 01 октомври 2023 г. НАП да предоставя на лицата нова електронна услуга. Чрез електронната услуга доставчикът с квалифициран електронен подпис ще може да получава информация относно начина на отразяване на издаден от него документ в дневника за покупки на получателя.

Като мярка за „изсветляване на сивата икономика“ се предлага възможност за получател по доставка да не заплаща стойността на същата, когато доставчикът на ресторантьорски и кетъринг услуги не издаде касова бележка.

Относно допълненията в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) и в Закона за изменение и допълнение на Закона за местните данъци и такси:

▪ Причини, които налагат приемането на предложената мярка

В разпоредбите на ЗМДТ е възприет принципа на разходопокривност, според който местните такси, включително таксата за битови отпадъци, се определят въз основа на необходимите материално-технически и административни разходи по предоставяне на услугата, като се спазва принципа на възстановяване на пълните разходи на общината по предоставяне на услугата. В тази връзка се предлага изрично уточняване на текста в закона.

Доколкото измененията следва да се прилагат и след влизане в сила на ЗМДТ (обн., ДВ, бр. 88 от 3.11.2017 г., в сила от 1 януари на втората година, следваща публикуването на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г. - изм., бр. 98 от 27.11.2018 г., в сила от 1.01.2019 г., бр. 14 от 17.02.2021 г., в сила от 17.02.2021 г.) се предлага да се приеме допълнение и в този закон.

▪ Целите, които се поставят

Основната цел на предложението е да се внесе допълнителна яснота по отношение на разходите, които всяка община включва в план-сметката за определяне на таксата за битови отпадъци.

▪ **Очаквани резултати от прилагането**

Очакваните резултати от предложената промяна е да се осигури яснота по отношение на необходимите разходи, които трябва да се включват в план-сметката за годината.

▪ **Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз**

С предложенията не се въвеждат норми на правото на Европейския съюз. По принцип правната регулация на преките данъци не се регулира от правото на Европейския съюз, а е суверенно право на държавите членки.

Предлаганото изменение в Закона за Националната агенция за приходите цели обхващане на всички пощенски оператори, предлагащи услуги в обхвата на „Неуниверсалните пощенски услуги“ съгласно чл. 38, т. 1 – 3 от Закона за пощенските услуги. За да извършва услугите по чл. 38, т. 1 – 3 от Закона за пощенските услуги пощенският оператор подава единствено писмено уведомление за извършване на услугите без да се изисква индивидуална лицензия.

Към момента разпоредбата на чл. 25б от Закона за Националната агенция за приходите обхваща единствено пощенските оператори, които имат издадена индивидуална лицензия за извършване на пощенски услуги.

С промените ще бъдат обхванати всички пощенски оператори включително и тези предлагащи куриерски услуги по които допълнително се предлага услугата „наложен платеж“. Пощенските оператори няма да са ограничавани от това дали имат или нямат индивидуална лицензия за извършване на услуги.

Предлаганите промени в Закона за пощенските услуги са насочени към промяната на органа, компетентен да провежда държавната политика в областта на пощенските услуги. Предвижда се вместо заместник министър-председател, определен от Министерския съвет, тези правомощия да се упражняват от министъра на транспорта и съобщенията с оглед общата му компетентност в областта на съобщенията, към която спада и пощенският сектор.

Съгласно Закона за пощенските услуги понастоящем държавната политика относно пощенските услуги се провежда от заместник-министър председател, определен от Министерския съвет. Сред правомощията на политикоопределящия орган са изготвянето и внасянето за приемане от Министерския съвет на проект за секторна пощенска политика, изготвянето на подзаконовите нормативни актове, свързани с осъществяването на предвидените в закона правомощия, участието на Република България в работата на Всемирния пощенски съюз, както и в европейските и регионалните организации и структури в областта на пощенските услуги, утвърждаването годишен тематичен план за издаване на български пощенски марки и други дейности в областта на маркоиздаването. Освен това са включени и редица правомощия, свързани с администрирането на компенсациите от държавния бюджет във връзка с услугите от общ икономически интерес, които са възложени на пощенския оператор когато задължението за тяхното извършване води до нетни разходи и представлява несправедлива финансова тежест.

Съгласно Решение на Народното събрание за приемане на структура на Министерския съвет на Република България (обн., ДВ, бр. 50 от 2023 г.) Министерският съвет включва един заместник министър-председател, който е и министър на външните работи. При спазването на разпоредбите на сега действащия Закон за пощенските услуги той следва да бъде определен от Министерския съвет за орган, който да изпълнява посочените по-горе функции.

Специфичният сектор на пощенските услуги и политиките за развитието му не са тясно свързани с дейностите в областта на външните работи. Възлагането на заместник министър-председателя и министър на външните работи на задачите по разработване и осъществяване на пощенски политики би изисквало администрацията на Министерството на външните работи допълнително да формира подходящ експертен капацитет, или такъв да бъде създаден допълнително в администрацията на Министерския съвет, което не е последователно и ефективно управленско решение.

Министерството на транспорта и съобщенията разполага с ресурси, опит и традиции в създаването на държавната политика в областта на пощенските услуги. Пощенските услуги наред с електронните съобщения формират сектора на съобщенията.

Предвид изложеното се предлага министърът на транспорта и съобщенията да бъде определен за компетентен орган, който да провежда държавната политика в областта на пощенските услуги. Така ще се осигури устойчивост, съгласуваност и приемственост на политиките в сектора.

С цел последователност се предлага изменение в Закона за задължителното депозиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги, което има за цел да определи министъра на транспорта и съобщенията за компетентен орган по отношение на депозирането на пощенски марки, предназначени за употреба в страната (определени от този закон като задължителни за депозиране обекти), а също и за контрола върху изпълнението на съответните задължения.

Относно измененията и допълненията на Закона за движението по пътищата и Закона за административните нарушения и наказания:

С предложенията се разширяват хипотезите за налагане на наказания с фишове и се регламентира нов ред за връчване на наказателни постановления (НП) и електронни фишове, които да осигурят необходимата бързина и своевременност при осъществяването на административнонаказателната отговорност за нарушения на правилата за движение по пътищата, уредени в Закона за движението по пътищата (ЗДвП), което ще способства за постигането на превантивния и възпитателен ефект на административното наказание. Административнонаказателната дейност по ЗДвП по своя обем няма аналог в държавата.

При осъществената административнонаказателна дейност на МВР за периода 2019-2022 г. са съставени актове за установяване на административни нарушения (АУАН) по ЗДвП и по Кодекса за застраховането (КЗ) и въз основа на тях са издадени наказателни постановления (НП), както следва:

Брой съставени АУАН	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
Статус				
АУАН по ЗДвП	253 752	233 557	215 982	224 562

АУАН по КЗ	17 800	18 439	18 075	16 158
АУАН общо	271 552	251 996	234 057	240 720
Издадени НП общо по ЗДвП и КЗ	257 652	238 811	217 789	229 864

Тенденцията на повишаване на броя на констатирани нарушения се наблюдава и при нарушенията по чл. 182 от ЗДвП, установявани с автоматизирани технически средства и системи, свързани с превишаване на максимално разрешената скорост, като увеличението на броя на издадените електронни фишове за 2022 г. спрямо тези за 2017 г. е почти 3 пъти, както следва:

Година	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
Общо брой нарушения за скорост	383 740	552 785	776 980	994 674	1 143 207	1 102 994

Обичайните способи за връчване на наказателни постановления не могат да обезпечат ефективното изпълнение на тази дейност, тъй като следва да бъдат връчвани огромен брой документи. Налице е необходимост от създаване на гаранции за протичането на административнонаказателното производство в най-кратки срокове, като се предвиди възможност за използването на съвременни технически начини за връчване на документи и книжа в производството.

С оглед незабавност и неизбежност на процеса по налагане на административни наказания, както и с цел пестене на ресурса на Министерството на вътрешни работи (МВР) по издаване и връчване на наказателните постановления и електронни фишове и повишаване на събираемостта на наложените глоби, е необходимо извършването на промяна в ЗДвП и в Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН).

От извършваните в МВР анализи се налага изводът, че сега действащият процес по установяване и налагане на наказания по ЗДвП е бавен и неефективен. В нередки случаи се стига и до нереализиране на административнонаказателна отговорност поради изтичане на установените в закона давностни срокове, което от своя страна води до пораждаване на чувство за безнаказаност у редица нарушители, предимно извършващи многократни нарушения на правилата за движение, регламентирани в ЗДвП, и е в пряка причинно-следствена връзка с увеличаване на пътнотранспортния травматизъм и неизпълнение на целите на ЗДвП – да се опазват животът и здравето на участниците в движението по пътищата.

Налагането на административни наказания за нарушения на правилата за движение по пътищата по действащия ред ангажира значителен човешки ресурс на МВР, без да допринася за повишаване на безопасността на движението по пътищата и намаляване на пътнотранспортния травматизъм.

Предложенията са в следните посоки:

1. Предлага се промяна в чл. 147, като се предвижда повишаване на ефективността при изпълнение на наложените наказания – предлага се като условие за извършване на преглед за проверка на техническата изправност на пътно превозно средство да са заплатени глобите по влезли в сила наказателни постановления, фишове и електронни фишове за нарушения на ЗДвП, извършени с представеното за преглед превозно

средство. По този начин се подобрява възпитателния и превантивен ефект на наказанията спрямо собствениците на МПС и останалите участници в движението.

2. Предлага се промяна в чл. 186, като се разширяват случаите, в които могат да се съставят фишове, което ще съкрати времето за налагане на наказанията, като се създава възможност в 7-дневен срок от налагане на глобата с фиш нарушителят да заплати 80 на сто от нейния размер, което ще повиши събираемостта на наложените глоби.

Разширява се кръгът на административнонаказателно отговорните лица, когато в свидетелството за регистрация на МПС е посочен ползвател на същото. По този начин се намалява времето и се улесняват процедурите по съставяне и връчване на издадените фишове и електронни фишове.

Предвижда се възможност по електронен път да се изпраща поканата по ал. 4 или декларацията по ал. 5, което ще съкрати значително времето за протичане на административнонаказателното производство за нарушения установени с техническо средство или системи, заснемащи или записващи датата, точния час на нарушението и регистрационния номер на МПС.

3. Предлага се създаването на чл. 186а, с който се разширяват възможностите за връчване на електронни фишове и наказателни постановления - както лично на нарушителя срещу подпис от контролните органи по чл. 165 при изпълнение на контролните им функции по ЗДвП, така и от други служители на Министерството на вътрешните работи. Също така връчването ще може да се извършва и с препоръчано писмо с обратна разписка, чрез лицензиран доставчик на пощенска или куриерска услуга, както и по електронен път на посочен от лицето електронна поща, чрез информационната система за сигурно електронно връчване като модул на Единния портал за достъп до електронни административни услуги по смисъла на Закона за електронното управление, чрез надграждане на портала за електронни административни услуги на МВР и чрез работодателя на нарушителя. Създаването на възможност за електронно връчване и/или плащане по електронен път ще има положителен ефект върху административната тежест, както и намаляване на необходимостта от физическо посещение на граждани в звената на пътна полиция. Предвидено е че след доброволно заплащане на дължимите глоби наложени с електронен фиш или наказателно постановление, същите се считат за връчени.

При издаване или подмяна на свидетелство за управление на МПС, при издаване на свидетелство за регистрация на МПС или ремарке, лицето, заявило услугата, се задължава да посочи електронна поща за връчване на електронни фишове и наказателни постановления по електронен път, като електронната поща може да бъде посочена и по всяко друго време.

4. Предлагат се промени в чл. 189, а именно:

С редакцията на алинея 5 се разширяват способите за връчване на електронни фишове. В ал. 10 се отменя точка 1, тъй като всички електронни фишове подлежат на обжалване.

Предлаганите изменения в Закона за административните нарушения и наказания са във връзка с улесняване на процесите по връчване на книжа, като на нарушителя да може да се връчи отпечатан дигитален образ на издадено наказателно постановление, съдържащо реквизитите по чл. 57, ал. 1, с изключение на подписа по чл. 57, ал. 2 на длъжностното лице, когато това е предвидено в специален закон и за облекчаване на

производство по установяване на административни нарушения и налагане на съответните административни наказания.

▪ **Цели, които се поставят:**

Цели се повишаване на безопасността на движението по пътищата, увеличаване на превантивния ефект на нормативната уредба, подобряване ефективността и ефикасността на контролната дейност, ограничаване на усещането за безнаказаност в нарушителите на правилата за движението по пътищата чрез бързо, ефективно и възпитателно производство.

Разширяват се способите и се улесняват процедурите по съобщаване и връчване на издадените фишове, електронни фишове и НП. Цели се да се създаде възможност фишове, електронни фишове и НП, издадени от органите на МВР, да се връчват както лично на нарушителя срещу подпис от контролните органи по чл. 165, при изпълнение на контролните им функции по ЗДвП, така и от други служители на МВР. Също така, връчването следва да може да се извършва и с препоръчано писмо с обратна разписка, чрез лицензиран доставчик на пощенска или куриерска услуга, както и по електронен път на посочен от лицето електронен адрес, чрез информационната система за сигурно електронно връчване като модул на Единния портал за достъп до електронни административни услуги по смисъла на Закона за електронното управление, чрез Портала за електронни административни услуги на МВР или чрез работодателя.

Чрез предвиждането на условие за извършване на преглед за проверка на техническата изправност на пътно превозно средство да са заплатени глобите по влезли в сила наказателни постановления, фишове и електронни фишове за нарушения на ЗДвП, извършени с представеното за преглед превозно средство, се цели повишаване на ефективността при изпълнение на наложените наказания.

Приемането на предложенията ще доведе до по-високи приходи по бюджета на МВР за 2023 и следващите бюджетни години, като съответните прогнозни ефекти са отразени при съставянето на проекта на бюджет на МВР за 2023 г. и средносрочната бюджетна прогноза за 2024 и 2025 г.

▪ **Очаквани резултати от прилагането на предложените промени със ЗДвП и ЗАНН:**

Да се постигне повишаване на безопасността на движението по пътищата, увеличаване на превантивния ефект на нормативната уредба, подобряване ефективността и ефикасността на контролната дейност, ограничаване на усещането за безнаказаност в нарушителите на правилата за движението по пътищата, чрез бързо, ефективно и възпитателно производство. Ще се постигне целената бързина и ефективност на производство по установяване на административни нарушения и налагане на административни наказания. Ще се увеличи превантивният и възпиращ ефект на предвидените наказания глоба. Като резултат се очаква подобряване на безопасността на движението и намаляване на икономическите последици при възникване на пътнотранспортни произшествия. Очаква се ефективно ангажиране на административнонаказателната отговорност спрямо нарушителите на правилата, установени в ЗДвП. Повишаването на безопасността на движението ще доведе до създаване на по-голяма сигурност за живота и здравето на участниците в движението по пътищата.

Очаква се разширяването и улесняване на способите по съобщаване и връчване на издадените фишове, електронни фишове и НП да доведе до по-ефективно изпълнение на наложените наказания, целящи повишаване на безопасността на движението по пътищата и оказване на възпитателен ефект върху нарушителите. Ще се създаде възможност фишове, електронни фишове и НП, издадени от органите на МВР, да се връчват както лично на нарушителя срещу подпис от контролните органи по чл. 165, при изпълнение на контролните им функции по ЗДвП, така и от други служители на МВР. Също така, връчването ще може да се извършва и с препоръчано писмо с обратна разписка, чрез лицензиран доставчик на пощенска или куриерска услуга, както и по електронен път на посочен от лицето електронен адрес, чрез информационната система за сигурно електронно връчване като модул на Единния портал за достъп до електронни административни услуги по смисъла на Закона за електронното управление, чрез ПЕАУ⁴³ на МВР или работодателя.

Очаква се повишаване на превантивния ефект на налаганите наказания да доведе до намаляване на броя на извършваните нарушения, с което ще се постигне по-висока безопасност на движението по пътищата.

Относно измененията и допълненията в Закона за семейни помощи за деца:

Към момента еднократни помощи за ученици имат право да получават семействата с ученици, записани в първи, втори, трети, четвърти и осми клас. Помощите за ученици за втори, трети и четвърти клас ще се предоставят за първи път за учебната 2023/2024 година, като техният размер се определя с настоящия законопроект. С предложението за промени в Закона за семейни помощи за деца ще се осигури възможност за предоставяне на еднократна помощ за учениците, записани в пети клас, тъй като това е нов етап от основното им образование. Учениците, записани в пети клас, осъществяват преход от начален към прогимназиален етап на основното образование. Този преход се характеризира с появата на различни учители и различни изисквания по отделните предмети. По този начин ще бъдат обхванати както децата от началния етап на основното образование, така и част от децата от прогимназиалния етап. Средствата за помощта за пети клас са разчетени при размер 300 лв., какъвто е размерът и на еднократната помощ за другите ученици.

⁴³ Портал за електронни административни услуги.

Част IX. Приложения

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г. И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 31.05.2023 Г.

1. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г.

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛ	Програма 2022 г.	Отчет 31.12.2022 г.			Отчет 2022 г. на съпоставима база ⁴⁴	
		КФП*	Национален бюджет	ЕС ⁴⁵	КФП*	спрямо Програма 2022 г.
к.1	к.2					
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	59 658,7	64 788,9	58 963,5	5 825,4	61 607,9	103,3%
Данъчни приходи	46 122,6	46 783,0	46 783,0	0,0	46 783,0	101,4%
Преки данъци	9 051,7	9 923,8	9 923,8		9 923,8	109,6%
Косвени данъци	22 275,1	21 541,5	21 541,5		21 541,5	96,7%
Приходи от социални и здравноосигурителни вноски	13 393,8	13 737,7	13 737,7		13 737,7	102,6%
Други данъци	1 402,0	1 580,0	1 580,0	0,0	1 580,0	112,7%

⁴⁴ По бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ постъпват неданъчни приходи, респективно се извършват разходи, в изпълнение на §24 и §23 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., които са с еднократен извънреден характер и не са заложи в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. За периода юли-декември постъпилите приходи от целеви вноски са в размер на 3 181,0 млн. лв. С оглед на съпоставимост на данните влиянието на посочените еднократни приходи, респективно разходи, е елиминирано в съответните позиции в колона 6.

⁴⁵ Европейски средства - включват средствата по оперативни програми от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС (управлявани от Националния фонд към МФ), Механизма за възстановяване и устойчивост, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието, и Европейския фонд за рибарство (управлявани от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“), както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС. В европейските средства участват и средствата от национално съфинансиране.

ПОКАЗАТЕЛ	Програма 2022 г.	Отчет 31.12.2022 г.			Отчет 2022 г. на съпоставима база ⁴⁴	
		КФП*	Национален бюджет	ЕС ⁴⁵	КФП*	спрямо Програма 2022 г.
		к.1	к.2	к.3=к.4+к.5	к.4	к.5
Неданъчни приходи	7 343,3	12 000,5	12 008,7	-8,1	8 819,5	120,1%
Помощи и дарения	6 192,8	6 005,4	171,9	5 833,5	6 005,4	97,0%
РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	65 887,1	66 112,4	62 968,5	3 143,9	62 931,4	95,5%
Нелихвени	63 382,9	63 755,5	60 611,7	3 143,9	60 574,5	95,6%
Текущи	54 704,8	58 002,2	56 679,1	1 323,1	54 821,2	100,2%
Капиталови**	8 400,1	5 706,0	3 907,7	1 798,3	5 706,0	67,9%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	19,1	47,3	24,9	22,5	47,3	248,2%
Резерв за неотложни и непредвидени разходи	258,8					
Лихвени	664,3	651,8	651,8		651,8	98,1%
Вноска в общия бюджет на ЕС	1 839,9	1 705,0	1 705,0		1 705,0	92,7%
Трансфери - нето			-1 103,4	1 103,4		
БЮДЖЕТНО САЛДО	-6 228,4	-1 323,5	-5 108,4	3 784,9	-1 323,5	

* Данните са на база тримесечните отчети за касовото изпълнение на ПРБ; ** Вкл. нетен прираст на държавния резе

Изпълнение на приходите, помощите и даренията по КФП

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2022 г. са в размер на **64 788,9 млн. лв., вкл. 3 181,0 млн. лв. приходи с еднократен извънреден характер**⁴⁶, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. С оглед съпоставимост на данните спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2022 г., влиянието на посочените еднократни приходи, респективно разходи, следва да бъде елиминирано. На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. приходите, помощите и даренията по КФП за 2022 г. са в размер на **61 607,9 млн. лв., което представлява превишение на разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. с 3,3 на сто.**

Данъчно-осигурителните приходи, отчетени по КФП, са в размер на **46 783,0 млн. лв.**, което е с 1,4 на сто или 660,4 млн. лв. над заложеното в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г., в т.ч. 343,8 млн. лв. превишение на разчета при постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски, 219,2 млн. лв. по-високи данъчни приходи по държавния бюджет (от които 72 млн. лв. авансова солидарна вноска от „Лукойл България“) и 97,4 млн. лв. над разчета, основно при имуществени данъци по общинските бюджети. В частта на данъчните приходи по държавния бюджет преизпълнение има при корпоративните данъци, ДДФЛ и митата, а приходите от ДДС и акцизи са близки до планираните за годината.

⁴⁶ По бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ постъпват неданъчни приходи, респективно се извършват разходи, в изпълнение на §24 и §23 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., които са с еднократен извънреден характер и не са заложен в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. За периода юли-декември постъпилите приходи от целеви вноски са в размер на 3 181,0 млн. лв. С оглед на съпоставимост на данните влиянието на посочените еднократни приходи, респективно разходи, е елиминирано в съответните позиции в колона 6.

Приходите в частта на *преките данъци* възлизат на 9 923,8 млн. лв., което представлява 109,6% спрямо разчета за 2022 година. Съпоставени с 2021 г., преките данъци нарастват с 20,2% (1 665,4 млн. лв.).

Приходите от *косвени данъци* са в размер на 21 541,5 млн. лв., което представлява 96,7% от предвидените в ЗДБРБ за 2022 г. Съпоставени с отчетените през 2021 г., косвените данъци нарастват с 13,5% (2 565,2 млн. лв.).

Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 580,0 млн. лв., което представлява 112,7% спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. и нарастват с 11,9% (168,5 млн. лв.) спрямо 2021 година.

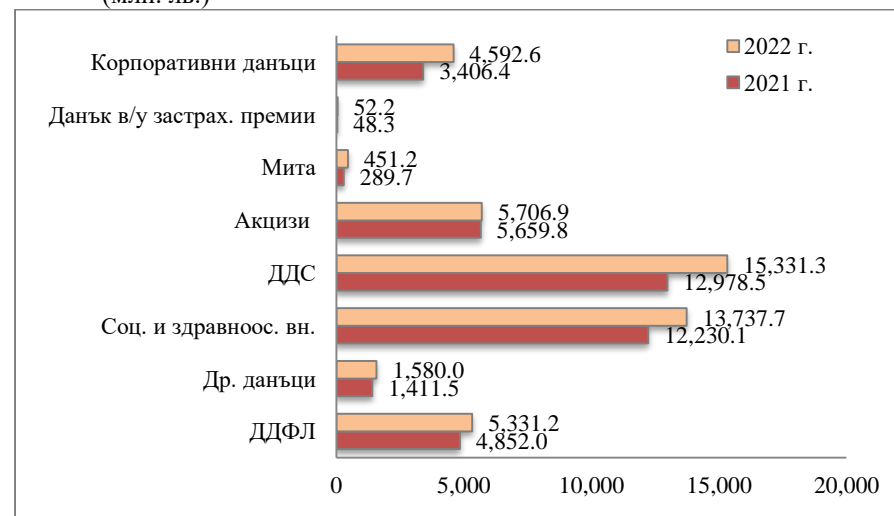
Приходите от *социалноосигурителни и здравни вноски* към 31.12.2022 г. са в размер на 13 737,7 млн. лв. или 102,6% спрямо планираните за годината, като спрямо предходната година нарастват с 1 507,6 млн. лв. (12,3%).

Неданъчните приходи са в размер на **12 000,5 млн. лв.** (вкл. 3 181,0 млн. лв. еднократни извънредни приходи), което представлява 163,4% изпълнение на годишните разчети. На съпоставима база, при елиминиране на въздействието на еднократни извънредни приходи, неданъчните приходи по КФП за 2022 г. са в размер на 8 819,5 млн. лв., което представлява преизпълнение на годишния разчет с 20,1 на сто (1 476,2 млн. лв.). Неданъчните приходи се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, вкл. вноски от приходи от държавни и общински предприятия, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други. В частта на неданъчните приходи най-значително преизпълнение на разчетите има при отчисленията от АЕЦ „Козлодуй“ за двата т. нар. „ядрени“ фонда – Фонд „Радиоактивни отпадъци“ и Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“. Отчисленията за двата фонда са с 511,6 млн. лв. по-високи от планираните, което се дължи на високите цени на електроенергията на свободния пазар. Подобна е и ситуацията с приходите от продажба на квоти за парникови газове, които са със 163,3 млн. лв. над заложените в годишния разчет и отново са свързани с волатилните условия на свободния пазар на електричество.

Постъпленията от *помощи и дарения* от страната и чужбина (основно помощи от фондовете на ЕС) са в размер на **6 005,4 млн. лв.**, или 97,0% от разчета за 2022 година. Постъпленията са по-ниски от разчетените със ЗДБРБ за 2022 г. със 187,3 млн. лв., което се дължи на по-ниското усвояване на разходите по сметките за

средства от ЕС, респективно по-ниския размер на възстановените средства от ЕК.

Граф.: Данъчно-осигурителни приходи по КФП за 2021 г. и 2022 г.
(млн. лв.)

Източник: МФ

Изпълнение на разходите

Разходите по консолидираната фискална програма (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) за 2022 г. възлизат на **66 112,4 млн. лв., вкл. 3 181,0 млн. лв. разходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г.** На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. разходите по КФП са в размер на 62 931,4 млн. лв., което представлява 95,5% от разчета към ЗДБРБ за 2022 г.

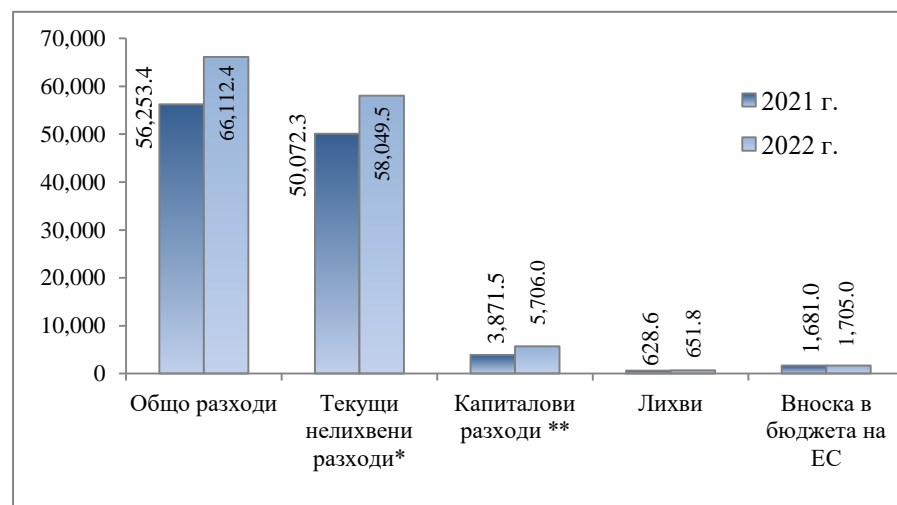
На съпоставима база разходите по КФП са по-ниски от планираните, като забавяне има при усвояването на разходите по сметките за средства от ЕС - основно по Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) и някои оперативни програми и проекти по програмен период 2021-2027 г. По-ниско от планираното е и усвояването на капиталовите разходи по държавния бюджет.

Нелихвените разходи за 2022 г. са в размер на 63 755,5 млн. лв., вкл. разходите с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. нелихвените разходи са в размер на 60 574,5 млн. лв., което представлява 95,6% от годишния разчет. *Текущите нелихвени разходи* (намалени с разходите с еднократен извънреден характер) са в размер на 54 821,2 млн. лева. *Капиталовите разходи* (вкл. *нетния прираст на държавния резерв*) възлизат на 5 706,0 млн. лева. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 47,3 млн. лева.

Лихвените плащания са в размер на 651,8 млн. лв. (98,1% от планираните за 2022 г.).

Частта от вноската на Република България в общия бюджет на ЕС, изплатена към 31 декември 2022 г. от централния бюджет, възлиза на **1 705,0 млн. лв.**, което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС.

Граф.: Основни разходни показатели по КФП за 2021 г. и 2022 г.
(млн. лв.)

Източник: МФ

* Вкл. Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина

** Вкл. Нетен прираст на държавния резерв

Разходи по държавния бюджет, бюджетите на социалноосигурителните фондове и бюджетите на общините

• Държавен бюджет

Общият размер на **разходите** по държавния бюджет (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за 2022 г. е **40 641,1 млн. лв.** или 97,4% от предвидените със ЗДБРБ за 2022 година.

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети) за 2022 г. са в размер на **17 840,4 млн. лв.**, което представлява 87,2% от годишния разчет. Съпоставени с данните за 2021 г., нелихвените разходи нарастват с 3 416,1 млн. лв. (23,7%).

Разходите за *персонал* (заплати и възнаграждения, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) са в общ размер на 7 385,4 млн. лв. Разходите за *издръжка* (вкл. разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) са в размер на 3 793,6 млн. лв. *Социалните разходи* (вкл. разходите за стипендии) са в размер на 1 659,4 млн. лв. и са основно разходи по бюджета на МТСП за помощи по Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за семейните помощи за деца и др. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 23,4 млн. лв. Разходите за *субсидии* са в размер на 2 548,3 млн. лв., като включват: разходи за субсидии по бюджета на Министерството на енергетиката в размер на 499,0 млн. лв. (в т.ч. 49,0 млн. лв. за финансиране от Фонд „Радиоактивни отпадъци“ и Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“ на извършваните от ДП „Радиоактивни отпадъци“ дейности и 450,0 млн. лв. за покриване на високите цени на енергията по приети от МС програми); 196,2 млн. лв. са за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД; 280,4 млн. лв. за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ (в т.ч. 1,6 млн. лв. за предотвратяване на последици от стихийни бедствия – ПМС № 154, ПМС № 188, ПМС № 387 от 2022 г.) и 89,8 млн. лв. за „Български пощи“ ЕАД (в т.ч. 65,9 млн. лв. за извършване на универсална пощенска услуга и 23,8 млн. лв. за разпространение на периодични печатни издания - вестници и списания). За 2022 г. ДФ „Земеделие“ е изплатил субсидии в общ размер на 883,2 млн. лв., от които 731,0 млн. лв. държавна помощ; 70,1 млн. лв. преходна национална помощ за тютюн; 73,9 млн. лв. преходна национална помощ за сектор „Животновъдство“ и 7,0 млн. лв. средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“. От общо отчетените средства за държавни помощи през 2022 г. ДФ „Земеделие“ е изплатил 143,5 млн. лв. помощ в подкрепа осигуряването на ликвидност на

зеделски стопани, отглеждащи едри и дребни преживни животни, пчелни семейства и плодове и зеленчуци, маслодайна роза и ориз за преодоляване на последствията от негативното икономическо въздействие от COVID-19, както и 425,4 млн. лв. помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна.

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) по държавния бюджет възлизат на 2 430,3 млн. лв. при 800,7 млн. лв. за предходната година. Следва да се има предвид, че през 2021 г. в капиталовите разходи е отразена извършена трансакция по възстановяване на средства по държавния бюджет от сметката за чужди средства на МРРБ в размер на 490 млн. лв., която по същество представлява възстановен разход и се отразява в намаление на разходите на касова основа.

Лихвените плащания по държавния бюджет за 2022 г. са в общ размер на **611,6 млн. лв.** или 97,1% от предвидените в годишните разчети.

Нетният размер на **трансферите** по държавния бюджет за 2022 г. е **20 484,1 млн. лева.**

• **Разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове**

Извършените разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове за 2022 г. са в размер на 24 411,2 млн. лв., което представлява 99,9% от разчета за годината, в т.ч. пенсии, помощи и обезщетения по КСО в размер на 18 006,0 млн. лв. и здравноосигурителни плащания в размер на 5 807,2 млн. лева.

• **Разходи по бюджетите на общините**

Извършените разходи по общинските бюджети, включително и за сметка на предоставените трансфери от други бюджети са в размер на 10 332,3 млн. лв. или 124,3% спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2022 година.

Текущите нелихвени разходи възлизат на 9 031,6 млн. лв. (125,6% спрямо годишния разчет), а капиталовите разходи са в размер на 1 265,3 млн. лв. или 116,1% спрямо разчета за годината. Лихвените плащания са в размер на 35,4 млн. лв. или 102,3% спрямо разчета за годината.

• **Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма за 2022 г.**

Бюджетното салдо по КФП за 2022 г. е **отрицателно** в размер на **1 323,5 млн. лв.** (0,8% от БВП), и се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 5 108,4 млн. лв. и излишък по европейските средства в размер на 3 784,9 млн. лв.

Общият размер на **касовите постъпления от ЕС** (от Структурните и Кохезионния фондове, от Механизма за възстановяване и устойчивост, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания и плащания по пазарни мерки и др.) за 2022 г. е 7 590,0 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2022 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 5 884,9 млн. лева.

Размерът на **фискалния резерв**⁴⁷ към 31.12. 2022 г. е **13,4 млрд. лв.**, в т.ч. 12,1 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 1,3 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

⁴⁷ Съгласно §1, т. 41 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси, в обхвата на фискалния резерв се включват и вземанията от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 31.05.2023 Г.

(В МЛН. ЛВ.)

ПОКАЗАТЕЛ	Отчет 31.05.2023 г.					Изпълнение 2023 г./2022 г.
	Отчет 31.05.2022 г.	КФП*	Национален бюджет	Европейски средства ⁴⁸		
	к.1	к.3=к.4+к.5	к.4	к.5	к.6=к.3:к.2	
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	22 849,5	24 922,5	24 024,2	898,3	109,1%	
Данъчни приходи	17 768,4	19 795,5	19 795,5		111,4%	
Преки данъци	2 987,0	3 398,0	3 398,0		113,8%	
Косвени данъци	8 718,5	8 698,9	8 698,9		99,8%	
Приходи от социални и здравноосигурителни вноски	5 306,2	6 170,2	6 170,2		116,3%	
Други данъци	756,8	1 528,3	1 528,3		202,0%	
Неданъчни приходи	3 967,3	4 147,5	4 149,3	-1,8	104,5%	
Помощи и дарения	1 113,8	979,5	79,4	900,1	87,9%	
РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	22 244,4	26 100,9	25 093,4	1 007,5	117,3%	
Нелихвени	21 200,0	25 053,6	24 046,1	1 007,5	118,2%	
Текущи	19 999,2	23 313,2	22 906,1	407,1	116,6%	
Капиталови**	1 190,3	1 729,3	1 138,2	591,1	145,3%	
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	10,5	11,0	1,8	9,2	104,7%	
Лихвени	372,2	335,7	335,7		90,2%	
Вноска в общия бюджет на ЕС	672,1	711,7	711,7		105,9%	
Трансфери - нето			-246,9	246,9		
БЮДЖЕТНО САЛДО	605,1	-1 178,5	-1 316,1	137,7		

* Данните са на база на месечните отчети за касовото изпълнение на ПРБ; ** Вкл. нетен прираст на държавния резерв.

⁴⁸ Европейски средства - включват средствата по оперативни програми от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС (администрирани от Националния фонд към МФ), Механизма за възстановяване и устойчивост, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието и Европейския фонд за морско дело и рибарство (администрирани от Разплащателната агенция към ДФ "Земеделие"), както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС. В европейските средства участват и средствата от национално съфинансиране.

Изпълнение на приходите, помощите и даренията по КФП

Постъпилите *приходи, помощи и дарения* към май 2023 г. са в размер на 24 922,5 млн. лв. Постъпленията нарастват с 2 073,0 млн. лв., или ръст от 9,1% спрямо отчетените към май 2022 г. Данъчните приходи по КФП нарастват номинално с 2 027,1 млн. лв. (вкл. и поради базов ефект от постъпващи от началото на 2023 г. целеви вноски във Фонд "Сигурност на електроенергийната система" от производителите и търговците на електрическа енергия, в изпълнение на § 8 от ПЗР на Закона за прилагане на разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., ЗБДОО за 2022 г. и ЗБНЗОК за 2022 г.). Неданъчните приходи за първите пет месеца на 2023 г. са в размер на 4 147,5 млн. лв. и нарастват номинално спрямо същия период на предходната година със 180,2 млн. лв. (4,5 на сто), основно поради постъпили повишоки приходи от дивидент за държавата от държавни предприятия. Постъпленията в частта на помощите и даренията (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) са по-малко със 134,3 млн. лв. спрямо отчетените за същия период на предходната година.

Общата сума на *данъчните приходи* (вкл. приходите от осигурителни вноски) за първите пет месеца на 2023 г. са в размер на 19 795,5 млн. лв. Постъпленията от данъци и осигурителни вноски нарастват с 2 027,1 млн. лв. (11,4%) спрямо отчетените за същия период на предходната година, като формират 79,4% от общите постъпления по КФП за периода.

Постъпленията в групата на *преките данъци* са в размер на 3 398,0 млн. лв., като нарастват с 411,0 млн. лв. (13,8%) спрямо отчетените към май 2022 г. Повишението се дължи основно на по-високите постъпления от ДДФЛ, които нарастват с 300,9 млн. лв. на годишна база, като отчетеният ръст е 14,5 процента.

Отчетените приходи от *осигурителни вноски* на общественото и здравно осигуряване към 31.05.2023 г. са в размер на 6 170,2 млн. лв., като нарастват с 864,1 млн. лв. (16,3%) спрямо отчетените за същия период на 2022 г.

Постъпленията от *косвени данъци* са в размер на 8 698,9 млн. лева. Съпоставено със същия период на 2022 г., постъпленията спадат с 19,5 млн. лв. (0,2%), което се дължи основно на намалението при приходите от ДДС при внос с 239,8 млн. лв. (9,0% спад) и от приходите от мита с 39,1 млн. лв. (21,8%) по-малко на годишна база.

Приходите от ДДС за първите пет месеца на годината са в размер на 6 133,1 млн. лв., което е с 2,5 на сто (160,5 млн. лв.) по-малко спрямо отчетените към края на месец май 2022 година. Намалението е в резултат главно на по-ниските приходи от ДДС при внос и по-висок размер на възстановения ДДС. Нетният размер на

приходите от ДДС от внос намалява номинално с 239,8 млн. лв. (9,0%) спрямо същия период на предходната година. Намалението е най-значително при внос на горива и смазочни материали, промишлени доставки и потребителски стоки. Влияние върху постъпленията от ДДС от внос оказват цената на суровия петрол, количествата на внасяните стоки за междинно потребление (черни, цветни метали и др.), курсът на щатския долар спрямо еврото и др. Постъпленията от ДДС при сделки в страната нарастват с 2,2% (79,3 млн. лв.) спрямо отчетените за същия период на предходната година. През първите пет месеца на 2023 г. декларираният за възстановяване ДДС и ефективно възстановеният данъчен кредит нарастват значително спрямо май 2022 г. Възстановеният данък се увеличава с 561,1 млн. лв. над възстановените суми към края на май миналата година и е в размер на 4 655,5 млн. лева.

Приходите от акцизи за периода са в размер на 2 398,1 млн. лв., като спрямо същия период на 2022 г. нарастват със 177,7 млн. лв. (8 на сто). Основно влияние върху приходите от акцизи оказват повишените акцизни ставки от 01.03.2023 г. на освободените за потребление количества тютюн и тютюневи изделия. Те са основен фактор и за по-голямата икономическа активност на данъчнозадължените лица, целяща минимизиране на ефектите от увеличените акцизни ставки за периода до тяхното влизане в сила.

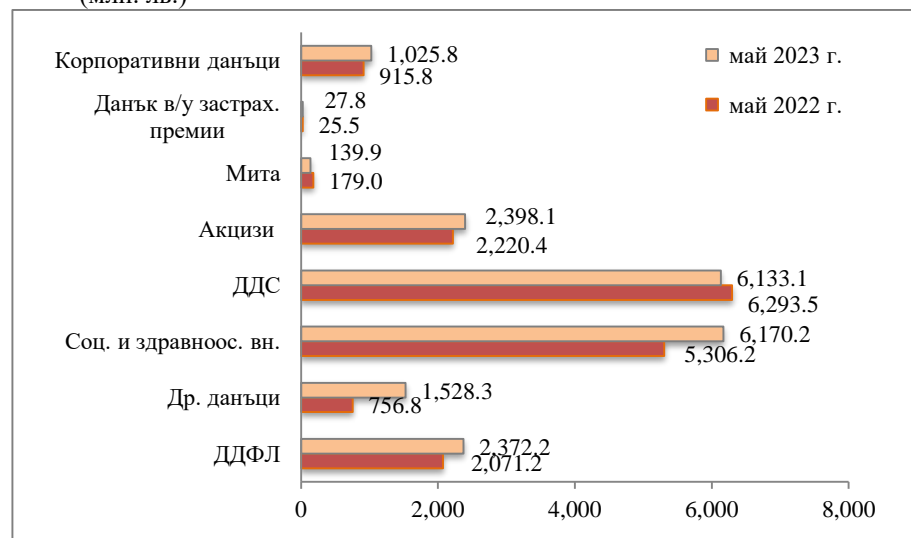
Митата и постъпленията от данъка върху застрахователните премии са в размер на 1 67,8 млн. лв. и отчитат намаление спрямо същия период на 2022 г., основно в частта на митата. Намалените приходи от мита са в резултат от общия спад в стойностния обем на внесените стоки (19,0%) и по конкретно от спада (19,9%) на стоките, внесени от трети страни и обложени със ставка на мито, различна от „0“. В допълнение на това, количествата на внесените стоки, обложени със ставка на митото, различна от „0“ спадат с 20,3%, а осреднената ставка, приложена за облагане на внесените от трети страни стоки намалява с 4,1% на годишна база.

Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 528,3 млн. лв. (в т. ч. 656,2 млн. лв. целеви вноски във Фонд "Сигурност на електроенергийната система") или ръст от 771,5 млн. лв. спрямо отчетените към май 2022 г.

Неданъчните постъпления по КФП към края на месец май 2023 г. са в размер на 4 147,5 млн. лв., като нарастват със 180,2 млн. лв., 4,5% спрямо същия период на 2022 г. Те се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, вкл. вноски от приходи от държавни и общински предприятия, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други.

Постъпилите *помощи и дарения* от страната и чужбина (вкл. помощите от фондовете на ЕС) са в размер на 979,5 млн. лв., което е със 134,3 млн. лв., 12,1% по-малко от отчетените за същия период на 2022 г.

Граф.: Данъчно-осигурителни приходи по КФП към май 2022 г. и май 2023 г.
(млн. лв.)

Източник: МФ

Изпълнение на разходите по КФП

Разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) към май 2023 г. възлизат на 26 100,9 млн. лв., което представлява номинално нарастване с 3 856,5 млн. лв. (17,3 на сто) спрямо първите пет месеца на 2022 г. и се дължи основно на ръст при следните разходни показатели:

- *Разходи за пенсии* - разходите за пенсии нарастват номинално с **1 716,4 млн. лв.** (29,3 на сто) спрямо същия период на предходната година. Ръстът на разходите за пенсии се дължи на мерките в пенсионната система от 2022 г., вкл. увеличението на размера на пенсиите от 1 юли и 1 октомври 2022 г.;

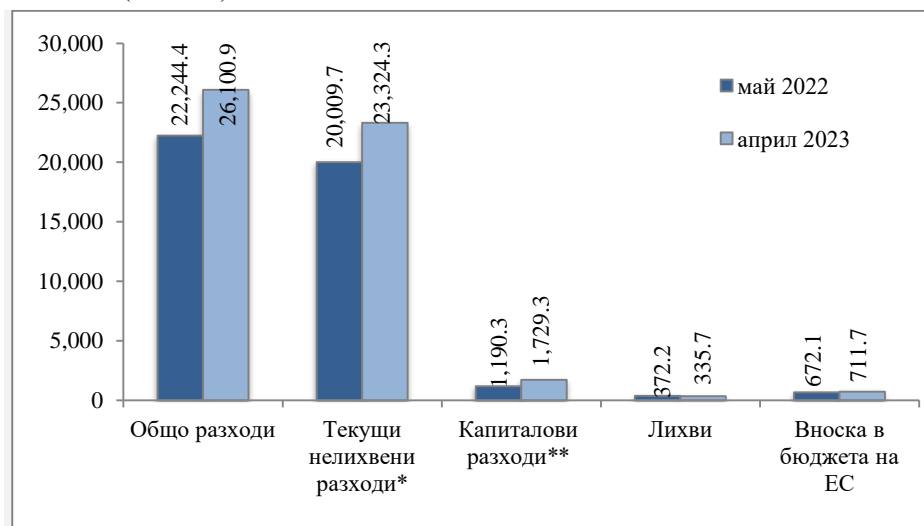
- *Разходи за персонал* – разходите за персонал нарастват номинално с **919,9 млн. лв.** (17,1 на сто) спрямо същия период на предходната година. В тази група разходи се отчита базов ефект от увеличението на възнагражденията в някои бюджетни системи през 2022 г.;
- *Разходи за субсидии* - разходите за субсидии нарастват номинално със **150,6 млн. лв.** (6 на сто) спрямо същия период на предходната година. Ръстът се дължи на разходите по програмите за компенсиране на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия по РМС № 710/2022 г. и РМС № 104/2023 г. в изпълнение на § 8 от ПЗР на Закона за прилагане на разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., ЗБДОО за 2022 г. и ЗБНЗОК за 2022 г.;
- *Разходи за издръжка* - разходите за издръжка нарастват номинално със **146,8 млн. лв.** (5,6 на сто) спрямо същия период на предходната година, като нарастването се дължи основно на разплатени задължения от предходни години по бюджета на МРРБ и други.;
- *Капиталови разходи* - капиталовите разходи нарастват номинално с **539,0 млн. лв.** (45,3 на сто) спрямо същия период на предходната година, основно поради по-високите разходи по държавния бюджет и по сметките за средства от ЕС.

Нелихвените разходи към май 2023 г. са в размер на 25 053,6 млн. лв., като нарастват с 3 853,5 млн. лв. (18,2%) спрямо отчетените към май 2022 г. *Текущите нелихвени разходи* са в размер на 23 313,2 млн. лева. *Капиталовите разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) възлизат на 1 729,3 млн. лева. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 11,0 млн. лева.

Лихвените плащания са в размер на 335,7 млн. лв. (спад с 36,6 млн. лв., 9,8% спрямо данните към май 2022 г.).

Частта от вноската на Република България в общия бюджет на ЕС, изплатена към 31.05.2023 г. от централния бюджет, възлиза на **711,7 млн. лв.**, което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС.

Граф.: Основни разходни показатели по КФП към май 2022 г. и май 2023 г.
(млн. лв.)

Източник: МФ

* Вкл. Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина

** Вкл. Нетен прираст на държавния резерв

Разходи по държавния бюджет, бюджетите на социалноосигурителните фондове и бюджетите на общините

• Държавен бюджет

Общият размер на **разходите по държавния бюджет** (вкл. и трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) към май 2023 г. е 16 356,9 млн. лв., като нарастват с 2 160,7 млн. лв. (15,2%) спрямо отчетените към май 2022 година.

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети) към май 2023 г. са в размер на **6 387,7 млн. лв.**, като нарастват с 685,4 млн. лв. (12,0%) в сравнение с отчетените за същия период на предходната година.

Разходите за *персонал* (заплати и възнаграждения, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) са в общ размер на 3 250,7 млн. лв. или ръст от 416,8 млн. лв. (14,7%) спрямо отчетените към май 2022 г. Разходите за *издръжка* (вкл. разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) са в размер на 1 427,2 млн. лв., като са близки до отчетените към май 2022 г. *Социалните разходи* (вкл. разходите за стипендии) са в размер на 420,5 млн. лв. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 1,2 млн. лв. Разходите за *субсидии* са в размер на 660,3 млн. лв. (с 11,8 млн. лв. повече спрямо същия период на 2022 г.). От тях 81,7 млн. лв. са субсидиите за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД; 108,9 млн. лв. са субсидиите за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ и 24,7 млн. лв. за „Български пощи“ ЕАД, в т.ч. 14,6 млн. лв. за извършване на универсална пощенска услуга и 10,1 млн. лв. за разпространение на периодични печатни издания - вестници и списания. Към края на месец май 2023 г. ДФ „Земеделие“ е изплатил субсидии в общ размер на 271,0 млн. лв., от които: 196,6 млн. лв. държавна помощ; 69,7 млн. лв. преходна национална помощ за тютюн; 0,2 млн. лв. преходна национална помощ за сектор „Животновъдство“ и 4,4 млн. лв. средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“.

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) по държавния бюджет възлизат на 627,8 млн. лв., от които 244,3 млн. лв. капиталови разходи по бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройство и 167,8 млн. лв. по бюджета на Министерството на отбраната. През януари 2023 г. има възстановени средства (в размер на 8,3 млн. лв.) от предоставен капиталов трансфер през 2022 г. на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД в съответствие с чл. 9 от ПМС № 31/2022 година.

Лихвените плащания по държавния бюджет към 31.05.2023 г. са в общ размер на 318,1 млн. лева.

Нетният размер на **трансферите по държавния бюджет** към края на май 2023 г. е 8 939,4 млн. лева.

• Разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове

Извършените разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове към май 2023 г. са в размер на 11 129,8 млн. лв., в т.ч. пенсии, помощи и обезщетения по КСО в размер на 8 476,6 млн. лв. и здравноосигурителни плащания в размер на 2 551,3 млн. лева.

- **Разходи по бюджетите на общините**

Извършените разходи по общинските бюджети, включително и за сметка на предоставените трансфери от други бюджети са в размер на 4 164,1 млн. лв., като нарастват с 23,1% спрямо отчетените към май 2022 г. Текущите нелихвени разходи възлизат на 3 709,1 млн. лв. (ръст от 18,7% спрямо отчетените към май 2022 г.), а капиталовите разходи са в размер на 438,8 млн. лв. (ръст от 78,2% спрямо отчетените към май 2022 г.). Лихвените плащания са в размер на 16,1 млн. лв., като нарастват с 27,7% спрямо отчетените към май 2022 година.

- **Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма към 31.05.2023 г.**

Бюджетното салдо по КФП към 31.05.2023 г. е **отрицателно в размер на 1 178,5 млн. лв.** (0,6% от прогнозния БВП) и се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 1 316,1 млн. лв. и превишение на приходите над разходите по европейските средства в размер на 137,7 млн. лева. За сравнение, за първите пет месеца на 2022 г. бе отчетен излишък по КФП в размер на 605,1 млн. лв. Докато приходите по КФП нарастват с 9,1 на сто, при разходите се отчита ръст от 17,3 на сто, което съответно води до превишение на разходите над приходите и формиране на дефицит за периода.

Общият размер на **касовите постъпления от ЕС** (от Структурните и Кохезионния фондове, от Механизма за възстановяване и устойчивост, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за първите пет месеца на 2023 г. е 2 053,4 млн. лева. Нетните постъпления от ЕС към 31.05.2023 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 1 341,7 млн. лева.

Размерът на **фискалния резерв**⁴⁹ към 31.05.2023 г. е 11,7 млрд. лв., в т.ч. 10,8 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,9 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

⁴⁹ Обхватът на показателя фискален резерв е в съответствие с §1, т. 41 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2:

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ ПО АКТУАЛИЗИРАНАТА СРЕДНОСРОЧНА БЮДЖЕТНА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2022-2025 Г.

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
1.	Размер на данъчната ставка за облагане с ДДС в т.ч.:		20	20	20	20
	- Данъчна ставка за настаняване, предоставяно в хотели и подобни заведения		9	9	9	9
	- Данъчна ставка за доставка на книги на физически носители или извършвана по електронен път или и двете ¹		9	9	9	9
	- Данъчна ставка за ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на приготвена или неприготвена храна, включително състояща се в доставка на храна за вкъщи ²		9	9	20	20
	- не се прилага за ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на бира, вино и спиртни напитки, включително в случаите по чл. 128 от ЗДДС	%	20	20	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на храни, подходящи за бебета или за малки деца по приложение № 4 от ЗДДС ¹		9	9	9	9
	- Данъчна ставка за доставка на бебешки пелени и подобни бебешки хигиенни артикули по приложение № 4 от ЗДДС ¹		9	9	9	9
	- Данъчна ставка за доставка на обща туристическа услуга в случаите по чл. 136 от ЗДДС, както и екскурзиите, организирани от туристически оператори и туристически агенти със случаен автобусен превоз на пътници ²		9	9	20	20

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
	- Данъчна ставка за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения ²		9	9	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на централно отопление ³		9	9	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на природен газ ³		9	9	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на хляб ⁴		0	0	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на брашно ⁴		0	0	20	20
2.	Размер на основната данъчна ставка на корпоративния данък		10	10	10	10
	- национален допълнителен данък (domestic top-up tax) ⁵	%	-	-	15	15
3.	Данък върху доходите на физическите лица, основна ставка		10	10	10	10
	в т.ч.:	%				
	- Данъчна ставка за данъка върху доходите от стопанска дейност на едноличните търговци		15	15	15	15
4.	Данъци, удържани при източника					
	в т.ч.:					
4.1.	Данък, удържан при доходи от дивидентите и ликвидационните дялове		5	5	5	5
	в т.ч.:					
	- от дивидентите и ликвидационните дялове, разпределени в полза на чуждестранно юридическо лице, което е местно лице за данъчни цели на държава – членка на Европейския съюз, или на друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство и другите лица по чл. 194, ал. 3 от ЗКПО	%	0	0	0	0
4.2.	Данък върху доходите на чуждестранни юридически лица		10	10	10	10
	в т.ч.:	%				

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
	- Данъчна ставка за данъка върху доходите от лихви, авторски и лицензионни възнаграждения, когато са изпълнени допълнителните условия по чл. 195, ал. 7-12 от Закона за корпоративното подоходно облагане		0	0	0	0
5.	Данък върху разходите в т.ч.:	%	10	10	10	10
	- Данък върху разходите в натура ⁶		3	3	3	3
6.	Данък върху хазартната дейност от игри, при които залогът за участие е чрез цената на телефонна или друга електронна съобщителна услуга (основна ставка)	%	15	15	15	15
7.	Данък върху приходите на бюджетни предприятия в т.ч.:	%	3	3	3	3
	- на общините		2	2	2	2
8.	Акцизи в т.ч.:					
8.1.	Акциз на безоловен бензин	лв./1000 л.	710	710	710	710
8.2.	Акциз на газьол (в т.ч. използван и като гориво за отопление)	лв./1000 л.	646	646	646	646
8.3.	Акциз на втечен нефтен газ (LPG) - използван като моторно гориво		340	340	340	340
	в т.ч. втечен нефтен газ (LPG) с кодове по КН от 2711 12 11 до 2711 19 00. ⁷	лв./1000 л.	0	340	340	340
	- използван като гориво за отопление		0	0	0	0
8.4.	Акциз на керосин	лв./1000 л.	646	646	646	646
8.5.	Акциз на кокс и въглища	лв./гигаджаул	0,60	0,60	0,60	0,60
8.6.	Акциз на електрическа енергия - използвана за стопански нужди	лв./MWh	2	2	2	2

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
	- за електрическата енергия с код по КН 2716, произведена при определени условия ⁸		0	2	2	2
	- използвана за битови нужди		0	0	0	0
8.7.	Акциз на цигари - общ (не по-малък от) ⁹	лв./1000 къса	177	185,5	194	202,5
8.8.	Акциз на тютюн за пушене (за лула и цигари) ⁹	лв./кг.	152	167	184	202
8.9.	Акциз на нагреваемо тютюнево изделие ⁹	лв./кг.	233	282	331	380
8.10.	Акциз на течност за електронни цигари					
8.10.1	- съдържащи никотин ⁹	лв./милилитри	-	0,30	0,35	0,40
8.10.2.	- независимо дали съдържа никотин ¹⁰	-		0,30	0,35	0,40
8.11.	Акциз на заместители на тютюна ¹⁰	лв./кг.		90	95	105
8.12.	Акциз на пури и пурети ⁹	лв./1000 къса	270	297	327	360
8.13.	Акциз на спиртни напитки (етилов алкохол)		1 100	1 100	1 100	1 100
	- Акциз на етилов алкохол (ракия) - намалена ставка	лв./хектолитър	550	550	550	550
8.14.	Акциз на междинни продукти	лв./хектолитър	90	90	90	90
8.15.	Акциз на бира - основна ставка		1,5	1,5	1,5	1,5
	- намалена ставка за бира, произведена от независими малки пивоварни	лв./хектолитър градус Плато	0,75	0,75	0,75	0,75
8.16.	Акциз на природния газ:					
	- използван като моторно гориво, с кодове по КН 2711 12 11 до 2711 19 00. ⁷	лв./гигаджаул	0	0,85	0,85	0,85
	- използван като гориво за отопление		0,60	0,60	0,60	0,60
8.17.	Акциз на тежки горива:					
	- използвани като моторно гориво	лв./1000 кг.	646	646	646	646
	- използвани като гориво за отопление		400	400	400	400
9.	Данък върху застрахователните премии	%	2	2	2	2
10.	Размер на минималната работна заплата	лева	650 лв., считано от 1 януари; 710 лв., считано от 1 април	780 лв.	Определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда (прогнозен размер - 935 лв.)	Определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда (прогнозен размер - 1 030 лв.)

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
11.	Размер на осигурителните вноски за държавното обществено осигуряване в т.ч.:					
11.1.	за фонд „Пенсии” ¹¹		19,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;	19,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;	19,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;	19,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;
			14,8 за родените след 31 декември 1959 г.	14,8 за родените след 31 декември 1959 г.	14,8 за родените след 31 декември 1959 г.	14,8 за родените след 31 декември 1959 г.
11.2.	за фонд „Пенсии за лицата по чл. 69” ¹¹		60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;	60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;	60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;	60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;
		%	55,8 за родените след 31 декември 1959 г.	55,8 за родените след 31 декември 1959 г.	55,8 за родените след 31 декември 1959 г.	55,8 за родените след 31 декември 1959 г.
11.3.	за фонд „Общо заболяване и майчинство”		3,5	3,5	3,5	3,5
11.4.	за фонд „Трудова злополука и професионална болест”		0,7	0,7	0,7	0,7
			(от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)	(от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)	(от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)	(от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)
11.5.	за фонд „Безработица”		1	1	1	1
12.	Размер на осигурителната вноска за здравно осигуряване	%	8	8	8	8
13.	Размер на осигурителните вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване – универсални пенсионни фондове	%	5	5	5	5
14.	Размер на осигурителната вноска за Учителския пенсионен фонд	%	4,3	4,3	4,3	4,3
15.	Размер на осигурителните вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване за работещите при условията на	%	12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд;	12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд;	12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд;	12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд;

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
	първа и втора категория труд - професионални пенсионни фондове		<i>7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд</i>	7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд	7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд	7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд
16.	Размер на вноската за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“	%	0	0	0	0
17.	Размер на гарантирания минимален доход (ГМД)	лева	75	75	-	-
17.1.	Линия на бедност	лева	<i>413 лв., считано от 1 януари</i>	504 лв., считано от 1 януари	Определена в съответствие с Методика за определяне на линията на бедност за страната, приета с ПМС № 241 от 2019 г.	Определена в съответствие с Методика за определяне на линията на бедност за страната, приета с ПМС № 241 от 2019 г.
18.	Максимален месечен размер на осигурителния доход през календарната година	лева	<i>3 000 лв., считано от 1 януари; 3 400 лв., считано от 1 април</i>	3 400	3 400	3 400
19.	Минимален месечен размер на осигурителния доход през календарната година за самоосигуряващите се лица	лева	<i>650 лв., считано от 1 януари; 710 лв., считано от 1 април</i>	780 лв. считано от 1 август	На равнището на прогнозния размер на МРЗ	На равнището на прогнозния размер на МРЗ
20.	Разпределение на осигурителните вноски между осигурители и осигурени лица в т.ч.:					
20.1.	Разпределение на осигурителните вноски между осигурители и осигурени лица за фонд „Общо заболяване и майчинство“ и фонд „Безработица“	съотношение	60:40	60:40	60:40	60:40
20.2.	Размер на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ за осигурители и осигурени лица	%	<i>11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г.</i>	11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г.	11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г.	11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г.

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
20.3.	Разпределение на здравноосигурителната вноска между осигурители и осигурени лица	съотношение	8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г. 60:40	8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г. 60:40	8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г. 60:40	8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г. 60:40
21.	Минимален размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст		370 лв., считано от 25 декември 2021 г. 467 лв., считано от 1 юли 2022 г.	Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли
22.	Максимален размер на получаваните една или повече пенсии	лева	1 500 лв. от 01.01. до 30.06.2022 г. 2 000 лв. от 01.07. до 30.09.2022 г. 3 400 лв. от 01.10.2022 г.	3 400 лв. за всички пенсии	3 400 лв. за всички пенсии	3 400 лв. за всички пенсии
23.	Пенсионна политика		Осъвременяване с 10 на сто от 01.07.2022 г. „COVID-19 добавките“ се включват в размера на получаваната пенсия. От 01.10.2022 г. пенсията за трудова дейност се преизчисляват, като средномесечният осигурителен доход за страната, от който е отпусната пенсията, се умножава по индивидуалния	Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
			<p>коэффициент на пенсионера и броя на годините и месеците осигурителен стаж, умножени по съответен процент, определящ тежестта на осигурителния стаж, валиден към момента на отпускане на пенсията. Така изчисленият размер на пенсията се увеличава, като за всяка година след 2007 г. - за пенсиите, отпуснати до 31.12.2007 г., респективно за всяка година след годината на отпускане на пенсията, се прилага или процентът на нарастване на осигурителния доход, или инфлацията през предходната година, което от двете е по-голямо. Полученият размер се сравнява с размера към 30.09.2022 г. и се избира по-</p>			

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
			<i>благоприятният от двата за пенсионера.</i>			
24.	Размер на месечното парично обезщетение за отглеждане на дете до 2-годишна възраст и обезщетение за отглеждане на дете до 8-годишна възраст от бащата (осиновителя)	лева	650 лв., считано от 1 януари; 710 лв., считано от 1 април	780	780	780
25.	Размер на средномесечния доход по чл. 4 от Закона за семейни помощи за деца	лева	510 лв., считано от 1 януари; 610 лв., считано от 1 април	610	810	860
26.	Размер на средномесечния доход по чл. 4а, ал. 2, т. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	410 лв., считано от 1 януари; 510 лв., считано от 1 април	510	710	760
27.	Размер на средномесечния доход по чл. 4а, ал. 2, т. 2 от Закона за семейни помощи за деца	лева	от 410,01 до 510 лв. включително, считано от 1 януари; от 510,01 до 610 лв. включително, считано от 1 април	от 510,01 до 610 лв. включително	от 710,01 до 810 лв. включително	от 760,01 до 860 лв. включително
28.	Размер на еднократната помощ при бременност по чл. 5а, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	150	150	150	150
29.	Размер на еднократната помощ при раждане на живо дете по чл. 6, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца					
	в т.ч.:					
29.1.	- за първо дете	лева	250	250	250	250

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
29.2.	- за второ дете		600	600	600	600
29.3.	- за трето дете		300	300	300	300
29.4.	- за четвърто и всяко следващо дете		200	200	200	200
30.	Размер на допълнителната еднократна помощ за дете с установени трайни увреждания 50 и над 50 на сто до навършване на двегодишна възраст по чл. 6, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца	лева	100	100	100	100
31.	Размер на еднократната помощ при осиновяване на дете по чл. 6б, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	250	250	250	250
32.	Размер на еднократната помощ за отглеждане на близнаци по чл. 6а, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	1 200	1 200	1 200	1 200
33.	Размер на еднократната помощ за отглеждане на дете от майка (осиновителка) студентка, учаща в редовна форма на обучение, по чл. 8в, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	2 880	2 880	2 880	2 880
34.	Размер на месечните помощи за отглеждане на дете до навършване на една година по чл. 8, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	200	200	200	200
35.	Размер на месечните помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст, по чл. 7, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца					
	в т.ч.:					
35.1.	- за семейство с едно дете		40 лв., считано от 1 януари; 50 лв., считано от 1 април	50	50	50
35.2.	- за семейство с две деца	лева	90 лв., считано от 1 януари; 110 лв., считано от 1 април	110	110	110

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
35.3.	- за семейство с три деца		135 лв., считано от 1 януари; 165 лв., считано от 1 април	165	165	165
35.4.	- за семейство с четири деца, като за всяко следващо дете в семейството помощта за семейството расте с 20 лв.		145 лв., считано от 1 януари; 175 лв., считано от 1 април	175	175	175
36.	Размер на месечната помощ за отглеждане на близнаци по чл. 7, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца	лева	75	75	75	75
37.	Размер на месечната помощ за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца за родители (осиновители), семейства на роднини или близки и доброволни приемни семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания в т.ч.:					
37.1.	- за дете с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		930	930	930	930
37.2.	- за дете с определени от 70 до 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност	лева	450	450	450	450
37.3.	- за дете с определени от 50 до 70 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		350	350	350	350
38.	Размер на месечната помощ за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца за професионални приемни семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания в т.ч.:					
38.1.	- за дете с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност	лева	490	490	490	490

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
№	А	Б	1	2	3	4
38.2.	- за дете с определени от 70 до 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		420	420	420	420
38.3.	- за дете с определени от 50 до 70 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		350	350	350	350
39.	Размер на месечната помощ за дете без право на наследствена пенсия от починал родител	лева	115 лв., считано от 1 януари; 150 лв., считано от 1 април	150	150	150
40.	Размер на еднократната помощ за ученици, записани в първи, втори, трети, четвърти и пети клас по чл. 10а от Закона за семейни помощи за деца	лева	300 лв. за учебната 2022/2023 година	300 лв. за учебната 2023/2024 година	300 лв. за учебната 2024/2025 година	300 лв. за учебната 2025/2026 година
41.	Размер на еднократната помощ за ученици, записани в осми клас, по чл. 10б от Закона за семейни помощи за деца	лева	300 лв. за учебната 2022/2023 година	300 лв. за учебната 2023/2024 година	300 лв. за учебната 2024/2025 година	300 лв. за учебната 2025/2026 година
42.	Минимален дневен размер на обезщетението за безработица по чл. 54б, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване	лева	12 лв., считано от 1 януари; 18 лв., считано от 1 април	18	18	18
43.	Максимален дневен размер на обезщетението за безработица по чл. 54б, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване	лева	74,29 лв., считано от 1 януари; 85,71 лв., считано от 1 април	85,71	85,71	85,71
44.	Временна солидарна вноска ¹²	%	33	33	0	0

Забележки:

¹ По т. 1 – въведените като временна мярка намалени данъчни ставки на ДДС (от 20% на 9%) за доставка на книги, на храна, подходяща за бебета или за малки деца и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули, считано от 1 януари 2023 г. действат като постоянна мярка (ДВ, бр. 102 от 2022 г.).

² По т. 1 – удължено е действието на намалените данъчни ставки на ДДС (от 20% на 9%) за ресторантьорски и кетъринг услуги, за доставка на обща туристическа услуга, както и за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения до 31 декември 2023 г.

³ По т. 1 – временните намалени ставки на ДДС за доставка на централно отопление и природен газ са в сила за периода от 9 юли 2022 г. до 1 юли 2023 г. (ДВ, бр. 52 от 2022 г.).

⁴ **По т. 1** – нулевата ставка на ДДС за брашно и хляб се прилага в периода от 9 юли 2022 г. до 31 декември 2023 г. (ДВ, бр. 102 от 2022 г.)

⁵ **По т. 2** – от 1 януари 2024 г. е предвидено въвеждането на национален допълнителен данък (domestic top-up tax) в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия (MNE) и големите местни групи в Съюза.

⁶ **По т. 5** – ставката на данъка върху разходите в натура по чл. 204, ал. 1, т. 4 на ЗКПО от 1 януари 2022 г. е намалена от 10% на 3%.

⁷ **По т. 8.3 и 8.16** – нулева акцизна ставка за втечен нефтен газ (LPG) с кодове по КН от 2711 12 11 до 2711 19 00 и за природен газ с кодове по КН 2711 11 00 и 2711 21 00, използвани като моторно гориво, действа от 9 юли 2022 г. до 31 юли 2023 г. (първоначалният срок до 30 юни 2025 г. е съкратен).

⁸ **По т. 8.6** - освобождаването от облагане с акциз на електрическата енергия с код по КН 2716 е предложено да действа от 9 юли 2022 г. до 31 юли 2023 г. (първоначалният срок до 30 юни 2025 г. е съкратен).

⁹ **По т. 8.7, 8.8, 8.9, 8.10.1 и 8.12** – въведено е поетапно увеличение на акцизните ставки за пури и пурети, тютюн за пушене (за лула и цигари), нагреваеми тютюневи изделия, течност за електронна цигара, съдържаща никотин, както и изменение на специфичния и пропорционалния акциз за цигарите, считано от 1 март 2023 година. С направеното предложение се повишава ставката на течност за електронна цигара, съдържаща никотин, за които към момента има определена акцизна ставка.

¹⁰ **По т. 8.10.2 и 8.11** – Предложено е включване в обхвата на акцизните стоки на течностите за електронна цигара, несъдържащи никотин и на заместителите на тютюна, считано от 01 август 2023 г., както и график за поетапно увеличение на приложимите за тях акцизни ставки. Увеличението засяга и акциза на течности за електронни цигари, съдържащи никотин, по т.8.10.1.

¹¹ **По т. 11.1 и 11.2** – посочените размери за осигурителната вноска за фонд „Пенсии” и за фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ за лицата, родени след 31 декември 1959 г. са за лицата, които се осигуряват и за допълнително задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд.

¹² **По т. 44** – въведена е временна солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година за спешна намеса за справяне с високите цени на енергията, която се внася за генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването.

**ПРИЛОЖЕНИЕ № 3:
КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Показатели млн. лв.	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	Отчет	Отчет	Предв. отчет	Проект	Прогноза	Прогноза
Приходи, помощи и дарения	44 317,7	52 458,9	64 788,9	69 471,8	75 443,3	77 798,9
Данъчно-осигурителни приходи	35 848,3	40 876,3	46 783,0	53 166,0	57 788,7	61 867,5
<i>Преки данъци</i>	<i>6 913,6</i>	<i>8 258,4</i>	<i>9 923,8</i>	<i>11 624,3</i>	<i>12 975,4</i>	<i>13 935,5</i>
Корпоративни данъци	2 714,9	3 406,4	4 592,6	5 510,0	6 100,0	6 500,0
от нефинансови предприятия	2 517,1	3 195,2	4 373,8	5 229,4	5 790,3	6 179,6
от финансови институции	197,8	211,1	218,8	280,6	309,7	320,4
Данъци върху доходите на физическите лица	4 198,7	4 852,0	5 331,2	6 114,3	6 875,4	7 435,5
<i>Приходи на социалното и здравното осигуряване</i>	<i>11 008,4</i>	<i>12 230,1</i>	<i>13 737,7</i>	<i>15 470,5</i>	<i>17 532,9</i>	<i>19 008,5</i>
Осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване	7 956,4	8 840,8	9 934,2	11 184,0	12 656,9	13 697,2
Здравноосигурителни вноски	3 051,9	3 389,2	3 803,5	4 286,5	4 876,0	5 311,3
<i>Косвени данъци</i>	<i>16 722,4</i>	<i>18 976,3</i>	<i>21 541,5</i>	<i>23 406,5</i>	<i>25 581,2</i>	<i>27 169,9</i>
ДДС	11 021,0	12 978,5	15 331,3	17 005,0	18 880,0	20 210,0
Акцизи	5 444,5	5 659,8	5 706,9	5 939,0	6 200,0	6 430,0
Данък върху застрахователните премии	47,0	48,3	52,2	57,5	61,2	64,9
Мита и митнически такси	209,9	289,7	451,2	405,0	440,0	465,0
<i>Други данъци</i>	<i>1 203,9</i>	<i>1 411,5</i>	<i>1 580,0</i>	<i>2 664,6</i>	<i>1 699,2</i>	<i>1 753,6</i>
Имуществени данъци	1 054,9	1 296,9	1 353,3	1 429,2	1 499,5	1 563,6
Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане	148,1	114,8	153,1	167,0	183,7	190,0
Други данъци	0,8	-0,2	73,6	1 068,5	16,0	0,1
Неданъчни приходи	5 773,1	8 118,0	12 000,5	11 152,2	9 908,4	10 213,4
<i>Превъзпечение на приходите над разходите на БНБ</i>					<i>450,0</i>	<i>750,0</i>
<i>Други</i>	<i>5 773,1</i>	<i>8 118,0</i>	<i>12 000,5</i>	<i>11 152,2</i>	<i>9 458,4</i>	<i>9 463,4</i>
Приходи от такси	2 034,6	2 556,2	2 618,6	2 913,8	2 923,5	2 969,1
Приходи и доходи от собственост	965,2	1 061,4	4 612,3	3 053,0	2 437,7	2 449,8
Глоби, санкции и наказателни лихви	397,0	439,4	447,2	526,6	541,8	546,7
Постъпления от продажба на нефинансови активи	1 058,7	1 868,1	2 410,2	2 924,6	2 524,5	2 446,9
Приходи от концесии	141,4	809,6	180,2	143,3	160,8	173,5
Други приходи	1 176,3	1 383,4	1 732,0	1 590,9	870,0	877,4
Помощи и дарения	2 696,4	3 464,6	6 005,4	5 153,6	7 746,2	5 718,1
помощи от страната	33,3	471,0	27,3	25,7	26,0	26,2
помощи от чужбина	2 663,1	2 993,6	5 978,2	5 127,9	7 720,2	5 691,8

Показатели млн. лв.	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	Отчет	Отчет	Предв. отчет	Проект	Прогноза	Прогноза
Общо разходи и Вноска в общия бюджет на ЕС	47 850,4	56 253,4	66 112,4	74 051,8	82 783,9	85 955,9
Разходи	46 555,0	54 572,3	64 407,3	72 009,4	80 627,6	83 711,8
<i>Нелихвени разходи</i>	<i>45 931,1</i>	<i>53 943,7</i>	<i>63 755,5</i>	<i>71 185,7</i>	<i>79 485,7</i>	<i>81 944,4</i>
Текущи разходи	41 232,4	49 245,7	58 457,7	63 386,2	66 785,8	70 604,2
Персонал	11 370,9	13 150,2	14 640,3	15 675,9	16 580,3	17 317,9
Заплати	7 561,6	8 671,6	9 625,5	10 874,3	11 481,8	11 985,9
Други възнаграждения и плащания за персонала	1 285,5	1 612,0	1 824,7	1 239,1	1 342,8	1 454,8
Осигурителни вноски	2 523,8	2 866,7	3 190,2	3 562,5	3 755,7	3 877,3
Издръжка - общо	5 074,0	5 180,2	7 092,4	8 997,1	7 886,6	7 501,5
Стипендии	100,4	114,9	132,4	165,3	174,5	175,3
Субсидии и други текущи трансфери - общо	5 027,8	7 280,2	10 466,3	6 850,1	6 593,0	6 656,3
Субсидии и други текущи трансфери	4 738,4	6 817,4	10 064,2	6 584,9	6 327,8	6 391,2
Субсидии и други текущи трансфери за осъществяване на болнична помощ	289,4	462,7	402,1	265,1	265,1	265,1
Социални и здравноосигурителни плащания	19 035,4	22 891,7	25 474,4	30 874,1	34 409,6	37 185,6
Пенсии	11 184,0	14 302,0	15 704,4	19 253,7	21 416,9	23 249,2
Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата	3 511,8	3 621,7	4 140,2	5 066,7	5 383,3	5 551,1
Здравноосигурителни плащания	4 339,7	4 968,1	5 629,8	6 553,7	7 609,4	8 385,2
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	60,1	46,8	47,3	20,7	27,4	27,4
Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция	53,8	31,2	110,8	31,3	31,3	31,3
Капиталови разходи	5 021,6	3 790,7	5 578,4	8 234,4	13 413,6	12 655,5
Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи	187,1	1 457,9	213,2	336,8	369,5	393,4
- за допълващи и компенсиращи мерки във връзка с COVID-19 и други		1 255,9				
- по бюджетите на бюджетните организации	139,6	153,7	177,8	206,8	239,5	263,4
НЗОК	139,2	153,2	177,4	205,4	238,1	262,0
Народно събрание	0,0			0,5	0,5	0,5
Съдебна власт	0,4	0,5	0,4	0,9	0,9	0,9
- за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия	47,5	48,3	35,3	130,0	130,0	130,0
<i>Лихви</i>	<i>623,9</i>	<i>628,6</i>	<i>651,8</i>	<i>823,8</i>	<i>1 141,8</i>	<i>1 767,4</i>
Външни лихви	441,2	465,9	501,2	684,4	891,4	1 310,5
Вътрешни лихви	182,6	162,7	150,6	139,4	250,5	456,9
Вноска в общия бюджет на ЕС	1 295,5	1 681,0	1 705,0	2 042,4	2 156,3	2 244,1
Бюджетно салдо (+/-)	-3 532,7	-3 794,4	-1 323,5	-4 580,0	-7 340,6	-8 157,0
Финансиране (+/-)	3 532,7	3 794,4	1 323,5	4 580,0	7 340,6	8 157,0

Забележка: За 2020, 2021 и 2022 г. сумите на ред „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи“ са посочени с оглед съпоставимост на информацията

Показатели в % от БВП	2020 Отчет	2021 Отчет	2022 Предв. отчет	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза
Приходи, помощи и дарения	36,8%	37,7%	39,2%	37,7%	38,2%	37,0%
Данъчно-осигурителни приходи	29,7%	29,4%	28,3%	28,8%	29,3%	29,4%
<i>Преки данъци</i>	<i>5,7%</i>	<i>5,9%</i>	<i>6,0%</i>	<i>6,3%</i>	<i>6,6%</i>	<i>6,6%</i>
Корпоративни данъци	2,3%	2,5%	2,8%	3,0%	3,1%	3,1%
от нефинансови предприятия	2,1%	2,3%	2,6%	2,8%	2,9%	2,9%
от финансови институции	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%
Данъци върху доходите на физическите лица	3,5%	3,5%	3,2%	3,3%	3,5%	3,5%
<i>Приходи на социалното и здравното осигуряване</i>	<i>9,1%</i>	<i>8,8%</i>	<i>8,3%</i>	<i>8,4%</i>	<i>8,9%</i>	<i>9,0%</i>
Осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване	6,6%	6,4%	6,0%	6,1%	6,4%	6,5%
Здравноосигурителни вноски	2,5%	2,4%	2,3%	2,3%	2,5%	2,5%
<i>Косвени данъци</i>	<i>13,9%</i>	<i>13,7%</i>	<i>13,0%</i>	<i>12,7%</i>	<i>12,9%</i>	<i>12,9%</i>
ДДС	9,1%	9,3%	9,3%	9,2%	9,6%	9,6%
Акцизи	4,5%	4,1%	3,5%	3,2%	3,1%	3,1%
Данък върху застрахователните премии	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Мита и митнически такси	0,2%	0,2%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%
<i>Други данъци</i>	<i>1,0%</i>	<i>1,0%</i>	<i>1,0%</i>	<i>1,4%</i>	<i>0,9%</i>	<i>0,8%</i>
Имуществени данъци	0,9%	0,9%	0,8%	0,8%	0,8%	0,7%
Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Други данъци	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%
Неданъчни приходи	4,8%	5,8%	7,3%	6,0%	5,0%	4,9%
<i>Превишение на приходите над разходите на БНБ</i>					<i>0,2%</i>	<i>0,4%</i>
<i>Други</i>	<i>4,8%</i>	<i>5,8%</i>	<i>7,3%</i>	<i>6,0%</i>	<i>4,8%</i>	<i>4,5%</i>
Приходи от такси	1,7%	1,8%	1,6%	1,6%	1,5%	1,4%
Приходи и доходи от собственост	0,8%	0,8%	2,8%	1,7%	1,2%	1,2%
Глоби, санкции и наказателни лихви	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
Постъпления от продажба на нефинансови активи	0,9%	1,3%	1,5%	1,6%	1,3%	1,2%
Приходи от концесии	0,1%	0,6%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Други приходи	1,0%	1,0%	1,0%	0,9%	0,4%	0,4%
Помощи и дарения	2,2%	2,5%	3,6%	2,8%	3,9%	2,7%
помощи от страната	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
помощи от чужбина	2,2%	2,2%	3,6%	2,8%	3,9%	2,7%

Показатели в % от БВП	2020 Отчет	2021 Отчет	2022 Предв. отчет	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза
Общо разходи и Вноска в общия бюджет на ЕС	39,7%	40,5%	40,0%	40,1%	41,9%	40,9%
Разходи	38,6%	39,3%	38,9%	39,0%	40,8%	39,8%
<i>Нелихвени разходи</i>	<i>38,1%</i>	<i>38,8%</i>	<i>38,6%</i>	<i>38,6%</i>	<i>40,2%</i>	<i>39,0%</i>
Текущи разходи	34,2%	35,4%	35,3%	34,4%	33,8%	33,6%
Персонал	9,4%	9,5%	8,9%	8,5%	8,4%	8,2%
Заплати	6,3%	6,2%	5,8%	5,9%	5,8%	5,7%
Други възнаграждения и плащания за персонала	1,1%	1,2%	1,1%	0,7%	0,7%	0,7%
Осигурителни вноски	2,1%	2,1%	1,9%	1,9%	1,9%	1,8%
Издръжка - общо	4,2%	3,7%	4,3%	4,9%	4,0%	3,6%
Стипендии	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Субсидии и други текущи трансфери - общо	4,2%	5,2%	6,3%	3,7%	3,3%	3,2%
Субсидии и други текущи трансфери	3,9%	4,9%	6,1%	3,6%	3,2%	3,0%
Субсидии и други текущи трансфери за осъществяване на болнична помощ	0,2%	0,3%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
Социални и здравноосигурителни плащания	15,8%	16,5%	15,4%	16,7%	17,4%	17,7%
Пенсии	9,3%	10,3%	9,5%	10,4%	10,8%	11,1%
Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата	2,9%	2,6%	2,5%	2,7%	2,7%	2,6%
Здравноосигурителни плащания	3,6%	3,6%	3,4%	3,6%	3,9%	4,0%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Капиталови разходи	4,2%	2,7%	3,4%	4,5%	6,8%	6,0%
Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи	0,2%	1,0%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%
- за допълващи и компенсиращи мерки във връзка с COVID-19 и други		0,9%				
- по бюджетите на бюджетните организации	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
НЗОК	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Народно събрание	0,0%			0,0%	0,0%	0,0%
Съдебна власт	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%
<i>Лихви</i>	<i>0,5%</i>	<i>0,5%</i>	<i>0,4%</i>	<i>0,4%</i>	<i>0,6%</i>	<i>0,8%</i>
Външни лихви	0,4%	0,3%	0,3%	0,4%	0,5%	0,6%
Вътрешни лихви	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%
Вноска в общия бюджет на ЕС	1,1%	1,2%	1,0%	1,1%	1,1%	1,1%
Бюджетно салдо (+/-)	-2,9%	-2,7%	-0,8%	-2,5%	-3,7%	-3,9%
Финансиране (+/-)	2,9%	2,7%	0,8%	2,5%	3,7%	3,9%

Б В П

120 553,4

139 012,3

165 383,6

184 485,9

197 565,7

210 189,9

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4:
ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТНИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.

(в хил. лв.)

№	Бюджетни организации	2023 г.	2024 г.	2025 г.
1	Администрация на президента	10 842,2	10 882,5	10 914,3
2	Министерски съвет	149 238,3	150 278,4	151 098,9
3	Конституционен съд	5 663,1	7 383,1	5 583,1
4	Омбудсман	4 112,0	4 112,0	4 112,0
5	Министерство на финансите	682 182,3	677 028,2	673 677,4
6	Министерство на външните работи	173 237,8	174 647,5	174 886,0
7	Министерство на отбраната	2 382 167,1	2 013 052,9	2 022 085,5
8	Министерство на вътрешните работи	2 407 158,5	2 414 245,8	2 418 811,3
9	Министерство на правосъдието	455 462,0	467 885,1	469 150,4
10	Министерство на труда и социалната политика	2 472 816,0	2 774 743,2	2 974 620,1
11	Министерство на здравеопазването	920 579,4	926 942,0	929 267,9
12	Министерство на образованието и науката	1 056 662,3	1 099 361,0	1 163 751,8
13	Министерство на културата	357 307,0	362 462,8	370 358,8
14	Министерство на околната среда и водите	114 675,6	110 686,7	111 553,3
15	Министерство на икономиката и индустрията	85 137,9	91 425,1	91 287,2
16	Министерство на иновациите и растежа	38 870,8	52 836,5	52 067,5
17	Министерство на енергетиката	73 269,1	125 602,2	139 331,9
18	Министерство на туризма	28 254,5	27 660,9	27 677,8
19	Министерство на регионалното развитие и благоустройството	2 806 497,9	2 873 430,1	2 873 960,4
20	Министерство на земеделието и храните	289 563,2	290 479,5	291 202,4
21	Министерство на транспорта и съобщенията	859 009,4	927 752,5	1 048 313,2
22	Министерство на електронното управление	66 664,5	44 400,7	44 585,5
23	Министерство на младежта и спорта	137 093,5	148 063,4	150 854,7
24	Държавна агенция „Национална сигурност“	163 827,7	159 335,9	159 335,9
25	Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия	4 797,4	4 797,4	4 797,4
26	Комисия за защита от дискриминация	3 579,6	3 626,7	3 663,9
27	Комисия за защита на личните данни	6 985,0	5 904,6	5 931,0

№	Бюджетни организации	2023 г.	2024 г.	2025 г.
28	Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество	26 613,1	26 750,9	26 859,6
29	Национална служба за охрана	53 448,5	53 448,5	53 448,5
30	Държавна агенция „Разузнаване“	48 695,5	48 695,5	48 695,5
31	Национален статистически институт	30 812,6	30 869,0	30 913,5
32	Комисия за защита на конкуренцията	7 203,2	6 780,1	6 798,6
33	Комисия за регулиране на съобщенията	29 591,4	21 854,0	21 883,6
34	Съвет за електронни медии	3 043,8	3 043,8	3 043,8
35	Комисия за енергийно и водно регулиране	20 562,0	12 883,2	13 131,1
36	Агенция за ядрено регулиране	8 435,3	8 386,8	8 406,3
37	Държавна комисия по сигурността на информацията	14 382,3	14 402,5	14 418,4
38	Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“	68 920,5	69 145,4	69 323,0
39	Комисия за финансов надзор	21 859,2	21 882,1	21 900,2
40	Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори	2 339,0	2 339,0	2 339,0
41	Централна избирателна комисия	7 134,1	7 244,4	7 244,4
42	Държавен фонд „Земеделие“	388 117,9	385 719,5	385 878,5
43	Национално бюро за контрол на специалните разузнавателни средства	1 921,1	1 921,1	1 921,1
44	Държавна агенция „Технически операции“	83 265,1	81 927,1	80 705,1
45	Сметна палата	25 199,1	28 199,4	28 736,1
46	Национален осигурителен институт	21 794 046,5	23 932 272,5	25 784 014,7
	в т.ч. Пенсии	19 163 164,5	21 309 020,0	23 121 349,3
47	Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“	4 768,6	4 781,2	4 790,4
48	Учителски пенсионен фонд	90 553,4	107 934,2	127 908,5
49	Национална здравноосигурителна каса	7 027 213,6	8 124 330,0	8 925 550,6

**ПРИЛОЖЕНИЕ № 5:
ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТИТЕ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ И НА
СЪДЕБНАТА ВЛАСТ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.**

(в хил. лв.)

№	Бюджетни организации	2023 г.	2024 г.	2025 г.
1	Народно събрание	104 642,3	92 419,3	92 825,0
2	Висш съдебен съвет	1 087 529,4	1 212 064,6	1 215 413,6

**ПРИЛОЖЕНИЕ № 6:
РАЗМЕРИ НА БЮДЖЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИТЕ) НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ С
БЮДЖЕТИТЕ НА БНТ, БНР, БТА, БАН, ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА И ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ ВОЕННИ
УЧИЛИЩА ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.**

(в хил. лв.)

№	Бюджетни взаимоотношения (трансфери)	2023 г.	2024 г.	2025 г.
1	Предоставени трансфери от централния бюджет за бюджета на Българската национална телевизия	86 238,2	86 912,8	87 276,0
	в т.ч. по чл.70, ал.4, т.2 от Закона за радиото и телевизията	6 100,0	6 100,0	6 100,0
2	Предоставени трансфери от централния бюджет за бюджета на Българското национално радио	59 088,0	59 239,2	59 286,6
	в т.ч. по чл.70, ал.4, т.2 от Закона за радиото и телевизията	3 900,0	3 900,0	3 900,0
3	Предоставени трансфери от централния бюджет за бюджета на Българската телеграфна агенция	11 856,5	11 856,5	11 856,5
4	Предоставени трансфери от бюджета на Министерството на образованието и науката за бюджетите на Българската академия на науките и държавните висши училища - общо	907 409,1	932 667,4	940 982,4
4.1	- за бюджета на Българската академия на науките	160 449,7	171 743,9	174 178,8
4.2	- за бюджетите на държавните висши училища	746 959,4	760 923,5	766 803,6
5	Предоставени трансфери от бюджета на Министерството на околната среда и водите за бюджета на Българската академия на науките	675,0	675,0	675,0
6	Предоставени трансфери от бюджета на Министерството на отбраната за бюджетите на държавните висши военни училища	50 814,1	53 177,0	55 463,2

**ПРИЛОЖЕНИЕ № 7:
РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВАТА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.**

(в хил. лв.)

№	Сметки за средствата от Европейския съюз	2023 г.			2024 г.			2025 г.		
		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.	
			к.2.1-к.2.2	Разходи		Трансфери (нето)	к.3.1-к.3.2		Разходи	Трансфери (нето)
1	2	2.1	2.2	3	3.1	3.2	4	4.1	4.2	
1	Сметка за средствата от Европейския съюз на Държавния фонд „Земеделие“	554 210,8	889 527,0	335 316,2	902 510,3	1 430 812,0	528 301,7	1 261 490,4	2 053 920,7	792 430,3
2	Сметка за средствата от Европейския съюз на Националния фонд	3 334 234,6	3 891 992,0	557 757,4	7 964 300,0	9 423 658,2	1 459 358,2	6 224 674,1	7 347 334,0	1 122 659,9
3	Други сметки за средства от Европейския съюз и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз	587 043,2	738 557,5	151 514,3	599 903,9	747 363,1	147 459,2	874 519,7	1 036 924,3	162 404,6

**ПРИЛОЖЕНИЕ № 8:
РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО ДРУГИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОБОСОБЕНИ ЛИЦА И
СТРУКТУРНИ ЕДИНИЦИ, ВКЛЮЧЕНИ В КФП ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.**

(в хил. лв.)

№ Други икономически обособени лица, включени в КФП	2023 г.			2024 г.			2025 г.		
	Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.	
		к.2.1-к.2.2	Разходи		Трансфери (нето)	к.3.1-к.3.2		Разходи	Трансфери (нето)
1	2	2.1	2.2	3	3.1	3.2	4	4.1	4.2
1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	26 928,5	69 213,1	42 284,6	28 877,1	61 517,1	32 640,0	27 877,1	60 727,1	32 850,0
2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“	4 142 563,5	4 142 563,5		2 670 721,8	2 670 721,8		2 594 053,2	2 594 053,2	
3 Селскостопанска академия	16 000,0	60 949,9	44 949,9	16 000,0	64 387,0	48 387,0	16 000,0	67 098,5	51 098,5
4 Държавно предприятие „Научно-производствен център“	2 640,9	2 640,9		2 697,6	2 697,6		2 742,3	2 742,3	
5 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“		22 836,7	22 836,7		22 836,7	22 836,7		22 836,7	22 836,7
6 Държавно предприятие „Държавна петролна компания“	95,5	95,5							

**ПРИЛОЖЕНИЕ № 9:
РАЗМЕРИ НА ОСНОВНИТЕ БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ И
БЮДЖЕТИТЕ НА ОБЩИНИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2023-2025 Г.**

(В ХИЛ. ЛВ.)

№	Показатели	2023 г.	2024 г.	2025 г.
	Основни бюджетни взаимоотношения - Всичко	6 966 289,2	7 492 212,3	8 077 686,6
	от тях:			
1	Обща субсидия за делегираните от държавата дейности	6 087 750,9	6 613 674,0	7 199 148,3
2	Трансфери за местни дейности	452 228,1	452 228,1	452 228,1
	от тях:			
2.1	Обща изравнителна субсидия	404 000,0	404 000,0	404 000,0
2.2	За зимно поддържане и снегочистване на общински пътища	48 228,1	48 228,1	48 228,1
3	Целева субсидия за капиталови разходи	426 310,2	426 310,2	426 310,2
	от тях за:			
3.1	делегираните от държавата дейности	142 972,9	142 972,9	142 972,9
3.2	местни дейности	283 337,3	283 337,3	283 337,3

ПРИЛОЖЕНИЕ № 10: ДАНЪЧНИ РАЗХОДИ ЗА 2021 И 2023 Г.

Изготвената прогноза за данъчните разходи за 2023 г. представлява предварителна оценка на данъчните разходи по данъчни преференции и облекчения, регламентирани в Закона за данък върху добавената стойност, Закона за акцизите и данъчните складове, Закона за корпоративното подоходно облагане и Закона за данъците върху доходите на физическите лица за съответната година.

За целите на прогнозата е използван методът на преотстъпените приходи. Това е най-често използваният метод за оценка на стойността на данъчните разходи, който се свежда до оценка на суми, които не са платени в бюджета в резултат на съществуването на определен данъчен разход.

При остойносттаване на данъчните разходи по различните видове данъци е използвана информацията от пролетната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите за периода 2023-2025 г., действащата нормативна уредба, предложените промени в законопроектите за изменение и допълнение на данъчните закони за 2023 г., основните допускания в актуализираната средносрочната бюджетна прогноза, разпоредбите от проекта на ЗДБРБ за 2023 г., както и отчетна информация, предоставена от Националната агенция за приходите, Агенция „Митници“, Националния статистически институт, Българска народна банка и др.

(в хил. лв.)

Данъчни разходи по видове данъци, в т.ч.	2021 г. Отчет	2023 г. Проект
ДДС	180 409,0	389 693,0
Акцизи	159 946,9	316 055,0
Корпоративни данъци	362 129,2	474 580,0
Данъци върху доходите на физическите лица	439 149,8	556 566,0
Общо данъчни разходи	1 141 634,9	1 736 894,0
БВП	139 012 330	184 485 884,0
% от БВП	0,8%	0,9%